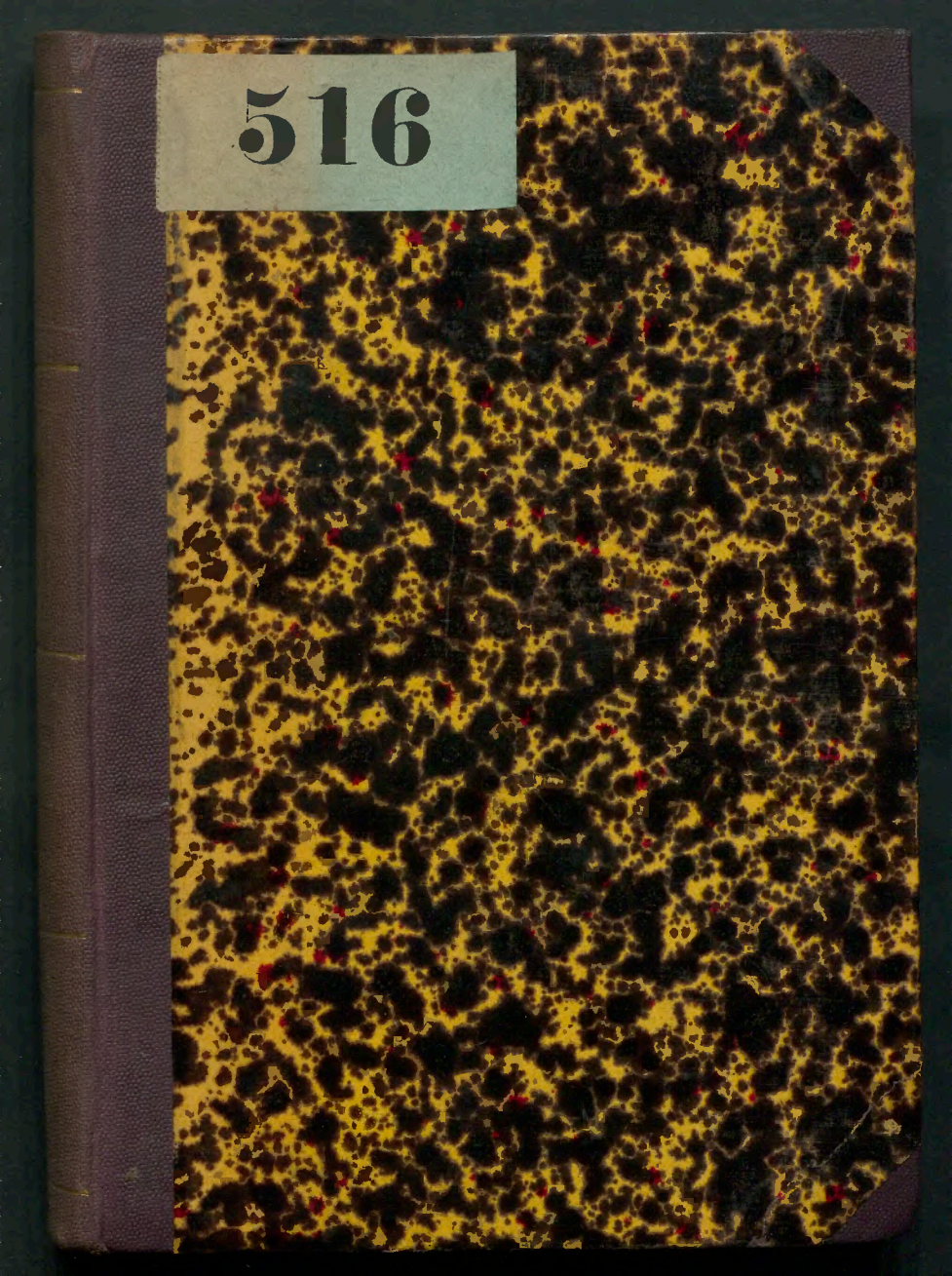
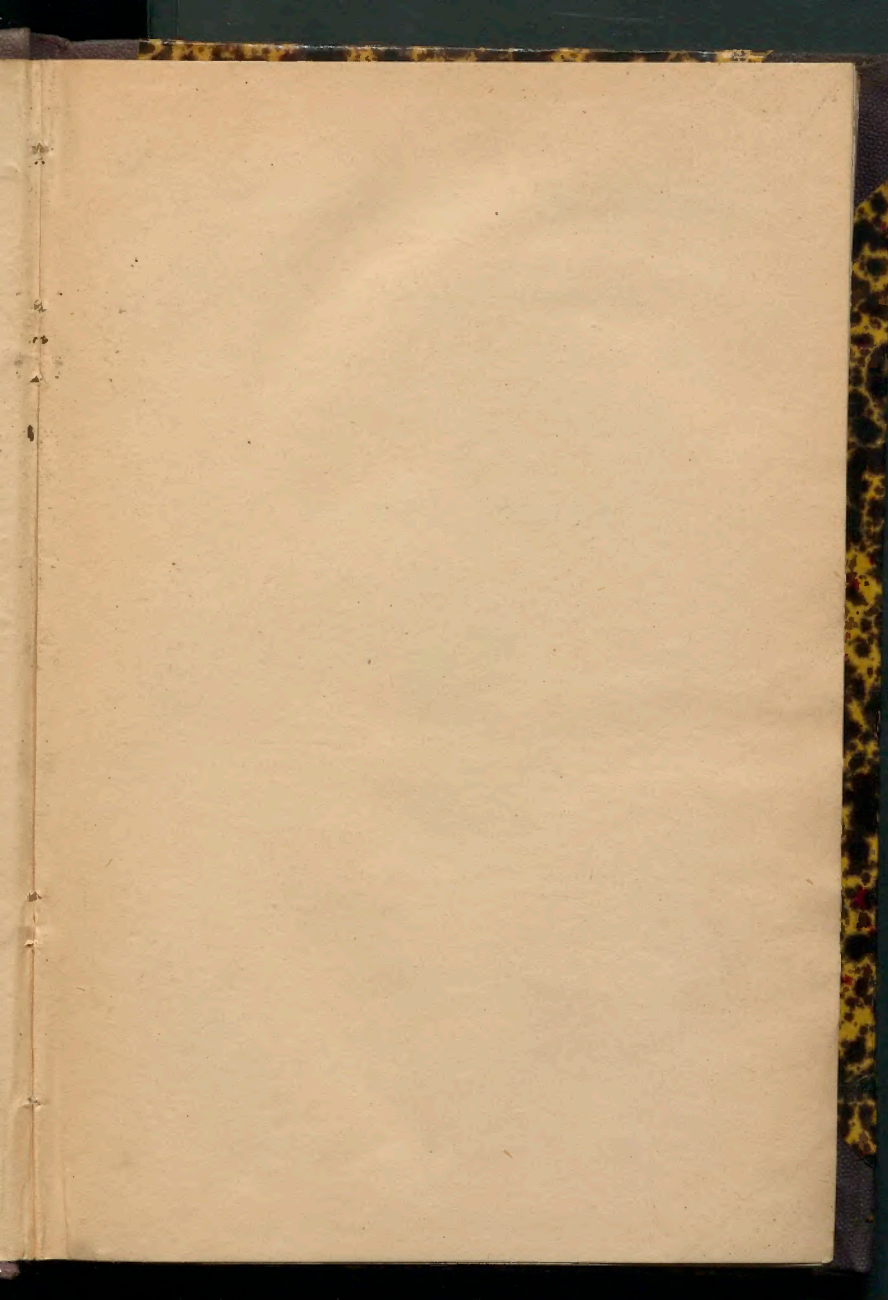

516

The image shows the front cover of a book. The spine and the four corners are bound in a dark purple, textured material, possibly leather or faux leather. The central part of the cover is decorated with a marbled paper pattern. This pattern consists of a dense, irregular distribution of dark brown and black spots and blotches over a bright yellow background. Small, scattered red flecks are also visible within the marbled area. In the upper left corner, there is a small, rectangular, off-white paper label with the number '516' printed in a bold, black, serif font.

in. 5/6.

ՊԻՐ ՍԷՖԻԼ ԶԷՎՃԻ

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ

ՅՈՎՍԷՓ ՄԱՐՈՒՇ

ԸՍԻԹՆԷ

Յ. ՄԻԼԵՆԿՈՎՍԿԻ ԹԵԳՐԱԼ ՆԻՍԻՆԷ

1868

THE BOSTON MUSEUM

OF NATURAL HISTORY

BOSTON

1850

THE BOSTON MUSEUM

OF NATURAL HISTORY

BOSTON

ԷՎԿԵԼԻ ՔԵԼԱՄ

1

Գրքըմ ճանիպինտէ Գարատու Պաղար
նամ շէհրտէ կիճէ նրաֆը սուլէրի գրրա եա-
գըն պիր ուֆագ խանէտէ եաշըքճա պիր խա-
թուն օթուրմուշ պիր տիւղէլէյէ ույուգլար ի-
սէ տէ տրատա պիր այրլըպ՝ սաշէլի իլէ էօ-
նիւնտէ օլան պէշիյի սալար վէ սաղ էլինտէ
պսւլունան տուա թէսպիհինի շէվիրէրէք տու-
տադլէրիին հարաքէթինտէն իպատէթ իթ-
տիկի պէյան օլուր :

Պէշիյին տէրունինտէ տէօրթ եախօտ պէշ
այլըք պիր գըզ չօճուգ եաթմըշ, պաղէն ու-
յանըր կիպի օլտուգտա խաթունը մէրսումէ
դայրէթ իլէ պէշիյի սալար վէ թէքրարէն չօ-
ճուգ ույուլէ տալորգտէ էվլէլէք՝ մինվալ
լըղրէ տուաօրնէ տէվամ իտէր :

Թարիֆ իթտիյիմիլ էվ. նտալը քի սէօյլէ-
տիք դըրա եագըն ուֆագ պիր պինա, իւշ օ-
տատէն իպարէթ. հէր նէ գատար քէտրկիր
պինա իսէ տէ օլ շէհրին ուսուլի իւղրէ տէ-

րունի տիշտոյ պինտ միտիւիւ . ալթ գաթատ
պիր՝ վէ իրինձի գաթատ իքի օտա : Չօծուգ
իքինձի գաթատ ետթմըշ զօգագ իւզերինէ
պիր օտատէ :)

Ստաթ թամամ եարբ կէճէյի վուրտուգատ
աշաղը գաթատէ օլսն օտատէ պիր շամաթա
գօքտու իսէ չօծուգ ուշանըս աղամազէ պաշ-
լատը , վէ օլ գէման եանընտէ պուլունան տիշ
էհլի Հագգ թա'ալայէ նիյաղ իտէրէք « Ե-
ֆէնտիմ սէնին մէրհամէթինէ էօլիւ օլմալ ,
պիր ստաթ էվլէլ գուրթար շու զափալը
մագսըմը , էկէր պիր գաղա կէլիլ իսէ նէճէ-
վապ վէրէճէյիմ » աւյիպ կէօղէրինտէն եաշ-
լէր տեօքէր իքան՝ եինէ էօրֆիւլի տիվանէ
սէսլէրի իշիտիլտիքատէ գալըս գաբույու քի-
լնալէտի վէ պատէհու զօգագ գաբուօրնըն ա-
ջըսպ գաբանտըղընը իշիթաի իսէ պիրաղ բա-
համլանրը կիպի օլարագ պաշտառ տիմէ կէ :
« Քու հափա իլէ եինէ գալիմըշ կիտէյօր աճէպ
պուհուսն սօնու նէտէ գարար վէրէճէք » վէ
սօղըս չէքմէճէսինի ալըպ պիր մէքթուպ չք
գարըպ թարիխինէ պագարագ տէր իտի « թա-
մամ պիր պուշուք այլըգ մէքթուպ , եաղտը-
ղընա կէօրէ եա կէնտիսի կէլմէլի իտի եախօտ
պիր խապէր , կիւնիլը կէչէյօր , էկէր օլ կէլ-
մէզատէն օլ պիրլէր եէթիլիլ իսէ , պու զափալ-
ը չօծուղու օնլարըն պին տիւրլիւ թուղագ-
լարընտէն պէն նամըլ գուրթարաճաղըմ » :

Խաթունը մերսումէ հէր նէ գառաբ պու
սէօղէրի հիջ պիր շէյտէն խապէրի օլմայարապ
սէօյէտի իսէ տէ իսէվֆ ու Թէլաշ իթմէսին
տէ հազգը վար ըտը , զիրա սու ույուր , աիւշ
մէն ույումաղ ֆէ հվարնձէ , չօծուղուն տիւշ
մէնէրի տաիի ույումաարգտէն մատա՝ բէք
եադընա կէլմիշ խաիէր , շէօյէքիմ իւշ գա
բու եօգարը պիր էվտէ իքի ատէմ զիրտէ պէ
յան իտէճէկիմիզ միւղաքէրէտէ խաիէր : Պի
րի տէր իտի ,

— Պու տխշամ հէր հալտէ չօծուղու չաւ
մալըյըզ , զիրա վազթ գալմատը : Պու կիւն
Թամամ տէօրթ կիւն տիւր Քաբտան Քէֆէ
յէ (Թէօսօղիա) եէթիշէլի : Տիկէրի ճէվապ
իթաի :

— Ոչօյէմէսի գօլայ ամմա իճրատը միւշքիլ :

— Իկէր քի պու կիճէ պու իշի Թէքմիլ խաւ
մէզ իտէք հէր շէյի զայպ իտէրիզ , զիրա Քաբ
տան պիղի պէշ կիւնտէն զիւտտէ պէքլէմէզ ,
գալլիմիզ էօյէ տիր , եարըն տխշամա գառաբ
Քէֆէյէ եէրիշիպ՝ չօծուղու պիրլէքաէ հէր
հալտէ կէմլէ պինմէլիլիզ :

— Լիլայօրում , վազթ գալմատը , լաքին էօյէ
պիր եօլ աիւշիւնմէլի քի իճրատը միւմքին օլ
սուն , զիրա իւք վաւրուն ալճը տըր աիւրէր ,
ֆիքրիմիզ տույաւլորը կիպի արթըգ պըրա
ղըպ գալմալը , սօնղրա պիղի կէօնտէրէնլէր նէ
տիտէլէր հազգըտըրը օլուր :

— Այժմ յայնչեմք կ'իմ սէօղէրէ պիր էյիճէ տիգ-
գաթ իյէ :

— Ի՛նք էյի , սէօլէ պագալըմ :

— Ի՛վլէլա , պիլմէմ ֆարգընտա օլտունմա ,
շէհրին ահալիսի պու էվէ բէք ֆէնա նազար
իլէ պագայօր :

— Ի՛վլէթ :

— Ի՛քինճի , տիվանէ հէր նէ հափա օլուր իսէ
օլտուն , գար , թուֆան տինլէմէյիպ եարը կի-
ճէտէն սօնղրա տըշարը չըգայօր :

— Պուտա սահիհ :

— Վալըյօր էվին իչինտէ շօճուղըլա Տիրուհի
ապլա վէ պիրտէ կէօյա պէքճի տէյու թուլթ-
տուգլէրի տաւմ քի միւճէրրէպ սերիսօշ օլ-
մալը տըր , զիրա տիգգաթ էթտիմ պու կիւն
մէյիտանէտէ զկատէճէ իչտի :

— Պու սէօղէրին կիւղէլ , ֆագաթ պագալըմ
սօնունու նէրէյէ գարար վիրէճէքսին :

— Շիմաի գալըքպ կիտիպ շօճուղուն օլտու-
ղու էվէ աթէշ վիրմէլլիլ :

Պու սէօղէրի աէք աէմէլ , օլ պիր տրգա-
տաշը եէրինտէն սըչըրայարապ վէ պէնզինտէ
րէնկ գալմայարապ :

— Տիսէնէ Արպիրէ գատար եօլումուղ վար —
տէյու ճէվապ իթտի :

— Վօրգմա հիչ պիր շէյ տույուլմաղ , պագ-
տանա տըշարտա նէ հափա վար , իքի արչըն
գար եաղլըշ վէ հալա եաղայօր , սօգապլէր-

տէ ին ճին եօդ վէ ուղագ մէսաֆէ տէյիլ, ի-
քի ատում եէր : Աթէշի վիրտիքտէն սօնդրա ,
պիրաղ մէյտան ալտըգտէ վէ ճէմլէթ թօբ-
լանտըղը անտէ՝ եարտըմա եէրիշիր կիպի իչէ-
րի կիրիպ չօճուղը էլտէ իտէր իթմէզ, արա-
պամըզ հաղըր պէքլէյօր օլուր՝ պինիպ տօղըու-
Քէֆէ եօլունու թուլթարըզ : Պուրատէն Քէ-
ֆէյէ թէլէղրաֆ եօք տուր, մատտէ անլաշը-
լըպ արգամըղտան ատէմ չըգարանա տէկին
պիզ եէքիշիպ կէմլէ պինմիշ օլուրուզ : Աւժ
մամ քի էվին իչինէ պիղտէն մատա՝ կիրէն
պուլունսուն, զիրա, նասըլ քի սէյլէտիմ,
շէհրին ահալիսի էվին էօնիւնտէն կէչտիկի
վագթ տէօնիւպ պագմայօր պիլէ :

Տինլէյէն արգատաշը պիրաղ միւլհաղա իթ-
ալքտէն սօնդրա ճէվսապ իթտի :

— Պէն հէր հալտէ սանա իթաաթ իթմէլի-
յիմ, չուն էմըլէր սանա վիրիլմիշ տիր, պու-
եօլ իլէ միւրատըմըղըն իճրասընտէ օլաճաղը-
մըզէ սէնին ագլըն իրէյօր իսէ, վագթ զայպ
իթմէյէլիմ, Աթամպօլա կիթմէզ իսէք Աիպի-
րէ կիտէրիզ եա — տէյէրէք այաղէ գալտըգ-
տէ տիկէրի իթտի :

— Գօրգմա պէն սէնի Աիպիրէ 'կէօնտէրմէմ,
զիրա կէօրիւյօրում քի օրանըն հալասընը
հաղը իթմէյօրսըն, տօղըու Աթանպօլա կի-
տէրիզ : Աէյլէ իսպիրէ ալթը հայվան գօշ

սուն արապոյա, սէն կէլէնէ գատար պէն
հաղըր իտերիմ հէր նէքի իգթիղա իսէ աթէշ
վիրմէք իչուն :

() Գույան տօսթուժուղու հէր նէ գատար
էվտէն էվէ կէզաիրիօր իսէքտէ մէմուլ իտէ-
րիղ քի էվվէլա իաթըրըմըղա րայէթ իտէր •
սանիէն նագլիէթի պիր էյիճէ անլամագ միւ-
րատընտէ օլտըղնէ շիւպհէմիղ օլմատըղն •
տան պիղիմ իլէ կէլմէսի իգթիղա օլարագ չօ-
ճուղուն տիւշմէնլէրինի պուլունտըգլէրի մա-
հալտէ պըրաղըպ պիր ախէր խանէյէ տախիլ
օլուրուղ, չուն խանէի մէղքիւրտէ տախի
պէշիքտէ եաթան չօճուղէ րաճի քէյիթիէթլէր
ղուհուր իթմէսիլէ հասպ իւլ իճաս օրատէ
պուլունմամըղ լաղըմ կէլիր :

Շէհրի մեղքիւրըն ախէր խանէլէրինէ բուշ
պարէն՝ էբէյի պիր քէպիր պինա տախիլինտէ ,
եանի զապթիյէ պէյինին(*) էվլինտէ , տիվան
խանէլէր , օտալէր , նէրաիպան պաշէրի մօմ
վէ քէնքէ ըջըգլէրի իլէ միւնէվլէր օլարագ՝
կէօյա կիւնէշ ըջըղնէ ինթիաճլէրի եօգ կիւ
պի կիճէնին գարանլըղը միւմքինի մէրթէպէ
ղայպ օլմասընէ ճէհտ իթմիշ խտիլէր :

Սօպալէր լաղըմը կիպի եանմըշ , շէօլէքիմ
տըշարտէ օլան շիտաէթլի սօուգ՝ խանէնին
աէրունինտէ գարարկիր օլան էվլէլ պահար
սըճագլըղը իլէ կիւլէշմէքտէն ֆարիղ կէլէ-
րէք՝ քէնճիրէ ճամլէրինին իւզէրինէ նաղը իյ-
լէտիկի պին տիւրլիւ , թամաշայէ շոյան , շի-
չէք վէ աղաճ րէսիմլէրիլէ քէնտիսինի պէյան
իթմէկէ սուլճ օլմուշ խտի :

Կիճէնին նըսըֆ տէվլի կիւզար խտէլի հոյ-
լըճա օլմուշ իսէտէ՝ ճէմիյէթ թաամտէն հէ-

(*) Բուսիանըն քիւշիւք յէհլըլէրինտէ մէմէքէթ խտարէսի-
չուն եաղնըղ պիր զապթիյէ պէյի պօլոււնուր քի բօլիմէսթր
թապիր խտէրէք , վէ զապթիյէ թաիֆէսինտէն ախէր քիմէսնէ
օլմայըղ շէհրին հէր պիր սամուրի անէ իհալէ օլմուշ տըր :

նուզ գալգժըշ օլարագ սաղէնտէլէր մազուր-
քա տէնիլէն րագսը չալմաղէ պաշամըշ, րագս
իտէն զապիթանըն մահմուզլէրի մուզիգանըն
ուսուլինի զարպ խլէմէսի վէ ճիլլէլի տիլպէր-
լէրին ուֆագ սյագլէրի պիլ քէմալէ իճրաի
րագս իթմէլէրի վագթին միւրուրինի ֆիքրէ
կէթիրմէզ իտի :

Խանէ սահիպի միւտէպպիր պիր քիմնէ , պիր
թարաֆտէ օթուրմուշ իքի իւջ ահպապ իլէ
սէօհպէթ իտէրքան՝ պէնտէլէրինտէն պիրիսի
կէլիպ խապէր վէրտի Բէթէրսպուրկտան պիր
թաթար կէլիլ Օլուպ կէթիրտիկի մէքթու-
պի աճէլէթէն թէսլիմ իթմէք միւրատընտէ
օլուղլինի :

Պու խոպէրի ալըր ալմաղ տէր ագէպ զապ-
թիյէ պէյի եանընտէ պուլունան քիմնէլէրտէն
իզն մաթլուպ իտէրէք պիր թէնհա օտայէ չէ-
քիլիպ էմր իյլէտի կէլէն թաթարը եանընէ
չըգարմալարընր :

Իքի տագըգէտէն սօնըրա ուզունճա պօյուլ ,
տինճ , կէնճ վէ կէօրիւնիւշտէ գուվլէթլի
ֆագաթ եօրղունըգտէն մէճալի գալմամըշ
պիր ատէմ օտատէն իլէրի կիրիպ վէ պօյնուն-
տէ ասըը օլան մէշին չանթատէն պիր մէք-
թուպ չըգարըպ սիւալ իթտի :

— Սիգմիտինիզ էֆէնտիմ Բարասու Պազար
շէհրինին զապթիէ պէյի :

— Իվլէթ :

Թաթար պու ճէվապը ալտրգտան սօնդրա մէքթուպի պէյէ թէսլիմ իթտի :

Օլապթիէ պէյի կէլէն նամէյի աջոպ էվվէլա թարիխինէ տիգգաթ իթտիքտէն սօնդրա Թաաճճիւս իլէ սիւալ խլէտի :

— Բէթէրսպուրկտան պուրայէ ալթը կիւն տէ՞ մի իրիշտինիդ :

— Պու կիճէ թէքմիլ օլսայրտը թամամ ալթը կիւն օլաճաղդտը :

— Եվվէթ հադգընըզ վար : Սիղին կիպի թա թարլար բէք նատիր պուլունտուր , չունքի պու էյեամուէ պէօյլէճէ չաբըգ իրիշմէնիդ հէր ի կիտին հարճը տէյիլ , սիղին զայրէթ վէ սա տադաթընըզ իգթիզա օլան մահալէ իֆատէ իթմէքտէ գուսուր իթմէմ :

— Թէշէքքիւր իտէրիմ էֆէնտիմ :

— Հայտէ օղլում , պիրազ րահաթ խլէ — տէյէրէք զապթիէ պէյի պէնտէլէրինտէն պիրինի չաղըրըպ էմը խլէտի լաղըմը մէրթէպէ թաթարըն րահաթ իթմէսիչուն տիգգաթ իթմէլէրինի :

Կէլէն մէքթուս Բէթէրսպուրկտէ միւթէ պէր պիր քիմնէտէն կէօնտէրիլմիշ օլսպ զիրտէ հարֆ պէ հարպ թէրճէմէսինի իտէրիդ :

« Իսպիօ Լնարէիչ :

« Պու մէքթուպիմ սովպը տօսթանէնիղէ « վատը օլտուղի անտէ , իքի այ մուգատտէմ « Տէրի Լլիէտէն թարաֆընըզ վարիտ օլան

“ Եաշըճա պիր տիշ էհլի իլէ պէրապէր պիր
 “ ուֆագ գըզ չոճուգ պուհլարըն իբիսինի
 “ պիրլէքտէ պիր տագըգէ ղայպ իթմէյէրէք
 “ իհթիմամլու պիր արապա տէրուհինտէ իւջ
 “ Եախուտ տէօրթ ոօլտաթէ թէրֆիգէն թա-
 “ րաֆըմըզա իրսալ իթմէնիզ մաթլուպըմ տոր :
 “ Սիգին էօթէտէն պէրու միւտէպպիր վէ մու-
 “ տագգըգ քիմնէ օլմանըզ մալիուլմ օլա-
 “ րագ՝ պու խուսուստէ տախի հէր վէջհ իլէ
 “ սիղէ օլան էմնիէթիմ իգթիղասընճէ հարա-
 “ քէթտէ օլաճաղընըզ պի իշթիպահ տոր :

“ Սէրսումէլէր իլէ պիրլէքտէ օլան չագլի
 “ Բէրիշան խաթուհը պուլուհտըղընըզ շէհ-
 “ րին խասթէխանէսինէ վազ իթտիրիպ տէր-
 “ տինէ աավա միւմքին իսէ իճապընէ պագմա-
 “ նըղտէ պու տօսթընըղ տէրէճէի քէմալտէ
 “ մէմնուհ իտէճէկինիղին իֆատէսի իլէ սէլամ-
 “ լէր օլուհուր :

“ 17 քեանուհի տանի 1852 ”

Օպալթիէ պէյի պալատէ զլէր օլուհտն նու-
 մէյի մուտագգըգանէ գրաաթ իլէյիպ զիյատէ-
 սիլէ թաաճճիւպ իթաի վէ պիրաղ միւլհա-
 զատէն սօնըրա , հէր նէ գաուար պու մագուպ
 օլուհան քիմնէլէրի թանըր իսէտէ , քէյֆիէ-
 թին պիլ էգրաֆ թէֆհիմինէ ճէհտ իթմէք
 միւրատիլէ կէնտի Եավէրինի չաղըրթորըպ
 սիւալ իլէտի :

— Իբի այ էվլէլ (Օսմանլու թօքրաղընտէն

իբի տիշ էհլի, պիր ուֆագ չօճուգ վէ պիր, տէ պէրապէրլէրինտէ պիր խըղմէթքեար կէէ տի, տէֆթէրէ գայտ օլմուլէր մի տիր :

— Իվլէթ էֆէնտիմ, վասըլ օլտուգլէրի կիւն :

— Պաւ կիւնլէրտէ մահալլէրինի թէպտիլ իթ տիլէր մի :

— Խանըր էֆէնտիմ, եինէ էվլէլքի իսքեան իթաիքլէրի գըրա եազըն պիր ուֆագ էվտէ տիրէր :

— Տիշ էհլինին պիրի տիվանէ տէյիլ մի :

— Իֆէնտիմ պէնտէնիլ տահա գարար վիւրէմէտիմ նէ օլտուղունա :

— Նիլին :

— Օիրա հէր կիւն պին տիւրլիւ թաաճճիւպ օլունաճադ հիքեայէլէր տինլէնիյօր օլ տիշէլլինին հագգընտա :

— Նէ կիպի :

— Կիճէլէրի էվտէն չըգըպ Վմարա (*) կիտէրիմիշ, հէր նէ գատար գաբուլէր գաբալը իսէտէ էլինտէքի առա իլէ տիւրթտիւքտէ աչըր իչէրի կիրէրիմիշ վէ օլ մահալլտէ սահադա աէկին ճինլէր իլէ վագթ կէչիրիր տէյոււ հագլ իտէյօրլար : Հաթթա իւչ կիւն էվլէլ գայըն վալլտէմ եարը կիճէտէն իբի

(*) Գարատու պաղարտէ Վմարա խմիլէ շէհիրտէն թաշըրատէ պիր բէպիր տէվլէթ պինտաք վար բի իվթիդա օլտուղի անտէ ասաքիրին զախրէսինի օլ մահալլէ տէրճ իտէրլէր իմիշ :

սաաթ սօնդրա չիթթիքտէն տէօնէրքան լ՛մ
պարըն տէրուհինտէ պիր գըրմըղը բըբգ կէօր-
միւշ վէ պատէհու թիւֆէնք վէ դապանչա
սէսլէրի իշիթաիքտէ հէմէն աճէլէ իլէ կէն-
տիննի էվէ լաթմըշ իսէտէ օլ տէրէճէ գօրգ-
մուշ իտի քի իւչ կիւն քէֆսիղ չտէօշէքտէ
եաթտը վէ օլ թարաֆտէն կէչիպ պիր մահալ-
լէ կիթմէկէ թէվպէ իթտի : Շէհրին ահալի-
սինին ճէմիսի օլ ալըէթ իշոււն բէրի տիր տէ-
յօրլար :

— Պուշլարըն թօբու գօճա գարը սէօղէրի ,
մէճլիս տույմատան շիմտի սէնին իլէ չըգըս օլ
էվէ կիտէրիղ վէ օլ քիւշիւք չօճուղու վէ պիր-
տէ անը պագան իիթիարճա գարըը պուրայա
կէթիլիլիղ վէ պու կիճէ Ռէթէրսպուրկա
եօլճու իտէրիղ : Տիվանէյի տաթի եարըն խաս-
թախանէյէ գօմալը :

— Լ՛մը սիպին տիր էֆէնտիմ :

Լ՛օլիս պէյի հէման շինէլի կիսիպ եալէրիլէ
կիթմէք իւղրէ իքան , եանդըն նէվպէթճիլէ-
րինտէն պիրիսի աճէլէ իլէ իրիշիպ խապէր կէ-
թիրտի պու սէօղէր իլէ :

— Լ՛թէշ վար էֆէնտիմ :

Պէյ նէրէտէ օլտուղընի սիւալ իթտիքտէ
նէվպէթճի ճէվապ իթտի :

— Լ՛ֆէնտիմ բէրինին էվինտէ :

Պու մապէշնտէ պէյին եալէրի տէօնիւպ
մէմուսիլէթ իլէ պէյէ պագտը , կէօյա նապլի

սահիհ օլտըղինի անլաթմադ խթերիտի :

— Չասլըգ եարտըմ կէօնտերսինլէր պէն շիմ
տի իրիշերիմ — տէյու պէյ էմր իտիւպ վէ սօնդ
րա եապէրինէ տէօնիւպ — էլպէթտէ պունտա
պիր էսրար քէյֆիէթ օլմալը — տէյերէք աճէ
լէ իլէ խանէսինտէն խուրուճ իլէ Տիրուհի
ապլանըն էվլինէ տօղըու կիթտիլէր :

Շէհիրտէ եանղըն օլտըղի մէճլիստէ տու
յուլուպ վէ վագթ տախի հայլըճա կէջմիշ օլ
մաթի իլէ ճէմլիէթ հալիլէ տաղըլտը :

Պունտան էվվել նազլ իթտիսիմիզ վէչհ
իւղրէ՝ չօճուղըն աիւշմէնլէրի 'պիր կիղլիճէ
մահալտէ սիբէր օլուպ, տիվանէ տիշ էհլինին
էվտէն չըգտըղընը կէօրտիւքլէրի անտէ խա-
նէի մէղքիուրըն ալթ գաթտէքի օտասընէ բէն-
ճիրէտէն իչէրի կիրիպ աթէշի պըրագտըլէր,
վէ պատէհու եինէ բէնճիրէտէն աթլայըպ
խայըճէ ուղագլանտըլէր:

Լթէշ օլտուղի տույուլտըգտէ վէ զապ-
թիէ թարաֆընտէն գանձալըլէր վէ թուլում-
պալէր չընղըրտագլը արապալէր իլէ եարտըմա
եերիշտիքտէ եանի գալապալըգ պասթըղը զէ-
ման, չօճուղի չալմաղէ ճէհտ իտէնլէր չտախի
ճէմիէթ իլէ պիրլէքտէ կէլիպ վէ տօղըու եօ-
քարբի օտայէ չըգտըլէր:

Տիրուհի ապլա իտէ զաւալու, աթէշտէն
չաշըմը՝ էվվէլա պէքճինին օտառնէ գօշուպ
վէ անըն տէրին ույգուտէ օլտըղընի կէօրէրէք
վէ ույանտըրմաղէ վագթ օլմատըղընը ֆէհմ
խտէրէք թէքրարէն չօճուղըն օտասընէ աճէլէ
իլէ ալտէթ իլէտի, վէ թամամ օլ քէրթէտէ
չօճուղըն տիւշմէնլէրի եօգարը չըգմըշ իտի-
լէր: Լնլէրի կէօրիւր կէօրմէզ թանըլպ վէ-

սիւնէն ալէ՜ չօճուգ քէպիւր մուխաթա-
րատէ օլտըղընէ շիւպհէսի գալմայարագ՝
եիւքսէք ավաղ իլէ « եէթիշին եարտըմա »
տէյու չաղըրտը իսէտէ ահալիսէն քիմէսնէ
կէօրիւնմէտի , զիրա ֆիլ հագըգէթ Վարա-
սու պազարըն սէքէնէսինին չօղու զիւրի կիւ-
ղար իտէն տիվանէ գատընը սահին բէրի տիր
տէյու պելլէմիշ իտի վէ պու սէպէպէ մէսնի
օլ խանէնին տէրունինէ կիրմէկէ իհթիւրաղ
իտէրտի , շէօյլէքի օլ իքի տաւմ Տիրունի
ապրանըն էլլէրինի վէ այագլէրինի սէնա խլէ-
տիքտէն սօնղրա չօճուղի պէշիքտէն չըգարըպ
վէ պիր քիւրք իշինէ ալըպ աշաղը ինտիլէր :

Պաղը վուգոււաթ ապլի բէրիշան օլան քիմ՝
սէլէրէ տախի թէէ՛սիր իտէր :

Տիվանէ խաթունուն եանղըն շամաթատը
գուլաղընէ կէլտիյի անտէ վէ կէնտի իոքեան
իթտիյի էվտէ օլտըղընի կէօրէրէք չօճուղըն
մուխաթարատէ օլտըղի ֆիքրինէ կէլիպ կերի
տէօնտիւ : Մէրսումէ խանէի մէգքիուրըն
եաղընլէրինէ կէլտիքտէ թէրաքիւմ իթմիշ
օլան ճէմիէթին քեաֆֆէսի պիւր ավաղ իլէ
« գաչըն , գաչըն բէրի կէլիյօր » տէյէրէք տա-
ղըլտը :

Ֆիլ հագըգէթ պու պիշարէ տիվանէյի
կէօրէն քիմնէ սիրաղ թաաճճիւպտէ գալը-
րըլտը :

Աղուէն պօյլու պիր գատըն , գաչլէրինէ

րաւորեց չեքմէքէ գուլագէրինէ եագըն ու-
ղաթմըշ, եանագէրինէ վէ չենեհսինին իւ-
ղէրինէ գըրմըղը պոյա սիւրմիւշ, պաշ աջըգ,
ալաճա սաչէրի օմուղէրինտէն աշողը տեօ-
քիւլմիւշ, այագէրինտէ գըրմըղը չիզմէլէր,
կենտիսի պիր պէյազ չարէ սարըլմըշ, զայըֆ
գօլէրի եարըյա գաւառը աջըգ՝ քէֆսիզ վէ
բերիշան հալտէ օլտըղընը չէհրէսի տախի միւ-
շահատէ իտէր վէ մէզարտէն հէնուզ չըգմըշ
կիպի պիր հալտէ օլտըղընտէն նազար իտէն
քիմնէյէ գօրգու կէլիր :

Ա՛հրսուժէ եվէ իրիշիպ հէման իչէրի կի-
րէճէք իքան՝ չօճուղը չալան քիմնէլէր տախի
գաբուտէն չըգտըգէրի ղէմանտէ պիրի պիր-
լէրինի գարշըլտըլէր :

Տիւլանէ՝ մէրսուլէրի կէօրիւր կէօրմէզ
« Ա՛հ զալիմէր պուրայա՞տամը եէթիշտինիզ,
եանղընը վէրէն էլպէթտէ սիզ սինիզ » տիմէք-
լէ իւղէրլէրինէ կիթտի : Պագաթ անղէր հիչ
պիր ճէվապ վիրմէյիպ հէման ստուշմագ միւ-
րատընտէ օլտուլէր իտէտէ, սիրլինին եագա-
սընտէն վէ տիկէրինին գօլունտան թուլթուպ
ճէնքլէշմէտէ չօճուգ տղամաղէ պաշլատը իտէ՝
պիչարէ խաթուն պիւսպիւթիւն չըզըտան
չըզըպ կէօղէրինտէն կէօյա աթէշ չըգար րատ-
տէլէրինէ կէլէրէք վէ չօճուղու ալան տտէ-
մին իւղէրինէ հուճուժ՝ էախպ գուտուրմուշ
ճանափար կիպի պօղաղընտէն ըսըրմաղէ պաշ-
լատը :

Պու մապէնտէ զսպթիէ պէյի իրիշիպ էվ-
վէլա չօճուղը գուրթարըպ, պատէհու չօճու-
ղու չալան ատէմի մահպէսէ կէօնտէրմէկէ էմր
խտէրէք (զիրա տիկէրի ֆիրար իթմիշ խտի)
տէր ագապ կէնտիտի իշէրի կիրիպ Տիրուհի
ապլայը տաիի գուրթարտըգտէն սօնղրա տ-
թէշին պիր ան էվվէլ սէօնմէսինէ զայրէթ
իթտի :

Իթէսի կիւնի Տիրուհի ապլա չօճուղըլա
պիրլիքտէ իհթիմամը պիր արապա տէրունին-
տէ Իէթէրսպուրկա ազիմէթ իլէտի Հագգ-
թաալայէ պինլէրճէ շիւքը վերէրէք : Պիր կիւն
օլուր անլարըղ նասըլ եօլճուլուգ իթտիքլէ-
րինի :

Տիվանէ գատրնը խասթախանէյէ գօտու-
լէր վէ պէքճիյի կէնտի միւրատը իւզըէ վա-
գանընէ ալտէթ իթտիրտիլէր :

Շիմտի Տիրուհի ապլա իլէ եօլա չըգան
չօճուղըն քիմ օլտուղինի պիլմէք վէ օլ իքի
ատէմ նիշին անը չալմագ միւրատրնտէ օլտու-
լէր անը անլամագ վէ տիվանէ գատրն նէ սէ-
պէպ իլէ օլ հալէ կիրիֆթար օլտըղընէ աշինա
օլմագ նէթիճէ իւլ քէլամ իշպու հիքեայէ-
նին էսասընէ իրմէք իջուն նագլիէթէ սրաշա-
մամըղ իգթիզա խտէր, ֆագաթ Գարասու
Պազարտէ իգամէթ իւզըէ օլամայըպ Տէրի Լ-
լիէյէ կէլլէմիզ Լաղըմլնտան տըր :

Իշվլլէ քէլամըն թէքմիլի :

Երբ մուհարեպէ սինտէն իւջ սէնէ մուգառտէմ .) սալթանաթը Սէնիէի Սուլթան Լպարիւ Լէճիտ խան Լպղի տէվրինտէ պիր տիշամ Լաոււնն թէաթրօսընտէ ճէմիէթ տէրէճէի քէմալտէ թէրաքիւմ յոյէմիշ : Լֆրէնճ, Լյրմէնի վէ Սում թայֆէսինտէն միւլ թէպէր ֆադիլէալէրին բէք չօղու ճէմ' օլ մուշ, կէնճ' չաղընտէ օլան զէնտն կէօյա պիրիպիրինն նիսպէթէն հիւսիւնյիւ էլպիտէ վէ զիզըմէթ միճէվէրաթ իլէ Զաֆֆ թալանըն պարիշ իլէտիկի տիլպէրլիկէ պիր գաթ տաթի բէֆնաֆ վիրէրէք կէնտիլէրինն ճէլպ վէ պէնտ իլէմէկէ գաթա իթմիշ իաիլէր :

Թէաթրօ՝ ուսուլի գաթիմէսինտէն զիլա տէ միւնէվլէր :

Սագէնտէլէրին հիշ պիրի Էքսիք օլմասը ղընտէն մատա՝ իքի իւջ թանէ տաթի իլալէ օլունմուշ :

Զէր նէ գատար սէյրին պաշանմասընէ պիր չարէքք մըգտարը վազ թ վար իախտէտէ ճէմիէթին սապրէ թահամիւլիւ գալմամըշ օլարաֆ զարպը գաթէմ վէ պասթօն իլէ պիր ան էվլէլ բէրտէնին քիւշաթընը մաթլուպ իտէր :

Ղէմիէթին բէսրէթինին վէ պիւա սապր
օլմասընըն սէպէպի շու քիմ Վիքօթանըն էն
նամատր թէաթրօ խանէնաէլէրինաէն պիրի
Սթամպօլա կէլմիշ օլտրապ վէ ալ վագթ ի-
գամէթի էսնասընտէ պիր գաչ տէֆա օյնա-
յաճապ օլմասը իլէ նաս՝ պէօյլէ պիր մէշնօր
քիմնէյի տիկէմէք արղուսինտէ իտի :

Նէշր օլան իլանաթ Սթրանէլ րս ()բէրա-
սը օյնանաճաղընը աշիքետր իտէր :

Պալատէ իֆատէ օլուհան մինիլալ իւզրէ
լօճալէրին ճէմիսի տօլու եալընըղ իքինճի գաթ-
տէ պիր լօճա խալի : Փապաթ չօգ վագթ կէչ
մէյիպ եանի սէյրին պաշլանիլըճընտան պէշ տա-
գըգէ սօնղըրա օլ լօճալէ տախի պիր կէնճ տիշ
էհլի իլէ պիրլէքտէ իքի աաէմ կէլիպ թէքմիլ
օլտու :

Սէրտումէ ահալինին նազարընտան սիբէր
օլմագ միւրտար իլէ պիրաղ իչէրի տօղըու չէ-
քիլտի խտտէ բիշիկեաշինտէ օլան լօճատէ պիր
տէլիգանը պիլ իլնի գայտէ տուրպինի օլ թա-
րաֆա տօղըու չէվլէրիպ նազար իթտիքաէ քիմ
օլտուղընը թանըմատը ֆադաթ տիլպէր պիր
զաթ օլտուղընը կէօրտիւ :

Թատաճճիւպ օլուհաճագ պիր քէյֆիէթ պու-
տիշ էհլի հէր նէ գատար կէնճ, հիւսնէ մա-
լիք վէ պա խուսուս ալա՝ մէրթէպէտէ օլտրպի
պէյան իտի իտէտէ նազարընտէն վէ ալիստէն
հաղին էլ գալը մաղմումէ օլմասը տախի պիր

իշթիպահ . շէջլէ քիմ էթրաֆընտէ պուլու-
նան պուհնճա ճէմիէթէ տալա տիգգաթ իթ-
մէյէրէք ետլընըզ միւթէտիր ահէնկէր գալ-
պինին մահլուհէթինի պիր գաթ տախի վէյա-
տէլէշտիրմէկէ վէսիլէ օլտուղի աշիքետար :

Վէրտում տէլիգանլը կէնտի չաղընտէ օլան-
լէրին էքսէրիսի միսլու օլմայըպ թաաճիզ
իթմէքտէն իհթիրազ խտէրէք տուքպինի լօ-
ճանըն քէնարընէ վաղ խլէտի , ֆագաթ հէր
նէ գատար տուրպին իլէ աշիքետարէն պագ-
մագտէն ֆարիզ կէլտի խտէտէ ճա պէ ճա
պաշընը գալտըրըպ կէօյա ախէր մահալէ նա-
զար խտէր միսիլու էինէ օլ լօճատէ պուլու-
նան քիմէլէրէ տիգգաթ խտէր խտի , Վէ էն-
ճամը շէջլէ գարար վիրտի քի տիշ էհլէի մէզ-
քիււրէ իլէ օլան իքի տտէմին պիրի կէնտի
զէվճի օլմոլը վէ տիկէրի անլէրին տօսթու , զի-
րա պիր միւտագգըզ վէ արիֆ քիմէսնէ պու-
խուսուղէրի էքսէրի ֆէհմ խտէպիլիր հէր նէ
գատար սէպէպինին իֆատէսի բէք սուհու-
լէթլի տէյիլ խտէտէ :

Պիրազ միւտտէթտէն սօնղրա իքինճի տէ-
ֆա աշիգանլը տուրպինի ալըպ տօսթ տէյու-
մէմուլ խլէտիլի քիմէյէ տիգգաթլըճա պագ-
մատէ , օլ տախի տէլիգանլըյէ տիգգաթ իշ-
լէյիպ վէ պէօյլէճէ պագըշէրինտէն չօյճա
հազը իթմէտիկինի հայըճա պէյան խտէրէք
եանլնտէքի տտէմէ սիւտլ խլէտի :

— Գարշըմըդտէ օն եէտինձի նումէրօտա օլան
բի՛մ տիր թանըրմըտընըդ :

— Խալըր , թանըմայօրում :

— Աճայիպ , պիտիք պիր քիմսէ օլմայարագ
պէջլէ թաաճիդ իտիճի պագըչլէր նէ՞ օլմայը
եա՛ տէյու հիտտէթ իլէ ճէվապ իթտի , վէ
սօնղրա կիւլէրէք լիսանը զամիմէ իլէ թէքէլ
լիւմէ իգտամ իլէյիպ :

— Հէր նէ գատար պիզիմ պիտիյիմիդ տէ-
յիլ իսէտէ գապիլ տիր կէնտիսի պիզլէրտէն
պիրինի թանըօր — տէտի :

Ետնընտաքի տտէմ պու սէօզլէրին ֆէհ-
մինէ եա գատար օլմատը , եախօտ օլտու իսէ-
տէ թէպէյիւն իթմէտի , զիրա ճէվապ վիր-
մէյերէք էվիլէքի միտիլու սէյրէ տիպգաթ ի-
տէր իտի . ֆագաթ գատընը մէրտումէ պու
միւքեամէլէյի թէրքիպ իտէն հէր պիր լուզէ-
թի եէկեան եէկեան վէզն իլէ նէ էֆքեարտէ
սէջլէնմիլ օլաըղընի թէքմիլէն ֆարզընտէ օլ-
տու իսէտէ ճէվապէ թէնէզլիւլ իթմէտի :

Աքսէրի պիր քիմսէ կէնտի հազզ իթմէտի-
կի պիր տտէմտէն տիսէր պիր քիմսէնին հագ-
գընտէ եա զէմմ եախօտ մէտհ սիեագընտէ
պիր քէլամ իշիտիր իսէ , պիւսպիւթիւն օլ
յիմէն իչուն մուղայըրը զիւհմիւ քէսպ իտէր վէ
պինտէն ալէհ գալպէն եազընիլէթ եախօտ
մուֆարրգաթ քէյտա օլուր :

Պէջլէտէ տիլ էհլի մէզքիուրէ հէր նէ

գատար մերսում տելիգանըյը աօլա թանը-
մալ խաի խէտէ անըն հալինտէ ղէմմէ վէսիլէ
վերիճի պիր քէփիէթ պուլմաղ իքան՝ վասֆը
կիւղար խէն խանէնտէ օյնանան օքերանըն
իգթիզաօր վէջ՝ իւղըէ կէնտի մաշուգէսինին
քիմ օլտըղինի պիլմէյիս՝ վէ անը գուպպէի
աօսումանտէ իսքեան խէն մէլաիքէ բուպար
իտէրէք :

« գոմ ուն անճէլօ չէլէսթէ »

տէյու օգուարըլի կիւֆթէլէր շօլ տէրէճէ
մուվաֆրգ կէլիպ, վէ թէէ՛սիր իյլէսի քի մեր-
սումէ գուվիլէթի ճէլլէ իթաաթ իտէրէք
կէօղէրինի լօճատաքի տելիգանըյէ չէվիրմէ-
տէ օլ տաիսի կէնտիսինէ նազար խէր օլտըղ-
նի կէօրտիւ, ֆապաթ կէօյա քէպիր թագսի-
րաթ իյլէմիշ կիպի իքիտի տաիսի մահճուպ օ-
լարագ լօճանըն տէրունինտէ սիբէր օլուպ սէյ-
րին թէքմիլինէ տէկին պիր տաիսի մէյտանէ
ջըգմատըլէր :

Սէյր իիթամ պուլուպ յահայլի թէաթբօ-
տան խուրուճ իթմէսի էսնատէ մերսում տէ-
լիգանը տաիսի ինմիշ՝ ճէմիլէթին տաղըլմաար-
նէ պիրաղ պէքլէմէք նիլէթիլլէ պիր թարա-
ֆա չէքիլմիշ աուրուր իքէն, թա եանընտէ
իքի տտէմ տաիսի տուրմուշ, ղիքրի աթի սէօն
պէթ իւղէ իտիլէր :

— Սիզին տօսթլարընըղ պուրտօյլմըշ :

— Քիմ օ աօսթլարընըղ :

— Իշթէ ինէյօրլար :

Տէրեգանըդ պու սեօղէրի իշթմէտէ տէօ նիւպ պագտոր, վէ վասֆը կիւղար իտէն լօճատէ օլանէրին ինտիյինի կէօրտիւ իսէ տէր ագապ տիսէր թարաֆա պագարագ կէօյա հիչ կէօր մէմիշ կիպի եանընտէրի առէմէրին սէօհպէ թինէ հալի իլէ պիրաղ տահա խիգգաթ իթմէկէ պաչաար :

— Իվլէթ կէօրտիւմ, նասըլ օլմուշտա պու ախշամ կէլմիշէր պիլմէյօրում :

— Նիշին :

— Հիչ պիր եէրէ կիթմէղէր, պէլքի պիրի պիրլէրինէ կիտէրլէրսէ ծնու պիլմէմ :

— Վալիպա էյի տօսթարլար :

— Բէք էյի, վէ կէշէնլէրտէ հայլըճա բարա տայանմըշ տէյու իշթտիմ :

— Քիմէ :

— Կէնտի տօսթուհա, եանի գարընըն գօճուսընէ :

— Նասըլ օլտպիլիւր, գարընըն գօճուսը միւթէպէր վէ ղալէթ զէնկին պիր քիմսէ տէյու պէլէնիլմիշ տիր, վէ պուհտան մատա գարըսը զիյաաէսի իլէ վարիէթ սահիպի իմիշ, վէ իւստիատէ զէնկին ագրապասը վարըմըշ :

Քիմին ագրապասը վարըմըշ :

— Վարընըն էֆէնտիմ :

— Վարը իւստիա՞ն վը :

— Օրատէն կէլմէ իմիշ :

Պու սէօհպէթէրտէ իքան թէաթրօտան
ճէմիէթ տաղըլընչ օլմասրլա , պու իքի ա-
տէմ տախի ասէրլէրի ին պիրլէքտէ չըգըս
կիթաիլէր :

Քէզալէք մուճաիլէյն տէլիգանը տախի
խուրուճ իլլէյիպ , վէ ֆայթօնա պինիպ խանէ-
սինէ տախիլ օլտու :

Պուռ նազելիէ թիմիղին վագթլէրինտէ առ
մէյէ մալիւմ տըր քի, Լըմէնի Քաթօլլէլէ-
րինին պէյնինտէ պէօյլը պիր խուսումէթ հա-
սըլէ կէլմիշ իտի, շէօյլէ քի Քաթօլլէ միլլէ-
թի իքիլէ թէվճիհ օլմուշ, վէ պու ինթիֆա-
գէպ առի օլան՝ Համադգետաց ընկերութիւնի
իսմի իլէ իհթաս օլան պիր շիրքէթ իտի քի,
անըն էսասը դըղ չօճուգլէր իշուն պիր մէք-
թէպ ինչա իթաիրմէք վէ իլմին իլէրու կիթ-
մէսինէ զայրէթ իթմէք իտիսէտէ էքսէրիէթ,
պու շիրքէթ՝ ախէր էֆքետարէ մէպնի իհտաս
օլունմըշ տըր տէյէրէք, անէ գարշու կէլմիշ
իտի:

Պիղիմ ապըլ միւրապըմըղ եալընըղ վու-
գուլթըն նազելինի իթմէք օլմաղ իլէ գանդը
թարաֆ հագլու օլաղլինի իֆատէ իլլէմէք պի-
լէ ֆարղ տէյիլ տիր տէյու մէմուլ իտէրիղ:

Նասըլ քի սէօյլէտիք միլլէթին պէյնինտէ
բէք զիյատէ մարաղալէր բէյտա օլմուշ, շէօյլէ
քի բէք չօգ էվլէրտէ, բէտէրի էվաաընէ,
գարըսը գօճաաընէ, հէմշէրէսի պիրտաէրինէ
թէրո շէհրէ իլէ պագար: Լիղ ու իթատէ
տախի՝ իքի թարաֆ թաքիմ մէճպուր օլմա-

տըգճա պիրի օլպիրի իլէ ալըշ վերիշ իմ-
մէզէր : Իլւա գըզ ալըպ վերմէք հագգընտէ
պաշլըճա տիգգաթ օլընաճագ պիր մատտէ
օլմուշ խի , հայըւ վագրթ թերզիլէր վէ
սապէնտէլէր քիսէտէն եէմէկէ պաշլատըլէր
զիրա տիւլիւնէր բէք սերեէք , վէ վագթի
եէրիշմիշ գըզէր տախի պու շիրքէթին իհ-
տաս օլմատընէ բէք խօշնուտ տէյիլ խաիլէր :

Ըխէր միլէթէր պու մարազպէրին սէպէ-
պինէ էյի աշինա օլմայարագ Ըպալը Քըլըճը
տափաթը թապիր իտէրէր , վէ պուշնուս սէպէ-
պի շու օլույօր քի , շիրքէթի իհտաս խտէն
Սիթարեան մանասթըրընըն քէշիշէրինաէն
պիրիտի օլուպ , վէ անէ գարշու կէլէնլէր Ը-
րօքախանսա մէքթէպինին բարապէրի խի :

Իշպու խուսուճէթ շու տերէճէլէրէ վար-
տը քի , շիրքէթին սերինտէ օլան պիր գաշքէ-
սանըն նէֆի մէմուլ , ֆագաթ մատտէյի օլ-
քէրթէլէրէ վարտըմայըպ Պապը Ըպլի թա-
րաֆընտան քէյֆիէթին թասիհի վէ հիւսնի
թանզիմի էմր պույրուլուպ , վէ պուշնասն մա-
տա՝ Պրանսա տէվլէթինին միւտախէլէսի իլէ
վասֆ իթաիլիմիզ մարազպէր թէքքին վէ խի-
թամ պուլլու :

Թարաֆէյն պիրի օլ պիրինէ խասիմ օլոր-
լի զէման հէր կիճէ մէճիպէր էքսիք աէյիլ :
Շիրքէթէ եազըլը օլանլէր անը իլէրու կէօ-
թիւրմէք միւրատընտէ , վէ խասիմլէրի պու

մատուցնին թէքմիլէն օրթատէն գալգմասը շայրէթինոտէ իտիլէր :

Պիր ախշամ պու շիրքէթին աղալէրի եինէ պիր մահալէ թօբլանմըշէր , ֆադաթ ուլու պիր մէճլիս : Նէֆ՝ օլմադ սատութի մէյտանէ չըգմըշ օլմասըլա խուսումէթին թէզայյիւտինէ վէսիլէ օլմուշ :

Պունտան էվվէլքի պապատէ թէաթբօտա օն եէաինճի նումէրօտա կէօրաիւյիւմիւզ աէլիգանլը , իսմի Վեպուհ վէ մախլասը Սուհիպ , օյ տախի օլ մէճլիսոտէ իտի :

Աէգբուր տէլիգանլըյը պունտան սօնղըա պիր էյիճէ թանղյաճագ իսէքատէ՝ շիմաիլէք շուգատար պիլտիրիրիզ քի ալ վագթտան պէրու Տէրի Ալիէյէ կէլմիշ օլարագ պու քէյֆիէթլէրէ պիր էյիճէ վագըֆ վէ տախիլինտէ աէյիլ իսէտէ պիր իքի ահպապընըն խաթըրնտէն իխրաճ իթմէմէք իչուն անլէր իլէ պիրլիքատէ մէճլիս մահալինէ կիթմիշ իտի :

Վահալի մէզքիուրտէ հէր նէ գատար պիր գաշ պաշլըճա խասիմէրին իսմի սէյլէնաի իսէտէ իրանի Վարաիրոս աղա էն պէյլիք տիւշմէնկէրտէն պիրի օլաուղինէ գարար վէրիլտի , շէյլէ քի մէճլիս պիթէնէ աէկին հէր քէս պու տոտէմին հագգընտա սահիհ եախօս զայրը սահիհ պիրէր շէյ նագլ իթմէք իլէ տէրէճէի քէմալ ֆէհա պիր քիմնէ օլմալնէ բէք չօդ իսպաթլէր պուլուր իտիլէր :

Նիհայեթ մէծըս պիր գաջ սաաթտէն սօնդ-
բա տաղըլոր : Պագաթ աշըրը ֆէնա պիր հա-
վա , օլ վագթ Պէյօղլուտէ կալ տահա իհ-
տաա օլմամը զօգագլէր բէք զիյատէ գարան-
լըգ :

Սեպուհ Սուհիպ պէյ տախի մէծըս մա-
հալինտէն չըգըպ իւչ տէօրթ ահպապ իլէ խա-
նէլէրինէ ավտէթ իտէրքան Ղա ճամի ճիվա-
րընտէ պիր կէնճ խաթունա րասթ կէլտիլէր :
Պիչարէ նէ թարաֆա կիտէճէլինի շաշըմըչ
հէման անլէրի կէօրտիւքտէ հէր նէ գաաար
թանըաղը տտէմլէր տէյիլ իսէտէ էմնիէթէ
շայէտտէ քիմնէլէր օլտուգլէրի աշիքեար կէօ-
րիւնէրէք ճէսարէթ ալըպ անլէրէ ետգլաշար ,
վէ րէճա իթաի խըզմէթքեարլէրանն պիրինէ
էմր իյլէմէլէրինի կէնաթինի խանէսինէ տէ-
կին կէօթիւրսիւնլէր աէյու , զիրա պիր գաջ
ահպապ օլտուգլէրինտէն պէլապէրլէրինտէ
իքի իւչ ֆէնէր չէքէն խըզմէթքեար վարըար :

() Լ հավա իլէ կիճէնին օլ վագթընտէ եա-
քա եալընը պիր խաթուն զօգագտէ պուլուն
մաօընր կէօրտիւքտէ թաաճճիւպ վէ մէրհա-
մէթ իլէ անէ եարտըմ վէ հիմայէթ իթմէք
թապիի պիր քէյֆիէթ իաի վէ էօյլէտէ իգ-
թիզայր ինաանիէթ հարաքէթ խտէճէք լքան ,
տնլէրտէն պիրի տիշ էհլիի մէզքիսւրէի թա-
նըլըպ արգատէ շէրինէ տէաի :

“Նէ՞ եաբայօրընըլ , տիլանէ՞մի օլտու-

նուզ, Իրանի Սարաիրոս աղանըն՝ էհլի տիր, պըրագըն նէրէյէ իսթէրսէ կիթսին, պիզէ այպ տէյիլ մի խըզմէթքէարըմըզ իլէ էվլնէ կէօնտէրմէք ։

Պէօյլէճէ մէրսումէ՝ Սարաիրոս աղանըն էհլի օլտըղընը իշիթտիքլէրի կիպի կէօյա պիր Բարիա (*) միսիլլու կէրի չէքիլսիլէր ։

Սուհիպ պէյ արգատէշլէրինին պէօյլէ պիր լայըգարլ հարաքէթինի կէօրտիւքտէ պիրաղ արգատէ օլարապ տիշ էհլի մէգքիւլէյէ էագլաշըպ կէնտիսի պիզգաթ անը խանէսինէ տէկին վասըլ իթտիրմէսինի իլթիմաս իյլէտի ։

Փագաթ մուամաիլէհ տէլիգանլը նէ տէրէ՝ ճէ միւթաաճճիպ օլտըղընըն թարիֆի միւմքին տէյիլ, չուն արգատաշլէրինին՝ Սարաիրոս աղանըն զէվճէսի տիյէրէք կէրի չէքիլպ պըրագտըգլէրի զաթ՝ թէաթըօտա կէօրտիւյիւ տիշ էհլի օլտըղընը թանըտը ։

Իլքին շուհու էվլէլճէ իֆատէ իթմէմիզ լաղըմ կէլլը քի Սեպուհըն թարաֆընտէն իշ պու հիւսնի մուամէլէ ասըա թանըմտը սէպէպի իլէ տէյիլ, Բէզալիք պիզիմ թարաֆըմըզ

(*) Բարիա թապիր օլտնուր Հինտիսթան թարաֆընտէ նոս պէյիմտէն ըհտտ օլտնուլ քիմէլլը քի անլէր՝ տին վէ ախէր գանուլէրէ մուխալիֆ հարաքէթտէ պուլտնալլէր տիր, չէօյ էրի շէհրլէրսէ իւքեան իթմէք, Կանճ տէնիլէն միւպարէք շայտէ էպդանմադ վէ պիրաղ իթիպարը կանաֆտէն օլմաք Բարիա օլտնէ մէմնու տըր, Ալէրէ ասդուհան կիւնահ սահիպի օլտըր ։

տէն տախի Համադդեաց շիրքէթինն աղալէ-
րինի խորքալամագ նիւթի իլէ տէյիլ, իլլա
նապլէթին իգթիզասը, զիրա անլէրին խասիմ-
լէրի տախի պէյլէ պիր քերթէտէ թըպգը մու-
ամէլէտէ գապիլ տիր պուլուհապիլըր իտիլէր :

Սարտիրոս աղանըն էհլի թէշէքքիւր իլէ
Սուհիպ պէյին րէճասընը գապուլ իտիւպ վէ
օլ տախի անը թանըմասընը աշիքեար իտէրիզ :

Սիւզթէզայը նէզաքէթ Սուհիպ պէյ կէն-
տի թահթը հիմայէթինտէ օլան զաթըն էս-
րարընէ ակեահ օլապիլմէկէ տաիր սիւալէր-
տէն իհթիրազ, վէ անըն պուլուհապըր հալէ
մէրհամէթէն վաճիպ օլան րազպէթ վէ հիւր-
մէթ իճրասը իլէ միւմքինի մէրթէպէ էմնիէթ
քէսպ իյլէմէսինէ ճէհտ իտէր իտի :

Ղաստէյէ վասըլ օլտուգլէրինտէ ֆէնէր
շէքէն խրզմէթքեար նէ թարաֆա կիտիլէճէ-
յինի պիլմէյիպ վիրէճէքլէրի էմրի պիլմէյէրէք
պիրազ էյլէնտի վէ քէզալք պու խուսուս
Սուհիպ պէյէ տախի նա մալիում օլաղըն-
տան սիւալ իտէճէք իքան, Սարտիրոս աղա-
նըն զէվճէսի իշպու սիւալէ հաճէթ պըրադ-
մայարագ տէտի :

— Իկէր րէյ իտէրսէնիզ էֆէնաիմ Իհհ զօ-
գաղընէ գատար սիզլին հիմայէթինիզէ միւհ-
թաճ օլաճաղըմ :

— Հէր նասըլ էմր իտէրսէնիզ : Սագաթ է-
կէր իսթէրսէնիզ պէնտէ խանէ ուզագ տէ-

յիւ, պիր չարեւէք մըդ տարը ֆոյթօնու հաղորդ
իթտիրէնէ տէկին թէ չրիֆ իտին, պէնտէնիզ
իչուն միւսավի իտէտէ պու հաւա իլէ Ետէտ
կիթմէք զաթընըզէ բէք խօշ օլմամալը տըր
տէյու մէմուլ իտէրիմ:

— Թէ շէքքիւր իլէ թէքլիֆինիզի գապուլ ի-
տէրտիմ էկէրքի պիր ան էվիլէլ էվտէ պու-
լունմամ իգթիզա օլմասայրաը, բէճա իտէ-
րիմ, հէր նէ գատար սիզէ պար օլաճագ ի-
սէմտէ պու իրզմէթի պիր քէրէ գապուլ իթ-
տինիզ իճրատընը մաթլուպ իթմէկէ հագգըմ
վար տըր — տէտի կիւլէրէք Վարտիրոս աղա-
նըն էհլի:

— Հագգընըզը ինքեար իթմէմ էֆէնտիմ,
հաթթա իրզմէթիմի թէքմիլէն իճրա իթմէք
իչուն զաթընըզը հէր վէճի իլէ վիգայէ իթ-
մէք պէնտէնիզէ ֆարզ օլարագ պիր տիկէր
սէպէպ իլէ տախի բէճամըն գապուլի իգթիզա
տըր զանն իտէրիմ:

— Նէ սէպէպ իլէ իգթիզա կէօրախիւնիւ-
զիւ ֆէհմ իտէմէտիմ:

— Թանրաղընըզ պիր քիմսէ զաթընըզը պէն-
տէնիզ իլէ բասթ կէլտիքտէ թաաճճիւպ ի-
տէպիլի: . . .

— Պիր գատընըն միւթէպէք պիր քիմսէ իլէ
պուլունմասը զէմմէ վէսիլէ վիրէմէզ:

Պու սէօզէր իլէ Վուհիպ պէյին խանէսի-
նէ կէջմիշ իտիլէր:

Սեպուհ կենտի հագգընտե իզհար օլան
էմնիյէթ վէ րայէթէ Թէշքքիւր խէյիւյ ,
Սարտիրոս աղանըն էհլինի շէմսիէսի իլէ մու-
հաֆըղէ իլէմէքտէ խաի խէտէ , դալպինտէ
պիր շէտիտ ազգըն սասարի բուսուճա իլէմիշ
խաի , ֆագաթ օլ զաթըն կենտի սայէի հիմա-
յէթինտէ սիբէր օլտըղնի Թէֆէքքիւր իլէ
լաֆղը վահիտ Թէքէլլէմինէ տախի ճէսարէթ
խտէմէղ խաի :

Իրանինին էհլի տիշ էհլէթինէ մախսուռ օ-
լան ֆէհմ իլէ Սուհիւ պէյին հալինի անդադը
խտէտէ , օլ հալին զիյատէլէշմէսինէ վէսիլէ
վիրմէյիւյ , վէ հաթթա մէն՝ իթմէկէ տախի
շայրէթ իլէ տէտի :

— Պիիիրիմ՝ էֆէնտիմ սիզի Թաաճիղ իթալիմ՝
ֆագաթ մէսաֆէ ուզագ տէյիլ :

— Խայրը էֆէնտիմ սուլա Թաաճիղ օլմադը-
ղմաւան միգաւ՝ Թէէ՛սսիւֆ իթալիյիմ շա-
տուր քի , ետընըղ պէյլէ պիր ճուզիաթ մա-
գուլէ սինտէն օլան խըղմէթինիզտէ պուլունա
պիլկօրում :

— Սէմալինիղ կիպի օլմայըպ , իլա պէյիւք
պիր տօսթլուք խտէյօրսուհաղ :

Պու մապէյնտէ պիր իբի քիշկէ րաաթ կէլ-
մէլէրի իլէ սէօհպէթլէրի քէսիլիւյ , վէ Սու-
հիւ պէյ շէմսիէսի իլէ Իրանինին էհլինի պիր
էյիճէ սիբէր խտէրէք կէչալիլէր , վէ անլէրի
կէչէր կէչմէղ ի էհլ զօգաղնէ եերիշմիշ օլմա-

լէրի իլէ, ֆէնէր չէքէն ղոգադտէն իլէրի կի-
րէճէք իքան, Մարտիրոս աղանըն զէվճէսի
տէտի :

— Թէքրար թէքրար թէճէքքիւր խտերիմ, վէ
նիյազ խտերիմ իղն վէրին պուրատան էվէ
գատար եալընըզ կիտէյիմ, եախօտ խըղմէթ-
քեար պէրլէսին :

Մուհիպ պէյ պէնտէսինէ կէնտի տէօնէնէ
տէկին պէքլէմէսինի էմր խլէյիպ իքիտի պիր-
լիքտէ եօգուշտէն ինտիքլէրինտէ գատընը մեր-
սումէ խանէսինէ տախիլ օլաճաղը անտէ տէտի :

— Էճա խտերիմ պէնի պիր սաարգ տօսթլա-
րընըզտէն ատտ խլէմէնիզի, վէ պու ախշամքի
վուգուաթ հազգըմատ պին տիւրլիւ մանա-
լէրէ վէսիլէ վիրմէկէ պախա խտտէ սիզ՝ ճիւն-
հաարը օլտուզըմա գարար վիրէճէյինիլէ շիւպ-
հէմ եօգ տուր :

— Սիղին կիպի պիր զաթըն հէր պիր հալի
տայիմա մէտհէ շայէսթէ օլարզի աշիքեար տըր :

— Շիմտի գալպիմ բահաթ օլուպ վէ էլլինիզի
խթէյիպ թէճէքքիւր իթմէկէ ճէսարէթ ի-
տերիմ :

Սեպուհ՝ մէրսումէնին տէսթինի բուս իթ-
ալիքտէն սօնըրա խանէսինէ սվաթ խլէտի :

Իրթեաի ստապահ Մուհիպ պէյ առեթի գա-
տիմէսինտէն բէք չօգ է վիկէլ ույանմը :

Ույանմը տիմէմիդ իլէ գապիլ տիր նադ-
լիյէթիմիպտէ գուսուր խէյօրուզ, զիրա Սե-
պուհ օլ կիճէ հէր նէ գատար ույումաղէ
զայրէթ իթտի իսէտէ միւմքին ոլամատը, չուն
աշգ իթտիլի զաթ խէյալինտէ պին տիւրլիւ
շէքլ քէսպ իսէրէք անը կեահ մէսրուր կեահ
մէյեուս իտէր իտի :

Նիհայէթ ստապահ օրուպ Մուհիպ պէյ առե-
շէքտէն գալգաթ տիմէմիդ իլէ մուտագգըգ
քիմսէլէրին ինտինտէ՝ լաղըմ օլան լուղէթի
իսթիմալ իթմիշ օլտուղըմըլ ֆէհմ օլունուր :

Խանէսինտէն չըգմայէ պիր լքի տէֆա նի-
յէթ իթտի իսէտէ հալա հալա տիւղէլմէմիշ
օլարագ թախիր իլէտի :

Սաաթ իւչ սուլէրինէ վարտըգտէ հօճա
Լըթին իսմի իլէ պիր քիմսէ Մուհիպ պէյի
կէօրմէյէ կէլմիշ օլուպ խըղմէթքեար իսպէր
վէրմէտէ թէքլիֆօիզ պիր ատէմ օլմասըլա Սե-
պուհ օտասընէ տալէթ իլէտի :

Մէրսում հօճա Լըթին տէտիլիմիզ Չար-
շու գուրտու թապիր օլունան քիմսէլէրտէն

պիրիսի, էքսէրի քէլէբիւր արդասընտէն տօլա-
շըր, պաղը կէնտի գուտրէթի իլէ վէ պաղէն
զիւտտէ ագճէ լազըմ օլտուգտէ զէնկին ա-
տէմլէրին սէրմայէսիլէ եէտինէ կէչէն էհվէն
վէ ֆիրուսիթի սուհուլէթլի մաղէրի ալըր սա-
թար վէ կէնտիսինէ նէքի գալըր իսէ գանա-
աթ իտէր :

Սէրսում խօշ պիր քիմնէ օլմասըլա զէն-
կին քիմնէլէր տաիմա մուտլէնէթ իտէրլէր :

Հագգընը սէօլէմէլիլ հիչ քիմնէյէ կէն-
տի վասթասը իլէ պիր ագճէ զայպ իթտիւ-
մէմիշ : Բէտէրի վագթի իլէ միւթէպէրիմիշ,
կէնտիսի էհի բըղ վէ սէօղլէնիւն սահպի
պիր աալմ վէ պուհտան մաաա' իշ էրպպար :
Քուլումճու չարշուսընտէ օլտնլէրին քէաֆ-
ֆէսի թանըր վէ ճէմիսի իթիպար իտէր :

Հէր կիւն մէղքիւր չարշուտէ մէղատ օլա-
ճագ վագթլէրի մէրսում հօճա Մըթին հէր
հալտէ օրատա պուլունմալը :

Քուլումճու ուսթալէրինտէն պաղը բա-
րալը քիմնէլէր, վէ պէտէսթէնտէ տիւքքէան
սահպլէրինտէն մէրսումը կէօրտիւքլէրինտէ
բէք խօշտնմաղլէր իսէտէ, մապէյնլէրինտէ հիչ
պիր մարաղա զուհուր իթտիլի եօգ :

Հօճա Մըթին օտատէն իշէրի կիրէր կիր-
մէղ ֆէհմ իթտի Սէպուհ տիսէր կիւնլէր մի-
սիլա բէք քէֆլի օլմասըղընը, վէ պու խու-
սուս կէնտի իշինէ պիրաղ էնկէլ վիրէճէյինի

անլատը խստէ , աշիքեար իթմէյերէք սէլամ
վերիպ օտանըն պիր սիրէր թարաֆընէ շէ-
քիլտի :

Պէշ տագըգէ գատար միւրուր իթտի :

Սուհիպ պէյ կէնտի տիւշիւնճէլէրի իլէ
մէշղուլ հիջ պիր քէլամ տէմէյիպ . հաթթա
օտասընտէ արիւրի օլտուղի տախի ֆիքրինտէն
իխրաճ իթմիշ իտի , շէօյլէ քի հօճա Սըթին
պու հալի կէօրէրէք :

— Պու կիւն պէյիմի բէք տիւշիւնճէլի կէօ-
րիւյօրում — տէսիքտէ Սեպուհ կէնտինէ կէ-
լիպ ճէվապ իթտի :

— Սայրր տիւշիւնճէ տէյիլ , պիրաղ եօրղուհ
լուգ վար :

— Վալիպա բէք բահաթ ույու մամըշարնը :

Կիճէքի բէշֆիլէթէր տախմա Սուհիպ պէ-
յին ֆիքրինտէ կէզէր օլտուղնտէն , սէօհպէ-
թի թէքմիլէն թէպտիլ խտէրէք սիւալ իթտի :

— Հօճա Սըթին սիզտէ Համազգետայ շիր-
քէթինէ տախիլ միսինիլ :

— Իֆէնտիմ վադատ պիր նիյէթ իթտիմ իտի
եաղըլմայը , ֆադաթ սօնղըստան մէնֆիլէ
կիթմէք սատաթը չրդարդտէ տօղըուսու բէք
ճէսարէթ իաէմէտիմ :

— Պէն սիզի տահա ճէսուր պէլլէմիշ իտիմ :

— Պէյիմ պիլիրսինիլ քի պէնտէնիլ վարլիլէթ
սահիպի տէյիլիմ , նէֆ' օլմագ իճտպ իտէր ի-
սէ , բէսէքտէ ալթուհն չօգճա օլմալը :

— Ի՞նչէ տիր, հաղգրնրդ վար — տէյիւղ Սե-
պուհ երնէ տիւ շիւնձէյէ վարաւ, վէ հօճու
Լըթին հէր նէ մատտէ իշուն կէլմիշ խտի խտ,
անը իֆատտէ իթմէ կէ իհեթիրաղ իրէտի : Պա-
գաթ վաղթին միւրուր իթմէսի իշնէ քիււ-
լիէն զարարու պիր քէյֆիէթ օլմադիր տա-
խի ֆիքր խտէրէք, լծէլաշնր միւմֆինի մէր-
թէպէ սէթր իլէ, վէ պիր վէսիլէ պօւլմագ
նիյէթինտէ այագէ գալգալ խտ, Սուհիւղ պէյ
սիւալ իթմի :

— Իէ՞րէյէ հօճու Լըթին Խօլճուլը գ մու :

— Իֆէհաթմ, սիղի պու կիւն լծաաճիլ իթ-
մէք իսթէյօր խտմտէ . . . :

— Ելլիպա երնէ պիր քէլէքիր օլմալ, աղ-
ձէյէ իլթիլգանրդ վար, է՞յլէ մի :

— Պէյիմ սիղէ խիլաֆ օլմալ, լծպզը պու-
յուրաաղղիւրդ կիպի :

— Հօճու Լըթին պու կիւն սրրաաղ տէյիլ,
գիրա ֆիքրի լծկաթիլ իթմիմ կիպի, պէլքի
երնէ Եմաւայէ կիտէրիմ, պիլմէմ պուրանըն
հաւաարնտէն մի տիր բէք բահաթ տէյիլիմ :

Տէրի Լըթինին տրղը իլէ Եմաւանըն տրղը
հիւ պիր ճիհէթլէ բուպար օլունմաղ խտտէ,
աշգ օլանէր տաիմա հիւքեամէձէ մատտէլէ-
րին մուղայրը հալտէ պուլունտրգլէրինտէն
Սուհիւղ պէյ տախի անլէրին կիւրու հընէ տա-
խիլ օլմուշ խտի :

— Իֆէհաթմ զալիպա Խաղլնտէ պու նամի-
լաճլըզ զուհուր իթմիլ :

— Խաղբը պիրտդ վազթտան պէրու կէնտիմբ
էյի պուլմայօրում :

— Տահա իքի կիւն վար պէյիմի կէօրէլի հիշ
պիր շէյ սէօյլէմէտինիզ իտի :

— Օտրարսը պիր շէյ մէմուլ իտէյօրուտում,
լաքին տիւն ախշամունէն պէրու . . . զիյաուէ-
լէշտի :

— Հէքիմինիղէ սէօյլէմէտինիզ մի :

Սեպուհ՝ երեսնէ ախշահեմէյէ վարարագ ,
պու սիւպէ ճէվապ վիրմէտի իտէ , հօճա Մը-
թին ստաթա պագըպ տէտի :

— Տէօրթ պուշուգ , պէն աահա պուբալար-
տա էյլէնիյօրում :

— Լիփնէ մի աճէլէ :

— Լփէնտիմ , նաարը քի սէօյլէտիմ պու կիւն
չարշուտէ պէօյիք պիր իշ վար , հէք հալաէ
պիրաղ բարա թէտարիք իթմէլիյիմ :

— Լէ մըգտար ագճէ լաղլմ :

— Լփէնտիմ իշ պէօյիք , ֆագաթ պէնտէ-
նիզ պիր էլլի պին զուրուշ գատար պուլտամ
զանն իտէրիմ պէշ պին զուրուշ գատար թի-
ճարէթ կաէրիմ :

— Տաիմա սիզ պիրաղ ֆաղլայլ նաղլ իտէր-
սինիզ , պէօյիք իշ տէտիյինիզ պէլքի էլլի
պինն տէ չըզմաղ :

— Խաղբը էֆէնտիմ խաղբ , պէօյիք իշ ,
պէօյիք :

— Լէ գատար , սէօյլէլին պագալլմ , երևզ
պին :

— Օ, իյառէ էֆէնտիմ, զիյառէ :

— Իքի՞ եիւղ պին :

— Չօգ զիյառէ :

— Տէ՞օրթ եիւղ պին :

— Ե՞՞ տէյօրսւնուղ էֆէնտիմ, մէմուլիմէ կէօրէ, իքի միլիօն բարա լաղըմ, էկէր ճէմի սի ալընմագ լաղըմ կէլիր իսէ :

— Իքի՞ միլիօն, էյ պու պիրաղ մուպալաղա զանն իտէրիմ :

— Հիչ մուպալաղա տէյիլ, զիրա օնտա չօգ միւճէվհէրաթ օլմալլ :

— Բի՞մ պու :

— Պէյիմ սիղոէն էսրար օլմաղ, հէր նէ գաւ տար պու իշի սէօյէյէն առէմ իոմ վիրիլմէ սին տէյու թէնպիհ իթաի իսէտէ, զաթընըղէ սէօյէրիմ, զիրա պիլիրիմ քի մէյտանէ չըգ մաղ :

— Պիւսպիւթիւն էմնիյէթտէ՞ն մի, եօղասա պէրքի մէյտանէ բարա չըգար մէմուլի իլէ մի :

— Խալլըր էֆէնտիմ, եալընըղ էմնիյէթ :

— Սէօյէյին պագալըմ քիմ տիր :

— Պէյիմ պիլիրսինիլ եա, պէնտէնիզի էբէ յիճէ իշ էրպապը աէյու պէլլէմիչէր :

— Իյի եա իսմինիլ ֆէնա չըգմամըշ, հագ գընըգաէ իալըրը :

— Իվիլէթ էֆէնտիմ, Պուրայա կէյմէզտէն էվիլէլ եօլտա պիր տօսթ րասթ կէլաիմ, « սա պահլար իալըր օլսուն աէյու սէլամ վիրիլք :

տէն սօնղրա — « պու կիւն քույումճու չար-
չուսընտէ օլաճագմըսըն — » տէյու սիւալ իթ-
աի : « Նիչին » տէաիմ իսէ , « սանա պիր հա-
վաոիս վիրէյիմ , լաքին չօգ բարա լաղըմ , ի-
րանի Վարաիրոս աղանըն էհլի թէքմիլ միւ-
ճէվհէրաթընը սաթըալ բարա իտէճէք » . . . :

Սուհիպ պէյ պու իսմի իշիթաիկի անտէ
հօճա լըթինէ , քէլամընը թէքմիլ իթմէկէ ,
վագթ վիրմէյէրէք պաղէ գալգըալ :

— Չապրգ սէօյէյին նէ գատար ագճէ լա-
ղըմ — տէյու աճէլէ իլէ սիւալ իթմէտէ ,
հօճա լըթին անըն աճայիպ հալինի կէօրէրէք
պիր մանա՝ վիրէմէյիպ , աճէպ քէֆսիլլիկի զի-
յատէլէշտիմի տէյու խէվֆ իթմէ սինտէն , վէ
կէնտիսի սէպէպ օլաղըմնէ քէտէր իտէրէք :

— Լֆէնտիմ , օթուրուն քէֆսիլլիկի շիմաի
սէօյէրիմ — տէյու ճէվաղ իթաի իսէտէ , Սե-
պուհ տահա զիյատէ թէլաշ իլէ :

— Տէճա իտէրիմ հօճա լըթին նէ մըգատար
ագճէ լաղըմ սըր — տէյու թէքբարէն սիւալ
իթաի :

— Լֆէնտիմ , օլ տօսթումուն սէօյէյիշինէ
կէօրէ , պէշ պին քէսէ ագճէ լաղըմ , եանի
իքի միլիօն տէաիմ իսէ չօգ պիր շէյ տէմէտիմ ,
վէ տաիմա իշիթմիշիտիմ քի Վարաիրոս աղա-
նըն էհլի բէք չօգ էլմաս վէ ինճուլէ մալիք
տիր տէյու :

— Իէք էյի , բէք էյի , անլատըմ — տէյուպ ,

Սուհիս պէյ պին տիւրլիւ տին շիւնձէլէրէ
զահիս օլտու, զիրա պու միւճէվէրաթըն
ֆիրուխթի կիճէնին քէյֆիյէթինէ մէրպութ
օլտուղինի ֆէհմ իլէ, էստորնէ իրմէկէ տը
ղու իտէր իտիսէտէ, շիմաթի հալ միւմքինի
օլմաուրղընը կէօրէրէք, տշդ իթալի զաթըն
պուլունարղը հալէ քէտէր իտիւս, վէ անէ
մուալէնէթ իթմէք սաթըլան միւճէվէրաթը
թէքմիլէն եէտինէ կէշիրմէք օլտըղնէ, պիր
լէրի մէմուլէ մէպնի, գարար վիրտի:

Հօճա Վրթին տէլիգանլընըն միւլհաղա
թիթալինի կէօրաիւքաէ, պէլքի պու իշնի իճ
րաուրնէ թէքմիլէն գարար վիրմէմիշ իսէ, պիր
էլիճէ իրշտա իթմէք իլուն տէտի:

— Պու գատար քիւլիէթի շէյ աճէլէ իլէ սա
թըլաճադ օլտըղնաէն րէք տուն պահա իլէ
ալընապիլիր: Իշթէ էֆէնտիմ թիճարէթ:

Սեպուհ իսէ աղա քեար սըղուսինտէ օլ
մաուրղընաէն, Հօճա Վրթինին պու աէրէճէ
քարա ճանլը օլտուղինէ հաթթա ճանլը սըղըլ
տը, ֆադաթ պու մատաէ տնըն էլի իլէ սա
հուլէթի պիթէճէլինի ֆէհմ իլէ, վէ անէ
իգթիգար օլտուղնաէն թէպէյլիւնի էսէֆ
թիթէրէք տէտի:

— Պու իշտէ սիղ պէշ պին զուրուշէ զայլ օ
լույօրրաուրիդ էօյլէ տէյիլ մի:

— Իլիլէթ էֆէնտիմ, աղա գանաաթ իտէն
հիշ պիր վադթ աճ գալմաղ:

— Պէն սիզէ պէշ պին տէյիլ իբի իւշ գա-
թընը գազանտըրըրմ :

— Թէշէքքիւր էտէրիմ — տէյերէք հօճա Վ.ր.
թին պաշընտաքի ֆէսի իբի էյի իյէ սրգույա-
յըպ . վէ սէթրիսի աջըգ իբէն տիւյմէլէմէկէ
պաշլատըր էրքեան իւլ տտէպ իւզըէ օլմոգ ի-
ջուն :

— Փագաթ շու շարթըլաքի , սաթըլաճագ
միւճէվհէրաթըն թէքմիլինի ելմիդէ կէշիրմէ.
լիիդ :

— Իֆէնտիմ օնա չօգ բարա լաղըմ :

— Պիլիրիմ :

— Տիմէքքի թէտարիք օլունապիլիր . էօյլէ
մի էֆէնտիմ :

— Իյվլէթ , սարրաֆրմաէ քիֆայէթ իտէճէք
մըգտարը հազըր ագճէմ վար տըր , եալընըզ
սիզ զայրէթ իթմէլիսինիզ , պիր ուֆագ թօք-
լու տաիսի ախէր քիմսէնին եէտինէ կէշմէմէ-
սի իշլուն :

— Իշլէ իսէ ֆիյաթը բէք չօգ գրումայրզ ,
զիրա ախէրի ալմասըն տիրսէք էյի պահա վիր-
մէլիիզ :

— Օտարըր եօգ եալընըզ սիզ տէտիկիմ մինվալ
իւզըէ ճէմիսինի զիրի տէսթ իյէյէճէք օլուր
խէնիզ , զիյատէսի իյէ իքրամ իտէրիմ : Վէ
պիրտէ պաշըճա տիգգաթ իտէճէկինիզ շու
տուրքի , աղա պէնիմ իամիմ աշիքետըր օլմա-
մալը :

— Ի՜նչե՛նտիմ թէ՛էտիւֆ իթմէյին , բէշ թախ-
թա թագըմըըլա պու ախշամ տէվէթ խա-
նէնիդէ կէլըր , հիչ քիմնէնին խապէրի օլմա-
յարագ :

— Հայտէ սիդի կէօրէյիմ , պէն ագճէյի ալըր
կէլըրիմ :

Հօճա Լըթին հէման վագթ զայպ իթմէ-
յէրէք Մուհիպ պէյին խանէսինտէն չըգըպ
Քուլումձու չարչուսընէ վասլ օլտու , վէ տա-
հա պիրադ էրքէն օլմասըրըլա թանըտըղը քիմ
սէլէրին պիր իքիսի իլէ կէօրիւշտիւ , վէ օլ
կիւնքի օլաճագ մէղատտէն քիմնէնին խապէրի
օլմատըղընը անկայարագ գալպի բահաթ օլտու :

Քէզալէք Մուհիպ պէյ տախի Վալաթայէ
էնիպ սարրաֆը իլէ պուլուշուպ , իգթիզա օ-
լան ագճէյի թէտարիք իլէյիպ , պէյան իթախ-
կի մահալէ վասըլ վէ հօճա Լըթինէ թէսլիմ
իթուքտէն սօնղըա կէրի տէօնտիւ :

Քույրուժաւ չարչուսի հէր նէ գառար
Տէրի Ալեհտէ տողմուշ պէօյիւմիւշ, վէ իս-
քեան իտէնէրին մալիումը իտէտէ, տիարի
ախէրտէ պուլունանէր իշուն մուխթասարէն
Թարիֆ իթմէմիդ իգթիզա իտէր :

Վարչը պէ գարչը ուֆապ տիւքքեանէր,
ուսթալար վէ քէզալիք չէրազան՝ բէքէլէրտէ
օթուրմուշ, սրազլէրինին եանլարընտէ պիրէր
ճամ տօրոպ քի անլէրին տէրունինտէ սաթը-
լըք մալէր վազ օլունուր :

Վիմի Թիւթիւն իշէր, քիմի իշէր, վէ քի-
մի նէզտինտէքի եախօտ րիշիկեահնտէքի դօն-
շուսի իլէ սէօհպէթ իտէր : Պաղլէրի տախի
խաթսունէր կիւզար իթաիկինտէ ալա՝ կէր-
տանլըզլէր պուլունտըլինի խապէր վիրիր :

Վալսպալըք օլտուղի զէման պիրի օլ պի-
րինէ սրգը սրցլէ տօգսւնարապ կէչմէլի եա-
խօտ պիրաղ պէքլէմէլի, իլա եան զօգադլէր
զիյատէսի իլէ տար :

Տէլալէր պիր տիւքքեանտէն օլ պիրինէ
կէզէր տուրուր : Պաւ նագլիմիզին զէմանը ճէ-
միսի սաֆալը վէ եարըմ լէրթիպ, եանի
էնթարի, ճիւպպէ վէ պաշարընտէ ֆէս :

Հօճա Ղ.բթին սաղահայրն կենտրոնէ
խապէր վերէն տեղալը կէօրիւս , վէ Սարտի-
րոս աղանքն էհլինին ճէվահիրի անքն էլի իլէ
կիզլիճէ սաթըլաճաղընը պիլէրէք , կենտրոնին
ալըճը օլաուղինի խապէր վերիս , վէ անէ սըմ
սարիէտէն մատա պիր միւքեաթաթ վատ ի-
տիւս , ճէմիսինի էլաէ իթմէք միւրատընըն ի-
ֆատէսինտէն սողրա աիւքքեանքն պիրինտէ
մէզատըն աչըլմասընը պէքլէմէքտէ իտի :

Նիհայէթ վագթ կէլիս մէզատ պաշլատը :

Եվկէլա պիր ինճու կէրտանըգ մէյտանէ
չըգտը : Սլսթալարըն ճէմիսի թամաշա իթմէք-
տէ , հայլու վագթտէն պէրու պէջլէ մէշ
հուր ինճու կէօրմէմիչլէր , քէզալիք Վաղտաթ-
ը Նահաւտի ինճու թիւճճաւլէրի տաիի նա-
տիտէ օլաղընը իգրար իտէրլէր : Եսթիեար
ուսթալէր կէօղ իյիւն իւղէրինտէն պիր կէօղ
լիւք տահա թաղըս հէյրան օլուրլէր իտի :
Եւք պահա էլլի պին ղուրուշ տինմիշ իտէտէ
իքի իւչ էլտէն կէչմէտէ եիւղ պինէ չըգտը :
Նիհայէթ եիւղ էլլի պին ղուրուշա , եանի
բէք էհլէն ֆիւթ իլէ հօճա Ղ.բթին իշթիրա
լիլէտի :

Պատէհու պիր էլմասը թարագ , քէզալիք
նատիտէ պիր շէյ :

Պիր դաշ պըրլանթի թէք թաշ եիւղիւք-
լէր , շէջլէքի , սուլէրինին թէմիզլիյի սէպէ-
պի իլէ ինտէլ էրպապ դըմէթ քէսմէք բէք
միւշքիւ :

Պիր քիմսէ քիւրէիւրին բինձաղէրինին թէ-
միզլինին կէօրաիւքատ , վէ պըրլանթի թաշէր
իւէ տօնանմիշ պիլէ զիքլէրի էլինէ ալտըգտէ
այըրլմայը խաթմէզ : Սահիպի նա՞օրլ զայլ օլ-
մուշ , պուկարըն ճէմիսինի պիր կիւնատէ թէն-
զիւ ֆիցաթ իլէ ֆիրուխթ իթմէկէ :

Ըլա՛ Լփլթօբա իշի պրօշէր , մէշհուր Հինտ
զինձիրլէրի , աէտէ քիւլահը վէ տամլա թա-
պիր օլունան զիւմիւթլէր : Էքէսիզ վէ միւ-
տէվլէր գըրմըզը եագուլթլէր : Լաաիրաթ մա-
գուլէսինատէն ֆիրուղէլէր , այնը շէմն , կէօբ
վէ սարը եագուլթ վէ քէզալիք նաաիրաէ սէյ-
լան թաշէրի :

Վէ պուկարըն՝ ճէմիսինտէն մատա՛ մինէլի
սաաթ վէ գուլթուլէր , վէ կէօրիւնիւշտէ
մոխսուսէն եաբտըրըլմըշ , զիրա անլէրին իւ-
ղէրինտէ օլան րէսիմլէր ճէմիսի Բուսիա մէ-
մալլէրինին պազը շէհրլէրինին րէսմի . եանի
Գըրըմ՝ ճիվտըրնտէ Լալթա , Վէֆէ վէ սաիր
վէ Բէթէրօպուրկ շէհրինին պիր գաշ մա-
հալլէրի :

Շէյլէ մէմուլ օլունուր քի , անլէրին սա-
հիպի հէր պիրինէ նազար իթաիքտէ կիւզար
իթմիշ հօմիւնիւն պազը վագթլէրինի խա-
թըրընէ կէթիրի :

Հէր նէ դատար սաթըլան ճէվահիր քիմին
մալի օլտուղի չօգլարընէ նամալիում խա-
տէ , էսրար տէտիկիմիզ ճիվա միսիլու պիր .

մահալատ տուրմազ օլտրլընտէն պաղըլէքինին մախումը օլմուշ : Քէյֆիյէթէ ահեահ օլանլէր թաաճ ճիւպտէ գալըր :

Պագաթ տահա զիյատէ անլէրին թաաճ ճիւպինէ վէսիլէ օլան շու իտի քի , հօճա Ղըթին ճէմիսինի իշթիրա իլէյիպ , ախէրինէ հիշ պիր շէյ պըրագմազ իտի :

Սէրտումաէ վարիյէթ օլմատըղի աշլքեար , չարշունըն իշինտէ ճէմի ուսթալէր վէ տէլալէր պիլէր մանա՝ վէրիր , լպքին քիմէսնէ սա հիհինէ իրէմէզ :

Սէզատ պիթաիքաէ հօճա Ղըթին պիր եօլ իլէ բէշթաիսթանը տաիի եէտինտէ իտէրէք , ճէմի ազճէյի թէմամէն էտա վէ վատի իւզրէ տէլալէ տաիի զիյատէսի իլէ իքրամ իթաիք տէն սօնղրա Սուհիպ պէյին իսանէսինէ տա խիլ օլտու :

Սէպուհըն կէօղիւ եօլտա , հէման հօճա Ղըթինի կէօրիւր կէօրմէզ աճէլէ իլէ սիւալ իլէտի :

— Սէ եաբտընըզ պագալըմ հէր շէյի թէք միլէն էլինիլէ կէշիրտինի՞զ մի , պէլքի ազճէ քիֆայէթ իթմէտի , ինթիաթէն կէօթէրտիլ յիմ մահալատէն նիշին ալմատընըզ :

— Խալըր էֆէնտիմ պուշլարըն հիշ պիրի տէյիլ , հաթթա պիրաղ ազճէնիլ տաիի գալալ , վէ նատըլ քի պէյիմէ վատ իթաիմ իտէ , բէշթաիսթայը թէք իլէն կէթիրաիմ , իշինտէն

հիշ պիր չէյ էքսիք օլմայարագ :

Սուհիպ պէյ պու սէօզէրի իշիթուքուտէ ք մէմնունիյէթինտէն հօճա լ'ըթիննէ նէ տիւր լիւ իլթիֆաթ իտէճէկինի պիլմէզ իտի :

— Պիլիւրիմ, պիլիւրիմ հօճա լ'ըթինն սիղին կիւ պի իշ կիւզար ատէմ նատիր պուլունուր , պէն իսէ պիրազ կիճիքուրկինիզուտ վէսվէսէ իւ տէյօր իտիմ քի , աճէպ պիր միւշքիլիյէթ վու գու պուլտումու տէյու :

Սէմուլ իտէրիմ քի , քիմնէ ֆարչընտէ օլմատը պէնիմ հիսապըմ իջուն սաթըն ալտը ղընըզ :

— Խայրը սէյիմ, քիմնէնին խապէրի եօգ , կերջի պիր գաշ քիշի սիւալ իթուր իսէտէ , տէֆիննէ պուլտում տէյու ճէվապ վիրտիմ :

— Չօգ էյի . պէնի ղայէթ մէմնունի իյլէտինիզ :

— Լ'ֆէնտիմ, իշթէ գայմէսի , եէքիւնի լքի միլիօն տէօրթ եիւզ եէթմիշ պէշ պին ղուլուշտ պալիլ օլույօր , միւֆրէտտի իլէ գայո օլունմուշ տուր , էկէր միւրատ իտէր իսէնիզ թատիճ իտէլիմ :

— Խայրը լազըմ տէյիլ , պիլիւրիմ քի սիլ սէհվ իթմէզսինիզ :

— Օտմն իտէրիմ պիր նազար իթսէնիզ ֆէ . նա օլմազ :

Հօճա լ'ըթինն կէնտի նէղաքէթինին իգթիղապընաէն թասհիճ օլունմատընը մաթլուպ իթուլիինի Սէպուհ ֆէհմ իյլէյիպ , վէ աւըն

միւրատընէ մուղայրը հալտէ պուլունմամագ
իչուն, աալա քիւլլի հալ կէօզտէն կէշիրիս,
վէ գայմէսի մուճիպինճէ հէր պիր շէյ թէք-
միլ օլորզի թէպէյիւն իյլէտիքտէ, Սուհիպ
պէյ տէտի :

— Շիմոի սիզտէ եիրմի պէշ պին զուրուշ
արթայօր :

— Իլվէթ էֆէնտիմ :

— Պիլիւրիմ պու կիւն չօդ եօրուլտունուզ,
րէճա խտէրիմ պու պտգի գալտն ագճէյի զահ-
մէթինիզէ պէտէլ գապուլ իյլէին :

Հօճա Մ.րթին, նասրլ քի իֆտտէ իթտիք,
գանաաթ էհլի պիր տտէմ օլարագ, իշպու
իրրամտէն տէրէճէյի քէմալտէ շատան օլուպ,
վէ զլյատտէսի իլէ թէշէքքիւր իյլէտիքտէն
ոօնդրա. պունտան պէօյլէ Սուհիպ պէյին հէր
նէ խրզվէթի զուհուր խտէր խտէ, էզ ճան ու
տիլ իճրատընտէ օլաճաղընը պլյան խտէրէք
խանէսինէ տէօնտիւ :

Սեպուհ եալընըզ գալտըրդտէ բէշթախ-
թայը տըրպ, տէրունինտէ օլան միւ ճէվհէրա-
թը եէկեան եէկեան էլինէ ալըպ, ինճուլէր՝
մահպուպէսինինին կէրաունինտէ տիզլիմիշ-օւ
արղընը, էլմասը թարաք՝ կէյսուլէրինի զապթ
իյլէտիկինի, քիւբէլէր՝ քեաքիւլէրինին արու-
սընտէ կիզլէնոյինի, էլմասը պրօլէր ագ սի-
նէօինին իւզլէրինտէ եալտըզ միաալի բարա-
աղընը ֆիքը խտէրէք, աշլէրին հէր պիրինի

այրը այրը բռն խտեր խոի :

(Ու կիճէ Մուհիպ պէյ տխեր հիշ պիր շէյ. իլէ մէշլուր, օլմայըպ, իլւ անէր իլէ վագթի կիւզար խլէտի :

Ֆէրտասի ստապալայըն հօճա Մըթինին եինէ կէլախլինի խապէր վիրտիլէր :

Մէրսումըն հիշ պիր շէյտէն խապէրի եօգ, զանն խտեր քի թիճարէթ մէմուլի իլէ Մեպուհ անլէրի իլթիրա խլէտի, վէ կէնտիսինի զիյատէսի իլէ խօշուտ իթմէսի սէպէպի իլէ, իշպու միւրիւվլէթի ֆիրամուշ իյլէմէտիքտէն մատա՝ Մուհիպ պէյին մէնֆատթընէ չալըչըպ չապալամագ վէ պէօլէճէ պիր խըզմէթ իթմէք ճէհտինտէ օլտրղընտէն, քիւբէլէրէ տէր ա. գապ պիր միւշթէրի պուլմուշ օլտրագ իշէրի կիրտիքտէ տէտի :

— Պու ստապահ պէյիմի բարատան չըգարմագ նիլէթի իլէ կէլմէտիմ, հաթթա քիւբէլէրէ պիր միւշթէրի վար բուխտաթընը օլուր խտէ էյի թիճարէթ իլէ էլտէն չըգարըրըլ :

Մուհիպ պէյ խտէ պիր ուֆագ թօբլույու էլտէն չըգարմաղ օլտրագ ճէվապ վէրտի :

— Պիլիրիմ հօճա Մըթին սիզ պիր էհլի զիմ մէթ քիմսէսինիզ, սիզլին իլէ օլան իշտէն քիմ սէնին մութաղարար օլմաընը խթէմէսինիզ, վէ պուհուռն իշուռն զայրէթ խտէյօրընը էլ տէն չըգմար իշուռն :

— Լիվլէթ էֆէնտիմ, կերչի տլաըղըմըլ ֆի-

յաթէ հիչ պիր վազթ զարար մէմուլ տէյիլ
խտտէ, միւշթէրիսինի պուլմաւ իքէն սա-
թըրմասը ֆէնա օլմաղ զանն իտէրիմ:

— Օտարը եօգ, բէք աճէլէ իթմէք իգթի-
լա տէյիլ, զիրա նէ վազթ իսթէնտէ սաթըրը:

— Իօյլէ տիր էֆէնաիմ, ֆազաթ չու բիւրէ-
լէր եիրմի պէշ պին զուրուշ թիճարէթի իլէ
պու կիւն ֆիրուխթ օլմասը միւմֆին տիր,
պէլքի տահա զկտտէ:

— Հօճա Լ'ըթին սիղ Լ'օնարա ախղ ու ի-
թասընը պիլմէ զսինիզ: Ինկիլիզլէր էյի մալ օ-
լուր իտէ պահասընէ պազմաղլէր, պիլիմ ալ-
տըղըմիղ թաշլէրինտէ սուլէրի բէք ալա'տրը:

— Եթ տիմէք էֆէնաիմ, ճէմիսի նատիտէ շէյ-
լէր:

— Պուհուլն իչուլն պուրտատա սաթմաղէ նի-
յէթիմ եօգ Լ'օնարայա կէօնտէրմէք իսթէրիմ:

— Աիղ պիլիբրսինիղ պէյիմ:

Սեպուհ՝ պէօյլէճէ պիր ուֆազ խիլաֆ իլէ
հէմ հօճա Լ'ըթինին գալպինի բահաթ իլէտի
հէմ տախի տնըն իպրամ իթմէսինի մէն իթ-
մէկէ պիր եօլ պուլտու:

Պատէհաւ հօճա Լ'ըթին մէշղուլիէթինէ
կիթաի:

Պիրաղ վազթ Սուհիպ պէյի պըրտդալըմ
կէնտի մալէք օլտուղի խաղնէսի իլ , քէզալէք
հօճա Մ.թ.թ.ի տախի , վէ կէլէլիմ Վրանի
Սարտիրտ աղայէ , զիրա իշպու հիքեայէթին
պաշլըճա քիմնէլէրինին պիրտի օլմասըյըլա , անը
պիր էյիճէ թանըթմամըլ իվթիզա իտէր ,
ֆադաթ պունուն իչուն խոյըճա կէրի տէճու
մէլիիլ :

Իսէվի Թարիխինին 1810 սէնէսինտէ , Սար
տիրտ աղաներն բէտէրի Մեքան վէլէտի Սար
տիրտ Մէմ Թարաֆրինտէն ()սմանլու Թար
րազնէ կէչիպ Տէրի Մլէէյէ կէլմիշ խաի :

()Լ տէվրտէ բարա գազանմադ շիմաիքի
միսիլու միւշքիլ օլմայըպ , պիր գաշ զուրուշ
րէյտա իթաիքտէն սօնզրա սարրաֆլըզա պաշ
լատը , զիրա սարրաֆլըպ գօլայ պիր սէնտաթ
նասըլ քի Վիլնիլի սարրաֆլարը տիրլէր խմիշ ,
« զահմէթի ելւզ զուրուշ օլանա գտտար » ,
տիմէք քի պու մէպլազն սահիպի օլտուգտէն
սօնզրա էօթէսի գօլայ : Պիր իքի էյի միւշթէ-
րի բէյտա իթմէլի , քիմնէ նիյապէթ վիրիլիր .
քիմի տախի միւթէսէլլիմ օլուր խէ , պատէ-
հու բաշալարա խըզմէթ իւմէք հալի իլէ օ-
լուր :

Աբգերի Տէրի Ալիէյէ հէնուղ կէլէնէր, խանըն պիրինաէ իսքեան խաւրէր: Ահլքան աղա տախի Ապխաէ խանընաէ քիրա իյէ պիր օտա թուծուպ իքի իւջ սէնէ օլ մահալաէ սաքին օլտու խէաէ, սանտրգաէ ալթուռնէր տրթտրղընը կէօրէրէք, պիրաղ բահաթընէ պագմագ նիյէթի իյէ, Ալաթաաէ պիր էվ իճար իյէտի:

Ճիհանաէ հէր շէյ պիթ թէարփճ իլէրի կիաէր օլտուղի մալիում: Էյլէաէ Վարաիրաա աղանըն բէաէրի պիրաղ բահաթըպէ տիւշ տիւքաէ թէզվիճ (էվէնմէք) արզուսինէ տիւշիւպ, ասթթարընաէն պիր իքիսինէ ֆիքրինի աշտրգաէ, պէօլէ իսրզմէթլէրաէ պուլունմա, յը չօգ քիմսէլը կէնալէրինէ սէվապ ատա խաէր օլտու գլէրինաէն, իւջ պէշ կիւն մա պէյնինաէ օն պէշ երկիրմի գըղ պուլաուլէր, շէյլէ քի ճէմիսիաէ մինասիպ: Քիմի հիւսնի իյէ, քիմի սալը զտաէլիկինաէն, քիմի էվճիւ մէնլիկի սէպէպի իյէ, քիմի զէնկին, քիմի մաւրիֆէթլու, քիմի զլայէթ թէրպիէլի, քիմի տախի թապիաթընըն էյլիկինաէն, զերա հէր պիր զէննէ պիր հալի իշուն սէվիլի օլտուղու աշիքետար:

Ահլքան աղա պիրաղ թամաքետար օլտուռնաէն, էվճիմէն պիր զէվճէսի օլտուն տէյու մի բաա խաէր խաի, չուն զէնկին պիր գըղ ալ սա գաբուլու օնա կէօրէ ալմալը, նէ լազըմ:

պիր Թագրոմ պիհուտե մէսարիֆ ալթընէ կիր-
մէք : Եւջէտէ Սեւքոն աղա էսնաֆ գըզէ-
րինտէն պիրիսի իլէ նշանանըպ նիքեան օլտու
1817 սէնէսինին խիթամընէ տօղրու :

Եւլէնէն տաէմէրին գըսմէթի աջըրը աէր-
լէր , պիլմէյօրուզ պու խուսուս սահիհ մի-
տիր , լաքին շուսու իֆտաէ իտէրիդ քի . Սեւ-
քոն աղա իշին բէք սահիհ իտի , շուս հէր նէ
գատար նիքեան ալթընէ կիրմէզտէն էվլէլ-
թիճարէթի Թարաֆրինտէն շիքեայէթէ պախ-
պիր շէյ եօդ իտի իսէտէ , էվլէնտիքտէն սօնդ-
րա բէք ազ վագթտէ բարլագ պիր սարքաֆ
մէրթէպէսինէ իրիշտի :

Օլթի Մէնտէն կէմիշ օլմասի իլէ Իրու-
նի Սեւքոն աղա մախլասը վէ իսմի իլէ Թա-
նըմիշ ըտը :

Իքի սէնէ միւրուր իթտիքտէն սօնդրա
Հագգ Թաալա պիր էրքէք էվլատ իհսան իլ-
լէյիպ , բէտէրինին իսմի Սարաիրու օլմասըլա
մահտումինէ աախի , գոյտէ իւզըն օլ իսմի
գօտու :

Սարտիրու պէշ ալթըր եաշընէ վարտըգտէ
Սեւքոն աղա էվէ պիր հօճու ալըպ , օլ վագ-
թին ուսուլի իւզըն շօճուղըն Թէրպիէէսինէ
տէվլամ իլէյտի :

() Լաաիրտէ Եւթօքա լիսանլէրինի էջրէնէն
բէք ազ , Երմէնիճէ եազմագ օլումագ լիսա-
նը Թէքմիլ Թահսիլ իթմէյէրէք , վէ պիրաղտա

րագգամ պիլտիկի հալտէ քեաֆի, էկէր աղպիր շէյ () սմանըճա եազար օգուր իսէ, թէքմիլէն թէրպիէ օլմուշ աոտ օլունուր իտի :

Ապին պիր թալէպէ պու աղ պիր շէյի թահսիլ իթմէք իչուն նէ՞ գատար չօգ վագթ զայպ իտէր :

Լվիլէլա Քերական, սանիէն հենքերէն, սոլիսէն Սաղմուս վէ պտտէհու Լեւտարան պունլարըն ճէմիսի եալընըզ Լըմէնիճէ օգու մայր էջրէնմէք իչուն, վէ տէօրթ պէշ պա զրաս ալթը սէնէ սիւրէր :

Բագգամ իլմինտէն թալէպէլէրին պիլտիյի գարա ճիւմլէ, թէնղիլ վէ զարպ : Պունլարըն հէր պիրիսէ իւչ տէօրթ այ լաղըմ, նէ՞ եօլ գուլընարագ պու գատար ուզուն վագթ սիւրէր հաճալարըն պիր էսրարը :

Թագսիմ վէ թագսիմի գուրամա տէտիք լէրինի հաճալար տախի պիլմէզլէր, հայի իլէ թալէպէլէրէ էջրէթտիրէմէզլէր, պունլարըն հէրինէ բարայր զուրուշ, վէ զուրուշու բարա իթմէք մէյտանէ չըգարմըշլէր, շէյլէքի օլ տէրէճէլէրէ հէրիշէն քէմալէթէ իրմիշ օլուր իտի :

() Է տէվրատէ իլմ ու ֆունուսն թահսիլի նէ տէրէճէտէ օլտուզի պալտատէ օլան իշարլէրիմիզտէն պահս օլունապիլիր :

Լիւլաղ թէրպիէսի հագգընտէ հաճալէր թալէպէլէրէ, քէզալէք բէտէրի եախստ վալի

տէսի է վատանէ հիշ պիր զէման արգգաթ
ի թախքէրի եօգ . ետխօտ ի թմէր իսթէսէլէր
տախի գուտուրէ թէրի եօգ . էկէր պիր չօ-
ճուղըն զաթընտէ հիւտնի արդապ վար իսէ , նէ
այա՛ օլմատորղը հարտէ ինսանիէթ նէ օլտուղըն
պիլմէյիպ , պէտ խալլէր իլէ գալըր :

Սարտիրոս օնպիր ետշընէ աօղրու վարմը ,
քէտէրինին պիր տանէսի օլմատը իլէ , հէր պիր
միւրատը ագապինտէ իճրա օլուր . ճէմիսի
գօրգար վէ խաթըրընէ աօգոււնմագտէն իհ-
թիրաղ խոէր :

Պիր աւֆապ ֆըգրա իլէ տահա էյի անդաթ-
տորրապիլիրիլ , Սարտիրոս աղա չօճուգ չաղըն-
տէ իքան նէ թապիսթտէ օլտուղինի :

Լվտէ պիր էմէքտար իըզմէթճի ալլէթ
վար , Սարտիրոսը էլինտէ պէյիւթմիւշ , վէ
հէր սապահ գահվէ ալթը կէօթիւրիւր չօ-
ճուղէ կէնտի էլի իլէ :

Պիր կիւն պիրաղ կէճճէ գալմըշ , զալտը
լը իըզմէթքտար օտատէն իշէրի կիրտիքտէ
Սարտիրոս պաշտտը թա՛պլիր ի թմէկէ , վէ
սէօղ իլէ էօլքէսինի թէպքին ի թմէյիպ , է-
լինտէ թու թատուղա գալէմ թըրաշը ֆըլլաթ-
մատէ , իըզմէթճինին սյաղընր եարալատըր :

Իէտէրի էվտէ օլմայըպ , քէֆիէթի վալիտէ-
սինէ իֆատէ ի թախքէրինտէն Սարտիրոսը չա-
ղըրթարըպ , ի՛թապ ի թմէտէ՝ պիր չօճուգ ա-
թաշընէ վաճիպ օլան իզզէթ բաղպէթ վէ բոյէ-

Թին պիւսպիւթիւն մուղայրոր հալոտ պու-
լունարայ, իթաիկի իշէ նաւորմ օլմատրգտէն
մատա՝, վալիտէսինէ պին տիւ րլիւ լայրգսրզ
սէօղէր սէօղէյէրէք խաթըրնէ տօգոււնտու,
վէ ախշամա բէտէրի կէլաիքտէ շիքեայէթ իյ-
լէիպ, օլ տաիսի մահտումինի հագգլը պու-
լարագ իրզմէթճի տվրէթէ իզն վիրաի: Պուհ
տան անլաշըլապիիր Սելքոն աղա օղլունէ նէ
թարղ թէրպիէ վիրմիշ օլտուղի:

(Ը) տէվրտէ բէք կէնճ տէլիգալըլէր չար-
շույա կիթմէղլէր, Սարտիրոս աղա տաիսի օն
տօգուղ եաշընէ տէկին էվտէ գալմիշ, վէ
կիւճ պէլա Լչմէնիճէ եաղըպ օգուլապիլմիշ:

Լչիկիրմի եաշընէ վարարպտէ Սելքոն աղա
մահտումինին ու մուքը մէսալիհէ աշինա օլմա-
տընն վագթի կէլմիշ օլտուղընէ գարար վի-
րէրէք, կէնտաիսի իլէ պիրլիքտէ Պէյիւք Լէնի
խանտէ օտայէ կէօթիւրմէ կէ պաշտտը:

Իքի իւջ սէնէ կիւղար իթաիքտէն սօնղրա
Ստարիրոս աղա տաիսի բէտէրի միալլու ճիմրի
օլմատը իլէ, Սելքոն աղանըն նաղարընէ կի-
րիպ, վէ կէնտաիսինի իշկիւղար պէլէթաի,
ֆագաթ գալլաիտի թիճարէթտէն պի խապէր
վէ հիւսնի իտարէի մէսալիհին ֆէհմինէ աղլա
գուտրէթի եօգ:

Լէք չօգ քիմնէլէր էվտաղնըն նօգսանիէ-
թինի ֆարգ իտէմէղ, Լօղէտէ Սելքոն աղա
մահտումինի միւգթէթաիր պիր տէլիգանըլ պէլ

լէյերէք եաւաշ եաւաշ հէր պիր իշի անըն
թահթը իտարէսինէ պըրագտը :

Պաւ էսնտոտէ Սեւքոն աղանըն զէվճէսի վե-
ֆաթ իթմիշ, վէ Սարաիրոս աղանըն տախի
տիւնեայէ կիրէճէք վագթի կէլմիշ օլուպ, բե-
տէրի օլլուսու էվէնտիրմէք միւրատընաէ օլ-
տու :

Պօճա գարը լագրրորդէրի թապիր օլլանան
պաղը սէօզէր բէք թէհի տէյիլ տիր : Ավէն-
մէք հագգրնտէ “ գըամէթ բիմին իսէ օ օլուր ”
տիրլէր : վագտա պաղէն մէմուլին պիւտպիւ-
թիւն մուղայըրը էվէնիշէր վուգու պուլլուր,
վէ պու նագլիէթին զէմանլէրինտէ չօղու
պէօյլէ իտի :

Աքսէրի, նէվրէսթէ պիր տուխթէր օն եէ-
տի եախօտ օն սէքիզ եաշննէ պալիզ օլտուգ-
տէ խէյալինտէ կէնտինէ մինատիպ պիր ետը
բէյտա իտէր : Անէլա ուզընճա պօյլու,
սաչլէրի գումրալ, կէօզլէրի տլա՝ նաղիք պիր
տէլիգանը ինթիխապ իթմիշ իսէ, անըն պիւս-
պիւթիւն մուղայըրը պիր տտէմ կէնտիսինի
խթէտիքտէ, բէտէրի վէ վալիտէսի էվվէլա
վարիէթինի սիւալ էտիպ, էկէր օլ պապտէ
միւրատըրինէ մուվաֆըգ իսէ, տիէր հիշ պիր
չէյ մաթթուպ իթմէյէրէք, “ գըամէթի չըգտը ”
տէյէրէք, գըղ իսթէմէս տախի, իրչատ իյլէ-
յիպ վէրիլէր իտի : Ա է պու գըամէթին չըգմա-
սը ինսանըն թագտիրինի թէպոիլ իտէն տիէր

նէսնէլէր միսիլու թէհի էսպապէ մէրպուլթ
օլտուզի շիմտի նագլիմիզտէն աշիքէար օլուր :

Սարտիրոս աղանըն բէտէրի պիրազ թա-
մաքէար օլտըղընի իֆատէ իլէտիք : Վէֆաթ
իտէն էհլինին ագրապասը չօգ օլուպ , էվէն-
տիքտէն սօնղըս էքսէրի կէօրիւշմէ սէպէպի
իլէ , մէսարիֆի զիյատէլէշմիշ օլտուղընտէն ,
մահաուլմինի էվէնտիրմէկէ նիյէթ իթտի իսէ
ագրապասը ալ օլան պիր գըզ պուլմաֆ զայ-
րէթինտէ իտի :

Պու խուսուսէ զիյատէսի իլէ տիգգաթ ի-
տէրէք . Սէլքոն աղա սիւալ խաիւպ արաշ-
արըմատէ , տօսթլարընտէն պիրիսի իապէր
վէրտի քի . Քուսիէտէն պիր տիւպէր գըզ կէլմիշ
զայէթ զէնկին վէ ագրապա նամինտէ քիմնէսի
էօգ տէյու :

Սարտիրոս աղանըն բէտէրինին արայըպ
պուլամատըղը պիր շէյ , իապէր վիրէն տօս-
թունա րէճա իթտի զայրէթ խաիւպ պու մաա-
տէյի պիթիրմէսինէ :

Ֆիլ հագըգէթ Քուսիէտէն կէլէն տուխ-
թէր իսմի Վարդուկ , ասլի Տէրի Նլիէտէն տիւ-
պէր , զէնկին վէ քէմալի իլէ թէրպիէ օլմուշ
պիր զաթ իտի :

() Լ տէվրտէ կէօրիւշմէք էօգ , էալընըզ
պիրի օլ պիրինի իսմի իլէ պիլիր :

Նաս՝ Սէլքոն աղայը միւթէպէր քիմնէ թա-
նըր , վէ մահաուլմինագլիք վէ զայէթլէ միւգթէ-

տիր պիր տէրիգանը թանրմըշ, վէ վասըթա օշ-
լան քիմսէ պէլաղէթ սահրպի օլարագ, վէ
պէլքիտէ գըսմէթ տէնիլէն հէր նէ իսէ հիւք-
մինի իճրա իտէրէք, Վարդուկ տուտու Սար-
տիրոս աղայէ մինասիպ կէօրիւլիւպ, պիր իքի
այ զարֆընտէ ճիհէզի թէատրիք օլուպ նի-
քեհն օլտուլէր :

Գապիլ տիր պու նագլիէթի օգոյան քիմ
սէլէր թէաճճիւպ իտէրլէր քի, Վարդուկ
տուտու զէնկին, աիլպէր վէ քէմալի իլէ թէր-
պիէ օլմուշ պիր զաթ օլուպտա թանրըպ պիւ-
մէտիքի քիմսէ իլէ նիքեհն օլմաղէ նասըլ չու-
քըճագ զոյլ օլմուշ տէյու :

Լվլէլա Վարդուկ տուտու Տէրի Ալիէյէ
եէնի կէլմիշ, հէրնէ գատար կէնասինին մէս-
գաթը բէս մահալի իտէտէ, ահվալինտէն քիւլ-
լիէն պի խաղէր օլարագ մէմուլ իտէրաի քի,
պէյլէ պիր միւթէպէր քիմսէնին մահասումի
տէրէճէսինէ լաղըմ օլան թէրպիէյի հէր հալ-
տէ թահսիլ իյլէմիշ տիր տէյու :

Սանիէն, Վարդուկ տուտունըն էճնէպի-
լիկի կէրլի պիր պէյիւք վէսիլէ օլտու իտէտէ,
թանրաղը քիմսէլէրին աաիսի թէնսիպ կէօր-
մէսի մարտումէնին զայլ օլմասընէ պիր պէյիւք
սէպէպ օլտու :

Վարդուկ տուտու Սարտիրոս աղայը թա-
նրա պիլմէ կէ գատար օլտուզի անտէ կէնասի
մէմուլինին պիւսպիւթիւն մուղայըրը օլմասը-

նէ իրշատ օլուպ, վէ թէճէտաիւստէ գուսուր
իլթուրինէ բէշման օլուա իսէտէ չիֆայտէ . . .

Ի վիլիք հաի բէք աճայիպ տիր : Կէնճ պիւ
տուլթեր իւք տէֆա ղէվճի իլէ եալընրզ գաւ
տըղը ղէման բէք միւշքիլ պիր քէլթէ տիր .
շէօլէ քի կէչիւրէճէքլէրի էօմիւն էլլիի վէ
ֆէնալըղը պէշ օն տադըգէնիս զարֆընտէ հէ
ման գարարըաշըր :

Ի վիլէլինտէն պիրիպիրլէրի իլէ բէք չօդ կէօ
րիւշմիւշ օլուպ, պիրի օլ պիրինին թապիւ
թընըն հէր պիր հալինէ ալեաճ օլտա խէվֆ օ
լունաճադ քէրթէ տէյիլ, լաքին բէք աղ կէօ
րիւշմիւշ եաիօտ հիչ թանրմամըշ օլուալի
հալտէ՝ բէք ղիյատէ թէքէլիւֆտէ իքան պիր
տէն պիրէ պիրա թէրլիֆ հալինէ իրիշմէք ի
չուն նէ տէրէճէ ղէրաֆէթ, նէղաքէթ վէ
քէմալէթ իգթիղա իտէր օլտուղի աշիքեար
արր . վէ էկէր պիրի թէրպիլի օլուպ, վէ տի
կէրի անըն մուղայըրը օլուր իտէ, մուհապպէթ
ապապինտէ գանաուլէրինի վուրա վուրա բէր
վազ վէ ֆիրար իլէ կէնտիսինէ տիկէր պիր
մահալլ արար :

Ի էք չօք քիմնէլէր ղէվճ ու ղէվճէ պէյնին
տէ մուվաֆըդըդ օլմատըղը հալտէ տաիմա
թագսիրաթը տիշ է հիլթինէ վէրիլէր, ֆա
գաթ պիթարաֆ նաղար իլէ պիր էլիճէ տիգ
գաթ օլունտա ֆէշմ օլունապիլի քի, էքսէ

բի նօգասնիէթ գօծալէրին թարաֆընտէն զուհուր իտէր տէյու :

Կէնճ չաղընտէ պիր տուխթէր էվէնիպ , գալպի աշգ վէ իւմիտ իլէ մէմլու , խէյալին տէ շուհնա զէման տօլաշան մուհապպէթի գօծասընտէ մէվճուտ մէմուլ իտէրքան անըն ֆէհմինէ տախի գուտրէթի օլմայան պիր քիմ սէ իլէ պիւթիւն էօմրիւնի կէշիրէճէկինի անլատըր զէման՝ կիւնէշին շաֆգընտէն մահւրում գալմշ պիր շիշէք միսիլու պօյնուներ էյիպ գալըր :

Սարտիրոս աղտ էվէնտիքտէն սօնդրա իբի սէնէ գաաար բէտէրինին հայաթընտէ կէշիրտիլի էօմիւր շէյլէքի , կիւնտիւզ հէր հալտէ ախզ ու իգասը իլէ մէշզուլ , ախշամ օլուպ խանէսինէ ափտէթ իթտիքտէ թաամ տէն սօնդրա պազը տէֆա բէտէրի իլէ պիրտիքտէ ալըշ վէրիշ հագգընտա իգթիլալը եախօտ իգթիլասըզ հայըճա շէյլէշիր էհլի իլէ իքի շիֆթ սէօհպէթ տախի իթմիյէրէք վէ չօգքէրէ ահպապի իլէ կէօրիւշմէկէ կիթտիքտէ Սարգուկ տուտու գայըն բէտէրի իլէ գալըպ վէ օլ տախի իխթիւար օլմասը իլէ օտասընէ շէքիլտիքտէ պիշարէ կէնճ եաբա եալընըզ գալըր եա էլ էմէկի իլէ եախօտ պիր քիթապ օլգույարազ վազթինի կէշիրիր : Կէճէնին նըսֆընա տէկին պէքլէր , պազէն պիր իքի սաաթ տահա կէշէր , նիհայէթ իւմիտի գաթ իլէյիպ

զամմընը ույրու ինքն ֆերամուշ խտեր :

Սեչքոն աղաներն հայտնութեան պու սկսող տէ պիր համիւր խտի , լաբին անըն վէֆաթըն տէն սոնդրա Սարտիրոս աղաներն իհմիրազ ի տէճէք քիմնէոի գալմատըղը հալտէ հէր ախ շամ գումար ինք վագթինի կէջիրմէ կէ պաշ լատը , եա կէնտիսի կիտէր եախտտ ահպապ կէլը , սապահա տէկին օյուն իշ ու իշնէթ , վարա վարա շու քէրթէլէրէ կէլտի քի , իրանի՝ էհլինին եիւղիննիւ ախշամարը թաամ վագ թի պիր եարըմ սաամ գաաար կէօրիւր , վէ պաղէն իքի իւջ կիւն կիւզար իտէր պիրիպիր լէրինի կէօրմէղէր :

Պունտան էվմէլ իֆատէ իյէտիք Սարտիրոս աղաներն ումուր մէտալինէ քէք աղ աշի նա օլմատընը , վէ կէտի կէջիրտիքի համիւրն թարղը աախի մէշղուլէթինտէ իպթիզա օլան տիգզաթտէ հալի ինք սէքթէ վիրմէ կէ վէսիլէ օլարապ կիւն պէ կիւն ախ ու իթատը ինգ ըաղ պուլմագտէ , վէ տիկէր թարաֆտէն օյունտէ զայպ օլան ագճէլէր քիւլլէթլու օլմատը ինք բէտէրինին շունձա զահմէթի ինք թէրաքիւմ իթտիքի վարիէթ թէլէֆ օլմագտէ խտի :

Հայու միւտտէթտէն սոնդրա կէնտի պու լունտուղու հալին ֆէհմինտէ օլուպ , վէ տա հա իթիպարընէ չօղլուգ խէլէլ կէլմէմիշ օլարագ զայ իթտիքի վարիէթի թէքրարէն խտին :

մէք ճէհտի իլէ պիր ճէսամէթլու իշէ կիրիշ-
տի, շէօյլէքի րասթ կիտէր իսէ կերչի էվլէլէի
մէրթէպէսինէ իրիշէճէք, լաքին վէֆագէ իթ.
մէսիկի հալաէ ֆիլուս ու մանղըրէ միւհթաճ
օլմագ քէրթէլէրինէ կէլէճէք իտի :

Սարրաֆան թայֆէսինին քիւլլիթլու իւշ
թիղամէ կիրիշտիկի մալիում, պողէն ոէպէպի
ինհալէրի օլուր իսէտէ, էքսէրի խարապ օւ
մալէրինէ պախա օլուր, զիրա պաղը քէրէ մէ-
մուլէրինին մուղայըրը էսպապ զուհուր իտէր
իսէտէ, չօգ տէֆա իտարէի մասլահաթ իշուն
ինթիաճլէրի օլաուղի 'ղայրէթքէշ, միւգթէ-
տիր վէ սաուագաթլու քիմնէլէրի պուլամաղլէր :

Սարտիրոս աղա տախի զայէթի իլէ ճիմրի
պիր քիմնէ օլարագ, իշթիրա իլէտիկի ճէսա-
մէթլու իլթիղամըն իտարէսինի էմնիյէթէ շա-
յան վէ էրպապ օլմայան քիմնէլէրէ թէպիւմ
կիլէտիկինտէն, միւտտէթի իլթիղամ, սէնէ-
թէյն զարֆընտէ զիյատէսի իլէ մութաղարալ
օլուպ, խաղինէի ամիրէյէ բէք չօգ մէտեուն
գալսը :

Ղիպիլէթի ալջագ քիմսէլէրին սէրինէ պիր
գաղա կէլէճէք օլուր իսէ , էվլէլէքի քիպիրիէ-
թի պիւսպիւթիւն պէր թարաֆ իտէրէք , բէս
րատտէտէ թէպէշպիւշ իլէ խաթըրընէ տօ-
գունտուգլէրի եախօս լայըգօըզ հալէր իլէ
խըրբալաաղգլէրի ատէմլէրի ճէլպ իթմէկէ զայ-
րէթ իտէրլէր , զիրա ագճէլէրինէ մաղըուրէն
կէնտի ֆէնա թապլիյաթլէրինին հիւքմինի իճ-
րա իթմէքլէ հիշ պիր տօսթ իտինէմէզ օլ-
տուգլէրինտէն՝ ալթուն զըրհ իւզէրինտէն
ջըգաղըք անտէ չար էթրաֆ տիւշմէն իլէ տօ-
լու օլտուղընրն բէք էյի ֆէհմինէ վարարագ ,
քիմսէտէն տօսթլուգ պէքլէմէյիպ , կէրէք
խէվֆ իթաիքլէրինտէն վէ կէրէք միւրաաղէ-
րինին իճրատընէ իրիշմէք իջուն պունտան մա-
աա՝ պիր եօլ պուլամաղլէր :

Մարտիրոս աղա վարիյէթինի թէքմիլէն
ղայպ իտիւպ , վէ պօրձլու գալուրգտէ իքի ա-
տէմին մուսվէնէթի իլէ պուլունտուղու հա-
լին հիւսնի թէսվիէսինէ միւգթէտիր օլաճա-
ղընրն ֆարզընտէ օլտու :

Պիրիսի կէնտինին պիր տօսթու Միքայէլ
աղա Ղըրգօրեան զայէթ զէնկին պիր քիմսէ ,

օլ անէ կէլէնէ տէկին պաղը պաղը թէնք վա-
գըթլէրինտէ եարտըմտէ պուլունմուշ, լաքին
սահիհ տօսթլուգ բէք նատիր ետխօտ հիչ եօգ
կիպի օլտըղընտէն, մէրսում Սիքայէլ աղա
տախի պալատէ մուհարրէր մուավէնէթին իճ-
ըասընտէ պուլունմուշ իսէ, Սարտիրոս ա-
ղանըն զաթի իչուն օլմայըպ, իլա անը կէն-
տիսինէ ճէլլ իթմէք իչուն, զիրա Վարդուկ
տուտունըն հագպընտէ քալլինտէ պիր եա.
պանի աշգ տույար իտի :

Սուգատտէմ Սիքայէլ աղա Գրիգորեան՝
Վարդուկ տուտու Սթանպօլէ հէնուզ կէլտի-
յի զէման պիր տէֆա անը կէօրմիւշ բէք մէճ.
պուրի օլմուշ, վէ անըն իլէ նիքեաճ օլմագ
խթէմիշ, ֆադաթ իտինմիշ օլտուղու վարի-
յէթին իւզէրինէ նաս պէյնինտէ բէք չօգ
շիւպհէյէր արզ օլուպ, թէղքիէսի պօղուգ
պիր քիմսէ օլտուղընտէն միւրատընէ իրէմէ-
միշ, վէ օլ վագթաէն պէրու Գրիգորեանըն
գալլինտէ Վարդուկ տուտու իչուն պիր եա.
պանի մուհապպէթ բէյտա օլմուշ իտի, նա
սըլքի պալատէ իֆատէ իլէտիք :

Պալ բէյֆիյէթ, եանի Սիքայէլ աղանըն
Վարդուկ տուտույու իտէյիպ տըմամատը,
Սարտիրոս աղանըն մալիումու, լաքին գըու
ղանճըղէ վէսիլէ օլմատըգտէն մատա՝ հաթ-
թա իրանի կէնտի մէնֆաաթընէ պուլ իտու-
սուսը պիր ալաթ իթմիշ իտի :

Տիկեր եարտըմ՝ խոհպիլէճէք քիմնէ կէնտի
զէվճէսի Վարդուհ տուտու իտի , զիրա բէք
չօդ միւսճէվճէրաթա մայիք օլտուգտէն մատա՝
իրատ իջուն իշթիրա իլէմ'չ օլտուղի պիր
գաջ թաննէ քեարկիր միւլք վար , անլէր իս-
թիլալ օլունարագ տախի ագճէ պուլունապիւ-
լիր :

Վարտիրոս աղա վերտիյի գարար իւզըն
Վիքայէլ աղայէ կիտիպ հալինի իֆատէ իլէ-
տի , վէ խայլըճա ագճէ իսթիգըրաղնէ իհ-
թիաճը օլտուղընը պիլտիրէրէք , էկէրքի պիր
տօսթլուգ իտիւպ անը պու հալինտէն խէլաս
իթմէկէ միւրատ իտէր իտէ , կէնտիսինի թէ՛-
մին իթմէք իջուն էհլինին էմլոքինի գաթի
ֆէրաղ իտէճէկինէ սէօղ վերտի :

Իրանինին պու հալինէ Վրիգորեան գալ-
պինտէ շաղ օլտու իտէտէ , զահիրտէ թէէս-
սիւ ֆ թէպէյեիւն իլէտի : Վերսումուն շաղ
օլմասը շունուն իջուն քի , Վարտիրոս աղանըն
պու նիյաղընը իճրա իթմէքլէ , անը վէ էհլինի
կէնտի բէնչէսինէ կէչիրէճէյինէ շիւպհէ իթ-
մէղ իտի , ֆագաթ նասըլ քի տէտիք մէսրու-
րիէթինի ասլա աշիքետր իթմէյիպ , հաթթա
էվլէլա պիրաղ միւշքիլիէթ կէօսթլուտի վէ
սօնղրա , կէօյա գատիմ տօսթլուգլէրինէ խէ-
լէլ կէթիրմէմէք իջուն , վէ անն պիր գաթ
տախի թագ վիլէթ վիրմէք միւրատընաէ օլտու-
ղընի ըղհար իլէ նիհայէթ րաղի օլտու , Լ'քին

լաղըմ օրան ադճէ քիւլիէթի օլմասը իլէ միւլքէրին տիյէթինի թէճալուղ իթտիկին տէն, եալընը Իրանի Վարտիրոս աղանըն իմ գասը իլէ պու մէպլաղըն իթասընէ պիր տիւր լիւ զայլ օլմայըպ, էհլինին իմզասընը տախի մաթլուպ իլէտի :

Վարտիրոս աղա պուլունտուղի հալտէն պիր տն էվիէլ գուրթուլմագ իչուն հէր նէ մու գալիէլէ մաթլուպ օլունտա զայլ օլաճագ, նա սըլ քի օլ քէրթէլէրտէ պուլունտիլէրին էք սէրիսինէ վագը օլուր, էոյլէտէ Վիքայէլ աղանըն թայէպ իլէտիկի գալիին իճրատընէ Իրանի զայլ օլտու, վէ օլ կիւնիւն տիշամը թաամտէն սօնղրա ատէթի գատիմէտի իւզրէ ահպապի իլէ պուլուշմայըպ, խանէսինտէ գալսը զայէթ տիւշիւնճէլի պիր հալտէ :

Վարդուկ տուտու անըն պու հալինի կէօրիւպ սէպէպինի սիւալ իթտիքտէ Վարտիրոս աղա իսէ պու սիւալի պէքէլիպ տուրուր, պիւտպիւթիւն ըյաքէտըլըլը էլէ ալարոպ ճէվապ իթտի :

— Վարդուկ տուտու, պէն սիզին ետնընը տէ բէք թագսիրաթլը օլտուղում իչուն հիշ ճէսարէթիմ եօգ պուլունտուղում հայի սիզէ անլաթտըլըպ պիր եարաղմ տիլէմէկէ :

Վէ պու սէօզէրի Իրանի կէօզէրինտէն եաշ աէօքէրէք սէօլէտի :

Օշալլը Վարդուկ տուտունուն օլ կիւնէ

կէլէնէ տէկին հիչ պիր շէյխապէր խտէն եօգ ,
Սարտիրոս աղանըն զար խտէրէք , պու թարզ
քէլամէ պաշամասընտէ գալպինին գըրըմասը
նէ հէր նէքի վէսիլէ օլմուշ խաի խտէ ճէմխի-
նի հէման ունուտուպ տէտի :

— Իկէր պէնիմ եարարմըմա իհթիեաճը-
նըզ վար խտէ , շիմտիէ գատար նի՞շին էօրօր
լյէտինիլ , ետպանճը պիր քիմսէ մագամընտէ
նաղար իթմէնիլ իշուն գապիլ տիր թագսի-
րաթըսընը :

— Պիր գաչ տէֆա տիւշիւնտիւմ հալիմի
արզ իթմէկէ , լաքին սիզին գալպինիլին գը-
րըքըզընի կէօրտիւշիւմտէ պիր գաթ տահա
տէրաթինիլն արթըրմաղա վէսիլէ վիրմէք իթմէ-
մէտիմ :

— Հիմտիէ գատար պիրլէք վէ մուհապէթ-
տէն հասըլ օլան պունճա էյիքլէրի թանըմըշ
օլտայրտըք , ապա պէնի քէտէրլի կէօրմէզ ի-
տինիլ :

— Պիլիրիմ , Սարգուկ տուտու , հէր նէ գա-
տար սիթէմ իթսէնիլ հագգընըզ վար , զիրա
ճիւնհամ բէք չօգ տուր :

— Հիքեպէթ իթմէք ֆիքրի իլէ տէյիլ , հաթ-
թա գապիլ տիր պէն տախի նօգսանիլէթտէ
պուլունտում , զիրա պիր գաչ տէֆա մապէշ
նիմիզտէ օլան պիւրուտէթին էսպապընը սի-
զէ սէւալ իթմէք միւրաա իթալիմ խտտէ ,
պիւմէմ նէ տիւշիւնճէյէ մէսին իճրասընտէ

օլմաւորմ, չուն գաղալէրիմիզ անլաչըլու, պի-
րիպրիմիզտէն պիր ինճինմէք օլմաւ իսէ ա-
նըն աֆիլնը, եախօտ վէսիլէ օլան հէր նէ ի-
սէ անըն տէֆ'ինէ զայրէթ իթմէք թարաֆէյն
ֆարզ րօր :

Սարտիրօս աղա՝ զէվճէսինին կէնտինէ օ-
լան մուհապպէթինի կէօրէրէք, միւրատունէ
իրէճէյինի անլաչու, վէ շէք ու շիւպհէտէն
թէքմիլէն տուր իթմէք իչուն, պիր թազըմ
իօլաֆէր իլէ պիր էյիճէ կէնտինին ճիւնհա-
սըզ օլտուղընէ, անը իրչստ իթմէք իչուն
տէսի :

— Դալպիմի վէ պուլունտուղում հալի թէք-
միլէն սիզէ իֆատէ իթմէ կէ իզնինիզ օլտուղընը
կէօրիւյօրում, պունտուն իչուն սիզէ թէշէք-
քիւր իթտիքտէն սօնղրա, րէճա իտէրիմ շիմ-
տի աիգգաթ էտին սէօլէյէճէյիմ սէօլէրէ :

— Տինլէյօրում :

— Սիզին իլէ էվէնմէղտէն էվիլէ, ճէհալէթ
իլէ զէվէ ու սէֆալէ տալու, րէտէրիմին ախզ
ու իթտըր նէ հալտէ, վէ վարիւթի նէ մըգ-
տար օլտուղընէ աշինտ օլմայրու, ախէրէրի
միսիլու գէնկին պիր քիմսէ պէլէմիշ իտիմ,
մէկէր պիլտիկիմին մուղալըրը իմի : Կէտէ-
րիմ կէնտի տէրէճէսինին կիւն պէ կիւն ին-
գըրազ պուլտուղընի կէօրէրէք, կէնտի վէֆա-
թընտէն սօնղրա, պէնիմ մողտուր հալէ տիւ-
չար օլաճաղըմը ֆէհմ իտէրէք, վէ պունտ պիր

չարէ իթմէք իչուն պէնի պիր զէնկին զաթ իւ
լէ էվէնտիրմէք միւրատ խլէյիպ, սիզ Սթան,
պօլա կէլտիյինիզուէ պունճա մալին սահիպի
օլտուղընըզը իշիտիպ, պիզիմ նիքեահ օլմա
մըզը մինասիպ կէօրմիւշ :

Սէրհսւմ բէտէրիմ պէնի պու էսրարէ
ակեահ խլէտի, սիզին իլէ էվէնտիրմէն պիր
հաթթա սօնղրա : Սէ չարէ պիր շէյ տիր օլ
մուշ, հէր նէ գատար պու քէյթիթէ քե
տէր իթտիմ իսէտէ, տիկէր թարաֆտէն սի
զին կիպի պիր զաթէ մալիք օլտուղմա մէմ
նուն իքէն, սիզին թարաֆընըտէն սէյլէն
միշ պիր իրի սէօղ մէամալիմ օլուպ, պէնի
զոյէթ մէյուա վէ մաղմում խլէտի :

— Սէմուլ իտէրիմ քի էսրար իթմէյիպ սէյ
լէյէճէքսիիլ :

— Սիվէթ, վէ հաթթա սահիհ օլմատըզընր
անլայարադ իֆթիտարէն աշիքեար իտէճէյիմ,
չուն շիմտիլէ գատար իտալիսանէ տափրանմա
տըզըմէ բէք մահճուպ, վէ բէշման օլսէյօ
րում :

Սիւնաֆըգ առէմէր ճիհանտէ էքսիք տէ
յիլ, սատըգ տօսթ տէյու պէլլէտիլիմ քիմսէ
լէրին պիրի իլէ կէօրիւշիւր իքան՝ սիզին մէտ
հինիզի իթտիլիմտէ, իամինի վիրմէք լաղըմ
տէյիլ, օլ առէմ տէօնիւպ պանա տէտի բի,
« սիզ հէր նէ գատար էհլինիզին հազգընտէ
« սէնա իտէյօր իսէնիզտէ, անըն սիզէ զէրիէ

« մըգտարը մուհապպէթի օլմատըղընտէն մու-
 « տա , ետընըղ ագճէսի իչուն կէնտիսի իլէ
 « էվլէնմիշ օլտուղընը տույմուշ օլարապ , բա-
 « յէթ ու բաղպէթէ շայէսթէ օլմայան քիմ-
 « սէլէրտէն պիրիսի սինիղ տէյու գարար վիր-
 « միշ » :

Պու սէօղէրի իշիթտիկիմոնէ , հէրնէ գա-
 տար պէնիմ ճիւնհամ եօգ իտի իտէտէ , մէր-
 հում բէտէրիմին միւրատը սահիհ օլ տու-
 թումուն ըրվայէթի միտիլու օլուպ , վէ քէ-
 զայիք պուլունտուղում հալ սիղի պու շիւպ-
 հէնիղտէ սապիթ իթմէկէ վէսիլէ օլաճաղը ի-
 չուն տէրէճէսիղ միւքէտտէր օլարապ , օլ
 կիւնտէն պէրու էլիմոնէն կէլէն զայրէթի իւ-
 լէտիմ , մէրհում բէտէրիմին զայո իթտիկի
 վարիլէթի թէքրարէն էտիսիպ , սիղին միմու-
 լինիլին մուղայրը իսպաթ իթմէք իչուն , զի-
 բա սիղի տաիմա օլ շիւպհէտէսինիղ տէյու
 պէլլէմիշ իտիմ , վէ պու սէպէպ իլէ կէրշի
 մապէյնիմիղտէ պիրաղ սօուգլուգ բէյտա օլ-
 տու : Պոգաթ Ֆէլէք եար օլմայըպ , պուլուն-
 տուղըմ միւշքէլ հալէ տիւշար օլտում :

Վարդուկ տուտու կէնտի զէվճինտէն
 պու նապլի տինլէտիքտէ , սահիհ օլտուղընէ
 շիւպհէ իթմէյէրէք , սաֆի զամիր իլէ ճէվապ
 իթմիշ իտի :

— Կէրշի պէյրէ պիր նաղիք մատտէտէ թէ-
 ճէտիւստէ գուսուր իտիւպ չարըճապ ինան-

մանրդ ըստմ կէլմէղ խտի խեւտէ , պագէն
սոջ սուլունմագ իլէ արտանըսպիլիւր , հէր
նէ հայ խտէ , սահիհ պիլին քի , հիչ պիր վա-
գըթ պէյլէ պիր ֆիքրտէ ուսլունմամըլմ ,
վէ տալա պու միսիլլու սէօղլէր թարաֆըմտան
քիմէսնէ իշիթմէմըլ տիր , վէ օլ տօսթուհու-
ղուն նագլի թէքմիլէն ինլաֆ տըր , զիրա
շունտան ֆէհմ խտէպիլիւրսինիլ քի , բէտէրի-
նիգին նէ միւլհաղա իլէ պէնի սիղին իլէ էվ-
լէնտիրմէք իսթէտիինի , վէ սիղին պուլուն-
տուղնըղ հալի պու կիւնէ տէկին պիլմէղ
խալմ , վէ հալա թէքմիլէն անըամամըլ օլտու-
ղմ իշուն պէքլէյօրում աշիքեար իթմէնիզի :

Սորտիրոս աղա պիրաղ տիւշիւնիւպ ,
կէյա հալինին իֆատէսինէ միւլթէճասիր օլ-
մայօր կիպի , վէ թէքրարէն միւրայի եաշէրի-
նի կէօղլէրինտէն տէօքէրէք տէտի :

— Սիլէ պար օլմամագ իշուն պունճա միւտ-
տէթտէն պէրու ճէհա ու զարէթիմ թէհի
օլտու , վէ էնճամը եինէ պիշարէ հալտէ գալ-
ալմ :

— Հէր պիր տէրտէ պիր չարէ պուլունուր :

— Պիլիթիմ պուլունուր , ըսքին . . . :

— Նէ տիր միւլշքիլինիլ , սէյլէյին պիր սա-
աթ էվլէլ :

— Իվլէթ , պիր սաաթ էվլէլ տիմէնիզտէ
հագգընըղ վար , զիրա պիր տագիպէտէն օլ
պիրինէ նէ օլաճաղմը պիլմէմ , էկէր սիղին

մէրհամէթինիզ իրիշմէզ իսէ մահպէս պէնիմ իշին հազար :

— Աէ՞ տէօրսունուզ , մահպուս օլմապսը նըզ , նիշին , սէպէպի :

— Պօրճլու տիւշտիւմ :

Պու սէօղէրի իշիթտիքտէ Վարտիրոս աշանըն զէվճեսի , պիրազ կէնտինէ կէլտի իտի , զիրա մահպուս օլմապ սէօղիւնիւ իշիթտիկի զէման սէպէպինի պիլմէտիկինտէն մէմուլ ի տէր իտի քի , կէնտի զէվճի պիր ախէր ճիւնհա իլէ մահպէսէ կիրէճէք տէյու , վէ իամ քիր լէնմէսինտէն զկատէ խէվֆ իթտիյի իշուն , զայէթ ալթ իւսթ օլմուշ իտի , ֆապաթ տէյն քէյֆիյէթի օլտուզընը աշլատրգտէ վիրտիյի սէօղտէ սապիթ գալարապ տիմիշ իտի ,

— Ալլահ քէրիմ , գօրգմայլն պիր եօլունու պուլուրուզ :

— Հագգ թաալայէ պին տէֆա շիւքր իթմէլլիմ սիլլին կիպի պիր զաթը պանա իհսան իյլէտիկինէ , շիմաի կէօրիւյօրում պու կիւնէ տէկին պէնիմ թուլթուլում թալլտէն նէ տէրէճէ ինճինմիշ օլտուզընըզ :

— Օլարարը եօգ , հէր շէյ ունուտուլուր վէ ինչալլահ պուշտան պէյլէ մապէյնիմիլտէ մուհապպէթ քէյտա օլուր իսէ , Հագգ թաալա տախի նազարընը իւզէրիմիլտէն էքսիք իթմէզ : Շիմտի րէճա իտէրիմ սէյլէյին , նէ՞ մըգտար ագճէյէ իգթիլանըզ վար , միւլլէրիմի սաթմամըզ քիֆայէթ իտէ՞ր մի :

— Ըհ, Վարդուկ տուտու, սիղէ նէ տէրէ-
ճէ շիւքը իտէյիմ:

— Թէչէքքիւրէ հաճէթ եօգ, պիզիմ միւ-
րատըմըզ պու հալին պիր ան էվվէլ չարէսինի
տիւշիւնիւպ իճրատընը իթմէք տիր, Սէյլէյին
միւլքլէրիմին սաթըլմասը իտարէ իտէ՞ր մի:

— Հանըմիմ, պու կիւն միւլքլէրինիզի ա-
ճէլէթէն ֆիրուխթ էտիւպ ագճէ իտէլիմ տիր,
սէք, բէք տուն պահա իլէ վիրմէկէ մէճպուր
օլուրուղ:

— Նա՞սըլ իտէլիմ:

— Պիր տօսթ պուլուպ միւլքլէրինիզի իսթի-
լալ եախօտ դաթիֆէրաղ իտէրէք, էօտիւնճ
ագճէ պուլունապիլիր զանն իտէրիմ:

— Իկէր էյլէ պիր տօսթու՛նուղ վար իսէ,
տահա էյի օլաճաղընը ագլըմ իրէր, պու տար
վագթի կէչիրտիքտէն սօնղրա, միւշթէրիսինի
պուլուպ ազար ազար սաթմագտէ տահա մէն-
ֆասթլու չըգըլաճաղը աշիքետր:

— Սէմուլ իտէրիմ Վրիգորեան Սիբայէլ ա-
ղա պու տօսթլուղու պիղէ իտէր:

Վարդուկ տուտու պու ատէմին իսմինի
իշիթտիքտէ, պէնղլնին ըէնկի պիւսպիւթիւն
թէպտիլ օլտու իտի, զիրա օլ կիւնէ տէկին
մէրսուլմ Վրիգորեան կէյա էվլն տօսթու
միտիլու, պաղէն կիտէր կէլիր իտի իսէտէ,
էթվարընտէն, քէլամլէրինտէն վէ նազարըն-
տէն ասըա հաղլ իթմէզ իտի, վէ մուգատ-

տէմա կէնտիսինի իսթէմիշ, ֆագաթ ալամա,
մըշ օլմասը իլէ, պու տախի պուրուտէթէ
վէսիլէ օլարապ, պէշլէ պիր քիմսէնին մուա,
վէնէթինէ վէ սահիհինէ պապըըր իսէ, հի-
մայէթինէ միւհթաճ օլմասընը գապուլ իթ-
մէք իսթէմէրէք ճէվապ իթտի իտի:

— Լիւէր պիր քիմսէնին վասըթասը իլէ պու
իշին պիթմէսի միւմքին տէշիլ մի:

— Շիմաթի զէմանտէ տօսթլուգ իտէն գօ-
լայ պուլլունո՛ւրմու, ճիհանը բէք էյի անլա-
տըմ, պու գաղա պաշըմա կէլէլիտէն պերու,
հէր.բէս էյի կիւնտէ եագընիյէթ կէօսթէրիպ
ֆէնա կիւն կէլիր իսէ, միւմքին օլտուղի մէր-
թէպէ ուզապ գաշմաղէ զայրէթ իտէյօր, վէ
պունտան մասա՝ հէր տօսթուն էլի իլէ պի-
թէր պիր մաստէ տէյիլ, զիրա հէմ գալպի
մէրհամէթլու, վէ հէմ տախի զէնկին պիր տ-
տէմ օլմաը.քի, տէրտիմիզէ չարէ իտէպիլսին:

Սարտիրոս աղանըն էհլի պու սէօզլէրին
սահիհ օլտուղընը անլայըպ, վէ պիրազ տիւ-
շիւնճէլէ վարտըգտէն սօնղըա տէտի:

— Սիլէ նէ՞ մըգտար ագճէ իգ թիլա վէ նէ՞ գա-
տար վագթաւէ թէտաբիք իթմէք լաղըմ կէլիր:

— Պէշ ալթըր կիւն զարֆընտէ հիշ տէյիլ ի-
սէ պէշ պին քիսէ ագճէ լաղըմ:

— Իէք չաբըդ միւմքին տէյիլ — տէյրէք
Պարգուկ տուաու կէնտի ֆիքրինտէ կէզէն
հէր նէ իսէ անէ ճէվապ իտէր իտի:

Մարտիրոս աղա պօլ ճէվապըն ֆէհմինէ վարամայրպ սիւալ իթաի իտի :

— Սիւմքին աշիլ բէք չաբըգ , տիմէնիլ նէ սէպէպէ օլմայլ :

— Պիր ախէր եօլ իլէ պօլ ագճէնին թէտա-
րիքինի տիւշիւնտիւմ իսէտէ , ագըմ իրտի .քի
պէօյլէ աղ վազթտէ իճրատը միւմքին տէյիլ :

Իրանի հէր նէ գատար Վարդուկ տու-
տույու զէնկին պէլլէմիլ իտի իսէտէ , իսթէ-
տիկի անտէ տէօրթ պէշ պին քէսէ ագճէ
մէվճուտ իտէպիլմէկէ գուտուրէթի օլտուլի-
նի պիլմէղ իտի , վէ պօլ քէյֆիլէթի անլատը-
ղը անտէ , անտէն մէնֆաաթ չըգարապիլլէճէ-
յինէ ագը իրէրէք , քէթթէսի կէլալի զէման
իգթիլատը վէչհ իւզրէ հարաքէթ իթմէյի օլ-
տուղընի ֆիքրինաէ զապթ իլէյիպ , վէ էհլի-
նէ շիւպհէ վիրմէմէք իչուն թէքրար սիւալ
տէն իհթիրալ վէ սիւքիուլթ իլէտի իտի :

Վարդուկ տուտու Մարտիրոս աղանըն սիւ-
քիուլթ իթմէսինի կէօրիւպ , վէ անէ ճէտա-
րէթ վիրմէք միւրատը իլէ թէքրարէն քէլամէ
իգտամ իթաի իտի :

— Պօլ սուրէթտէ սիլլին մինասիպ կէօրտիւ-
յիւնիւղ , վէ գուտուրէթի օլան տաւմ Վր.
րիգորեան օլտւօր :

— Իվլէթ , կէնտիտինէ հալիմի անլաթտըրը
իսէմ , էլպէթտէ պիր եարալմ իտէր տէյու
մէմուլ իտէրիմ :

— Գարար վերմիշմտինիզ, կիտիպ կենտիսի իւ
լէ կէօրիւ շմէ կէ :

— Եկէրքի մագպուլնիզ օլուր իսէ :

— Սահիհինի իսթերսէնիզ Սէքայէլ աղանըն
եարտըմընէ միւհթաճ օլունմասընը իսթէմէղ
իտիմ. լաքին, չունքի պիր ախերի պուլուն,
մայաճաղընը պիլաիրիյօրսընըզ, բէք տար վա-
գըթտէ օլտուղունմուզտան նէչարէ . . . :

— Իսթերսէնիզ հիչ պիր չէյ սէօյլէմէմ, գա-
տէրիմ նէ իսէ օլաճագ, պարէ սիզին միւրա-
տընըզէ մուխալիֆ հալտէ պուլունմայրմ :

Իրանինին պու սէօզէրի սէօյլէմէսի զէվ
ճէսինէ կենտիսինի տահա զիյատէ սատըզ
կէօսթէրմէք իյէթի իյէ օլտուղի աշիքեար :

Սարգուկ տուտու ճէվապ իթաի :

— Սէմուլ իտէրմիսինիզ քի պէն սիզին հա-
լնիզէ գալպիմտէ մէրհամէթ տույմայրմ, պէ-
նիմ սէօյլէմէմ շու իտիքի, էկէր անըն եէ-
րինէ պիր ախերի պուլունսա տահա զիյատէ
մէմնուն օլուրտում, լաքին նէ չարէ իշին կէ-
րի գալմասը միւմքինիսիզ, եարըն վագթ զայպ
իթմէյէրէք կիտիպ կենտիսինէ սէօյլէրսինիզ, վէ
թէսվիէսինի վիրիւրսինիզ, Ինչալահ պուլնտան
պէօյլէ հալիմիզ հէր ճիհէթլէ թէպաիլ օ-
լուպ չէքիլէնի ունուտուրուզ :

Իրանինին էհլի պու սէօզէրի սէօյլէտիքտէ
սահիհ էյի կիւնլէր կէօրէճէք տէյու իւմիտ
իթմիշ իտի :

Ֆէրտասի կիւնիւ ստապահալացն Իրանի
Մարտիրոս աղա Գրիգորեանն խանէսինէ
տախիլ օլուպ, վագթ էրքէն օլմասը իլէ մէր-
սումը էվտէ պուլտու :

Արքայէլ աղա Իրանիյի պէքլէր խոի, ղի-
րա, հէր նէ գատար սէօլէշմիշ տէյիլ խոիլէր
խտէտէ, իւք կիւնիւ տօսթու հալինի իֆատէ
իթտիկի ղէման, պու խուսուպէրտէ արիֆ
պիր քիմսէ օլմասը իլէ կէնտի վասըթասը իլէ
պու մատտէնին թէպլիէ պուլաճաղընէ ագլը
իրէրէք, հէր հալտէ Մարտիրոս աղա կէլպ
մաթլուպ իթտիկի մուգալէլէլէրէ բաղլի օլ-
տուղընը պէյան իտէճէկինէ շիւպհէսի եօղու-
տու :

Մարտիրոս աղա օտստէն իլէրի կիրտիքտէ
Գրիգորեան տէտի :

— Պու կիւն սիղի ֆէրահ կէօրիւյօրում,
տիւնքի կիպի տէյիլինիլ, ումարըմ քի իլէ-
րինիլէ պիր սուրէթ վիրտինիլ, վէ պէնիմ
վէսաթէթիմէ իգթիղանըլ գալմասը :

— Խալըր էֆէնտիմ պէլէտիինիլ կիպի տէ-
յիլ, վէ հաթթա սիղլին տօսթլուղընըլա բէք
զիյատէ իհթիաճըմ օլաճագ, ղիրա տիւն թէք

միլէն իֆատէ իտէմէտիմ, էկէր պու կիւն
պու իշին թանգիմի իճրա օլմազ իսէ, էարըն
մահպուս օլաճաղըմա շիւպհէմ եօգ:

— Տէֆ իտին պու տիւշիւնճէլէրի սիղին կիւ
պի պիր առէմ մահպէսէ կիրէ՞ր մի:

— Պէլքի հիմմէթինիզ իրիշեր իսէ, պէլա
պէն խէլաս օլապիլիրիմ:

— Տիւշիւնմէլին էլպէթտէ պիր չարէսինի
պուլլուրուզ, էա ագճէյի վերէրէք, էախօտ
քէֆալէթէ բապթ իտերիզ: Շիմաիյէ գա
տար անլատընըք քի, տախմա էլիմտէն կէլէն
աօսթլուղու հիջ պիր զէման տիրիլ իթմէք
իսթէմէմ:

— Պէնտէնիզ տախի էօյլէ պէլէմիշիմ, վէ
թէշէքքիւր իտերիմ:

— Տօսթլուղու պիր առէմին թէնք վազթին
տէ իճրա իթմէլի, վէպուսնուն իշուն թէշէքքիւր
լաղըմ տէյիլ, ֆագաթ պանա զատոր օլմագ
իսթէմէզ օլտուղընըզ պիլէրէք, էալընըզ
սիզէ շունու բէճա իտերիմ քի, պու քէյֆի
յէթին թէսլիէսինի վիրտիլիմիզտէ սիզ աախի
պէնտէնիզի թէ՛մին իթմէք էշուն իգթիզա օ
լանը գարալաշտորալըմ:

— Հէր ճիհէթլէ հագգընըզ վար:

— Սիզէ զկատէտի իլէ իթիպարըմ, վէ էմնի
յէթիմ օլտուղընը թաֆսիլ իթմէք հաճէթ
տէյիլ, ֆագաթ նասըլ քի տիւն բէճա իթ
տիմ, զէվճէնիզ Վարդուկ տուտունըն տախի
իմլասը օլմալը:

— Հէր նստըլ միւրտտ խեղտէնիդ, ու վէճ
իլէ իճրա իլէրիդ :

— Իկեցի խաթունէրին պու թարդ իշլէրէ
կիրմէսի իգթիզա իթմէդ իսէտէ . . . :

— Հիւ զարարը եօդ էֆէնտիմ, պէնտէնիդն
միւրտտը սիզի թէ՛մին իթմէք :

— Թէ՛շէք. բիւր խեղրիմ, էջլէ խէ սէջլէյին
պադալմ, խազինէի ճէլիլէյէ տէյնինիդ նէ
միդտարա պալիդ օլույօր :

— Աքիլ պին քէսէ ագճէպէն թէ՛ճալուդ :

Արտախրոտ ազանին Արդուկ տուտույա
պէշ պին քէսէ ագճէ տիմէսի խիլաֆ իտի,
զիրա էհլինի պիրաէն պիքէ գօրգու թմադ իս
թէ՛մէ միշ իտի :

— Հոյը բարա — տէյերէք Աիքայէլ աղա
տիւշիւնճէյէ վարար, կէջա հիւ պիր շէյտէն
խապէրի եօդ, վէ ու տագըգէ իշլիմիշ կիպի,
Գրիգօրեան իսէ Իրանի իլէ կէօրիւշտիւքտէն
սօնդրա, հէր նէ գատար պու մատաէ կէնտի-
սինին էվիլիւնտէն պիրադ մալիուճն իտի իսէ-
տէ, մահալլինտէն պիր էյիճէ թատհիհ իտի-
րէք, մըսուճն տէյնի նէ գատար օլուտընի
անլամըշ, վէ պատէհու Արդուկ տուտու-
նին միւլքէրինին նէ տիլէթի օլուտընու-
տախի թատհիհ իթմիշ օլարադ, անա կէօրէ
թէքլիֆլէրինի հաղըր իթմիշ իտի, նստըլ քի
շիմաի կէօրէճէիլ :

Աիքայէլ աղա թէքրարէն քէլամէ անվամ
խիււպ տէքի իտի :

— Իհլինիդին միւլքլէրի սաթըմագ լազըմ կէլսէ նէ մլգտար հասըլ օլապիլիւր :

— Գաթիէն պիր շէյ տիյէմէմ, ֆադաթ բէք ալա՝ միւլքլէր տիր :

— Իյի եա՛, էլպէթտէ սիզ ալէլ թահմին տիյէթինի պիլմէլիսինիզ :

— Օտնն իտէրիմ պիր գաջ պին քէսէ թու թար :

— Բէք գարանլըգ պիր լազըտը :

— Սէմուլիմ պիր . . . :

— Նէ՞ գատար պիր իքի պին քէսէ ագճէ :

— Խալըր եֆէնտիմ, օլ միւլքլէրին պու կիւն եաբըմաթը լազըմ կէլսէ . . . :

— Եաբմագ իլէ սաթմագտէ բէք չօգ ֆարգ վար :

— Պիլիրիմ էֆէնտիմ ֆադաթ . . . :

— Սէյլէյին, զարարը եօգ :

— Խալըր, եանի եա, տէյնիմէ գարշըլըգ կէլմէզ իսէտէ, բէք չօգ տա էքսիլմէզ տէյու մէմուլ իտէրիմ :

— Իյի պիլիւրմիսինիզ :

— Իֆէնտիմ, հէր նէ գատար պու թարզ իշլէրտէ ֆիյաթ գաթ օլունմազ իսէտէ, պու կիւն սաթըմագ իճապ իթսէ, պիր բարա կիւ պի պէշ ալթը պին քէսէ թութար :

— Բէք կիւղէլ, սիզին մէմուլինիզ իւզըէ կիւ տէշիմ, վէ բէք տուն պահա գօմյարադ, սալալըմ պէշ պին քէսէ ագճէ, սէքիլ պինէ

վարմայա իւջ պին տահա լաղըմ, պուհա նէ՞
սուրէթաէ թէսլիէ վերմէնի, զիրա նասըլ քի
էվլէլինաէն տէտիմ, հէր նէ գատար սիզէ
տօսթլուգ իթմէք արզուսինտէ իսէմտէ, միւ
թաղարար գալմամը սիզ տախի իսթէմէզսիւ
նիզ տէյու մէմուլ իսէրիմ:

— Խայըր, խայըր, խայըր, նէ տիմէք էլպէթ-
տէ:

— Եվլէլա վերէճէք ագճէ միւլքլէրին տիյէ-
թինաէն իւջ պին քէտէտէն զիյատէ, սանիէն
պու ագճէնին կիւզէշթէսինի տախի հիսապ
իթմէ՞զմիսինիզ:

— Եվլէթ, նէ՞ տիմէք, էյլէ էֆէնտիմ:

— Ե՞տ սուրէթաէ էյլէ իսէ գարար վերէլիմ:

— Սիզ պիւրսինիզ էֆէնտիմ:

— Ետընըզ պէնիմ պիւլմէմ իլէ պիթմէզ,
սիզինտէ զայըլըզընըզ լաղըմ:

— Ետսըլ իսթէրսէնիզ էֆէնտիմ:

— Պաքըն նէ տիւշիւնիւյօրում:

— Պույուրուն էֆէնտիմ:

— Պէնիմ սիզէ իսէճէյիմ պիր տօսթլուգ-
տան իպարէթ:

— Եքսիք օլմայըն էֆէնտիմ, Եանիէտ թանը-
մազ տէյիլիմ:

— Չուհքի տօսթլուգ իլէ պաշլույաճաղըզ,
հէր պիր թարաֆընը պիր էյիճէ միւլճաղա ի-
տէրէք պիր չէյ Եարմալը:

— Ի՞նչք մինասիպ էֆէնտիմ:

— Եւ վէլա սիզին իմիպարընդէ խէլէլ կէլմէ-
մէք իչուն պու հալինիզի ամմէնին տույմաոր
լազըմ կէլմէզ :

— Թէ շէքքիւր իտէրիմ է ֆէնաիմ :

— Սիւլքէրինիզին պէնիմ իւզէրիմէ գաթի
ֆէրաշ օլմաոր շազըմ կէլտէ , հէր նէ գառար
կիզլի թուլալմ տիտէք հէր հալտէ իշ մէ-
տանէ չըգաճազը պի իշթիպահ :

— Իէք թամամ ալըր է ֆէնաիմ :

— Պու սէպէպտէն միւլքէր Եննէ նասրլ իտէ
է օյլէ գալարն , սիզին տէյնինիզ իչուն վէրիլէ-
ճէք ազճէյէ պիր քօնթրաթօ Եաբըրըր ,
վէ օլ քօնթրաթօտէ մուգավէլէլէր պէյան օ-
լուր , Եանի Եհլինիզ սիզին տէյնինիզէ պէտէլ
կէնաի միւլքէրինի րէհն իթմիշ օլտուզի , վէ
պիր վատէ պէյան իտէրէք , օլ վատէնին խի-
թամընէ տէ կին միւլքէր Եավաշ Եավաշ ֆի-
րուխթ օլուր , վէ տէյնինիզէ թէսլիմ օլուր :
Սէգքիւր քօնթրաթօյու Եհլինիզ իմլա իտէր :

— Իէք էյի տիւշիւնմիւլշիւնիւզ է ֆէնաիմ :

— Պազաթ սիզին տէյնինիզ միւլքէրին տի-
յէթնտէն գիտաէյէ պալիլ օլույօր :

— Եւ վէլ թ է ֆէնաիմ , օնա նա՛սըլ թէսլիէ
վիրմիլի :

— Եկէր իսթէրսէնիզ օնուհաա չարէսի պու-
լունուր :

— Եէ տիմէք է ֆէնաիմ , իսթէմէ՛ցմլիմ Եան :

— Վարգուկ տուտունուն միւլքէրինաէն

մատա՛ բէք չօգ միւ՛ ճէվհէրաթը վար զանն իւտերիմ՝

— Իվիէթ էֆէնտիմ, էվիէթ վար արբ :

— Իպին պիր իսթուհնէ ճէվահիրինին առթըմասը ետիսա ըէհն գօմասը բէք պիր աղըր թէքլիֆ տիր, շէջլէքի սիղի հէր նէ գաաար պու հալինիզտէն խեղատ իթմէք իսթէյօր խէտէ, պիլմէմ քի պու իտէճէլիմ թէքլիֆ կէնտիսինէ աղըր կէլմէզ մի :

— Նէ՞ տիր էֆէնտիմ թէքլիֆինիզ :

— Մալէք օլտուղու ճէվահիրի տախի ըէհն իյլէմէք :

— Օանն իտերիմ գարշը կէլմէզ էֆէնտիմ :

— Եայնըզ զանն իթմէք իյէ օլմազ :

— Հազգընըզ վար էֆէնտիմ :

— Ֆազաթ անուհտա գօլայը վար, էկէր պիրլը օլուր իտէք :

— Նէ տիմէք էֆէնտիմ :

— Սիղին էհլինիզ վէ պէնտէ կէնտիսինին տօսթու օլտուղումման, հիչ պիր զէման աւնըն հազգընտէ ֆէնայըզ ֆիքրիմիզտէն կէլէմէզ, լաքին նէ լաղըմ կէնտիտի աույսուն սիդտէ էսրար դալմալը :

— Նէ տիմէք էֆէնտիմ, պէնտէնիզտէն շիւպհէնիզ վա՞ր մի :

— Խայըր, լաքին հէր պիր շէյէ գարարը էվլէլնտէն վիրէլիմ էյի օլուր :

— Իյլէ տիր էֆէնտիմ :

— Տէտիք քի սիզին տէյնինիզին էտասը իչուն էհլինիզտէն պիր քօնթրաթօ սէնէտի ալըրըդ տէյու :

— Ի՞վլէթ էֆէնտիմ :

— () Լ քօնթրաթօ շու վէչհ իլէ եաղըլըր քֆ միւլքէրինին պէտէլի սիզին տէյնինիզ իչուն ըէհն օլմուշ տուր տէյու , վէ սօնղըէ էմլաքի քիֆայէթ իթմէտիկի հալտէ միւճէվհէրաթը իլէ տաիի քէֆալէթ իթտիյինի իլավէ խտէրիդ , պու մատտէ հէր նէ գատար կէնտիսինին մալիումը օլմայաճագ խէտէ , նասըլ քի սէօյլէտիմ , պիզտէն խէվթ խտէճէք պիր շէյ եօգ , իլլա պուհուս պէօյլէճէ եաբմամըզտէն միւրատ շու քի , կէնտի գալպի գըրըլմասըն :

— Ի՞օյլէ տիր էֆէնտիմ , բէք թամամ տիւլ շիւնմիւլշիւնիւղ , պէնտէնիզտէ էսրար գալաւ ծօղընէ շիւպհէ իթմէյին , լաքին պու պէնտի սօնղրատան նասըլ իլավէ իթմէլի :

— Վ՛օնթրաթօյու սիզ եաղարսընըդ , թարիլի պիր իքի մըսրա աշաղը գօրսունուղ , թարիլին ալթընէ իմղա իթտիրտիքտէն սօնղրա , եինէ սիզին եաղընըլ իլէ պու մուգալէլէյի իլավէ խտէրսինիզ :

— Թամամ էֆէնտիմ , շիմաի անլատըմ :

Պու կէսրիւշմէքտէն իքի սաաթ սօնղրա քէֆալէթ քօնթրաթօսու եաղըլմըշ հաղըր ըաը , շէօյլէ քի Վ՛արդուկ տուտունուս մալիք օլաուղու ճէմի էմլաք ու էմլալի կէնտի զէվ :

ճինին տէյնինէ միւսպատէլէ բէհն օլմուշ օլա-
րագ , ֆիրուսթի լաղըմ կէլտիյի անտէ պիլա
թաալիլ ագտայինտէ իճրա օլաճաղը , վէ իշ
պու քէ ֆալէթ սէնէտի Վաթրիքխանէ մարի-
ֆէթի իլէ տախի թաստըգ օլունարագ , հինի
հաճէթտէ մուճէպինճէ հարաքէթէ չէք ու
շիւպհէ եախօտ էնկէլ գալմամըշ իտի :

Կէրչի գաթի ֆէրաղ օլմայարագ պիր միւլ-
քիւ զապթ իթմէք ուսուլի չէրիտէն տէյիլ
իսէտէ , էվլէլա տալա վէ մարաղա իթմէք
Վարդուկ աուտունուն հագգընտէ տէյիլ ,
զիրա ինտանիլէթ պօրճունու բէք էյի թանրը
օլարագ , պիր թագըմ միւղէվիլրանէ թա-
րիգլէր իլէ ախէրինին հագգընը իպթալ իթ-
մէյէճէկինէ Վիքայէլ աղանըն ագլի բէք զի-
յէտէ շահատէթ իտէր , չէօյլէքի , վէրտիյի
աղճէնին ղոյպ օլմայաճաղը աշիքեար , վէ պէլ-
քիտէ Վրիգօրեանըն բէք հաղը քէօչէսի օ-
լաճաղըտը , էկէր մարաղայէ մուճիպ պիր վէ-
սիլէ զուհուր իթսէ իտի , չուն մէրսումըն
պին տիւրիլ գուրտուղա ֆիքիլէր օլուպ ,
անէ կէօրէ հէր պիր իշի սըբասընէ գօմուշ
իտի :

Միքայէլ աղանդն մաթըւ պի վէ Վարաիւ
բոս աղանդն միւրաւոր իւզըէ, հէր պիր խու-
սուսէ թէսվէէ վիրիւէրէք, Իրանի պուլուն-
աուղու միւշքիւ հալտէն իւէլաս օլաուդտէն
սօնղրա, մէրսում Միքայէլ աղա Վարաիրոս
աղանդն էն սաւորք պիր տօսթու տատ օլու-
նարադ, հէր կիւն վէ իսթէտիկի անաէ Վար-
քուկ տուտունուն խանէսինէ պիւա թէքլիֆ
կիաիպ կէլմէսի հալի իլէ մէ'զուն, վէ կերչի
Վարդուկ տուտու մէրսումաւէն հիւ պիր կէօ-
նա հաղլ իթմէղ իսէտէ, ինսանիէթ իգթիւ-
զասընտէն պիրազ թահամիւլ իթմէկէ պաշ-
լամըշ բոր :

Երի իւշ ոյ գատար զէվճ ու զէվճէ պէյ-
նինտէ իմթիղաճ վուգու պուլուպ, պէրու-
տէթէ վէսիլէ վիրիճի պիր մատտէ զուհուրա
կէլմէյէրէք կիւզար խլէտի խաի : Արչի Իրանի
էհլենէ զէրէ մըգատարը մուհապպէթի Եօղու-
տու իսէտէ, պիրաէն պիրէ գալպինին ֆէնա-
լըղնը զահիրէ չըգարմոյարադ խայըճա կէն-
տինի գուլանաւը խաի, վէ Վրիգորէան Մի-
քայէլ աղա տաիի գուրտուղու ֆիրրի իճրո
իթմէղտէն մուգատաւմ կէնախինէ Էմնիլէթ

քէսպ իթաիրմէք միւրաւոր իլէ , հէր տաիմ
տօսթըւզ կէօսթէրմէտէ խօի :

Վարդուկ տուտու էվվէլքի կէչիրտիյի էօմ
րիւ ֆիրր իյէլիպ , պուլունտօւղու հալէ բու-
պար իլէ , հէր նէ գատար ղէվճի էվվէլքի
մէրթէպէօնիտէ աէյիլ խօի իսէտէ , անըն զայ-
պընը վէ կէնտի մալնին զայրնը տաիսի տիւ-
շիւնմէյէրէք շիւքր իլէ վագթինի կէչիրմէքտէ
խօի , ֆագաթ պու հալ չօգ սիւրմէյիպ , Վար-
տիրոս տղա եալաշ եալաշ էհլինտէն կէօր-
տիւյիւ հալի ֆերամուշ իլէ միւթաւոր սա-
պըդէսի մինվալ իւղըէ ղիսլաղը նամագպու-
լէսինին իճրասընէ իպթիտար գըլտը խօի ,
շէյլէ քի Վարդուկ տուտու կիւն պէ կիւն
կէնտի հալնաէ վուգու պուլան թէպտիւ-
լաթըն ֆէհմինաէ օլտրապ , գալպինի միւնէվ-
վէր իյլէնէն շէֆագը իւմիտ բէյ աէր բէյ նա-
պէտիտ օլմագաէ խօի :

Պու նագլիէթին պապը էվվէլնտէ Վար-
դուկ տուտույու թէաթթօտէ կէօրմէմիլ պու-
էսնատէ խօի , վէ նասըլ քի օլ ղէման աէյ-
լէտիք , նագարընտէն վէ հալնաէն մէրսումէ-
նին հաղին ել գալպ , վէ մագմումէ օլմաս-
պէյան օլտըր խօի :

Շիմտի նագլ իտէլիմ նէ սէպէպէ մէպն
Իրանինն էհլինի ղոգադտէ բտսթ կէլտիք խօի

Պիր աիշամ թաամաէն սօնղրա , Վարտի-
րոս աղա Վարդուկ տուտույէ թէքլիֆ իթաի

խոր, պիր գաջ սաաթ վազթ կէջիրմէք իչուն
Ղրիգորեան Սիբայէլ աղանրն խանէսինէ կիթ
մէլէրինի, Վարդուկ տուտու խէ մէրսում
Ղրիգորեանտէն միւմքինի մէրթէպէ ուղագ
տուրմագ խթէտիյինտէն, Վէվճինին թէքի-
ֆինի պիր վէսիլէ իլէ գապուլ իթմէմէք ճէհ-
տինտէ օլտու, ֆագաթ Ղրանի խայլըճա խա-
րամ իթմէսի իլէ մէճպուրի րաղի օլտու խոր:

Սիբայէլ աղանրն էվինտէ ախէր քիմնէ
եօգ, կէնտիսի, Ղրանի վէ էհլի սէ օհպէթ իթ-
մէքտէ իքէն, Ղրիգորեանրն խըղմէթքեարլէ-
րինտէն պիրի իջէրի կիրիպ, Սարաիրոս աղա-
յէ պիր թէզքիրէ վիրաի:

Սէրսում թէզքիրէնին մէֆումինէ ա-
կէահ օրտուգտէն սօնղրա, զայէթ միւգթապի
պիր քէյֆիյէթ իչուն պիր եարլմ սաաթ մըգ-
տարլ պիր քիմնէ իլէ կէօրիւշմէսի, հէր հալ
իգթիզա իթտիկինի պիլտիրմէտէ, Վարդուկ
տուտու տաիի պիրլքտէ չըգըպ խանէսինէ
ալտէթ իթմէքլիկէ միւրառ իթտի խէտէ,
բէք աղ վագթ միւրսուրինտէ կէրի տէօնմէկէ
սէօղ վէրիպ կիթաի:

Ղրիգորեան Վարդուկ տուտու իլէ եա-
լընըզ գալար խէ, կէնտիսինի զայէթ սատրգ
պիր սօսթ եէրինէ գօյարագ շէյլէճէ քէլամէ
տէվամ իլէտի:

— Սիւմքինի մէրթէպէ Սարաիրոս աղանրն
իլէրինէ թէսվիէ վիրմէկէ զայրէթ իլէյիպ:

վէ իճրասրնտէ օլտուգ , Ֆազաթ պաղը պաղը կէօրիւրիւմ , պիլմէմ սիզտէնտէ էսրար իւտէր մի , պէնտէնիզտէն կիզլի քիմնէլէր իլէ կէօրիւշիւր , վէ մէսմուիմէ կէօրէ պաղը իշէլէրտէ եաբարըմըշ , սիւալ իթտիկիմ զէման էսրար իտէր . պու հալէրինի բէք աճայիպ պուլուրում : Պուշարը ճէստրէթ ալըպ սէօլէմէմ շունուսն իչուն տիր քի , եինէ պիր չիւրիւք տալէ պասարապ զաթընըզէ պիր մաղարաթըր տօգուսմասըն տէյու , չուն կէօրիւյօրում սիզտէ բէք տիւշիւնճէլիսինիզ :

— Թէչէքքիւր իտէրիմ — տէյու Իրանինին էհլի ճէվապ իթտի , վէ պուշտան զիյատէ պիր քէլամ տիմէտի . զիրա , կէրչի Ալարդուկ տուտու կէնտի զէվճինին ահվալինտէն խօշնուտ տէյիլ իտի իսէտէ , Գրիգորեանէ տախի զէրբէ մըգտարը էմնիյէթի օլմայըպ , մէրսումուն կէնտի գօճասը հադգընտէ զէմմ թարիգընտէ սէօղէրինի իշիթտիքտէ աահա զիյատէ ճէսարէթէ վէսիլէ վիրմէմէք իչուն աալա գալ պինի աչմատը : Ապին Աիքայէլ աղա թէքրաէն տէտի :

— Թաաճճիւպ իտէրիմ զաթընըղ նասըլ թահամմիւլ իտէյօրսունուղ , Մարտիրոս աղանըն պու հալէրինէ , վէ պուշտան մաստա՝ կէօրիւյօրում սիզէ վաճիպ օլան ըաղպէթտէ տախի գուսուր իտէյօր :

— Խոյըր , շիքեայէթէ հիչ պիր վէսիլէմ եօգ

վէ օլսա տախի պէնիմ պօրճում մարազայե սէպէս վիրմէյերէք միւթի օլմաք տըր :

— Շունու ֆիբր էտին էֆէնաիմքի , սիղին պէօյլէ կէնճ չաղընըզտէ պու տէրէճէ հիւսնէ մալիք օլարաք , վագթինիզի ահ ու վահ իլէ կէլիւմէք ագլի մի տիր , կէնճլիք կիտէր իսէ , պիր տախի էլէ կէլմէզ :

— Թէճէլիմ պէօյլէ իմիշ :

— Ընդն Թէպտիլի սիղին միւրատընըզէ պաղլը տըր :

— Վէ մուլիմ անըն մուղայըրը :

— Չունքի սիղէ մալիում տէյիլ գուտուրէ Թինիլ ղէ տէրէճէ օլտուղս , վէ ետլընըզ պիր էմրինիլ իլէ սիղէ բէք միւշքիլ վէ միւմ քինսիլ կէօրիւնէն իտուտուլէրին ճէմիսի տէֆ վէ նապէտիտ օլսըր , սիղին կիպի պիր զաթ իլուն ագճէ վէ վիճուտ Թէլէֆի տախի կէօ զիւմտէ օլմայըս , պիւթիւն էօմրիւմ սիղին պիր սանիէ իգպալինիլի զիյէտալէշտիրմէ կէ միւգթէտիր օլսա պունտան պէօյիւք պիր պահտ պանա իհսան օլամազըտը :

— Վիզտէն պու Թարղ մաթլուպլար իթմէկէ հիշ պիր զէման հագգըմ օլմայարաք , սիղին Թարաֆընըզտան տախի անլէրին իճրատը հագգընտտ ճէհա ու զայրէթտէ օլմանըզը աշի քեար իթմէնիլ , բէք պիհուտէ վէ իգթիլաւ օրղ կէօրիւրիւմ : Վարտիրոս աղայէ իթախի նիլ սոսթլուք տալիմա իտթըրըմըզտէ օլսու ,

վէ ոչ պտպտե թէչէքքիւր իթմէք վաճիպէի
զիմմէթինիզ օլտուղսւնու թանըլդ , վէ պիր
ան էվիլէ տէյնիմիզին թէտիէսինի իճրա ի-
տէրէք , սիզէ ուղսւն միւտտէթ պար օլմն-
մագ էն պաշլըճէ տիւշիւնճէմիզէ վէսիլէ օլան
պիր քէյֆիյէթ տիր :

— Հանըմըմ , պէլքի մէմուլ իտէյօրսունուզ
քի , Սարտիրոս աղանըն տար վագթիմտէ պու-
խըզմէթի իթտիմ իսէ , կէնտի խաթըրը ի-
չին տիր տէյու :

— Ըխէր հիչ պիր չէյ ֆիքրիմտէն կէչէմէզ :

— Ըհ հանըմըմ , բէք եանըշընրզ վար , սիզի
սէվիպ վէ սիզէ օլան մուհապտէթիմին խա-
թըրը իչուէն վէրախիմ ագճէլէրին զայոյ օլտ-
ճաղընը պիր տագըգէ տիւշիւնմէյիպ , հաթ-
թա պիր գաչ գաթընը վիրմէք լաղըմ կէլսէ
խտի , եինէ կէօղիւմտէ օլմաղտոր :

— Սիքայէլ աղա , զալիպա սէյլէտիյինիզ
սէօղէրին պիր էյիճէ ֆարգընտա տէյիլսինիզ :

— Իկէր անլատապիլսէմ սիզին իչուէն գալ-
պիմտէ տույտուղսւմ աշգ պէնի նէ թարլ
խարապ իտէյօր , մէմուլ իթմէմ քի էֆէն-
տիմ , պիւսպիւթիւն զալիմտէ տալրանարագ
հալիմէ սալտ մէրհամէթ իթմէյիսինիզ — տէ-
յուպ Գրիգորեան Սարլուկ տուտունուէ
այագլէրինէ գաջանմագ իսթէտիքտի , Սար-
տիրոս աղանըն էհլի պաղա գալլըպ , վէ պու-
այըգօրզ մուամէլէտէն կէնտիսինէ զիյատէսի

ի լէ հիտտէթ կէլէրէք ճէվապ իթտի :

— Եւ հագդա մաղըուրէն պու կէօնա հարա-
քէթէ վէ քէլամէ ճէսարէթ իտէյօրսունուզ
պիլմէյօրում, շիմաիէ գատար թահամմիւլ իթ-
տիմ իսէտէ, պոււնտան սօնղըա սապր իտէ-
ճէկիմի մէմուլ իթմէյին, վէ շիմտի Մարտի-
րոս աղա կէլաիքտէ տօթլուղունուզ նէ սու-
րէթտէ օլտուղունու աշիքետար իտէճէյիմէ
շիւպհէ իթմէյին :

Վարդուկ տուտու պու քէլամէրի սէօլէ-
տիկի անտէ զայէթ աաղէմ, վէ քիպար պիր
էթվար քէսպ իյլէմիշ իտի, վէ Վրիգորեան
ազճէսինէ կիւվէնէրէք իթտիյի ճէսարէթի
տէր ագապ զայպ իտիւպ, իտէյալ իյլէտիկի ա-
լա՝ տէրէճէտէն թէնէզգիւլ իյլէյիպ, պաստը-
ղը գէմինտէն բէք չօգ աշաղը ինտի իսէտէ,
պու հալ բէք ազ միւտտէթ զարֆընտէ տէֆ
օլուպ, զարաղ իլէ մախլուլթ գէվէ սիյազըն-
տէ ճէվապէ իպթիտար իյլէտի :

— Իէք հիտտէթէնմէյին էֆէնտիմ, էկէր սի-
զին սատապաթլը գէվճինիզ Մարտիրոս աղա-
յէ կիւվէնիյօր իտէնիզ բէք չաբուգ կէլմէյէ-
ճէյինի սիզէ աշիքետար իտէրիմ, վէ պէլքի ա-
խէրինի եարտըմընըզէ չաղըրըրսընըլ տէյու-
ֆիքր իտէրսէնիզ, իզնինիզ իլէ պէնտէլէրի-
նիզլին ճէմիտինի պիրէր մահալէ կէօնտէրմի-
շիմ տիր :

Վարդուկ տուտու պու սէօլէրի իշիթ-

ախրտէ նէ հալտէ պուլունտու զունու տէր տ-
գապ ֆէհմ էտիպ, վէ ֆիրարտէն մատա սէ-
լամէթ կէօրմէտիկինտէն Վրիգորեանըն մէն իթ-
մէսինէ վագթ պըրագ մայարագ աշաղը գօշուպ
պահտընտան զօգագ գաբուսու քիլիտէնմէկէ
ունուտուլմուշ օլտուղունտան հէման կէնտի-
նի զօգաղէ աթտը :

Իշթէ օլ կիճէ իտի Իրանինին էհլինին Սու-
հիպ պէյի բասթ կէլմէսի վէ մէրսումըն անը
Իէհ զօգաղընէ գատար բէֆագաթ իյլմէսի :

Իթթէսի կիւնիւ Վարդուկ տունունուն
կէնտի ճէվահիրինի սաթմատար տախի մալիու-
մումուղ տըր :

Պէտէլինի պիր էմնիյէթլի տտէմ իլէ Վը-
րիգորեանէ կէօնտէրիպ, վէ պու տգճէ Իրա-
րանինին տէյինիէ մահսուպէն իթա օլունտը-
ղընա պիր իլմ ու խապէր ալընմըշ իտի :

() գույան տօսթումուղա պունլարը պիր
էյիճէ անլաթտըրտըգտէն ոօնլըրա նագլիմիղէ
էինէ տէվում խտէրիլ :

Պու վազը աթոէն սօնղըրա Վարդուկ տու-
տու նիյէթ իթմիշ իտի, չէքիք պիր էօմիւր
կէչիրմէյէ գիրա հէր նէ գատար կէնճ չաղըն-
աէ իտի իսէտէ սէրինտէն կիւզար իտէն շուն-
ճա ֆէլաքէթ պիրտէն պիրէ տալինէ պինմիշ
օլմասը իլէ ճիհանտէն իքրահ իլէմէսինէ վէ-
սիլէ օլուպ, բուղիկեարաէն տէվրիլէն թաղէ
պիր ֆիտան միսիլու պօյնուներ էյմիշ իտի :

Պագաթ էքսէրի ճիհանաէ եաշայան քիմ-
սէլէրէ վէրտիքլէրի գարարը թէքմիլէն իճրա
իթտիրմէյէճէք չօգ սէպէպլէր վուգու օլուր,
չէջլէքի միւրաալէրինին էն մուղայըրը հալտէ
չօգ տէֆա պուլունապիլըրլէր :

Պէջլէտէ Վարտիրոս աղանըն ղէվճէսի հէր
նէ գատար չէքիք պիր էօմրէ գարար վիրմիշ
վէ գըշ էյյամլնտէ Պէյօղլու ահալիսի օլ սէնէ
պիրի օլպիրինէ նիսպէթէն բէք չօգ պալօլար
վիրմէքտէ օլուպ, պիր գաջընէ տալէթ օլուն-
մուշ, լաքին կիթմէմիշ իտի իսէտէ, եինէ պիր
կիւն պիր պալօ թէրթիպ օլմուշ իտի, վէ անը
թէշքիլ իտէն զահիրտէ Իրանի Վարտիրոս ա-
ղանըն տօսթու Սեւրուպ աղա Սէրհամեան,
ֆագաթ ասըլ Վրիգորեան Սիքայէլ աղանըն
բէճասը իլէ վիճուտէ կէթիլիվիշ, զիւրա մէր-

սում Սեւրոպ աղա տներն տաճառ զկատէ տօս-
թու իտի :

Ի՛էք մէջհուր պիր էյլէնճէ օլմասընէ գա-
րար վէրլիմիշ, տալլէթ օլաճադ քիմնէլէրէ օն
կիւն մուգատտէմինտէն խապէր կէօնտէրլիմիշ,
զիրա տալլէթլիլէրին քեաֆֆէսի թէ վարիխտէն
պիրէր գըլաֆէթէ կիրիպ կիտէճէք իտի :

Թէզըքէրէլէր տաղըլըպ տալլէթի գապուլ
էտիպ էթմէյէնլէր պէյան օլմագտէ, Վարդուկ
տուտունուն կիթմէյէճէկի աշիքետար օլտու ի-
սէ . Վրիգորեան պալօյու վիրէն Սեւրոպ ա-
ղայէ չօք բէճա իթտի կէնտի էհլինի կէօնտէր-
մէսինէ, վէ հէր հալտէ սէօղ ալըպ ճէլպ իթ-
մէսի իշուն : Պունուն սէպէպինի շիմտի իֆա-
տէ իտէճէյիլ :

Սիքայէլ աղա՝ Վարդուկ տուտունուն
հագգընտէ պուլունտուղու լայրգսրղ հալին
իճրասընտէն սօնդրա, Սարտիրոս աղանըն է-
վինէ կիտէմէզ օլմուշ իտի, լաքին Իրանինին
էհլինի կէօրմէյէ բէք զայրէթ իտէր, զիրա պիր
գաշ քէլամը վար օնա տէյէճէք պիր կիւն էվ-
վէլ սէօյէմէք իսթէր, պու սէպէպտէն պու
պալօյու մէյտանէ չըգալմըլ ըտը քի, օլ մա-
հալտէ բասթ կէթիրիպ սէօյէսին տէյու :
Նիհայէթ պիրինէ բէճա տիկէրինէ խաթըրը
մէրի պիր քիմնէ օլմասը իլէ Վարդուկ տու-
տույու ճէլպ իտէպիրտի :

Պալօյա տալլէթլիլէրին բէք չօղու Ֆրան-

սըղ գըրալը օն տէօրտիւնճիւ Լուիճինին տէ՛վ
ըինին գըլաֆէթէրինի կիյինմիշէր իտի :

Իթթիֆագէն Սեպուհ Սուհիպ պէյ քօնթ
տը Լիզ գըլաֆէթինէ կիրմիշ, զերա մէրսու՛մ
տախի տա՛վէթլիէրտէն իտի, վէ Վարդուկ
տուտու մատամ (*) գըլաֆէթինի կիյինմիշ :

Վադաթ նասըլ քի տէտիք պու մուվաֆ-
ֆադաթ պիւսպիւթիւն իթթիֆագ իլէ վու-
գուա կէլմիշ իտի, զերա պիրի օլպիրինին օլ
պալօտա պուլուհաճաղընտէն հաթթա խա-
պէրլէրի եօգ :

Սեպուհ պալօտան իչէրի կիրտիքտէ կէն-
տիսինի թանըլան, վէ թանըմայանլարըն ճիւմլէ-
սի թաաճճիւպ իթտիլէր, զերա Սուհիպ պէյ
ղսյէթ իլէ նաղլք, տիլպէր վէ շիրին պիր տէ-
լիգանլը օլմասը իլէ, կիյինտիլի էլպիտէ նէզու-
քէթինի վէ հիւսնիւնիւ պիր գաթ տահա զի-
յատէլէշտիրմիշ :

Պսւ մապէյնտէ Վարտիրոս աղանըն էհի
տախի իչէրի կիրմէտէ օրաաէ պուլուհան եաշ-
լը, կէնճ չիրքին վէ տիլպէր իաթուհէրին
ճիւմլէսի հէր նէ գատար զէննէ թապիւթը-
նըն միւգթէղասընճէ լիսանէն պիրէր պէհանէ

(*) Ֆրանսըղ գըրալընըն պիրտէրինին զէվճէսի օլ տէվըր-
տէ Մատամ իւնիւնը իէ անըլըր իտի :

Օն տէօրտիւնճիւ Լուիճինին թարիսինի օգույանլարըն մա-
լիսմը տըր, քօնթ աը Լիզ իլէ Մատամըն պէյնիտէ օլան ա-
լադա :

պուլսը իտի խեղտէ, գալսէն հիշ պիր գու-
տուր պուլամազ ըտը, շէջլէ քի էթվարընտէ
օլան քիպար հալէր, լիսանընտէն լէթաֆէթ
իլէ չըգան քէլամէր վէ նազարընտէ պէյան օ-
լան մահճուպիլէթ վէլ հասըլ ճէմի մուհասե-
նաթ թերաքիւմ իթմիշ օլարագ, օլ մահալէ
տէ ճէմ օլան խաթուընլէրին սուլթանը իջուըն
հազըրլանմըշ, մահալէ ամմէնին հիւսնի րի-
զասը իլէ Վարդուկ տուտուըն ճուլուս իթ-
մէսի թէնսիպ կէօրիւլիւպ, խաթիբայընտէ
հայրան օլմալէ գարար վերալիլէր:

Կէրչի քի Վարդուկ տուտու Հագգ թա-
լանըն խալգ իթալի մէմուռ հ զաթլէրտէն
պիրիսի խալ:

Կիւլիւպ սէօհպէթ իթալի զէման պին
տիւրլիւ ահէնկի սէտալէր ճիհանըն իւզէրինէ
նէշր օլուր կիպի տինլէյէն ատէմի ճէլպ վէ
մէճ'նուն խտէր:

Նազարընըն շաֆէլէրինի էն զալիմ վէ մեր-
համէթսիպ քիմնէլէրին իւզէրինէ տախի զարպ
իլէսէ, ագապինտէ միւթի վէ չօճուգ միսիւ-
լու միւրաստընէ թապի իթալիրի իտի խեղտէ,
կէնտի հալինտէ օլ տէրէճէ մահճուպիլէթ
վար ըտը քի, տնը կէօրէն հէր քիմ իտէ պիր
քէրրէ իլէ խօշնուա օլմայրպ, թէրրտրէն տէ օ-
նիւպ պագըպ վէ միւթահայիրտէ գալըր, վէ
հաթթա օլ տիշամ տախի տիլան խանէտէն
իլէրի կիրալի անտէ տօլրու խանէ սահլուլի

խաթունուն եանընէ կիտէրքէն եօլունուն իւզերինտէ հէր քիմ պուլունտու խտ , պիր թարաֆա չէքիլէրէք անլէրին արատընտէն կիւզար իթալի զէման ճէմալինի նազար իթմէքտէն աօյամազ իտիլէր :

Վրիգօրեան հայրու վադթտէն պէրու քեաղլո օյնանան օտատէ օթուրմուչ հէր նէ գատար կէնտինի օյուն իլէ մէշղուլ կիպի կէօսթէրի իտի խէտէ , Վրանինին էհլինին կէէալինին կէօղլէր իտի , վէ անը կէօրիւր կէօրմէղ օյուն քեաղլտարընը պիր վէսիլէ իլէ պրազղպ աիվան խանէլէ չըգար , կէնտինին օրատէ օլտուղունու պէյան իթմէք իչուն :

Վարդուկ տուտու մէրսումու կէօրտիլիւանտէ , հէր նէ գատար զահիրտէ հիչ պիր չէյպէյան իթմէտի խէտէ , պին տէֆա բէչիման օլտու օլ մահալտէ պուլունտուղընէ , վէ պէլէքի երնէ պիր նիլէթ իլէ կէլմիշ տիր աէյու , չիւպհէ իտէրէք պաշտար խէվֆ իթմէկէ , զիւրա նատըլ քի ամմէյէ մալիւմ տուր , չօգ տէֆա պիր քիմանին սէրինտէ տօլաշան սէֆալէթ էվլէլինտէն կէնտինէ մալիւմ օլտուր :

Սարաիրոս աղանըն էհլի կիթալիքտէ պուչիւպհէսինտէ սապիթ օլմադտէ իտի , զիւրահէր քէս պիրի օլպիլի իլէ սէօյէչիպ կիւլմէքտէ , եախօս մուղիգա իլէ էյլէնմէքտէ իքէն , Սիքայէլ աղանըն կէօղլէրի Վարդուկ տուտուտէն ապա պրըլմազ , տէօնէր տօլաշըր

Թէքրար կէլը, պիշարէյի եօգարտէն աշտղը սիւղէրէք տիվան խանէնին ալթ պաշընա կիւ տիպ, եինէ ուֆագ կէօղէրինի անըն իւղէրիւնէ չէվիրէրէք արգւաթ իլէ պագըպ ուֆագ ուֆագ կիւլիւշէր խտէր, ֆագաթ էօլքէ իւլէ մախլուտ դարաղընտան օլտուլի աշիքետար :

Նիհայէթ շու տէրէճէյէ վարտըքի, Սարտիրոս աղանըն էհլի պաշընը չէվիրիպ հիջ պիր մահալէ պագամազ օլտու, Վրիգորեանըն նազարընը րասթ կէլմէսին տէյու, վէ աճէպ եինէ նէ տիր պունուն միւրատը տէյու տիւշիւնիւր իքէն, Սուհիպ պէյ կէլիպ Վարդուկ տուտույէ տէտի :

— Յուսսաթընըլ իլէ րէճա խտէրիմ, իլք Քատրիլի պէնտէնիլէ իհսան պույուրմանըլը :

Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյի կէօրտիրլիւ անտէ, կէօյա կէնտինէ հիմայէթ իւտէնի պուլմուշ կիպի ճէսարէթ քէսպ իլէյիպ, տէր ագապ ճէվապ իթտի :

— Սէմնունիէթ իլէ :

Վէ պատէհու Սեպուհըն կիյալի գըլաֆէթէ տիգգաթ խտէրէք, կէնտի էլպիտէսի իլէ իթթիֆագէն բէյուտ օլան մուվաֆֆագաթը ֆիքր իլէտի իտէտէ, չաբըճագ օլ ֆիքրին տէֆինէ զայրէթ իլէտի :

Սաղէնտէլէր Քատրիլ տավէթինի չալմաղէ պաշլատըղէրի անտէ րադգաուէր չիֆթ չիֆթ մահալէրինի թախտիտ իթտիքլէրի զէ-

ման , Սուհիպ պէյ իլէ Վարդուհ տուտույու
նաղար իյէյէն քիմսէլէր Կարատըճը Հագգ
Թալաս Եղիմիւշչան հաղըթթէրինին միւ-
քէմմէլ պիր զաթ օլտու զունու աշիքեար կէօ-
րիւր խաի , չուն իքիսի տաիսի պիրի օլպիրին-
տէն ալա՝ , վէ նօգսանիթ իթ նէ օլտուղընտէն
պի խապէր զաթէր խոխէր :

Բագս հէր նէ գատար զահիրտէ պիհուտէ
պիր շէյ կէօրիւնիւր իսէ տէ , պիք էյի թէ-
ֆէքթիւր օլունտուգտէ , մուճիտի օլանէրին
էֆքեարը թէհի օլմատըղը անլաշըրը : Օիրա
կերէք երքէյէ վէ կերէք գաբըա կէնտի հաւ
լէրինի նէղաթթէթ թահթընէ գօմաղա պիր վէ-
սիլէ օլտուղընտէն մատա , ինսան կիւրուհու-
նու զամմ ու զատտտտէն հիջ տէյիլ իսէ պիր
աղ վագթ խապի իթմէ կէ սէպէպ օրւր :

Պէյլէ տէ Վարդուհ տուտու Սեպուհ իլէ
բագսա սաշլատըղը վէման , հալի իլէ կէնտի
տէրալինի մուտգաթթէն ունաւտուպ , կէնտի
կէնճ չաղընըն իթիղատը իւղըէ , տիւնէտ
ահվայինէ պիրաղ հէվէս կէլտի : Լաթին Վրի-
գորէսան՝ սիլչարէնին ֆէրահիլէթինի չօգ վա-
գըթ սիւրտիւրմէյիպ , հէման թէքէ ուճունա
պիթտի նաարէ քի շիմսի իֆտտէ իսէճէյիլ :

() յուն թէքթիլ օլտուգտէն սօնըրա , Սու-
հիպ պէյ , Սարաիրտա աղանըն էհիլ իլէ պիր
թերաֆտէ օթուրմուշ սէօհպէթ խոխէքէն ,
Ալքալէլ աղա՝ խանէ սահիպի Սեսրոպ աղա

իլէ կէլիս անլէրին թա եագընընտէ օթու-
րուս զիրտէ օլան միւքեալէմէյէ պաշատըլար :

Գրիգորեան՝ Սեարոս աղայէ սիւալ էթտի :

— Պիր գաշ կիւն մուգատտէմ գույումձու
չարըսընտէ օլան մէզատը տույտոնուզմու :

— Խալըս պիր շէյ իշիթմէտիմ :

— Նճայիս պու կիպի պէջիւք քէյֆիյէթէ ա-
կեան օլմայասընըլ :

— Նէ կիպի :

— Սահի՛ն բէք թաաճճիւս օլունաճագ շէյ
տիր սիզին վուգուֆիյէթինիլ օլմամասը :

— Գույումձու չարըսընտէ օլան իշէր պէ-
նիմ ախլ ու իգամոէն խարիճ օլարագ խապէ-
րիմ օլմատըլը բէք շաշըլաճագ պիր մատտէ
տէյիլ տիր զանն խէրիմ :

— Իշլէ ամմա պու ախէր իշէրէ գքաս շէյ
տէյիլ տիր :

— Սէյլէյին պագալըմ նէ իմիշ քէյֆիյէթ :

Պու սէօզլէրի իշիթտիքտէ Սարգուկ տու-
տու օրտուղու մահալտէն գալգմագ իսթէտի
խէտէ Սուհիս պէյէ շիւսհէ վիրմէսին տէ-
յու ճէսարէթ իթմէտի , վէ կէջա անլէրին
սէօհպէթինէ տիգգաթ իթմէյօր կիպի ախէր
մահալէ տօղրու նազար իթմէքտէ օլտու :

Սարտիրոս աղանըն էհլինին պու հալի Սե-
պուհէ բէք չաբըգ մալիում օլտու խէտէ ,
Սիքայէլ աղանըն ֆիքրի նէրէլէրտէ կէ-
զէյօր օլտուղունու անլամագ իջուն , անլմ

պաշտօնը միւթեւէմէյի սօնունա տէկին տիւնէմէյի արդու էտիւ , օլ տախի մահալլին թէպտիւ օլմասունէ վէտիւ վիրմէտի :

Վրիգորեան անէրին տինէտիկինէ մէմնուն օլարագ սէօհպէթինէ տէվամ էտիւ , տէտի :

— Այօղ մապէնիմիդտէ , քէյֆիյէթ պէյիւք խըրսըզլըք կիպի պիր շէյ :

Պսւ սէօղլէր Վարդուկ տուտույա բէք ֆէհա թէէսսիր էտիւ , պէնզինտէ բէք գալմատը , չուն կէնտի հագգընտէ պէյլէ պիր իֆթիրա զլլատէսի իլէ տօգունաճաղը աշիւքեար :

— Ալէր քիմին օլույօր տէյու ճէվապ իթտի Սէսրոպ աղա :

— Ալլէթիմիդտէ միւթէպէր պէլէնմիշ պիր գատընն :

— Չօգ աճայիւ շէյ , խըրսըզլըք մալ նատը աշիքեարէ ոսթըյապիլի :

— Սաթան տալմ խըրսըդ տէյիլ :

— Տիմէք քի մալի սաթան չալմամը իտէտէ , էինէ պէյլէ շիւպհէլի մալին ֆիրուսթի աճայիւ :

— Տահա անլայամատընը :

— Խայըր , բէճա խտէրիմ սէյլէյին մէրաք օլտու :

— Ատատէ չու քի պիր գատըն կէնտի միւ , ճէվհէրաթընը պիր տէլլալէ վէրիւ , իքի իւշ

սասթըն զարֆընտէ ֆիրուխթ իթտիրմիշ :

— Խըրսըզըգ տէրսինիզ նէ՞ օլմաը էջլէ իտէ :

— Շունուն իչուն տէտիմ քի , պու էլմապէր հէր նէ գատար օլ գատընն իտէտէ , տէյնի-
նէ պէտէլ ըէհն օլուպ , վէ կէնտի եանընտէ
էմանէթ ուլտհ պըրագըրմըշ մաթլուպ սա-
հիպինին ըէյի վէ խապէրի օլմայարագ պէջլէ-
ճէ մէզատէ վէրիպ սաթըլմասը խըրսըզըգտան
մատա նէ՞ տէնիր : Պիր գաջ կիւնտէն իչի-
տիրսինիզ , պու մատտէ օլ գատար էհէմիյէթ
քէսպ իտէճէք քի , սաթարրան գատընա պէօ-
յիւք պիր ըէզալէթ օլաճաղընա հիջ չիւպհէ
եօդ , ղիրա կէնտի իմզասը իլէ ըէհն օլտուղու
խապաթ օլաճագ :

Պու սօն սէօզլէրի սէջլէտիքտէն սօնղրա
Ղրիգորեան այաղէ գալգաթը , վէ Վարդուկ
տուտույա աօղրու պաշընը չէվիրիպ պէքլէտի-
յի թէէսսիրին իճրասընը մէմուռնիյէթ իլէ
կէօրտիւքտէն սօնղրա քեաղըտ օտասընէ խօղ-
րու կիթտի :

Սարտիրոս աղանըն էհլինին հալինի թա-
րիֆ իթմէք բէք միւշքիւ : Սիբույէլ աղանըն
սէօզլէրինի իչիթտիքտէ , վէրտիյի քէֆալէթ
իմզասը խաթըրընէ կէլիպ , վէ պիր հիլլէ օլ-
տուղընէ չիւպհէսի գալմայարագ կէնտի խա-
մի հէր հալտէ առալէթինի իճրա իտէճէկինէ
ադլի շահատէթ էտիպ տիւշար օլտուղու տէրա

ու պէլայէ նէ գատար քէտէր իթտիինի տի-
մէք հաճէթ տէյիլ, վէ էկէր վար օլան գուլ-
վէթինի ճէմ էտիպ, պուլունտուղու հալի
ղալէպէ իթմէկէ ճէհո իթմէմիշ օլտայրտը
էյէնճէ մահալինտէ պին տիւրլիւ մանալէրէ
մուճիպ հալտէ պուլունհաճաղը շիւպհէսիլ ի-
տի, զիրա տէրմանը պիւսպիւթիւն գաթ օ-
լուպ, չէշմինին նուրի տախի սօլմուշ ըտը :

Ղէմիյէթ էյէնճէյէ տալմըշ օլմասը իլէ,
իշպու նագլ իթտիիմիլ հալէր ամմէնին մա-
լիւմու օլմայըպ, պիր գաշ քէսան պէյնինտէ
կիլլի գալտը, վէ Վարգուկ տուտու տախի
պալօնուէն նիհայէթինէ պէքլէմէյէրէք խանէ-
սինէ ավտէթ իթմէսի իլէ, եալընը պիր գաշ
տիգգաթ իտիճի քիմնէլէր պիրաղ արաշտըրտը-
լէր իսէտէ մէֆումինէ իրմէք միւլփին օլմասը :

Մարտիրոս աղա քեաղըտ օյունու իլէ մէջ
ղուլ օլմասը իլէ զէվճէսի իլէ կիտէմէտիկին
տէն , նասըլ քի պու թարզ հաճաթսըզլըզլէր
տաիմա վուգու պուլուր իտի , Վարդուկ տու
տու եաղընըզա պիր իքի սաաթտէն սօնղըա
արապասընէ պինիպ խանէսինէ ավտէթ իթտի :

Եւթագ օտասընտէն իչէրի կիրտիքտէ գը
յաֆէթինի հէման աճէլէ իլէ չըգարըպ , քա-
նաբէնին իւզէրինէ եասլանտը :

Վերինի տէսթինէ վէ տիրսէյինի եաստըզըն
իւզէրինէ տայաթմըշ , կէօզլէր գաբալը կէն-
տի հալինին իւզէրինէ թէֆէքքիւրտէ իտի :

Կէրչի քի Վարդուկ տուտունու հագգը
վարըտը զկատէսիլէ տիւշիւնմէյէ :

Եմնիլէթ իտէճէք պիր տօսթու եօգ , պիր
թերաֆտէն տիւշմէն , վէ տիկէր թերաֆտէն
էն եագընը օլան զէվճի միւրթէքիպ , վէ նա-
մուսընը թանըմայան պիր քիմսէ օլուղընտէն
մատա , տիւշմէն իլէ միւլհիգ վէ իքիսի եէք
տիլ եէք ճիհէթ օլարապ նամուսընէ խէլէլ
կէթիրէճէքլէրի բէք աշիքեար , կէրչի ֆի-
րուխթ օլան ճէվահիրին պէտէլի Վիքայէլ ա-
ղայէ թէքմիլէն վերիմիշ իսէտէ , եէտինտէն

ալընան իմ ու խապեր Սարտիրոս աղանըն
տէնինէ մահաուպէն վերելմիշ պիր ագճէ օլ
տուղընը պէյան խտէր օլտուղընտէն, Գրի-
գորեան թէզվիրաթ եօլունու 'թութտուգտե-
րէհն օլան էմանէթի մաթլուպ իթմէ կէհ' հագ-
գը օլաճագ, զիրա վիրտիյի իմպայէ պիր հիլէ
կիրմիշ օլտուղըն պի իշթիպահ: Տալայէ չը-
գըլթըգտէ Իրանինին էհի ղայպ խտէր խտէ,
պիր իբի գաթընը վիրմէյէ գուտուրէթի վար',
ֆադաթ հաս պէյնինտէ պիր չօգ մանալարա
սէպէպ օլաճագ, մերսումէնին աօրը խէվֆ
իթաիկի պու խոի :

Վարդուկ տուտու պու հալտէ իքէն, խըղ-
մէթքեար գարը պիր իբի տէֆա կէլիպ սէպէ-
յիպ, վէ պիր սէօղ սէօյէմէք իսթէտի խտէ-
տէ, մերսումէ օլ տէրէճէ կէնտի տիւշիւնճէ-
լէրինտէ զարգ օլմուշ խոի բի, եա իշիթմէտի
եախօտ իշիթտի խտէտէ ճէվապ վերմէք իսթէ-
մէտի: Պիր իբի սաաթ մըգուտըն պու հալտէ
գալըպ, վէ սօնղրա պիր սու իսթէմէք իշուն
կէօղէրինի աջըպ խըղմէթճի գարընը չաղըրըր
իքէն, թօալէթա տօլտպընին իւղէրինտէ սաթ-
տըղը բէշթաթա կէօղիւնէ իլիշտի խտէ:

— Բիմ կէթիրտի պուհու — տէյու աճէլէ
իլէ սիւալ էտիպ, խըղմէթճի գարը ճէվապ
իթտի:

— Տէմինտէն պէրի սիզէ սօրաճաղըտըմ անախ-
թարընը իսթէրմիսինիղ տէյի պէօյէ տիւշիւն:

Ճէլի կէօրտիւմ իսէ ճէսարէթ էթմէտիւմ :

— Պէնիմ սանա սօրտուղումա ճէվապ վէր ,
պու սանտըգճայը քիմ կէթիրտի :

— Թանըմատըղըմ պիր խըզմէթքետար :

— Քիմին թէրաֆընտան :

— Սիդ կէօնտէրտինիդ տէտի :

— Պէն մի :

— Լվիլէթ , սիդին խապէրինիդ եօֆ մու :

— Լօֆ :

— Օէրէ պէնտէ շաշտըմ , տիւշիւնիւյօրու-
տում քի , անախթար նիշին սիդին եանընըզ-
տա տէյիլ տէյի :

— Նէրտէ տիր , պաֆայըմ :

— Պույուրուն — տէյէրէք խըզմէթքետար չը-
գարըպ անախթարը վիրտի պիր մէօհիւրլիւ-
քետողըտ իշինտէ :

Եւմաղտան էվիլէլ Վարտիրոս աղանդն էհ-
լի մէօհիւրէ տիգգաթ իթտի իսէտէ , հիջ
պիր շէյ անյօյամատը , զիրա անթիգա թաշ
իլէ մէօհիւրլէնմիշ օլուպ , սատէ պիր մէշ
հուը Տիան թասվիրի կէօրիւնիւր իտի :

Խըզմէթճի գարըյէ վարդուկ տուտու իլն
վիրիպ , կէնտիտի եալընըզ գալըրգտէ բէշ-
թախթայը աշտը , վէ հէր պիր շէյի թէքմիլ
պուլտու իսէ , Սիքայէլ աղանդն թէզվիրաթ
իլէ գուրտուղու ֆիքիրէրին իճրատընը մէն
իսէճէկինէ ագլի շահատէթ էտիպ գալպի րա-
հաթ օլտու , լաքին հալի իլէ ախէր պիր տիւ-

Ճիւնճէյէ զահիւ պօլաճաղը աշխրեար, եանի պու սանարգճայը կէօնտերէն տօսթ քի՞մ իտի :

Պու սիւալի հալլ իյլէմէկէ պիր ու ֆագ իւմիտ վար ըտը, եանի Վրիգորեանըն սէջլէ տիկի սէօղլէրի իշիտէնլէրին պիրի էվին խանէ սահիպի Սերոպ աղա վէ տիկէրի Սահիպ պէյ : խանէ սահիպի կէօնտերմիշ օլամաղ. զիրա տահա օլ ախշամ Սիքայէլ աղատէն պու ֆապլը եէնի տիկէտի, էվլէլինտէն խապէրի օլմա տըղը աշխրեար :

Իյլէ իսէ պու տօսթլուգ Սահիպ պէյին Թարաֆը՞նտան մը տըր. . . . :

Վարդուկ տուտունուն գալպինաէ պու գարարա բէք զիյատէ մէյլ վար ըտը :

Կէօնտերէն Սահիպ պէյ իսէ, նասըլ պու բէշ Թախթայը էտինէպիլմիշ :

Իվլէլա պունու ահլամագ էլլէմ. զիրա ֆիլիլ արարբէն ֆաիլի պուլաճաղընէ ագլի իրաի :

Պիր քիմսէ միւշքիլ պիր հալտէն գուր Թուլմաղա իւմիտի եօղ իբէն, պիրտէն պիրէ անտէն իսէլաս օլտուղու զէման, պու էյլլէ վէսիլէ օլանա միւթէշէքքիր օլաճաղը շիւպահէպիզ տիր, էկէր քի պիւսպիւթիւն նանքէօր տէյիլ իսէ, Վարդուկ տուտու իսէ, Թէքմիլ պիր զսթ օլարագ, միւմքի՞ն մի իտի նէղաքէթ բէրտէսի իլէ սիբէր օլուպ, կէնտինէ հիմա յէթ իտէն ատէմի Թանըմայէ զայրէթ իթմէ :

աին, զիրա էվիլէլա Թէշէք.բիւրինի պէյանն իմ-
մէք, սանիէն պէտէլի օլանն ագճէյի Թէքմիլէն
Թէտիլէ իլլէմէք կէնտիտինէ քէպիր զիմմէթ-
էր խոի:

() Լ ախշամ զիննինի բէք չօդ Եօրտու, վէ
Մուհիպ պէյ օլտուզընէ պիւսպիւթիւն գա-
րար վէրմէյէ մէյլ խտէր կիպի օլտըր խոի խտ-
տէ, հէր հալտէ օտուր տէյու պիր իսպաթ
Եօղուտու. ֆազաթ պազը մատտէլէրին ագլէ
մուվաֆֆազաթ իթմէսինտէն խտ, գալպին
միւշահէտէ իլլէմէսի տահա էվվէլ աիր, վէ
կէօրիւնիւշտէ պու խուսուստէ Վարդուկ
տուտու գալպինէ տահա զիյատէ էմիլյէթի
վար ըտը, զիրա Եաթազըն տէրունինտէ Թաթ-
լը ույգուլյա տալտըզը քէրթէտէ կէօղլէրինին
Եօնիւնտէ տուբան Մուհիպ պէյին քիպար սը-
ֆաթըր խոի. . . .

Իրանի՛ օլ ախշամ տոխի, ախէր տէֆա-
լար միսիլու, սապահա տէկին վազլմինի գու-
մար իլէ կիւզար իլլէտի:

Վազթ կէլիպ հէր քէս տաղըմատա Մի-
քայէլ աղա Մարտիրոս աղա իլէ պիրլիքտէ
չըդտըլար:

Խանէլէրինէ ալտէթ խտէր իքէն, Նրիգուր-
Եան Իրանիէ տէտի:

— Խապէրինիզ վար մը, Էհլինիզ միւճէվհէ-
րաթընը Թէքմիլէն ֆիրուսթ իթմէսինտէն:

— Խայըր Էֆէնտիմ պիր շէյ պիլմէյօրում:

— Իճայրայ, նասրդ օլապիլիբ քի սիղէ պիրտիր, մէյերէք պու թարզ պիր շէյ եարմաղա ճէսաւ ընթի օլապիլին :

— Իվլէթ էֆէնտիմ, պէնտէնիլան օնա թաաճ-
ճիւպ իտէյօրում :

— Սիղին բէք էյի մալիու մընըլ տըր քի, եւ մասէր պանա տէյնինիլէ պէտէլ ըէհն օլմուշ տուր, վէ պէնիմ ըէյիմ իլէ էհլինիլին եա-
նընտէ էմանէթէն պրագըլմըլ տըր :

— Պիլիբիմ էֆէնտիմ, նէ տիմէք պիլմէլմի-
յիմ եա' :

— Իյլէ իտէ կէնաինէ իտպէր վէրին հագ-
գըմ իւզըն էմանէթիմի մաթլուպ իտէճէկիմ,
վէ էկէր եարըն էրքէն եանի պու կիւն, զիրա
սապահ օլմուշ տուր, թէքմիլէն էլմասլէրի
կէօնտէրմէզ իտէ, շէրան տալա իտէճէյիմ :

— Իվլէթ էֆէնտիմ հագգընըլ վար, եա-
նիեա . . . :

— Սէմուլ իտէրիմ քի, սիղէ իտպէր վէր-
մէմ իլէ պէնտէն պօրճ չըգմըլ օլուր, սօնուհ
տա ըէղալէթէ մուճիպ պիր քէյֆիյէթ օլուր
իտէ, թազսիրաթ պէնտէ տէյիլ :

— Ետ տիմէք էֆէնտիմ, սիղտէ թազսիրաթ
նիճին օլսուն :

Սիլ հագըգաթ Սարտիրոս աղանըն իտ-
պէրի եօղուտու ճէվահիրին սաթըլմըլ օլմա-
սընտէն, ֆագաթ Սարգուկ տուտունուհ
տաիի իտպէր վիրմէտիկինէ ասլա թազսիրա-

Թը օլմատըղը աշխատար, զիրա էվիլէլա մալ
կէնտինին, վէ իմզա հադգընտէ օլան հիլէ-
տէն պի խապէր, սանիէն էհլինէ զէրրէ մըգ-
տարը էմնիլէթի գալմամը:

Իրանի կէնտի կէնտինէ զայէթ հիտտէթ,
լէնմիշ Սարգուկ տուտու հէման ուլգուտան
գալգար գալգմազ օտասընէ կիրիպ պոշլատը
տիմէկէ:

— 'Վալիպա սիզ ագընըզա կէլէնի եաբմադա
գարար վէրմիշինիզ, հիշ պանա սիւալ իթմէ-
յէրէք:

Սարգուկ տուտու Սարտիրոս ազանըն պու
հալինի կէօրիւպ, բէք ճանը սըգըլտը խէտէ,
նէ մագուլէ առէմ օլտուղընը պիլէրէք, կէն-
տի ինֆատլինի պէյան իթմէկէ տալի թէնէ-
ղիւլ իթմէյիպ տէտի:

— 'Նէ սէպէպէ պէօյէ հիտտէթլէնմիշսինիզ
անլայամայօրում:

— Սէպէպի նէ օլտուղունու բէք էյի պիլը-
սինիզ, պանա տանըշմատան էլմապարը սաթ-
մանըղը բէք սըրասըզ պուլույօրում:

— Սիլէ սէօյէմէյէ հիշ իգթիզա եօղուտու,
զիրա պէնիմ մալիմի սաթըպ պէտէլինի սիգին
տէնինիղէ մահաուպէն վիրաիմ:

— Սիղին պօրճունուզ տուր պանա հէր շէյի
տանըշմադ:

— Լչվիլէթ, պունու սէօյէմէյէ հադգընըղ օ-
լուրուտու, էկէր.քի սիզ կէնտի վէմէթլինի-

զի չիմտիլէ գատար թանրմըշ օլապըտընը :

— Ե՞տիմէք իսթէրսինիլ :

— Հագգըմտա իճրա իթտիլինիլ լայըգսըզ մուամէլաթընըզտան կէօրիւնիւյօր քի, զէվճ ու զէվճէ պէնինտէ մուգէրրէր հուգուգու ասլա թանրմայըզ, վէ հէր պիր շէյի իրթիւ քեապ իտէյօրսընըզ, պոււնուն իչուն կէնտի հագգըմը վէ նամուսուսու մուհաֆըզէ իտէ պիլմէ կէ իպթիզա կէօրտիւյիւմ խուսուսլէրին իճրասընէ մէճպուր օլույօրում :

Պու սէօլէր Սարտիրոս լաղայէ բէք չօգ տօգուհտու, զիրա թագսիրաթլը օլտուղու աշիքեար իտի, ֆագաթ, նասըլ քի ճիպիլլէ թի ալչագ օլանլէրին ճիւնհասը աշիքեար օլ տուղու զէման տահա զիյատէ էօվքէլէնիր ի սէ, էօյլէտէ Իրանիլին հիտաթի զիյատէլէ շիպ տէտի :

— Պէն սիզտէն տէրս ալմաղա մէճպուրիէթիմ էօգ, պոււնու պիլմէլիտինիլ քի, սիզ մէճ պուրսընըզ հէր պիր խուսուստէ հագգ եա նահագգ պանա իթասթ իթմէկէ :

— Ի՞նչ չօգ եանլըշլըզընըզ վար :

— Սէճպուր իտէյօրտուհուզ պէնի սիզէ հագգըմը թանրթարըմայա :

— Ի՞նչ սիզին տիր :

— Պէլքի սօնուհտա բէշիման օլուրսուհուզ ֆագաթ շիմտիտէն սիզէ պիլտիրիրիմ քի, թաւրաֆըմտան հիչ պիր մուավէնէթ պոււնտա

սօնդրա պէքէմէյին, վէ Սիքայէլ աղանըն էլ
մասէրինի վերմէնին չարէսինէ զայրէթ իյէ-
յին :

— Յճա ետէրիմ պիլտիրին պանա Գրիգոր-
եանա պու էլմասէր նասըլ րէհն օլմուշուր :

— Սիլ բէք էյի պիլերօինիզ, պանա սօրմաղէ
հիչ իգթիզանըլ եօգ, վէրտիյնիզ իմզա խա-
թըրընըղտէ տէյի՞մի :

— Խայըր հիչ խապէրիմ եօգ, զիրա վէրտի-
յիմ քէֆալէթ իմշատընտէ միւճէվհէրաթըն
հիչ զիքրի օլմասըղը սիզին պէնաէն զլյատէ
մալիու մընըզ օլմալը տըր :

— Պէնիմ տահա էյի պիլմէմ իջուն, պէն պիր
սէպէպ կէօրմէյօրում :

— Սէպէպի շու քի, քէֆալէթ մէնէտի սիզին
եաղընըլ իլէ եազլըմըշ օլմասըլա, սիզին տա-
հա էյի ֆիքրինիզտէ գալաճաղը աշիքեար տըր :

— Պէնիմ պիլտիյիմ, պու մուգալլէլէ սէնէտ-
տէ տէրճ օլմուշ տուր :

— Չօգ աճայիպ չէյ, զիրա իմզա իթտիյիմ
վազթ պէօյլէ պիր գալլ օլմատըղընը բէք էյի
պիլիրիմ :

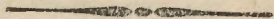
— Լօյլէ իսէ նա՞սըլ օլտպիլըր քի շիմտի պու-
լունույօր :

— Լթըգ սիլ օնու տիւշիւնիւր իսէնիլ
բէք էյի ֆիքրինիզէ կէլըր, վէ կէնաինիզիննէ
ատէմ օլտուղունու տախի աշիքեար կէօրիւր-
սիւնիւլ :

—Նէ տիմէք իսթէյօրսընըզ:

—Պիհուտէ եէրէ միւղաքէրէնին հիչ իգթի-
ղասընը կէօրմէյօրում, զերա հէր պիր սիւա-
լինիզէ գալսլինիղ ճէվապ վէրիբ, եալընըզ
շունու սիզէ պիլալրիբիմ քի. սիզին ազիզ
ուսթունուզ օլան Սիբայէլ ազայէ խապէր
վէրին, բահաթ օլտուն, հէր նէ դեման ել-
մասլէրի իսթէր իսէ վիրմէյէ հազըրմ:

Իրանի պու ճէվապը պէրլէմէզ օլարապ,
ղայէթ իլէ թաաճճիւ պոտէ գալար, վէ գար-
շըսընտաքի մէմուլ իթալի կիպի օլմատըղնէ
իրշատ օլուպ օտատէն տըշարը չըգար իսէտէ,
ուօգունուճու սէօղլէրին հիչ պիրինի ունութ-
մատը:

Մարտիրոս աղա իլէ էհլինին մտաւնինտէ
 օրան միւ զաբէբէտէն սօնորա , Սարգսկ տու-
 աու էլմասէրի սաթան տտէմի չաղըրթարըրայ ,
 սիւալ իթաի գույուձու չարըրսինտէ մէ-
 զատ օլտուղու զէման իշթիրա խտէն տտէմ
 քիմ օլտուղունու , ֆազաթ միւրատըր վէշ
 իւղրէ թէքմիլինի անլոյամատը , զիրա , կէրջի
 հօճա Մըթին ճէմիսինի սաթըն ալմըլ օլտու-
 ղունու տույտու խտէտէ , մէրտում վարիյէթ-
 լի պիր տտէմ օլմատըղնտէն , հէր հալտէ
 պիր ախէրինին հիտապը իչուն ալմըլ օլտուղը-
 նը տաիի կէնտիսինէ սէօյէտիլէր :

Պիր իքի տէֆա հօճա Մըթինի չաղըրթար-
 րըպ , սիւալ իթմէյի նիյէթ իթաի խտէտէ ,
 թանըարզը ատէմ տէյիլ . . . վէ սէօյէմէյէ-
 ճէկի տաիի աշիքեար , զիրա էվիլէա , մէրտու-
 մէ մէզատ կիւնիւ սիւալ օլունտուգտէ « տէ-
 ֆինէ պուլտում » տէյու ճէվապ իթմիշ , սա-
 նիէն , էլմասէրի կէօնտէրէն ատէմ կէնտիսի-
 նին քիմ օլտուղունու պէյան իթմէք իսթէ-
 մէտիյինտէն , էսրտը գալմատընը հօճա Մըթի-
 նէ թէնալիհ իթմիշ օլտուղուն բէք մէմուլ :

Սարգսկ տուտու օստտընէ չէքիլմիշ :

կէնտի միւրաւորնն նէ եօլ իլէ իճրասը միւմ
քին օլապիլիւր տէյու միւհաղա իտէր իքէն ,
Լ'րմաւենի ապլա օտատէն իչէրի կիրտի :

Լ'րմաւենի ապլա տէախիմիլ , Վ'արդուկ
տուտուլյա կիտիպ կէլէն պիր տէլալ գարը ,
պաղը ուֆադ տէֆէք շէյէր սաթար իտէտէ ,
թէալիւլէնէ սըգընթը չէքտիլնտէն , Իրա
նինին էհլի բէք չօգ եարալմ' իտէր օլմասըյ
լա , Լ'րմաւենի ապլանն մէրսումէյէ զայէթ
մուհապլէթի վար , վէ չօգ սատագաթ կէօս
թէրիլ :

Վ'արդուկ տուտու տէլալ գարը կէօր
տիւքտէ անն վատթար իլէ միւրաւորնէ իւ
բէպիլէճէյինէ իւմիտ էտիպ , զայէթ մէմուէն
օլտու , վէ պիր եարլմ' սատաթ գատար թալի
մաթընը վէրաիքտէն սօնդրա , սօղըու հօճա
Լ'րթինին էվինէ կէօնտէրտի :

Իթթիֆադէն ճուճա կիւնիւ չարշու թա
թիլ , հօճա Լ'րթին էվինտէ թաամը իթտիք
տէն սօնդրա , սիկարտընը ետգմիշ գահվէ
ֆինճանը էլինտէ , պիր իքի եուտում' ալմըշ ,
իրթէսի կիւնիւն իշլէրինի թաատիլուր իթտի
յի տնտէ , Լ'րմաւենի ապլա գաբալու աչըս
իչէրի կիրտի :

Խօշ պէշտէն սօնդրա , տէլալ գարը իքի
թարաֆա պաղընըպ պիր էսրար սէօլիւ օգ
տուղընը աշիքեար իտէր կիպի օլտու իտէ , հօ
ճա Լ'րթին մէճպուր օլտու սիւալ իթմէ կէ :

— Այ՛ն տիր գատըն պիր սէօյլէյէ ճէյի՞նիզ մի վար :

— Ի՛վլէթ , լաքին աճասպա քիմսէ տո՛ւյմազ մը :

— Խայրը , քիմսէ եօդ , վալիտէմ օսլիր օտաւ տա , սէօյլէյին գօրգմայըն :

() Ը զէման Լ՛րմաւենի ապլա ճէպինտէն Վարդուկ տուտունուն վերախի թէմիզ պիր ինճու կերտանըդ չըգարըպ տէտի :

— Հու կերտանըզը սաթմադ իսթէրիմ , սիզ պէօյլէ շէյլէրի ալըպ սաթալըզնըզը սէօյլէտիք-լէրինտէն սիզէ կէթիրտիմ :

Հօճա Լ՛րթին էլինէ ալըպ պապտըգտէ , Սուհիպ պէյէ սաթըն ալտըզը կերտանըզ օլ տուզունու թանրտը խէտէ , պիւսպիւթիւն իլամ իտէմէտի , զիրա թըբգը պէնզէրի օլ մագ միւմքինսիզ պիր շէյ տէյիլ , ֆադաթ պու գտտարտա թըպգըսը օլապիլիր մի տէյու տիւ շիւնիւր իքէն , տէլալ գարը պիր ալթուն գօրտօն տահա չըգարըպ կէօսթէրմէտէ , հօճա Լ՛րթինին տալա շիւպհէսի գալմատը , կէն տինին մուգատտէմ մէզատտէն իշթիրա իլէ-տիկինի միւճէվհէրաթտէն օլտուզնա , զիրա գօրտօնուն ուճունտա պիր ուֆագ սանտըգ ճա օլուպ , իւզէրինտէքի եաղըլէր շէք ու շիւպհէյէ հաճէթ պրրագմազըտը :

() Ը զէման հօճա Լ՛րթին ճէսարէթի էլէ ալարագ սիւալ իթաի :

— Գառնն սէն պուհլարը նէրէտէն ալտըն :

Մըմաւէնի ապրա կէոյա կէնտինի շաջըրը կիպի կէօթէրէրէք ճէվապ իթտի :

— Նիչին սօրայօրսուհուդ :

— Նչպէթտէ պիր սէպէպի վար , սէօյէսէնէ պագալըմ նէրէտէն ալտըն :

— Գօճամ վէրմիշ իտի :

— Սէնին գօճան պու գատար զէնկի՞ն մի իտի :

— Պիր վագթ հայի վագթը բէք էյի իտի :

— Պէնիմ պօշ լագըրտարար տինկէյէճէք վագթ թիմ եօգ գատըն , տօղրուսուհու սէօյէ , պուհլար սէնին էլինէ նէրէտէն կէչտի , զերա պէն սահպլինի թանըրըմ :

Տէլալ գարը պու սէօզէրի իշլիթտիքտէ , կէոյա պիւսպիւթիւն բուսուլատընը շաջըմիշ կիպի թիթիթէրէք կէրտանըզը կէրի ալմագ իսթէտիքտէ , հօճա Մըթին հէմէն խըրըզը թութմուշ , բըրանկոյա տթարըաճագ կիպի կէնտիսինէ զուրուրիէթ կէթիթէրէք տէտի :

— Պու կիւնկէրտէ սիզին էսնաֆաան գարըլար օրթատա բէք չօգ կէզէյօր , տիւշ էօնիւմէ պագայըմ , սէնի սահապընա կէօթիւրէյիմ տէ , վար օնուհ իլէ արթըգ սէօյէշ :

Մըմաւէնի տպլանըն իտէ տարլ միւրատը իշլի պու քէրթէյէ կէթիթմէք , ֆագաթ ապա պէլլի իթմէյէրէք հայլըճա գարշը կէլտի , վէնիհայէթ մարաղա էրէյիճէ պէօյիւլիւպ , վէ

տխեր տիւրիւ հօճա Մըթինին էլինաէն գուր-
թուլամայաճաղընը կէցա անլատը իսէ պիր-
լեքտէ գայգըպ կիթտիլէր :

Աջլէմէք հաճէթ տէյիլ նէ մահալէ կիթ-
տիրլէրի , զիրա աշխէթար կէօրիւնիւյօր Մու-
հիպ պէյին խանէսինէ տախիլ օլտուգլէրի :

Այսուհ քէյֆիյէթէ վագըֆ օլտուգտէ ,
հօճա Մըթին միսիլու թէլաշ իթմէյիպ ,
հաթթա ֆէնտ օլտուգըւնու անլայարագ ,
մէրսումէ հայլըճա ճանը սըգըլտը , տէլալ գա-
լըր այըպ կէնտիսինէ կէթիրտիյինէ , լաքին
քէյֆիյէթի հօճա Մըթինէ պէյան իթմէյէրէք
վէ պիր թաթըր եէրինէ պաղլայարագ իքիսի-
նիտէ պաշընտան սափտը :

Արգուկ տուտու Մըմաւենի տալլատէն
հէր պիր խուսուսէ տկեահ օլուպ , կէնտիսի-
նէ օլան տօսթլուգ Մուհիպ պէյին թարա-
ֆընտէն օլտուգընէ զայէթ շաղ վէ մէսրուր
օլտու , զիրա կէրչի պիր քիմնէ հէր քիմնէն
տօսթլուգ կէօրսէ , անըն գատրինի թանըմագ
ֆարզ իսէտէ , ինսանէ պաղէն կիւճ կէլըր ,
հաղը իթմէտիկի պիր առէմին միննէթի ալ-
թընտէ գալմագ , անըն մուղայըրը պիր տօսթ
տոնէմոնէ մուտլէնէթ կէօրիւլտիւյիւ անաէ ,
տահա զիյտտէ մագպուլ վէ թէշէքքիւրի տա-
խի էղ ճան ու տիլ իճրա օլուր :

Աէլէլիմ թէրրարէն Վրիգորեան Ալիքա-
յէլ աղայա : Իրանիտէն էլմասլէրին մէվճուտ

օլտուղընըն խապերինի ալտըգտէ , օլ թա-
րաֆտէն Վարդուկ տուտույա պիր ֆէնալըգ
իճրա իտէմէյէճէկինէ իրշատ օլտու իսէ , գա-
րար գըլտը հիսապը եաբըպ ճէմի մաթլուպու-
թընը ագապինտէ , եանի մէօհլէթ վիրմէյէ-
րէք թալէպ իթմէկէ , զիրա վիրտիկի ագճէ-
լէր , ֆայիզ վէ սարրաֆիէ տախի զամմ օլա-
րապ , քիւլլիէթլի մէպլաղէ պալիզ օլուրու-
տու , շէօլէ քի կէնտի հիսապը իւզըէ ալտըզը
ալէլ հիսապ ագճէ թէնզիլ օլտուգտէն սօնդ-
րա միւլ քլէրին վէ էլմապլէրին պէտէլի տախի
քեաֆի օլմայըպ , պիրազ տահա պագի մաթ-
լուպաթը գալաճապ , վէ օլ զէման ֆիլուսու
մանդըրա միւհթաճ իթտիքտէն սօնդրա պագի
գալանըն տախի թահսիլի հագգընտէ շէրան
իճապընա պագըլմասը լաղըմ կէլտիքտէ կէրէ-
յի կիպի ինթիգամընը ալմըշ օլաճապ :

Իշպու դարարը վէրտիքտէն սօնդրա Վար-
տիրոս աղայը չաղըրթարըպ , քէյֆիէթի իֆա-
տէ իյլէտի , շու վէչհ իլէ քի , օլ կիւնլէրտէ
բէք չօգ դարարա կէլմիշ օլարապ , կէնտիսինէ
ագճէ լաղըմ օլտուղընտան , իգթիզայը հալ-
պաթթալ գալմըշ ագճէլէրինի թօբըյըպ , վէ
իլէրինի մազպուլթ թուլթմաղա մէճպուր օլ-
տուղուհու անլաթարըպ , էկէր քի պիր ան
էվլէլ ագճէյի թէտարիք իթմէղ իսէլէր շէ-
րան թահսիլինէ կէնտիսինի մէճպուր իտէ-
ճէքլէրինի աշիքեար իյլէտի :

Նասը քի պիլերիդ Սարտիրոս աղա հէմ
գորգադ, վէ հէմ ալշադ պիր ատէմ պու
սէօլէրի տինէտիքտէն սօնղրա պէնղի աթ-
մըշ նէ սէօլէյէճէյինի պիլմէդ տիւշիւնիւր
իբէն, Գրիգորեան տէտի :

— Պիլերիմ պու տէնի էտա էտէպիլմէք սի-
ղին գուտուրէթինիզտէն տէյիլ վէ սիղի պի-
հուտէ եէրտէ իըրբալամադ հիւ պիր շէյէ
եարամադ, ֆադաթ էհլինիղին հալի սիղին կի-
պի տէյիլ, սէօլէյին կէնտիսինէ պիր ան էվ-
վէլ ագճէմի էտա իյէսին, պու բարայը թահ-
սիլ իթտիքտէն սօնղրա, եինէ պէն սիղէ
տօսթլուգ իտէրիմ :

Պէօլէճէ Սիբայէլ աղա Իրանիյի էլէ ալա-
րադ զարուղը եալընը Վարդուկ տուտույա
օլտուղընը անլաթտըրտը :

Սարտիրոս աղանըն գալտի րահաթ օլ
տուգտա, հէման գալգըպ էհլինին իւղէրինէ
կէլտի, վէ կէօյա պիր խայըրը խապէր վիրի-
յօր կիպի սէրպէսթճէ պաշլատը տիմէկէ :

— Շու պիղիմ պօրճումուղ օլան ագճէյի պիր
ան էվվէլ թէտարիք իթմէյէ պագմալսընը,
զիրա Սիբայէլ աղայա բարա լաքըմըմը թէք-
միլէն իսթէյօր :

— Ելլէ իսէ միւլքէրէ պիր միւշթէրի պու-
լուպ սաթմալը — տէյու Վարդուկ տուտու-
ճէվապ իթտի :

— Հէր նէ քի եաբաճադսանըլ չաբուգ եաբ-
մալը :

— Երկին պու գատար աճելէ՞ մի :

— Ահօրիւնիւշտէ էջլէ , զիրա պէքլէյէճէք վագթիմ հօգտուր տէտի :

Արդուկ տուտու տէրագապ ֆէհմ իյլէտի եինէ պու տէֆա Վրիգորեաննն պու մաթ լուպու ախըր ինթիգամ իշուն օլտուղընր , ֆագաթ գալպի րահաթ ըտը զիրա ագճէ խու տուտու օլտըղնտան թէտարիգի օլտուղու հալտէ տիւշմէնինի զայլէպէ իտէճէյի աշիքեար վէ նասըլ քի էվվէլլէրի սէջլէտլք , կէնտի տէյիինն էտաղընր պիր ան էվվէլ իճրա իթմէնին զայրէթինտէ իտի տէյու անա կէօրէ իգթիգա օլան մահալէ պիլտիրմիշ օլտուղընտան օլ կիւնյէրտէ մէքթուպինին ճէվապընր պէգլէմէքտէ օլարագ ճէվապ իթտի :

— Ահմուլ իտէրիմքի պիր այ գատար մէյտան վէրիր , զիրա էվվէլա պիր գօրգուտու հօգ , սանիէն պու գատար ագճէնին իւչպէշ կիւնտէ թէտարիգ օլամայաճաղընր բէք էյի պիլիր :

— Պիլմէմ ամմա բէք ագլըմքէսմէյօր — տէյէրէք Սարտիրոս աղա էհլինն պրրաղըպ կիթտի :

Իւչ պէշ կիւն սօղրա Վրիգորեան հէման հաղըրլանմըշ պիր պէջիւք տափա աջմագ միւրատընտա իքէն՝ Արդուկ տուտուսուն պէքլէտիյի ճէվապ կէլմիշ իտի , վէ անըն տէրունինտէ՝ Իթթէրսպուրիտէ նամտար պանքէր Սթիէկիւշտէն Օտք Ալէօն իւղէրինէ քիւշտէ

օլընսււշ պիր գաշ գըթա բօլիչա էվըագը վար
ըտը , անլէրին պէտէլնի թահսիլ էթտիրիպ ,
վէ ճէմի հիսապլէրինի բաքլէիպ իմլասընը
գուրթարտը :

Գրիգորեան իլէ Իրանի նէ տէրէճէ եինէ
թաաճճիւպտէ գալորդլէրինին իֆատէսի
միւմբին տէյիլ :

Հունու տախի պիլաիրէրիղքի Արդուկ
տուտու Մուհիպ պէյէ տէյնի օլան միւճէվհէ-
ըաթլն պէտէլնի տախի թէքմիլլէն կէծնաէր-
տի :

Իշ պուռ նազլ իթտիյիմիզ պէլիյէլէրտէն
Վարդուկ տուտու խէլաս օլտուգտէն սօնորա
Էքի մէքթուպ եազըպ Բէթէրսպուրկա կէօն
տէրտի :

Պիրիսի ագճէյի ալտըղընըն խապէրինի վէր-
մէք վէ թէշէք. քիւրիւնիւն պէյանի իջուն քի
անը հարֆ պէհարֆ եազմամըզ իգթիզա իթ-
մէզ : Տիկերի եինէ մահալի մէգքիւրտէ նիս-
վան թայֆէսինտէն պիր տօսթունա իտի քի
անըն իլէ չօճուգլուգ չաղընը պիրլիքտէ կէ-
ջիրմիշ օլտուպ Տերի Վլիէյէ կէլէնէ տէկին հեր
կիւն պիրլիքտէ կիպի իտիլէր վէ այրըլալըտան
պէրու թօբու պիր մէքթուպ եազսպլիմիշ,
զիրա սէրինտէն կիւզար իտէն պունճա ֆէլա-
քէթ միւքեաթէպէյէ վագթ պըրագմամըշէր
իտի :

Իշթէ Վարդուկ տուտունուն կէնտի տօս-
թու Օլկա Տուխթէրէ եազալըղ մէքթու-
պին թէրճիմէսի :

” Պէնիմ սէվկիւլիւ Օլկամ

” Սէնին տօսթուն Րօզ (*) իջուն սանա սի-

(*) Րօզ ֆրանսըզ լիսանընտէն կիւլ տիմէք տիր քի պու-

ւալ իմասէր էլպէթատ թէքմիկն թէպոյիլ
օլմուշ տէյու ճէվապ իտէճէկինէ շիւպհէմ
եօգ, զիրա չօճուգ չաղըմըտան պերու պիր
եէրտէ պէյիւյիւպ, տիւշիւնճէլէրքմիզ վէ
ալտըղըմը թէրպիէ ույղուն, սինեիմիզին
ֆարգը բէք աղ թապիաթլարըմը բէք մու-
վաֆըպ տէյիլ իսէտէ, պաշըճա մատտէլէրտէ
չօգ եագընիէթիմիզ օլարագ, պէյլէճէ պու-
թարաֆա կէլէլիտէն պերու թօբու պիր մէք-
թիւպ եաղտըղըմա նէ գատար թաաճճիւպ
իմասէն հագգըն վար, ֆագաթ տափայը իքի
թարաֆտան տինլէմէլի տիրլէր. էկէր սէպէ-
պինի անլամայարագ պիրտէն պիրէ թագսի-
լաթլը օլտուղըմա իլամ իտէճէք օլուր իսէն,
ատալէթ իւզըն շէրաաթ քէսմիշ օլմասըն,
չուն պիրազտա պէնիմ սէպէպլէրիմի տինլէ-
մէլիսին :

“ Իւք մէքթուպիմտէ պիլտիրմիշ իտիմ,
պու թարաֆա կէլտիքտէն պիրագ սօնղրա հէր
քէսին զիւմիւնէ կէօրէ պիր էյի գըսմէթ չըգմըշ
օլարագ նշանըմ վէրիմիշ օլտուղունաւ, վէ
իքի այ խիթամընտէ նիքեահ ալթընտ կիրէճէ-
յիմի քի օլ մէքթուպէ ճէվապըն իլէ թէպ-
րիք իլէմիշ իտին :

Իսկ եքսէրի գուլանըրլէր, վէ Վարդուկ իսմի սահիկի Վար-
գինի օլարագ էրմէնի լիտանընտէ կիւլ մանասընա տըր : Տէրի
Ալիէյէ կէլէղտէն էվլէլ Վարդուկ տուտոյա մատըմօպէլ
Բօղ տիրլէրիտի :

« () Լ կիւնտէն պու կիւնէ տէկին Թալէ-
հիմին իճրա իԹտիկի հագարաթը նազը իԹ-
մէք միւմբին տէյիլ խէտէ, մուխԹասարէն
պիլտիրմէմ իգԹիզա խտէր :

« Պիրլըքտէ օլտուղումուղ զէման էլպէԹ-
տէ ֆիքրինէ կէլիր տօլտուղում մահալէ տէօն-
մէյէ նէ գատար 'արզում' վար ըտը, շէջլէքի
պու Թարաֆա կէլոխքտէ քեամիլէն իգպալէ
իքէճէյիմ տէյու մէմուլ իտուպ, եալլընըզ
սէնտէն վէ Սէրկէյ ԲէԹրօվիչտէն ուղաք գա-
լաճաղըմա քէտէր խտէր իտիմ. վէ շուտա խա-
Թրըրնա կէլմէլի տիր, տօսԹլարըմըզտան պի-
րինին էվէնտիկինի կէօրտիւյիւմիւզտէ, պու
իգպալէ արզու իտէրէք, կէնտի միլլէԹիմտէն
պիր տէլիգանը իլէ րահաթ պիր էօմիւր կէ-
ջիրէճէյիմէ շիւպհէսիզ իտիմ :

« Նէ ճահիլանէ իւլէալէր իմիշ շիմտի տն-
լայօրում :

« Տիգգաթ էյլէ սէնտէ պէնիմ սէվկիւլիւ
() իրամ, շէօղիւլմէղ պաղ իլէ պէնտ օլմազ-
տան էվիլէ ինԹիխապ իԹտիյին ատէմ' սէնին
ճէլլատըն օլուպ, պիւԹիւն էօմիւլնիւ ահ
ու վահ իլէ կէջիրԹմէյէ սէպէպ օլմասըն, զիւ
րա մուհապպէԹ նէ գատար կիւղէլ իտէ,
պուլմասըտա օլ գատար միւշքիլ տիր : Օլա-
վալու պիր կէնճ գըզ տիւնէայէ ազլը իրէր
իրմէղ, կէնտինէ կիւլէն ատէմին գալլիինի կէն-
տի գալլի կիպի լէքէսիզ պէլլէլիպ Թէվէք-

քիւլէն թէսլիմ՝ օլուր . . . ֆազալթ ալտան,
տըղընը անլատըղը զէման Կաս բէրտէլէրի
Կաթաղընըն իբի թարաֆընտէն աշաղը Էնիպ,
պիր տախի քիւլատը միւմքին օլմաղ . . . :

“Նասրը քի պիւտիրմիշ իտիմ իբի այտէն
սօնդրա նիքեհա՛ն ալթընէ կիրտիմ :

“ () Լ կիւնտէն պերու պիր տախի կիւլմէ,
յիպ, կէօյս պաշըմա գօտուգլէրի կիրլանտա՝
տիքէնլի թաճ միսիլլու պէնի պիր ուգուպէթ,
տէն օլ պիրինէ տիւչար իտէրէք, տիւլմէն
մէմէքէթինտէ կէղէր կիպի, պիր աաըմ տա-
խի իլէրու կիթմէյէ խէվֆ վէ իհթիրազ ի-
տէրիմ :

“ Պու սէյլէտիյիմ սէօզլէրէ էլպէթտէ
թէաճԻւպ իտէճէքսին, վէ հազգընտա վար,
լաքին շիւպհէ իթմէղ օլտուղունու պիլիր ի-
սէմտէ, պիր էյիճէ անլաթմադ իչուն շու-
նու պիլտիրիրիմ քի, էն Կադընըմ վէ Էմ-
նիէթ իտէպիլէճէյիմ զէվճիմ օլաճադ ի-
քէն, ճէմիսինտէն զիյատէ խէվֆ իտիւպ, վէ
տախիմ իւլ էվգաթ ուղադ տուրմաղա մէճ-
պուր օլտուղում առէմ օ տուր, վէ պու հա-
լէ կիրմէյէ վէսիլէլէր չօգ իսէտէ, պաշըճասը
շու քի, պէնիմ էն քէպիր տիւլմէնիմ իլէ Եէք
տիլ վէ Եէք ճիհէթ օլտրադ, կէնտի մէնֆաա-
թընըն իաթըրը իչուն հէր պիր ֆիլի միւքէր-
րէ հէնին իճրասընէ միւթէճասիր օլմուշ տուր :

“ Կէչիրտիյիմ Եօմրէ պիլմէմ թահամմիւլ

իտէպիլէճէքմիսիմ:

“ Կիճէլէր սապահ օլմաղ, կիւնլէր թիւ-
քէնմէզ, պէքլէտիսիմ աճէպ նէ՞ տիր, է-
ճէլ . . . զիրա էճէլտէն մատա նէ օլապի-
լիր, էլպէթ պիր կիւն իրիշիպ պու սէֆալէթէ
խիթամ վիրէճէք:

“ Իյլէնճէ, մէճլիս, ճէմիսինտէն մահ-
րում գալմոզէ մէճպուր օլմուշում տուր, զի-
րա հէր մահալլոտ տիւշմէնիմ գարշմա չը-
գըպ ինթիգամ ալաճագ պիր սէպէպ պուլու-
յօր:

“ Կէլէնլէրտէ, հիջ պիր շէյտէն խապէրիմ
եօգ, մէկէր պիր թուղաղմըշ, պիր պալօյա
տալէթ օլտում: Խանէ սահիպինին էհլի տօս-
թում օլմասըլա խայրճա իպրամտէն սօնղա
գարար վէրտիմ կիթմէյէ, Ֆագաթ պիր սա-
հաթ մրգտարը տաիսի տէրտիմի ունու թմաղա
տիւշմէնիմ մէյտան վէրմէյիպ, պիր տն էվ-
վէլ օլ մահալի թէրք իթաիրտի, շէջլէք բի
կէլիպ եինէ եալընըճա տէրտիմի աղլէտիմ,
Ֆագաթ, ահ պէնիմ սէվկիւլիւ ()իւամ, պու-
տէֆա աէգբաիւլիւմ կէօղ եաշլէրինի սիլմէ-
կէ պիր տօսթ պուլունտու:

“ Պունուն իլէ իքի տէֆա տըր օլ տօսթուն
հիմայէթի իրիշիպ, պէնի մուհաֆըզէ իտէ-
յօր, զանն իտէրսին բի պիր մէլէք միսիլու
պաշը ուճումտա տօլաշըպ տիւշմէնլէրիմ ալ-
գամտան սէյիրտիր իքէն էլիմաէն թութուպ

անէրին զուլմէթինուն պէնի խէլաս իտէր :

« Պու վասֆընը իթտիյիմ ալա զաթա նէ տէրէճէ միւթէչէքքիւր օլտուղումու թարիֆ իտէմէմ, լաքին իթտիյի տօսթլուղու սէթը իյէյէրէք թէչէքքիւրիմէ տախի իհթիաճը օլ մատըղընը թէպէյիւն իյէմիչ տիր :

« Պէյլէ պիր քիմէնին գալպի նէ բոտտէ՛ աէ ալա՝ վէ մէմուո՛ւ օլմասընը սէն պէնուն զկյատէ ֆէհմ իտէպիլիրսին, զիրա պիրլիքաէ չօդ տէֆա միւզպէրէ իթտիյիմիզ պէման ին սանի թէքմիլյէթ նէ խուսուպէրտէ աշիքեսար օլտուղուսու սէն տահա կիւղէլ թաֆսիլ ի տէր իտին :

« Պու զպլէլէր իլէ շիմուիէ տէկին սանա մէքթուպ եազմատըղմը զանն իտէրիմ աֆվ իյէրօին ապա ճանրն սըգըմոյտորադ, կէօրիւ յօրսըն քի եինէ սէնի ունութմամըլմ :

« Իկէր պոււնտան սօնղրա պաշլմ պիրաղ տինճ օլուր իտէ, մէքթուպ իլէ սըգճա գօ նուշուրուզ, զիրա սէյլէմէք հաճէտ տէյիլ, նէ տէրէճէ սանա մուհապպէթիմ օլտուղու նու պիլիրսին, պոււնուն իջուն հէր պիր հալինէ ալէտա՛ օլմադ վէ սէնին իլէ պիրլիքտէ տէրտինէ աղլամոգ, վէ իգպալինէ մէսրուր օլմադ պէնիմ իջուն պիր պէյիւք թէսէլլի տիր :

« Իչէա իտէրիմ ունութմայասըն մէքթու պինտէ պիլտիրմէ կէ օ տէլիգանլըյա հալա մէյ :

լին վար մը արը , վէ սէնին գաղալնէ մալէք
օլմաղէ շայէսլմէ պիր քիմնէ^օ մի տիր , պիրիրիմ^օ
գօրայլըգ իլէ ալտանմաղ իսէնտէ , մուհապ-
պէթ պաղէն էն մուտադգըգ քիմնէլէրի պիլէ
թուգաղէ տիւշիւրիւր :

“ Տէրէր քի հէր պիր իսուսուսուն էն
միւշքիլի պաշանկըճը արը տէյու , ֆագաթ
մուհապպէթ հագգընտէ պաշանկըճը էն միւշ-
քիլի տէյիլ , իլտ էն մուխաթարալըսը արը ,
զիրա էկէքքի պիր չիւրիւք տալէ պատըպ տիւ-
շէր իսէն պիր տախի գաղգմասը միւմքինսիզ
տիր , իլտ զէնան հագգընտէ :

“ Օտնն խտէրիմ քի պու տէֆա մէքթու-
պիմ մուխթատար արը տէյու շիքեսայէթէ վէ-
սիլէ վիրմէալիմ , վէ պիրազտա սանա նասիւ-
հաթլէր իթաիմ , կէրչի սէնին իգթիզան եօզ
խտէտէ , տալիմա ույանըգ տուրմանա պիր վէ-
սիլէ օլուր :

“ Իշաղ էյյամընը պօղազ իչինտէ կէչիրմէ-
յէ կիտէճլիմ , կէրչի ճիհանտէ էն մէշհուր
մահալլէրին պիրիսի իսէտէ , կէօնիւլ ֆէրա-
հիէթի օլմատարգ ճա պիր քիմնէ վազթինի հիչ
պիր մահալլտէ խօշ կէչիրէմէզ օլտուղու ա-
շիքեսար արը , միւմքինի մէրթէպէ պիրօղ տէ-
ֆի զամմ օլմաղա զայրէթ իտէճէք իսէմտէ ,
պիրմէմ քի չարէսինի պուլապիլքմիճէյիմ , էկէր
պիրլէքտէ պուլունմամըղ միւմքին օլտալաշ
ամաղ ճան սըզընթըսը նէ օլտուղունու պիւ-

լէճէքմիտիք: Պէրապէր օլտուղումաւ զէման նէ իգպալը կիւնլէր իմիշ շիմաի անլայօրում:

“ Սէքթուպիսի թէքմիլ խոնճէք իքէն, եինէ ուղաթտըմ, պիրքիման սէվտիյի իլէ կէօրիւշմէկէ պաշլատըղը զէման վագթին միւրուրինի տույմաւ, վէ այրըլմայը իսթէմէյ, տէնտէ սահիֆէլէրին թէքմիլ օլտուղնէ տիգգաթ իթմէյիպ իլէրու կիտէյօրում, զիրա գալէմի պրագտըղըմ զէման, պիրաւ տէրտիմէնտ հալիմ ֆիրրիմտէն չըգմիշ իքէն, եինէ եալընըլ գալըպ սէֆիլ հալիմ կէօղիւմիւն էօնիւնէ կէլէրէք գաթի իւմիտ հալէ ալտէթ խոնճէկիմ:

“ Ստրին նէ չարէ վագթ կէլտի այրըլմալը: Կէօղէրինտէն էօրէրէք գալըրըմ սատըգ աօսթուն:

Պողոտ իջինաէ Հիւնքեար Իսկէքսի տէ-
նիլէն մահալ միւֆէրրին պիր մէսէրէկեահ
օլտուղու տմէնին մալիւմու տուր . իլլա էվ
վէլ պահար էյյամընտէ , պաղէն բուղիկեար
տէն մէ'էիճ օլան ղիւմըիւթ ըէնկինտէ չայրր
չիմէն , կէօյա շիքեայէթ միսիլլու խօշ պիր
հէնկեամէ բէտա իթտիյի ղէման պագմագ վէ
տինլէմէք իլէ տօյուլմաղ :

Վարդուկ տուտու կէնտի ղէվճինտէն վէ
էթրաֆընտէ պուլունան առէմէրտէն թէք .
միլէն տուր օլմաղլա գարար վէրիպ , վէ միւ-
ճէտտէտէն կէնտինէ տօսթ վէ ահպապ արա-
մագտէն վաղ կէչէրէք , վէ արասա տախի
պուլմասը կէնտիտինէ միւմքինտիլ կիպի կէօ-
րիւնիւպ , կիւնլէրինի եալընըլճա կէչիւմէյի
իւսթիւտր իլլէմիլ իաի :

Իվվէլտէն պէրու՝ իլլա պուլունատուղու-
մուղ տէվտաէ , պիր տօսթ իտինմէք քիմեա-
ճըլէրին ալթուլն եաքմագ իլլուն պունճա վա-
գըթտէն պէրու արայըպ պուլմասարղը նէպու-
թէ մալըք օլմագ միսիլլու , միւշքիլ պիր քէյ-
ֆիլէթ օլտուղու ճիւմլէյէ մալիւմ տըր :

Իշխան () րէսթ վէ Բիւստ վարըմըշ, վէ
Թէքմիշ տօսթ ըմըշար տէրէր իսէտէ , կէ օ-
րիւնիւշտէ ախլագը նաս կիթտիքճէ ղէվալ
պուլմագտէ , զիրա բէք չօգտօն պէրու անլէ-
րին էմաւի կէօրիւմէմիշ, վէ կէօրիւլէճէյի-
նէ տախի կիւն պէ կիւն իւմիտ էքսիւմէտէ :

Մարտիրոս աղանըն էհլի քէօյէ չըգտըլը
զէման պիր գաշ մահալէ ինթիստպ իթմիշ օ-
լուպ , եալընըճա կիւսիպ վագթինի կէչիւրիւ
իտի :

Կէնտի սահլիսանէսի եէնի քէօյտէ , էքսէ-
րի Քալէնտէրէ վէ պաղէն տախի Հիւնքեար
Իսկէլէսինէ կիտիպ , հօյիւն իլէ պիր իքի սա-
հաթ տօլաշըր :

Պիր կիւն էինէ Պէյքօղ չայըրընա կիթմիշ
կէնտիսի վէ պիրտէ սէյիս , Գարա գուլագ ճիւ-
վարընա տօղըս կիթմէք միւրատ իլէտի , զիւ-
րա օլ Թարաֆլէրի կէօրմէմիշ :

Թօգաթ Թոպիր օլունան մահալլի կէչիպ
վէ խայլըճա իլէրու կիթմիշ իքէն , արգալա-
րընտէն իքի աթլը պիր արապա , նաորլ քի
պիր Թոպիր վար , Թօղու տիւմանէ գաթա-
րագ կէլիւր իտի :

Կէօրիւնիւշտէ հայվանլէր իւրքմիւշ, վէ
իսպիր անլէրի վապթ իտէմէտիկինտէն մատա
օթուրտուղըս մահալլտէն տախի տիւշմիւշ օ-
լուպ , արթըգ սօնու նէրտէ գարար վիրէճէյի
նումպիւում հալտէ օլարագ , տէրունիւնտէ

պուլունան իբի խաթուն պիր ավազ իլէ «գուր-
թարըն պիղի» տէյու չըզըրը խաիլէր :

Վարդուկ առատու անիւէրին պէօյլէ քէպիր
մուխաթարատէ պուլունառուղունու կէօրիւպ,
վէ սէյիսինի եարտըմէրինէ կէօնտէրիպ, կէն-
տիսի եալընըզ գալարագ արապանըն արգա-
սընտէն պիրազ կիթտի իսէտէ, եէրիչմէսի
միւշքիլ օլտուղունու կէօրէրէք կէրիտէ գալ-
մազա մէճպուր օլտու : Պիրազ վագթ պէօյլէ
կիտէր իքէն, գարչըսընէ էչգըյա մագուլէսին
տէն իբի առէմ չըգար :

Իքսէրի ճիհանտէ վուգու պուլուր, պիր
առէմ ախէրինին եարտըմնա եէրիչիպ, անը
մուխաթարատան «գուրթարմագ ճէհտինտէ
օլուր իքէն, կէնտիսի գաղսյա տիւչար օլուր :

Մարտիրոս աղանըն էհիլ պու առէմէրի
կէօրտիւքտէ ֆէնա էֆքեարտէ օլտուգլարընը
թալը ու թարգ, վէ պագըչլէրինտէն ֆէհմ
խլէյէրէք իլէրույէ կիթմէքտէն իսէ, կէրիյէ
տէօնմէք տահա սէլամէթ կէօրիւնիւպ, հայ-
վանըն պաշընը չէվիրտի :

(Ը զէման պու իբի էչգըյա զէննէ թայ-
ֆէսինտէն տիր հայվանը սիւրէմէզ մէմուլի
իլէ, արգասընտէն գօվարամազա պաշտարըլէրտէ
Վարդուկ առատու ճէսարէթի վէ սէլամէթի
ֆիրար իլէ պուլաճաղընը կէօրէրէք, հայվանը
տէօրթ հալէ գալտըթար :

Ղինս հայվան զայէթ ֆէրասէթի օլտու :

ղու աշխարհար, Մարտիրոս աղանքն էհլինին սիւվար օլտուղու էսպ մէքսումէնին մուխա, թարատա օլտուղունու ֆէհմ իտէրէք, ալտըղը էմրէ քեամիլէն միւթի օլուպ, տիւշմէնին էլինտէն սահիպինի գուրթարմաղա զայրէթ իտէր իտի:

Վարդուկ տուտու եարրմ սաաթ մըգտաւրը հայվանը գօգալարգտէն սօնդրա, էօլէ պիր մահալէ իրիշտի քի, եօլ իքիյէ թէվճիհ օլմուշուտու:

(Ը) Ը հէվալիտէ մէքսումէնին ասլա կէզտիյի եօգ, հալի իէ էճնէպիլիյի օլուպ, վէ էվվէլի օլ մահալտէն կէչէր իքէն տիգգաթ իթմէմիշ օլտուղունտան, վէ պունյարտէն մատատ սրուլունտուղի հալին միւշքիլիյէթինտէն պիրաղ իէվֆի կէլմիշ օլարապ, նէ թարաֆա կիտէճէլի օլ քէրթէտէ կէնտիսինէ մէճհուլ իտի իտէտէ, չօգ տիւշիւնմէյէ ասլա վագթին թա համիւլիւ օլմատըղնտան, թէվէքքիւլ Ուլլահ հայվանքն պաշնը սաղ թարաֆա չէվիւրիպ, եինէ էվվէլքի միւվալ իւղը կիթմէքտէ իտի:

Ստֆին պիրաղ իլէրի վարտըգտէ գարշըսընէ աղ պիր եօգուշ չըգտը իտէ, օլ զէման եանըշ եօլա սարտըղնը անլատը, զիրա բէք էյի տէր իաթըր իյէտի քի, կիտէր իքէն պէօլէ պիր մահալտէն կիւղար իթմէմիշ իտի:

Պու տէֆա բէք զիյատէսի իլէ տիւշիւն-

Ճէյէ վարողը . կէրի տէօնսէ հէր հայտէ կէն .
տիսինի գօվալայան քիմսէլէրէ բասթ կէյէճէք .
վէ պու ֆէֆա ախէր եօլ եօգ , էլի իլէ կէն .
տիսինի անլէրէ թէսլիմ իթմէք կիպի խոի : Վ .
կէր իլէրի կիթսէ պիլմէտիկի պիր եօլ նէրէյէ
գատուր կիտէպիլըր , գարշըսընէ քիմէր չը
գար , ետխօտ տաղ պաշընտէ գալապիլիր ,
պունդարըն ճէմիսի կէօղիւնիւն էօնիւնէ կէ
լիպ , հալինին միւշ քիլլէլէթի սանիէտէն սանի
էյէ արթմագտա խոի : Վ . արքին հէր հայտէ կէ
րիլէ ալտէթ իյէմէք ալլի օլմատըղընէ գա
րար վէրիպ , եինէ պահթընա թէսլիմ օլաբագ
իլէրի տօղըու բէվան օլտու :

Թարիֆ իթտիյիմիզ եօգուշ պիթիպ պի
րազ տահա իլէրիլէմէտէ հայլան կէրիլէտի :

Վարդուկ տուտու մէմուլ իֆէր խոի քի ,
պիր շէյտէն իւրքիւպ կէրիլէյօր տէյու , վէ
պիր իքի տէֆա իլէրի սիւրմէյէ զայրէթ իթտի
խէտէ , իթաաթ իթտիրէմէտի :

Վէպէպի շու խոի քի , մէրսումէյի գօգա
լայան ատէմէր օլ մահալլէրէ բէք էյի աշինա
օլտուգիլէրինտէն , արգասընտէն իրիշէմէյէ
ճէքլէրինի անլատըլէր իսէ , աղաճլէրին արա
սընտէն պիր ախէր եօլտան կէչիպ , եօլունու
քէսուիլէր , շէօլէքի հէման օլ մահալտէն կէ
չէճէյի անտէ իքիսի պիրլէքտէ հուճում , վէ
տէրտէսթիտէճէքլէրի աշիքեար :

Վարտիրոս աղանըն էհլի հայլանըն հալինէ

Թէաճ ճիւղ իլէ էթրաֆէ կէօզ կէզտիրմէսէ
էշգըյանըն պիրի էօնտէ վէ տիկէրի արգա Թա-
րաֆտա սիբէր օլտուղունու կէօրիւր կէօր-
մէզ, գաթի իւմիտ հալէ տիւշար օլտու, լա-
քին ինսան սօն տագըգայա գատար սէլամէթ
քէօշէսինի արար օլտուղունտան՝ Վարդուկ
տուտու տախի գալան գուվիլէթինի վէ ճէսա-
րէթինի Թէրաքիւմ իտէրէք, Թէքրարէն հայ-
վանը իլէրույէ սիւրմէկէ ճէհտ իթտի իսէտի .
էշգըյանըն պիրի աթըն սլաշընը կէնտի զապ-
թընա կէշիրտի :

Պու մասէյնտէ Վարտիրոս աղանըն էհլի
Եօլըն իւզէրինտէ իքի ավ զաղարը կէլտիյինի
կէօրէրէք, էլպէթտէ Եագընտա պիր ավճը օլ-
մալը տէյու իւմիտ իլէ «էէթիշլին Եարտրմա »
տէյու չըզըրտը իսէտէ քիմէսնէ մէյտանէ չըգ-
մայըպ, տաղտէն Եալընըզ պու իքի՝ քէլամ
աքս իյլէտի, վէ քէլըլէր կէշիպ կիթտիլէր,
էշգըյա տախի Վարդուկ տուտու միսիլու օլ
հէվալիտէ պիր առէմ օլապիլիւր տէյու շիւզ-
հէ իտէրէք, հէման պիր ան էվիլէ սաուշմագ
միւրատը իլէ, հայվանը Թուլթան հայվանըն
իւզէրինէ աթըլըպ, տիկէրինէ պուլուշաճագ
մահալի Թարիֆ իթտիքտէն սօնղըա, Իրանինին
էհլինի ալըպ գաշմագտէ իքէն, շիւպհէսի սա-
հիհլէնիպ գարշըսընէ պիր ավճը չըգտը, ֆա-
գաթ շէգիի մէրգում ֆիրար իտէպիլիւր մէ-
մուլի իլէ հայվանը գամըլայըպ իլէրի կիթմէք

խթէտի իսէտէ, մէղքիւր ավճը սէսի իշխթ-
միշ օլարադ, հայվանըն պաշընա նըշան ալըս
ադապինտէ տէվլրտի :

Շէքեարկիբի մէրսում օլ թարաֆտա թա-
նըմըշ օլմասը իլէ, էշքըա հէման ֆիրարըն
էօլունտ պադտը :

Վարդուկ տուտու Սուհիս պէյին շիֆթ-
լիննտէ պիր օտատէ կէնտիսինէ կէլիս տիտէ-
լէրինի աշտըղը զէման նէ տէրէճէ թէշէքրիւր
վէ թաաճճիւս իթտիկինին իֆատէսի միւմ
քին տէյիլ, զերա կէնտիսինի գուրթարան ավ-
ճը Սուհիս պէյ իտի :

Պու իթթիֆագըն նասըլ զուհուր իթտի-
յինի շիմտի սէօլլէրիլ :

Անպուհ Մուհիպօպէրի պու նագլիեթին
 իջնտէ պիր գաչ տէֆա բասթ կէլտիք իսէտէ
 քիմ՝ օլտուղունու պիր էյիճէ թափսիլ իտէմէ-
 տիկիմիզտէն, շիմոի իգթիզասընտան օլտու-
 ղունու կէօրէրէք, իշպու ֆարզ օլան քէյֆիէ-
 թին իճրասընտէ պու լուհաճաղըզ, նասըլ քի
 օգուլան տօսթուճուղա վատ իթմիշ իտիք :

Մուհիպօպէրին բէտէրի Յակոբ Մուհիպ,
 զաթը տէրի Ալիէտէն օլուպ, կէնաինէ էլ վի-
 րէճէք մըգտարը վարիյէթի վարըտը իսէտէ անը
 արթըրմագ արղուսի իլէ, Իսալլի թարիսի պին
 սէքիզ եիւզ եիրմիսինտէ Սբանեա ճանիպինէ
 վասըլ օլտու իտի, վէ օլ արալըզ Սբանիա
 տէվլէթի Ամէրիգատա Իէրու մէմալիքի իլէ
 մուհարէպէտէ օլարագ, Սբանեալըլար իլէ օլ
 ճանիպէ ազիմէթ իլէմիշ իտի :

(Ը) Թարաֆլարտա ախղ ու իթա շիմոի
 տախի ճէսիմ իսէտէ, օլ վագթ տահա զլյա-
 տէ քիւլլիէթլի թիճարէթլէր օլարագ, պիր
 քիմնէ հաւասընա վէ եաշամասընըն թարղընա
 գաթլանճագ օլուր իտի իսէ, իշկիւզար տա-
 խի օլարագ, բէք ազ միւտտէթ զարֆընտա
 խալըլ ագճէ սահիպի օլմաշ բէք սուհուլէթ-
 լի իտի :

Յտեօր Սուհիպ տախի իշ էրպապը օլմա-
սըլլա տէօրթ պէշ սէնէ էյի իշէնր կէօրիւպ ,
վէ պիրազ տա պահթ Եարտըմը իլէ Լէրու
մէմալիքինին միւթէպէր , թիւճ ճարլարընտան
պիրի օլտու :

Ինտան թապիաթը բէք աճայրպ տըր , պիր
մահալտէ չօգ ղէման պիր քիմսէ իսքեան իտէր
իսէ , կէնտի տօղտուղու շէհրի ազար աղար
ուշուտուր , վէ արզընա տախի ալլշարագ թէ-
մէքքիւն իթմէկէ գօլայլըգ իլէ գարար վէրիր ,
էօլէտէ Սուհիպ պէյին բէտէրի վաթանընա
ավտէթ իթմէքտէն վազ իլէլէրէք , թէքմիլէն
Եէրլի օլմաղա գարար վիրտիքտէ , Սբանեօլ
ճինսինտէն պիր գըղ իլէ նիքեան օլտու :

Պիր գաչ սէնէ մապէյնինտէ Հազգ (Թաա-
լա իքի Եվատ իհսան իլէտի , իլքի էրքէք
Սեպուհ վէ իքինճիսի գըղ իսմի (Թէրէզա :

Գըղ Եվատընէ պուլունտուղու մահալ-
տէ միւմքինի մէրթէպէ լազըմ օլանը Եօրէթ-
տիրտի իսէտէ , Սեպուհըն թէրպիէսի հագ-
գընտա զիյատէսի իլէ Թիգգաթ վէ ղայրէթ
Ետիպ , Ինկիլթէրրա վէ Սրանսանըն մէշուր
մէտրէսէլէրինէ կէօնտէրտի , շէօլէքի Սե-
պուհ Եիկիրմի իւշ Եաշընա վարտը իսէ էյի
Լարօբա թէրպիէսի թապիր իթտիքէրինի ի-
տինմիշ իտի :

Իէտէրինին վաթանընը կէօրմէք արզուսի
իլէ , Սեպուհ Սուհիպ տէրի Լիլէյէ կէլիպ

տէ վէժ խորժմէ թինտէ պուլունմուշ օյարագ ,
կէնտիսինէ պէյլէք բուժպէսի վէրիմիշ խտի ,
վէ տահա իլէրի կիտէճէք մէմուլինտէ իքէն
վալիտէսինին քէֆսիզլի զուհուր էտիպ , մէճ-
պուր օլմուշուտու Վմէրիգայա ավտէժ իլէ-
մէկէ :

Իհրույէ վասըլ օլմադտան պիր կիւն էվվէ
վալիտէսի վէֆաթ իթմիշ օլուպ կէօրմէյէ նա-
լի օլամամըշ բոր :

Հէմէրիսի էվէնմիշ՝ բէտէրի մուսինն օլ-
մասըլըսա եալընըղ պըրապմամագ իչուն մէճ-
պուր օլտու օրատա գալմաղա , ֆագաթ չօդ-
վադըմ կէճմէյիպ բէտէրինէ տաիսի էմիսի Հադգ-
վագը օլտու իսէ , ագրապա օլարագ չօդլուգ
քիմսիսի օլմատըղընտան , զիրա հէմշիրէսի տա-
լի զէվճի իլէ պիրլէքտէ Իիկիլթէրայա կիթ-
միշ խտի , Մուհիպ պէյ բէտէրինին վարիէթի-
նին ճէմիսինի նագտ իլէյիպ . քի օն սէքիլ միլ-
էօն ինկիլիլ լըրասընէ պալիլ օլմուշ ուտու ,
Սօտրատա հէմշիրէսինի կէօրաիւքտէն սօնղրա ,
Տէրի Վլիէյէ թէքմիլէն իգամէթ իթմէք իւղ-
րէ կէրիշ խտի , վէ իւք տէֆա թէաթբօտա
կէօրաիլլիլմիլգտէ կէլէլի պէշ ալթըլ այ օլ-
մուշ ուտու :

Մուհիպ պէյ Վարդուկ տուտույու պալ-
տա կէօրաիւքտէն սօնղրա , աշգըլ պիր գաթ
տահա զիյատէլէմիշ խտի , վէ Վիքայէլ աղա-
նըն սէօլէրինի իշիթտիքտէ , կէնաի մաշուգէ-

սինին պէջիւք տիւշմէնի օլտուղունու անլա-
յրպ, վէ անէ չօգ իզթըրապ չէքտիրէճէյինի
ֆէհմ իյլէտի իսէտէ, էլինտէն նէ կէլէպիլըր
իսէ իճրա իյլէտի իտի, եանի միւճէվճէրաթը-
նը թէքմիլէն կէօնտէրտի պէտէլինի ասլա տիւ-
շիւնմէյէրէք վէ հաթթա պու տօսթըւղու
եաքապիլտիկինէ բէք զիյատէ իֆթիսար իթ-
միշ իքէն, պիր գաչ կիւնտէն սօնղրա Սարտի-
րոս աղանըն էհլի ագճէօինի թէքմիլէն կէօն-
տէրտի իսէ, կէնտի տօսթըւղունա միւհթա-
ճիյէթ գալմամըլ օլտուղունու կէօրէրէք բէք
չօգ մահղուն գալտը իտի :

Պիր արալըգ պիր թարաֆա սալուշմաղա
մէյլ իթտի իտի, կէնտիսինի խարապ իտէն աշքը
ֆէրամուշ իթսին տէյու, զիրա թէֆէքքիւր
իտէր իտի քի հիչ պիր վազթ օլ զաթա մալիք
օլաճաղընա իւմիտի օլմայաճագ, լաքին գալպի
ասլա զայրլըգ վէրմէղ իտի, կէօյա պիր կէօ-
րիւնմէղ պաղ իլէ անա պէնտ օլմուշ կիպի :
Պագաթ Վարդուկ տուտունըն օլտուղու մա-
հալլէրտէ պուլունմայր իսթէյիպ իսթէմէտիկի
կէնտիսինէ տախի մալիւմ օլմայարագ, Պէյգօլ-
տան իչէրի գարագուլագ տէնիլէն մահալլին
ճիվարընտէ պիր չիֆթլէք իշթիրա իյլէյիպ,
եալընըճա պիր էօմիւր կէչիրմէյէ աղ վազթ-
տան պէրու գարար վիրմիշ իտի : Վերչի կէն-
տիտի հէր նէ գառար կէնճ չաղընտէ իտի իսէ-
տէ, մուհապպէթ տէտիկիմիղ չօգ տէֆա իիւ-

Թխարը կենճ, վէ կէնճի ինթխար իտէր, էօյէտէ Սեպուհ տէլիգանը վէ վարիլէթ սահիպի իտի իսէ տէ, ինթխար միսիլու տիւնէա տէն չէքիլտի, զիրա հէր գանդը մահալէ կիթսէ, հէր քիմի իլէ կէօրիւշիւր իսէ վէ հէր նէ էյլէնճէտէ պուլունսա տաթմա ֆիքրի մաշուգէսի իլէ մէշղուլ, գալպի անէ պէնտ, հալի իլէ հիչ պիր ախէր շէյտէն Թէլէղղիւղ տույմազ օլտուղընտան՝ Թէնհատէ օլտուղուղէման տալա եալընըղըգ չէքմէզ իտի, զիրա սէվոխիլնին սիմասը կէօղիւնիւն էօնիւնտէ օլտարագ, անը տիւշիւնմէքլէ մութլու օլուր իտի :

Սուհիպ պէյ ալտըղը չիֆթլիյի բէք աղվադըթ զարֆընտէ զայէթ ալա վէ մէշհուր պիր միւլք իլէտի վէ էլի ալթմըշ գառար տախի ֆագըր ֆամիլեալարտան ճէլպ վէ անլէրէ պատիհապա Թօփրագլար վէրէրէք վէ իգթիղալալը օլտուգտա բէք աղ կիւղէշթէ իլէ ագճէ տախի տայանարագ, պատէ հու՞օլան հասըլսթտան ֆայիղի վէ անայը ալմաղա ֆուգարայա սուհուլէթլի մուգավէլէլէր իլէ քէնտի միւլք բինի կիւն պէ կիւն շէնլէթտիրմէք իւղլէ իտի, շէօյլէբի ախշամ սապահ քէօյլիւլէրին էւ վինին եանընտան կէշտիյի զէման, Հագգ Թալայա, էօմրիւնիւ ուղաթմասը իշուն ճէմիսի տուա իտէր, եալընըղ ճանլէրի շունուն իչին քըբըրքի, կէնտիլէրինին պու տէրէճէ ասա,

յիշի հալինէ ճէհո ու զայրէթ իտէն քիմնէ ,
տէրտըւ վէ մալմում օլուպ , տաիմ իւլ էվ
գաթ մահզունիյէթտէն խալի տէյիլ , վէ անըն
սէպէպինի պիլմէտիքլէրինտէն պին տիւրլիւ
մանա՝ վէրիւ իտիլէր , վէ պունտան մատա՝
Սեպուհուն պիր էսրար իթտիյի մատտէ
տահա վար , անա հիչ վազըֆ օլումալըլէր :

Սուհիպ պէյ կէնտի իսբեան իթտիյի խա
նէտէն պիրազ ուզապ պիր քէօշք ինչա իթ
տիրմիշ , բէք չօպ աէֆա օլ քէօշքէ եալընըզ
ճա կիտիպ վազթինի կէչիւրիւ : Վանաթէր գա
բալը , տէրունինտէ նէ օլտուղսնու կէօրէ
պիլմէք միւմքին տէյիլ , վէ կէնտինտէն մատա
ախէրինին կիրմէսի գաթիէն մէմու , շէյլէ
քի , անախտարը տաիմա եանընտա թաշըր ,
կէնտիսի աջալ գաբար , էթպաա տաիսի հիչ պիր
զէման իչէրի կիրէմէզ , պաղէն կիճէ վազթի
տաիսի կիթտիյինի կէօրէնլէր օլմուշ , լաքին նէ
եաբար , նիճն էսրար տազլար քիմնէ պիլմէզ :

Կիճէ վազթի կիթտիյինի կէօրէն քիմնէլէր
տապահա տէկին պէքլէմիշլէր , վէ կէյա չըգ
տըլը զէման տիտէլէրինտէն աղլէմիշ օլտուղը
նը անլամըլէր , վէ սայիր աէֆալար ֆէրահի
էթ իլէ խուրուճ իթտիյինի կէյա կէօրէնլէր
տէ օլմուշ , շէյլէքի գաթիէն պիր գարար վի
րէմէմիշ իսէլէրտէ , քէյլիւնիւն մապէյինտէ
զիւիւմէր պիր գաչա թէվճիհ օլմուշ :

Վազըսը տէր քի խաղնէ օտասը , վիրա գա

բու բէք միւհքեմ, վէ բէնճիրէլէր տէմիրլի,
խըրսըզ կիրմէսին տէյու խէվֆ իթտիկինտէն
օլմաը, էկէր ադճէ եօղ խէ խըրսըզոտն նի-
չին սագընաճադ, վէ հէր կիւն կիթմէսի կէօ-
յա ադճէսինի սայմադ իչին խմիշ:

Քէօշք եաբըլտադը զէման պաղըլէրի կէօ-
յա տիգգաթ իթմիշլէր, վէ խաթըրլէրինէ
կէլիօր քի պիր գաչ տանէ եէրլի սօպալէր
եաբըլմըշ, հէր հայտէ ֆապրիգայէ տաիր պիր
շէյ տիր տէյու մէմուլ օլուր, վէյհասըլ պէօյ-
լէճէ հէր բէս պիրէր մանա վէրրի, քիմէմնէ
նէ օլտուղընը պիլմէզ, վէ սիւայէ տախի ճէ-
սարէթլէրի եօգ, նասըլ քի սէօյլէաիք եայը-
նըզ կէնտի վէլիւն նիմէթլէրինին քէտէրինէ
կէնտիլէր տախի միւթէշէրիք օլմատան մատա
պիր շէյ էլէրինտէն կէլմէզ:

Եսպուհ պաղէն տախի տվա կիտէր ախ-
շամա տէկին կէլմէզ, վէ ափտէթինտէ չիֆթ-
լիլին իչինտէ վուգու պուլան մէսրուրիէթին
թարիֆի միւմքին տէյիլ, կէնճ, իխթիյար գա-
րը, զըզ վէ չօճուգլարա վարանա տէկին ճէ-
միսի պիրազ ուզադտէն կէլաիյինի կէօրաիւք-
լէրի անտէ մէսրուր օլարադ իսթիգպալ խտէր-
լէր, Քիմիսի կիւլ տէմէտի էլինտէ, տիկէրի
նասիտէ պիր մէյվէ իլէ, պաղըլէրի չանթատը-
նը ալմադա զայրէթ խտէր, վէ պիր տիտէրի
թիւֆէնկինի սըրթլար, վէլ հասըլ բէտէրլէ-
րինի չօգտան պէրու կէօրմէմիշ էվլատ միսիլ-

լու, նե թարղ իբրամ, իզղեթ վե իլթիֆաթ
խտեճեքլերինի պիմեղլեր, Սուհիպ պէյ տա-
խի անլերին սուրսւրինի կէօրիւպ, պիրաղ
տէրտինի ֆէրամնւշ իլէ բույինտե մէսրուրի-
էթ ասարը կէօրիւնիւր կիպի օլուր իսէտե,
աբապինտե զայպ օլուպ եինէ քէտերի զալէ-
պէ իտեր:

Վարդուկ տուտույու Սեպուհ բասթ կէ-
լիպ Գուրթարտըղ կիւն եինէ պէօլէ ավտան
կերի տէօնտիւյիւ անտե օլուպ, վէ կէնտի
չիֆթլիյինին բէք եաբընընտա օլարադ, մա-
շուպէօինի ալուպ աօղրու չիֆթլիյէ կէօթիւր-
ալիւ խտի:

Պու իբի ղէ վաթըն պէյնինտէ եանի Սուհիպ
պէյ իլէ Վարդուկ տուտունուն թագաւորին
տէ , պիրինին օլ պիրինէ եագընիէ թինին իճ-
րասը հէր հալտէ պիր էսրար գուվլէի ճագիւ
պէնին հիւքմիւնէ թապի օլմասը շիւպհէսիդ
տիր , զիրա էվլէլա Սեպուհուն Վարդուկ տու-
տուլու կիճէ վագթի սալիմէն խանէսինէ վա-
սըլ իթտիրմէսի , վէ պու տէֆա սախի պէյ-
լէ պիր քէպիր թէհլէքէտէն խէլաս իթմէսի ,
սահիհ թասաճճիւպ օլունասագ պիր քէյֆլէթ
խտի , չունքի Սուհիպ պէյ կէնտի աշգընը զա-
լէպէ իթմէկէ տախմա ճէհա խտէրէք , անըն
ղիյատէլէ շմէսինէ վէսիլէ օլտպիլէճէք քեաֆ-
ֆէի էսպապտէն ֆիրար իթմէք իչուն չիֆթ-
լլիին տէրունինտէ տախմա իգամէթ վէ կէն-
տիսինէ մէշղըլլիէթ բէյտա խտէրէք , գալպի-
նի խարտպ խտէն աշգը վագթ իլէ ֆէրամուշ
իթմէք արգուսինտէ իքէն , օլ սէվտիյի գաթը
պէյլէ պիր գաղատէն գուրթարմասը վէ կէն-
տի խանէսինէ ալմասը , տահա գաբանմամըշ
հարէնին թէքմիլէն աշղմասընա պիր քէպիր
վէսիլէ օլտու :

Վէջալիք Վարդուկ տուտու տախի պու

տելիգանընըն հազդընտա սէրունինտէ տույ-
տուղու մուհապպէթտէն տաիմա խէվֆ է-
տիպ, անտէն սւղադընտադ զայրէթինտէ օ-
լուր իտի իսէտէ, պու իթթիֆադըն զուհուր
իթմէսի իլէ, միւտտէթի էօմրիւնտէ միւթէ-
շէքքիւր գալմասընա վէ գէրապէթէ վէսիլէ
օլտու :

(Ը) Լ կիւնիւ, չիֆթիլիտէ հէր քիմ վար ի-
սէ քէպիր մէսրուրիէթէ իրմիշ, զիրա պուհ-
ճա միւտտէթտէն պէրու կէնտի վէլիւն նիմէթ-
լէրինի տաիմա միւքէտտէր կէօրիւր իքէն, Վար-
տիրոս աղանըն էհիլ պու պէլիէտէն գուրթու-
լուպ, վէ թէքմիլէն կէնտիսինէ կէլլիտէն պէրու
Սեպուհ մէշադ գաթընը ունուտուպ, սրֆա-
թընտէ պիր թէսրոյլաթ քէսպ իթմիշ օլմասը
իլէ, չիֆթիլիլին ահալիսի տաիսի հէր հալտէ
օլ խաթուհտէն կէլմէսինտէն իլէրի կէլլիլինէ
գարար վիրէրէք, պէցլէ պիր սուրուրա տն-
լէրի նաիլ իլլէմէսի իչըւն նէ տէրէճէ իլթի-
ֆաթ խտէճէքլէրինի պիլմէզ իտիլէր, շէցլէքի
Վարգուհ տուտու խանէսինէ ալտէթ իթմէք
միւրտաընը թէսլէլլիւն իղէտիրտէ, ճիւմէսի
մահզուհ գալըպ վէ քիւ չիւք չօճուդլարա վու-
րանա գատար կէլիպ րէճա իլթաիլէր, հիչ տէ-
լիլ իսէ պիր գաչ կիւն կէնտիլէրի իլէ պիր
լիքտէ գալմասընէ, լաքին միւմքիւտիլ պիր
մատտէ :

Տիւնէանըն ահլալի բէք աճայրպ տըր, հէր

պիր ինսան պիր ճէպրէ թապի օլարագ , միւ-
րատընըն տախմա մուղայրը հալինի գուլլան-
մաղա մէճպուր տուր , վէ պէօյէճէ հէր քէս
հէր պիր խուսուս ու թապի հալտէն օլտէրէճէ
մուֆարըգաթ իլէմիշ տիր քի , թապիաթըն
մախալիֆի հալէր թապի օլմուշ տուր . նա-
նըլ քի Վարդուկ տուտսւնուն գալպինտէ
տախի պիւթիւն էօմրիւնիւ օլ մահալտէ կէ.
չիրմէյի արղու վար իսի իսէտէ , պէշ տագը-
գա տախի իգլթիզատընտէն զիյատէ գալմաղա
ճէսարէթի օլմայրալ , պիր ան էվվէլ կիթմէք
միւրատընը պէյան իլէտիքտէ , Սեպուհ սէվ-
տիյի զաթըն էմրինէ սաղա մախալիֆէթտէ
պուլունմայր իսթէմէյէքէք , կէնտի չատէմէ-
րինէ էմր իլէտի ագապինտէ իքի հայվան հա-
ղըր օլմատընը , վէ եարըմ սոթաթ սօնղրա Սու-
հիպ պէյ իլէ Վարդուկ տուտու չիֆթլիքտէն
խուրուճ իթաիլէր , ֆագաթ իրանինին էհլի
գայրղա պինէր իքէն վատ իլէտի պաղը պաղը
չիֆթլիէ կէլիպ , պէօյէ պիր կիւզէլ վէ խա-
լըրը իշին իլէրի կիթմէսինէ , վէ միւմքին օլ-
տուղու հալտէ ախէր ոուրէթ իլէ տահա է-
հէմմիէթ պուլմասը իշուն կէնտի տախի մուա-
վէնէթ իլէմէսինէ :

(Օ) Լ կիւնտէն սօնղրա Վարդուկ տուտու
պիր գաչ տէֆա վատի իւղըն չիֆթլիէ կիթ-
տի , վէ չօգ խուսուսլէրտէ տախի պախի մէն-
ֆատթ եարտըմէր իլէտի :

Պիր կիւնն եաղմուրու պիր հաւա , Իրա
նինին էհլի Սեպուհ իլէ եինէ չիֆթլիքաէն
տէօնմէտէ , հայլըճա մէսաֆէ հայլան իլէ կէ-
լիպ , սօնզրա արապայա պինտիլէր իսկէլէյէ
տէկին տահա բահաթճա կիթմէք իչուն :

Քուբէնէն տէրունինտէ օթուրմուշ կիւ
տէր իքէն , Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյէ
տէտի :

— Պիլիրսինիդ , Սուհիպ պէյ , սիզի իլք տէ-
ֆա բասթ կէլտիյիմտէ եինէ պէջլէ պիր եաղ-
մուրու կիւնն իտի , վէ ֆայթօն իլէ կիթմէմի-
զի թէքլիֆ իթտինիդ իսէտէ , գապուլ իտէ-
մէտիմ իտի :

— Իվիլէթ , Ճէմիսի խաթըրմա կէլիր , լաքին
պիլմէմ քի օլ կիւնն իգպալիմին եօգսա զամմ
ու մէշաֆգաթըմնն թարիխի մի տիր :

— Իկէր եանլըշմմ եօլ իտէ , օլ կիճէ պիրիպի-
րիմիզաէն պիր էյի տօսթ կիպի այրլըրդ տօսթ
իտինմէք հիչ պիր վազըթ պաիսի միհնէթ օլտմաղ :

— Իվիլէթ , ֆաթաթ սու տէտիկինիդ ումումի
օլմայլպ , իլլա միւսթէսնա հալլէրաէ վուգուա
կէլիր , վէ պու սէջլէտիկիմ օլ գատաթ սա-
հիհ տիր քի , պէն շիմուի օլ հալէ տիւջար օլ-
մուշում , զիրա ճիհանտէ զաթընըղնն մու-
հապպէթինտէն մատա ախէր իգպալ թանը-
մամ , տնէ մալլը օլճաֆ սէպէպի հայաթըմ վէ
անտէն մահրում գալմաֆ վէսիլէի մէվլիմ օլ
յաճաղը շիւպհէսիվ տիր :

Վ) արդուկ տուտու սէօհսէթին պու թար-
ղա թէպախլ օլմասընտէն տախմա խէվֆ խոէր
խախ, չուն գալպինին հուճուճա տայանըպ
տուրաճաղընէ կէօրիւնիւշտէ ջօզլուգ էմնի-
յէթի եօղ բօր, ֆազաթ եինէ զաաֆընը ա-
շիքեար իթմէյէրէք տէտի:

— Ս) Լհիպ պէյ գուտուրէթիմտէ օլմայան
պիր չէյի պէնտէն մաթլուպ իթմէյին:

— Ս) Իզ գալպինիզին սահիպի տէյիլմիսինիզ:

Վ) արդուկ տուտու մահզուէնյէթ իլէ կիւ-
լէրէք ճէվտալ իթտի:

— Կէնտինէ սահիպ օլմայան քիմտէ գալպինէ
սահիպ օլտալիլիր մի, պէյնէն նաս ժուգարրէր
օլժուշ գանուէլէր նիալան թայֆէսինի օլ տէ-
րէճէյէ կէթիրմիշ տիր քի, զէվճ տէնիլէն եա-
նի ոահիպ թանըլմիշ աոտէմի պի հատտ ու
սընըր պիր հիւքմէ մալիք իթտիրէրէք, Հագգ
թալանըն արգատաշ մագամընտա խալլէ վէ
թախսիա իթտիլի զաթը էսիր (եէսիր) բայէ-
սինէ էնտիրիպ, շունճա նահագգ էմր ու միւ-
րատընա թապի օլմասընը տախիմաթլուպ իթ-
մէկէ հուգուգ քէսալ իթտիրմիշ տիր:

— Հանըմըմ, կերչի գանուէն թէրթիպ խոէն
քիմտէլէր, տիշ էհլէթինին զաաֆ թապիա-
թընա նաղարէն հիմայէթէ իհթիեաճը օլտու-
ղուհու պիլէրէք, պաղը խուսուսլէրտէ զէվ-
ճին հուգուգուհու զիյատէլէշտիրիպ, վէ ա-
նը սահիպ նամի իլէ թանըթմըշ իսէլէրտէ,

զէվճէսինի թէքովիլէն անըն հիւքիումաթընէ
 թէսլիմ իթմէմիշ տիրէր, շէօյլէքի պիր ա-
 տեմ կէնտի զիմէթինին մուխալիֆինտէ պու-
 լունաուղու զէման էհլինին հապգընտա օթան
 հուգուգունու պիւսպիւթիւն զայպ իտէր,
 աճէպ սիգտէ պիր էյիճէ թէֆէքքիւր իթսէ-
 նիզ, զէվճինիզի թէքովիլէն ճիւնհասըզ կէօ-
 բիւրմիւսիւնիւզ:

Սարտիրոս աղանըն շունճա թահամմիւլ
 օլունմազ հալէրի, վէքեաֆֆէի էֆալը միւ-
 քէրրէհէսի Սարգուկ տուտունուն խաթըրը
 նա կէլիպ, Սեպուհուն սէօզլէրինի թէքովիլէն
 հապգը պուլտու իսէսէ, նասըքի տէտիք,
 Սեպուհըն հապգընտա տույտուղու մուհապ-
 պէթտէն զկատէսի իլէ խէվֆ իտէր օլտուղըն
 տան, անը սէթր իթմէկէ իթտիյի զայրէթի
 վէրտիյի ճէվսպտէն անլայաճադ իսէքտէ, օ-
 գույան տօսթումուղտան բուխոսթ իսթէրիզ
 էվլէլէք էօմրիւ հապգընտա պաղը միւլհաղա-
 լարըմըղը օլ ճէվսպտէն էվլէլ պէյան իթմէ-
 կէ:

Եիմոյիէ գատար բէք չօգ քիմնէլէր զէննէ
 թապիաթընըն հապգընտա եաղմըշ տըրլար,
 քիմի մէտհ, քիմի թահգիւր իթմիշ տիր, ֆա-
 դաթ թահգիւր իտէնլէր չօգ օլմուշտուր:

Պիր էյիճէ թէճէսիւս օլունուր իսէ պուն-
 ճա դարը գօճա պէյնինաէ ինթիֆադ, զըլ ու-
 գալ վէ այըըմազլէր պիւսպիւթիւն խա-

Թունելերին Թագսիրաթընտան հասըլա կելմիշ
օլմատըղը Թէպէյյիւն խտէր տէյու զանն խտէ-
րիղ, վէ հաթթա անէրին Թահամմուլ իթ-
տիքէրի հալէրի կէօրէրէք, գալպիմիզտէ մէր-
համէթ տախի տույաճաղմըղ շիւպհէսիղ
տիր :

Եւիլէլա շունու պիլմէլլիղ քի, նիսվան
Թաիֆէսի զաաֆ Թապիյաթընըն իգթիզասըն-
տան մուհապպէթսիղ էօմիւր կէչիւրէմէղ,
վէ պու մուհապպէթի հէր հալտէ զէվճին-
տէն մաթլուպ իթմէկէ հագգը վարտըր, լա-
քին էվիլ քիմնէլէր պու խուսուսլէրի խաթըր-
տան իխրաճ իթմիշ օլարագ Թէլէզըլուզ տույ-
տուգլարը հէր նէ իսէ անըն արգասընտան օ-
լուպ, էօմիւրլէրինին հէր պիր հալինէ շէրիք
տէյու գապուլ իթտիքէրի զաթը Թէրք ի-
տէրլէր : Պունուն Թահթընտան նէ զուհուր
խտէր շիմաի իֆատէ խտէրիղ :

Տաիմա մէշոգգաթ իլէ էօմիւր կէչիւրմէք
ինսանի Թապիյաթըն մուղայըրը աըր, նէ տէ-
րէճէ պէօյիւք պիր տէրտ օլսա անը ունութ-
մագ Թապիի տիր, վէ հաթթա տէֆի զամմա
ղայրէթ իթմէք խըլգաթըմըղըն իգթիզասըն-
տան տըր, պու սէպէպ իլէ պիր խաթուն տա-
յիմա տհ ու վահ իլէ միւտտէթի էօմրիւնիւ
կէչիւրէմէյիպ, ֆէրահիէթէ ինթիաճը օլուր,
անը իտինմէք իջուն զէվճինտէն իւմիտի գալ-
մատըղը հալտէ, տիտէրինէ միւրաճաաթ վէ

խոստուսի իլէ մէյլ վէ եագընիէթ իտեճէյի աշիքեար տըր :

Եթնէ պէօյլէ իքէն պիր խաթուն թագսիւրաթաէն խէվֆ իտիւպ . կէնաի թապիթաթընը զալէպէ իթմէկէ իլէտիյի ճէհու ու զայրէթ սահիւ մէտհէ շայէսթէ տիր :

Շիմտի կէլէլիմ Վարդուկ տուտունուն վերտիյի ճէվապէ :

— Պէյիմ, նաս պէյնինտէ պիր տիշ էհլի նամուտունու հըֆլ իթմէք իչուն հէր պիր խոստուստէ իհլթիրազ վէ քեաֆֆէի միհնէթէ թահամիւլ իթմէլի տիր, չուն ճիհան զահիր բէրէսթ օլարաֆ, նազարը մուտագգըգանէ իլէ հէր պիր շէյի թահգիւք իթմէյիպ վէ աուպլէթ միզանընը իսթիմալ իթմէյէրէք, պի կիւնսհ վէ պի նոգսան օլանլէրի տախի ղէմմ իթմէկէ միւթէճասըր օլուր :

Սուհիպ պէյ կէրլի ճէվապ վիրմէտի իսէտէ . Վարդուկ տուտունուն սէօյլէտիքլէրինի հագգը պուլտուղու նազարընտէն պէյան իտի, վէ Վարաիրոս աղանըն էհլի կէնաի սէօզլէրինին Սեպուհուն իւզէրինէ իթալիյի թէէտիրի ագապինտէ ֆէհմ իլէյիպ, քէլամէ տէվամ իլէտի :

— Վէ պիր քէրէ ալէմին ղէհիրլի լիսանը տագունուպ, պիր խաթուն եարէլէնաիքսէ պիր տախի անտէն իֆլահ օլմասը միւմքլին տէլլալիր, շէօյլէքի պիր տիշ էհլի պահալը սիեահընտան

ղէվճինտէ խըլգաթը մէ մտուհէնին էսէրինի
պուլամայըս, իգպալտէն տուր օտուղունու
կէօրտիւլիւ անտէ, օլ հալի իթմէյար իթմէ-
յէրէք թէպտիլինէ ճէհա իթմէք ճէհալէթ
տիր :

— Ելլէ իսէ խէյալիմտէ բէրլէրիղ իթտի-
կիմ շունճա կիւղէլ լույալէրի զայս իտիւս ,
վէ պիր տախի պուլմաղա իւմիտ իթմէմէլլիմ :

— Նէ՞ չարէ պէյիմ, պուլլունտուղումուղ
անվալին թէպտիլի միւմքիւնսիղ օտուղու-
նու սիղտէ կէօրիւյօրսունուղ, րէճա խաւրիմ,
պիղիմ մուհապպէթի պաքիրէմիղ խաթըրը ի-
չուն, պու իւմիւտսիղ աշգը ֆէրամուշ իթ-
մէնիղէ, վէ վատ խլէյին պանա զայրէթտէ
տիրիղ իթմէյէճէկինիղէ :

Պու սէօհպէթլէր իլէ իսկէլէյէ եէրիշմիշ
օլարագ, Սարգուկ տուտու Սեպուհաէն ճէ-
վասը ալամամըշ օտուղունտան, թէքրար աէօ-
նիւս սիւալ խլէտի :

— Սատ իտէրմիսինիղ րէճամըն իճրասընէ
զայրէթ իտէճէկինիղի :

— Իվլէթ — տէյու Սուհիպ պէյ ճէվասը վիշ-
տի իտէտէ, էճէլինին իլամընը իմգա իտէր օլ
տուղընա շիւպհէսի եօղուտու, զիրա օլ աշգ-
տէն տուր օլմագ պատի հայաթտէն եատ օլ
մաղա էմսալ իտի :

Իւշի էմիւճատ կենճ Թայ միսիլու կերտէն
Ֆերաղ իլէ բխատէ, Սուհիպ պէյին մահպու-
պէսինի ալըպ կիթտիյի զէման, տէլի գանլը
պիրի տէ պիր աղաճա տայանմըշ նաղար իտէր
խտի. շէօյլէ քի, գայըղըն տէրունինտէ բէնպէ
շէմնիյէ ալթընտա սիրէր օլան զաթ կէնտիսին-
տէն ուղազլանտըգճա, կէօյա բուհի անըն իլէ
պիրիքտէ րէվան օլուրուտու :

Սեպուհ հայը զէման պու մաղմուժ հալտէ
գալըպ, վագթին ախշամ օլտուղունա տիգ-
դաթ իթմէղ խտի. վէ չիթթիլիէ ալտէթ իտէ-
ճէկի ֆիքրինէ տախի կէլմէյիպ. գարանլըգ
պոստանա տէկին Թարիֆ իթտիյիմիղ հալտէ
գալտը :

Իսպիր պիր իքի տէֆա վագթին կիւղար
իթմիշ օլտուղունու խապէր վիրմէք միւրա-
տընտէ օլտու իտէտէ, տիւշիւնճէլի հալնի
կէօրէրէք ճէսարէթ իթմէտի խտի. ֆագաթ
կիճէ պատըգտա, Սուհիպ պէյէ եագլաշըպ
ալտէթ իթմէնին վագթի կէլմիշ օլտուղու-
նու խապէր վիրտիքտէ, տէլիգանլը կէօյա բու-
յատէն ույանըր կիպի կէնտինէ կէլէրէք ա-
րապայէ պինիպ չիթթիլիէ տէօնտիւ :

Վարդուկ տուտու սահլիւանէսինէ վաթը
օլտու իսէ, զէվճի պաղչէտէ օթուրմուշ իտի :

Սարտիրոս աղանքն էլինտէ պիր ալք մէք-
թուպ, էհլինի կէօրտիւլիւ անտէ այաղա գալ-
գըպ գայրղըն եանրնա տօղըու կիտէրէք, ա-
տէթի գատիմէսինէ մուղայրէն հիւսնիւ
մուամէլէ իլէ էհլինին տէսթինի թութուպ
իսկէլէյէ չըգարարագ, մէքթուպի թագտիմ
իլէտի պու սէօղէր իլէ :

— Պիրաղ մէսվէսէյէ վարտըմ վագթըն կէչ-
տիլինի կէօրէրէք :

Վարդուկ տուտու պու թէպտիլաթըն սէ-
պէպինէ տահա ալեաճ օլմատըղընտան թաաճ-
ճիւպ իլէյիպ, մէ թաճթընտա եինէ պիր մէ-
սիլէ օլտուղունա գարար իլէ :

— Թէչէքքիւր իտէրիմ — տէյիպ մէքթուպի
ալտըգաա իրանի թէքրար իթտի :

— Միվ իսին, տիգգաթսըզլըգ իլէ մէօհիւ-
րիւ գըրտըմ, ֆագաթ միւսթէրին օլապիլիւ-
սինիզ մէֆուսինէ ալեաճ օլմատըղըմա, զիրա
բէք էյի մալիու մընըղ տըրքի, պէնտէնիզ իսա
լիւանրնա աշինա տէյիլիմ :

— Օլտանըղ տախի զէյանը եօգ :

Հէր նէ գատար Սարտիրոս աղա մէքթու-
պին մապինէ աշինա օլմատըղընէ էհլինի իր-
շաո իթմէք ճէհտինտէ օլտու իոէտէ, Վար-
դուկ տուտու տէրագապ ֆէհմ իլէտի իրա-
նինին թէքմիլէն մալիու մաթը օլտուղունա,

զերա էվկէլա իթտիյի իլթիֆաթ, սանիէն բօս-
թա մէօհլըրիւնիւն թարիխինէ պագըպ պէշ
կիւն ագտէմ վստուղիւնի աշխեար կէօրտիւ,
ֆագաթ էհլինին խօշ մուամէլէսի, վէ տէ-
րէճէյի նիհայէթ իհթիրազ իլէ տավրանմա-
սընըն էսպապը տահա կէնտիսինէ նամալիու-
լտը, լաքին զերտէ թէրճէմէսի օլան մէթու-
պի օգուճաղա պաշատը իսէ, հէր պիր շէյ
զահլրէ չըգտը, վէ իրանինին ախլագը նէ տէ-
րէճէ ալշսգ վէ միւրթէքիպ օլմասընը պիր
գաթ տահա անլատը, զերա նամէի մէգքիուր
վարդուկ աուտուհուհն մուգատտէմ () լիա
տօսթուհնա եագտըղը մէթուպէ ճէվապ օլա-
րագ, իրանինին էհլի հալինտէն շիքէյէթ իլ-
լէմիշ օլտուղու () լիանըն վէրտիյի ճէվապտէ
աշխեար կէօրիւնիւր իտի, պու խուսուս հա-
լի իլէ Սարտիրոս աղայա աօգուհուր իքէն
գէվճէսինէ միւրաճաաթը օլաճաղընը կէօրէ-
րէք, հէր պիր շէյի պէր թարաֆ խտիւպ, թէ-
պէշպիւշէ պաշամըշ իտի :

Ղէնանըմ (*) Բօշ.

“ Հէր կիւն, հէր տագըգա վէ հէր սանիէ
թարաֆընտան խապէր պէքլէմէքտէ օլարագ ,

(*) Բուս լիանընտէ խաթուհէր զիյատէսի իլէ թէքլիֆիլ
ահպապ օլաուգլէրինտէ պիրի օլ պիրինէ եագտըղը մէքուլթին
պաշընա “ Տուշքա Մշյա ” էլլէապընը դօրլար քի պէնիւ՝ ճանըմ
տիմէք տիր, պիլ տախի թէրճէմէյի մութապըգ իթմէք իշուհ
ճէնանըմ լուղէթինի խթիւսալ իլէտիք :

վէ կէճիգմէսի իլ յապրէ թահամմիւլիմ թիւ
քէնախի քէրթէտէ մէքթուսլինի ախզ իլէ
ախկիմոնէ նէ տէրէճէ մէմսուսլիէթէ իրախկիմ
թարիֆի հալիմանէն պէյան օլուր, ֆագաթ
պիրտէն պիրէ օլ մէսրուրիէթ նէ դատար քէ
պիր օլտու իսէտէ, եաղտըղն նամէյի ինչա ի
տէն հէր պիր լւղէթի օգումատա աղար աղար
ղայպ օլարագ, անրն եէրինէ գալլիմատէ էվլէ
քինատէն ղիյատէ մահզուսլիէթ հասրլ օլտու,
չուն սէնին կիպի պիր աղիղ տօթթումու իգ
պալտէ մէմուլ իտէր իքէն, ղէվճինին եիւ
ղիւնտէն պէյլէճէ ղամմ ու ղասսայէ ղարկ
օլմուշ օլտուղունու տույտուգտա, նէ տէրէ
ճէ քէտէրիմէ վէսիլէ օլաճաղընը սէնին գալ
պին միւշահատէ իտէր :

«\| Եթթուսլինի օգումտուգտան սօնղրա \| Եր
կէյ իթրօվիչէ կէօսթէրմէյէրէք քէտէրիմի
պիր իքի կիւն եսրար իթաիմ, մուսինն հային
տէ աճը վիրմէմէք իչուն, ֆագաթ կէյա կէն
տիսինէ մալիւմ օլմուշ կիպի տաիմա սէնի
աիւշիւնիւպ, վէ թարաֆընտան խապէր ալ
մատըղնտան տահա ղիյատէ քէտէրլի վէսվէ
սէլէրէ ղահիպ օլտուղունու կէօրմէմ, իլէ
եաղտըղն նամէյի կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլ
տում :

« Պէնիմ իլէ պիրլիքտէ բէք չօգ կէօղ եա
շը տէրքտիւքտէն սօնղրա գարար վէրմիշ իտի
սէնի կիաիպ ալըպ վէ պիրլիքտէ պու թարա

Ֆա կէթիրմէյէ , պարի պիրաղ վագըթ տէֆի շամմ օլաւն տէյու :

« Գու գարարը վերտիբուն սօնդրա , պիր իքի կիւնտէն եօլա չըգաճագ իքէն հասպէլ մէմուրիյէթ պիր այ գաւար պիր ախէր մա- հալէ կիթմէսի իգթիլա իթտի իսէ , իտէճէյի եօլճուլուգ մէճպուրէն ավտէթինէ գալսը :

« Իւէյալ իտէմէզսին պու պիր այ միւտտէթ կէնտիսինէ նէ գաւար ուղըն կէօրիւնտիւ , զիրա իքի մէքթուպ եաղմըշ ըտը , լքիսինտէ տախի կիւնլէր ախշամ վէ կիճէլէր սապահ օլմայօր տէր իտի :

« Լիհայէթ միւտտէթի մէմուրիյէթ թէք միլ օլուպ , Իէթէրսպուրկա ավտէթ իտէ- ճէկինտէն պիր կիւն էվիէլ թէքրար պիր էմը կէլիպ , օն կիւն տահա էյլէնմէսի իճապ իթ- միլ իտի :

« Իլլա պու սօն էմրին իճրասը կէնտիսինէ նէ տէրէճէ միւշքիւլ կէօրիւնտիւյիւնիւ թա- րիֆ իթմէք հաճէթ տէյիլ :

« Գուրտուղու եօլճուլուղա մանի օլան պու վէսիլէլէր շագգ թաալանըն էմրի օլ- տուղու աշիքէար , զիրա թագաիրինտէ եօ- շումուշ պու միւրտուընը իճրա իլլէմէք :

« Ինճամը մէմուրիյէթի իթթամ պուլուպ կէրի տէօնտիւքտէ , էսնայի ըահտէ Լէվա չա- յընտան գըղագ իլլէ կիւղար իտէր իքէն , պուղ գըրըլըպ հէման զայպ օլմա քէրթէլէրինտէ ,

պիլ հիբմէթ ուլլահ գուրթուլմուշ խէտէ ,
էվլէլա չէքտիքէ պիր գորգու , սանիէն ըս-
լանմը էլպիսէ իլէ գոնագ մահալինէ վասըլ
օրանա տէկին զիյատէսի իլէ կէնտինի իւշիւթ
միւշ օլարագ , խանէսինէ եէրիշտիքտէ նամի-
ղաճ օլտուղանու իֆատէ իթմիշ :

« Քէյֆսիզլիյի խաֆիֆճէ տիր տէյու պիր
լիքի կիւն մէմուլ օլունարագ զիյատէճէ տիգ-
գամթ օլունմամը , ֆադամթ էյիկի պէքլէնիր
լիքէն , բահամթսըզլըզ զիյատէլէշտիքտէ հէքի-
մէ իգթիզա կէօրիւլմիւշ :

() Լիանրն պու դատար թաֆսիլէն եազմա-
սր շու սէպէպէ մէպի խաիքի , վիրէճէյի խու-
պէրէ Վարդուկ տուտույա պիթ թէարիճ վա-
սըլ իթտիրիպ , անտէն հասըլ օլաճագ քէտէ-
րին իճրասընը միւմբինի մէրթէպէ խաֆիֆ-
լէնտիրմէք :

« () Եէտի կիւն միւտտէթի քէֆսիզլիյին
տէ շունճա տիգգամթ վէ հէքիմէրին շունճա
ղայրէթի էճէլին էլինտէն գուրթարմաղա շու-
րէ իտէմէտի :

Վարդուկ տուտու պու մըսալէրի օգու-
մատա պաշլատը աճը կէօղ եաշլէրի տէօթմէյէ :

() Գույան տօսթումուղ նասըլ քի իէրի-
տէ վաբըֆ օլաճագ տըր , Վէրկէ , Բէթթօվիշ
Վարդուկ տուտույա իքինճի քէտէր մագա-
մըտա օլուպ , անըն սէպէպի իհէասը խաի ,
անտէն կէօրալիւլ մուհապլէթ մէրսումէ :

նին եէ կեան եէ կեան ֆիբրինէ կէլիւ զար ի տէր , վէ թէսէլի գապուէ ի թմէզ խաի :

Հայը վաբըթ Սարտիրոս աղանըն ղէվճէ սի պու քէտէրլի հալաէ գալորգատան սօնդրա թէքրարէն նամէի մէզբլուրը օգու մոյա տէ վամ ի թաի :

“ Պէնիմ սէվիլիւմ Տօզ պիլիւրիմ պու վերտիլիմ քէտէրլի խապէր սանա բէք չօք թէէսսիր իտէճէք տիր , լաքին նէ չարէ Հապք թալանըն էմրի պէօլէ իմիչ , ճիւմէմիղն ի թաամ ի թմէ սի վտճիպէի զիմէթի տիր :

“ Սէրհու մըն սանա օլան բէտէրանէ մու հապպէթիլի թաֆսիլ ի թմէք հաճէթ աէյիլ , վէ սօն սաթթընա տէ կին օլ մու հապպէթտէ գաաթիմ գալորղընա տալա շիւպճէ ի թմէ :

“ Սէֆաթընտէն իւչ կիւն մուգատտէմ , էճէլին էլինտէն գուրթուլամոյաճաղընը հէ քիմիտէն անլատրգատ , Վօքաթընը չաղըրթ տըրըպ , հէր պիր ճիճէթ իլէ շէրիէ թաթպըգ վասիլէթիլի իլէտի :

“ Լաթըլ քի սանա մալիւմ տրք , կէնտի տգրապալարընըն ճէմիսի վէֆաթ ի թմիչ օլա րապ , մէրասիօթու եալընըզ սէն օլմանը միւ րատ իլէյիպ վարիլէթիլի թէքմիլէն սանա պը րապալ :

“ Իչպու վարիլէթիլի եէքիւնիւ , միւլքէ րին պէտէլի վէ պանքատա օլան պէշ միլիօն նադա ագճէ իլէ պիրլիբաէ , օն պիր միլիօն

գարսլօլանցա պալիզ օլույօր :

« Պու վերասէթէ սէնտէն մատոտ պիր ա-
խէրինին հագգը օլմայըպ , Սազալահ ու թա-
լա էվատորն օլմայարաք , սանա էմրի Հագգ-
վուգու պուլլուր իսէ , ախէրի վարիա օլմա-
յըպ , պու վարիյէթ թէքմիլէն կէրի տէօնիւպ
պիր ախէր խայըրը իշէ գուլանըլաճաղընըն
մուգապէլէսինի իյլէմիշ տիր , վէ պու վասիէ-
թին կէնտի միւրատոր վէչհ իւղըն իճրա օլմա-
յը վէ քիմէսնէ թարաֆընտսն միւմանաաթ
օլունմամատը իչուն , կէնտի տօսթու Նլէքսան-
տըր Նիարէիչ Սիմօնօֆ վէքիլ նասպ օլուն-
մուշ տուր :

« Կէլէճէք բօսթա իլէ Սիմօնօֆ իգթիղա
օլան էվրաքը թարաֆընտ կէօնտէրէճէք տիր ,
պու մուգապէլէի սէն տախի իմզա էտիպ կէ-
րի կէօնտէրմէն իչուն , վէ տահա ախէր իգ-
թիղա օլան խուսուսլէրի սանա պիլտիրէճէք
տիր :

« Սէվկիւլիւմ իօղ , պիլմէմ շիմտի նէ
հարտէ պուլլունույօրսուն , էկէրքի տէֆի դամ-
մա իգթիղան վար իսէ , վէ էհլին մանի օլմա-
յաճաղընա ագըն քէսէր իսէ Նլէքսանտըր Նիտ-
րէիլէն բէճա իտէլիմ , կիտիպ սէնի ալմատընա ,
պիրլիքտէ Քարիսէ կէլմէնիլ իչուն , զիրա վա-
լիտէմ իլէ պէրապէր գըշ էյամընը օրատա
կէչիւրմէյէ կիտէճէյիլ , նէ տէրէճէ մէմնուն
վէ մէսրուր օլուրուտում էկէրքի պիրլիքտէ

պուլունա պիտէ իսիք : Կերչի թէքմիլէն տէր-
տինի ունութմագ միւմքին տէրիլ իսէտէ պի-
րաղ տէֆի դամմ իթմէյէ ճէհա իթմէք ֆար-
ղընտան տըր :

“ Պիր էյիճէ միւլհաղա իթաիքտէն սօնղրա
էկէրքի թէքլիֆիմի մինասիպ պուլուր իսէն
եադընտա պանա պիլտիր :

“ Իւմիտիմին սահիհէ թէպտիլ օլմասընը
պէքէյէրէք , պէնիմ ճէնսնըմ Ծօղ , վէ կէօղ-
լէրինտէն էօքէրէք գալըրըմ ” :

Սէնին գատիմ տօսթուն :

ՕԼԿԱ

Մէքթուպ թէքմիլ օլտուգտան սօնղրա ,
Վարդուկ տուտունուն տօսթու շէօյլէճէ պիր
տէր քէնար իթմիլ իսի :

“ Ղայէթ իլէ թաաճճիւպ օլունաճագ պիր
քէյֆիլէթ վուգու պուլմուշ տուր , եաթագ
օտամոտա սարլը օլան սէնին էնտամ թասվիրին
պունտան իքի այ մուգատտէմ պիր հաֆթա
գատար զայպ օլտու , վէ սօնղրա եինէ մահալ-
լինէ գօնուլմուշ կէօրտիւմ : Հիմաիէ գատար
պանա նամալիւմ տուր , նէ սէպէպ իլէ , նէ
եօլ իլէ վէ քիմ ալըպ թէքրար կէօնտէրմիլ
օլտուղս ” :

Հիմաի օգուխան տօսթումուղ պիր էյիճէ
անլատը Վարաիրոս աղանըն Վարդուկ տու-
տույա իթտիյի հիւսնիւ մուամէլէնին սէպէ-
պին/ճ կէնաի էհլի պէօյլէ պիր միւպալաղա

վարիէթէ սահիպ օլարաք անտէն ֆայտէմէնտ
օլմաք իւմիտի իլէ , իթտիյի ֆէնտլըգլէրի ու-
նութսուրմաք զայրէթինտէ իտի :

Գրիգորեան Անքայէլ աղա , հէր նէ գա-
տար էվէ կիտիպ կէլմէզ իտի իսէտէ , Իրանի-
նին տաիմա էյի տօսթու օլարաք , մէքթուպին
մէֆուլինէ մէրսումաէն ալեհա՛ օլուպ , մու-
գատտէմ ագճէսինին գուվլէթի իլէ կէնտի-
նէ պէնտ իտէր տէյու տաիմա մէմուլ իթտիյի
զաթ պէջլէ պիր վարիէթ սահիպի օլտուզու-
նու տույտուգտա , իւմիտի թէքմիլէն գաթ
օլտու իսէտէ , խուսումէթի պին գաթ զլյա-
տէլէշտի :

Հօճա Լ'ըթինին ասողու իթաօր օլ սէնէ էյիճէ կիթմիշ, նասըլ քի պիրազ մալիուժաթըմըզ վար, վէ պուհաան մաուա վալիտէսին թէպտիլի հափայա իհթիաճը օլտուղունտան, Պէշիւք Լ'աատա պիր ուֆազ էվ իճաթ իյէմիշ խտի :

Վլալտէսի բէք մուսինն տէյիլ խտէտէ, տէրտլի պիր խաթուն օլմասը իյէ կիճէլէրի ֆաննէսինաէն չըգժաղ : Հօճա Լ'ըթին կէնտի ահպասը իյէ չօք ախշամ էյէնիր, վէ էվէ ափտէթ իթտիկինտէ վալիտէսի էքսէրի եաթմըշ օլարաֆ սէսսիզէ օտասընա չէքիլիր խտի :

Պիր ախշամ հօճա Լ'ըթին միւթատըր գաւտիմէսինտէն զիյատէ տօսթլարը իյէ վագըթ կէչիրմիշ օլուպ, հայլըճա կէճճէ գալմըշ, էվէ տէօնալէքտէ եինէ եափաշճա օտասընա չէքիլէճէք իքէն, վալիտէսինին օտասընա ըշըգ կէօրիւպ, օլ վագթա տէկին ույուժմամըշ օլտուղունա թաաճճիւպ վէ պէլքիտէ քէյֆտիզ տիր տէյաւ վէսվէսէ իտէրէք, դաբույու աչըպ սիւալ իթտի :

— Վլալտէ, տահա ույանըֆ մըսն :

— Պիլմէմ պու ախշամ ույգում կէ օթիւը մէյօր :

— Եօգստ քէյֆաի՞ղ միտին :

— Շիւքիւրլէր օլտուն պիր շէյիմ եօգ :

Հօճա Լըթին վալիտէսինին եիւզիւնէ պիրաղ տիգգաթլըճա պադտըդտա սէպէպինի անլատը վէ տէտի :

— Վալիտէ , եինէ պու ախշամ աղլամըշարն :

— Նէ եաբայըմ օղլում , եինէ ֆիքրիմէ կէլ տի , կէնտիմի պիր տիւրլիւ թութամատըմ :

— Աւնութմալը նէ չարէ պէյլէ զամմ ու գասալէթ իլէ կէնտինի խարապ խտէյօրսուն :

— Լ'Հ օղլում , ունուտուլուր տէ՞րո մի տիր :

— Նէ չարէ էլիմիզտէն նէ կէիր , նէքի եաբապիլիր խտի խտէք ճէմիտինի իճրա իլէտիք :

— Հալա պէնիմ տաՀա ումուտում վար :

— Վալիտէ , պօշ շէյլէր , Լըւահըն միւրատը պէյլէ իմիշ տէյիպ , զայրէթ իթմէլի ֆիքրիւ տէն չըգարմաղա :

— Պու կիւն տօղտուղու կիւնտիւր , քիլիտէյէ կիտիպ պիր չօգ տուա էթտիմ , վէ Լըւահ սէնին իշէրլինէտէ ահսանլըգ վէրսին տէյի րէճա իթտիմ , պիրաղ բարա արթըրատըն , զիւրա տաՀա ումուտումու քէսմէմիշիմ , էկէրքի էվլէվքի վարիյէթիմիզ օլտայըտը ուղըունա խարճ խտէրիտիմ :

— Վալիտէ , պանա սօրաբսան պօշ տուր , բահմէթլի բէտէրիմ պունճա բարալար սարֆ

էթմիշ պիր ֆայտասը օլմամըշ տէյի սէն սէյ-
լէրսին :

— Լշյլէ տիր օղլում, ֆագաթ սէն վարիտէ
եիւրէյինի պիլմէզսին, պիր առամա ինանմագ
կէլմէզ :

— Պիլիրիմ, լաքին նէ չարէ Ալլահըն միւրա-
տը պէօյլէ իմիշ, հայտէ վալիտէ եաթ, բա-
հաթլան, պէնտէ կիտիպ եաթայըմ, զիրա եա-
րըն սապրահ էրքէն դալգըպ իլք կիտէն վաբօր
իլէ էնէճէյիմ :

— Լիշին չօք իշին մի վար :

— Սուհիպ պէյ պէնի իթէտաիրմիշ, վէ էր-
քէնճէ էնսին տէմիշ :

— Վալիպա պիր իպթիզալը իշի օլմալը :

— Լշյլէ մէմուլ իտէյօրում, Ալլահ վիրէ պիր
պէօյիւք սըբարըշը օլտայըտը, զիրա պիլմէսին
նէ վարիյէթին սահապը տըր, հէմէն տէյէպի-
լիրիմ քի, Սթանպօլտա իքի իւջ զէնկին վար
իսէ պիրիտէ Սեպուհ տուր : Պիր դաջ կիւնէ
կէլէնէ Գաստար պէօյլէ զէնկին օլտուզուհու-
պիլմէյօրուտում, Պէյքօղտան իչէրի ալտըղը
չիֆթլիքատէ նէ բաբալար իտարճ իթմիշ պէն
թաաճճիւպ իտէյօրում, վէ իշինտէ պուլու-
նան քէօյիւլէր իլէրի կիթսին տէյի նէ գօլտ-
լըգլար կէօթէրիյօր պիր առամ շաշար Գա-
լըր :

— Նէ գաստար էյի եիւրէյի վար :

— Իշիտիլմէմիշ շէյ, օ տէրէճէ վարիյէթին

սահիպի օլարագ ասլա զուրուրիէթի օլմատը,
զընտան մատա, եանրնա եագլաշանըն էլպէթ-
տէ տէրտինէ պիր չարէ պուլուռ, յաթին պու-
կիւնէրտէ նէ դատար թէպտիլ օլմուշ կէօր⁸
սէն, թապիաթընըն էյլէյի ասլա տէյիշիմէմիշ
իսէտէ. վիճուտի խարապ վէ ագլը բէրիշան
կիպի: Աէպէպի նէ օլտուզունու բէք մէրպը
էտիպ անլամագ իսթէտիմ իսէտէ, պիր աիւր-
լիւ միւմքին օլմատը:

— Օտնն իտէրիմ պու կիւնէրտէ չիֆթլէյէ
կիթտին:

— Եվլէթ, օրտա քեահեասընա սօրտում. վէ
պաշգա քէօյլիւլէրինտէ աղլընը արատըմ քիմ⁸
սէնին պիր շէյ պիլտիյի եօգ վէ ագլըլարը էր-
մէյօր:

— Չօք աճայըպ շէյ:

— Ետլընըզ շունու տէտիլէր քի՝ չիֆթլէյին
իչինտէ պիր քէօշք վար ըմրշ, կիւնտիւզէրի
պիր գաշ սաաթ կիտէր գաբանըր ըմրշ, վէ
ջըգտըզը վագըթ բէրիշան կիպի կեղէր իմիշ:
Կիճէլէրիտէ սապահա գատար վագթինի օրա-
տա կէշիբիր իմիշ:

— Աէն հիշ կիրմէմիշ սին օ քէօշքէ:

— Ետլըր, կէնտիսինտէն մատասը կիրէմէյօր:
Պէն պիր կիճէ գալտըմ, բէք եօրղուն օլտու-
զումտան էրքէնճէ եաթըպ ֆարգընաա օլա-
մատըմ:

— Կէօրտիւյիւն թէպտիլլէյին սէպէպինի սօր-
մատըն մը:

— Ղէսարէթ իտեմէտիմ, հեր նէ իշ իչին կիթմիշ իտիմ իսէ օնուռն իւղէրինէ պիրաղ սէօյլէշտիքտէն սօնդրա, պանա իզն վէրտի կիտիպ ըահաթլանայրմ տէյի, չաբըճադ անլա տըմ քի, ալըշ վէրիշ իւղէրինէ չօդ վադըթ սէօյլէշմէտէն թաաճիզ օլույօր, տիւշիւնճէսի նէ իսէ եալընըզ զիհնի օնտա :

— Շօճա Լըթինին վալիտէսի, զէննէ թայֆէսինէ մախսուս օլան ֆէթանէթ իլէ, տէտի :

— Կէօրիւնիւշտէ պիրինէ մուհապպէթ վէրմիշ օլմալ :

— Բէք էյի, մուհապպէթի վար իսէ քէօշքիւն իչինէ կիրիպ սաաթլարճա օթուրմասը նէ՞ օլմալ :

— Քիմ պիլիը էլպէթտէ պիր սէպէպի վար :

— Կէչէնլէրտէ սօրտու քի Վրիգորեան Սիբայէլ աղայը թանըրմըլմ տէյի :

— Նիճին :

— Պիլմէյօրում, էվլէթ թանըրմ էյի պիրատամա պէնպէր տէտիմ իսէ, եիւղիւմէ տիգզաթլըճա պադըպ պիր ճէվապ վէրմէտի :

— Իրանի իլէ Սիբայէլ աղանըն արասը նա՞սըլ տըր :

— Իյի կէօրիւնիւր տաիմա պիրլիքտէ կէօրիւրիւմ, ֆազաթ էվէ կիթմէյօրումուշ տէյի իշիթտիմ :

— Վարդուկ առատունուռն էլմալարը նէ՞ օլտու :

— Քիմ պիլիք, Սոհիպ պէյ սէօյլէյօրուտու
քի Լօնտրայա կէօնտէրիպ սաթտըրաճագ տէ-
յու :

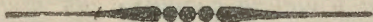
— Իշիթաիմ քի Սիքայէլ աղա Իրանիէ չօգ
բարա տայանմըչ աէյի, վէ ալապիլէճէյիտէ
շիւպհէլի իմիշ :

— Պէնտէ էօյլէ տույտում :

Պու մապէյնտէ հօճա Լըթին սասթա
պագըպ տէտի :

— Հայըճու վագըթ կէչմիշ, կիտիպ եաթմա-
լը եարըն սապահ վագթինտէ գալգմագ իչուն :

Վէ վալիտէսինին էլլինի էօբաիւքտէն սօնդ-
րա օտասընա չէքիլտի :

Պունտան էվիէլ նազլ իթախիմիզ վէջն
իւզրէ, Վարդուկ տուտու Սէրկէյ Նէթրովի-
չին վէֆաթընը տուլտուգտան սօնզրա, հիջ
պիր կէօնա թէսլիէթ գապուլ իթմէզ պիր
հալէ կիրիֆթար օլմուշ իաի, լէյլ ու նէհար
տնըն թասվիրի կէօզլենիւն էօնիւնտէն պիր
սանիէ զայպ օլմայրպ, անտէն կէօրտիւլիւ
շունճա բէտէրանէ մուհասպպէթին վէ նիյմէ-
թին քեաֆֆէսի ֆիքրինէ կէլէրէք, վէ սօն
նէֆէսինէ տէկին կէնտիտինի ունուլթմատըլը-
նը տախի տիւշիւնտիւքտէ, չէշմինտէն տիւ-
շէն եաշէր բէնպէ եանագլէրինին իւղէրին-
տէն ճէրեան օլուր իտի:

Պունճա վարիէթէ մարիք օլմուշ իսէտէ,
ասլա անը իգպուլ ատտ իթմէզ, զիրա ճի-
հանտէ եաբ եալընըզ գալմըշ, վէ վարիէթի-
նին սէպէպի իլէ էթրաֆընտաքի տիւշմէնլէր
տահա զիյատէլէշէճէյինէ իրշատ օլմուշ:

Soulթ օլարագ եալընըզ ()իկա իվանօյնա
վար, օլ տախի Նէթէրսպուրկտա, վէ պուն-
տան մատա, պիր կիւն օլուպ տիւնեայա կիր-
տիլի հալտէ հալի իլէ կէնտի զէվճինտէն ա-
խէրինի չօգլուգ տիւշիւնմէկէ վագթի գալմու-

յարագ կիտէ կիտէ օլ տօսթլուգ զէվալ պու-
լտճաղընա շիւպհէսի եօգ :

Պաղը պաղը Մուհիպ պէյի տիւշիւնիւր ,
Ֆազաթ տույուղու աշգտան , նասըլ քիտէ-
տիք , օլ տէրէճէ իսէվի իտէր քի , եալընըզ
տօսթլուղըլա գալամայաճաղընը բէք աշիբեար
կէօրիւր օլտուղընտան , էլինտէն կէլտիյի գա-
տար եագընիյէթ վէսիլէլէրինի էքսիլթմէկէ
ղայրէթ իտէր օլուպ , սօն կէօրիւշտիւքլէրին-
տէն պէրու պիր այ գատար օլմուշ տէլիգան-
լըյը կէօրմէյէ կիթմէմիշ իտի :

Իբանինին էհլի պիր կիւն եինէ պու միւլ
հազալարտա իքէն , պէնաէլէքինտէն պիրի ի-
շէրի կիրիպ պիր թէզքիրէ թագաթիմ իլէտի :

Մէրսում : հէման աճէլէ իլէ մէքթուպի
աջըպ մէֆուլինէ ալեահ օլտուգտա , պիր
գաշ տաքըգա մուգատտէմ իթտիկի միւլնա-
ղալարըն ճէմիսի սահիհ օլտուղունա պիր գաթ
տախի իրշատ օլտու :

Թէզքիրէնին մէֆուլի շու իտի :

“ Պու կիճէ զէվճինիզ թէպտիլ գըյաֆէթ
“ իլէ օտանըլա կիրիպ միւլճէվնէրաթընըզ չու-
լաճագ տըր ” :

Կէրջի Մարտիրոս տղանըն էհլի պու թէզ-
քիրէյի օգուտուգտա կէնտիսինէ տէհշէթ
կէլտի իսէտէ , թէքմիլէն ինանմագ կէլէմէտի ,
գիրա իուլուս սահիպի օլան քիմնէլէր կէօղիւ
իլէ կէօրիւպ իրշատ օլանա տէկին կէնտի էմ :

սալինին պէջիւք ֆէնալըգլէր իճրասընէ միւ-
թէճասիր օլաճաղընա չաբըճագ ինանամաղ,
վէ քիմ պիլիր պէլքի պիր տիւշմէն պու թէզ-
քիրէյի կէօնտէրմիշ, զիրա պու միսիլու իմ
զասըղ եաղըշլէր պաղէն տօսթլուղա մէպնի
օլուր իսէտէ, էքսէրիտէ անճանիպի տիւշմէն
օլապիլիր :

Իշպու նամալիւմ հալտէ հայը վագըթ գալըպ
խտէճէկի հարաքէթէ պիր գարար վիրէմէտի :
Սիւճէվհէրաթընը ալըպ խանէսինտէն չըգուս,
զէվճի սահիհ պու ֆիքիրտէ իսէ իճրասընտէ
օլամաուրըղ հալտէ, թէզքիրէնին խապէրի սա-
հիհ եաթօտ իսիլաֆ օլտուղու մէյտանէ չըգուս,
յաճագ, պուշու թասիհ իթմէք իշուէ խանէ-
սինտէ գալսա հայըճա ճէսարէթ լաղըմ :

Պէջլէճէ պի գարար հալտէ իքէն Սարտի-
րոս աղա խանէսինէ տախիլ օլտու :

(Օ) Լ ախշամ Իրանի՝ էհլինէ տէրէճէի քէ-
մալ հիւանի մուամէլէ վէ իլթիֆաթ լյէլիպ,
թաամտան սօնղրա պիր վէսիլէ իլէ տըլարը
չըգտը :

Սարգուկ տուտու եալընըճա օտասընա
չէքիլպ, թահամմիւլ օլունմաղ հալինի իս-
թիեար իլէ ոօնուշու պէքլէմէքտէ խի :

(Օ) Թասը տէնիզ իւզէրինտէ օլուպ վէ օլ
ախշամ եաղ կիճէլէրինտէն բէք միւլֆէրիհի
օլարագ բէնճէրէյի աչըպ եանընտա օթուր-
տու :

Պաշտօնը տայաթմը տէնիղէ պագար իքէն, պիր իւզ չիֆթէ գայըգ եալընըն բիշիկեա հին տէն կիւզար խոիւպ, եօգարը սօղըս կիթտի վէ եարըմ սաաթտէն սօնըն ալտէթ իլէտի:

Պիր իքի սաաթ մըգատարը թարիֆ իթտի յիմիզ մինվալ իւղըէ իւզ չիֆթէ պու հաւ րաքէթէ տէվամ իլէտի: Ալարդուկ տուտու կէնտի միւլնաղալարը իլէ մէշըսլէ անըն տիգ գաթընտէ օլամատը:

Կիճէնին տէվրի հայըճա իլէրլէմիշ, Իրա նինին էհլե ուշուամամաղա գարար վէրմիշ, հաւ լա բէնճիրէնին էօնիւնտէ օլտու զուստան վասֆ իթտիյիմիզ գայըգ թէքրար եալընըն էօնիւն տէն կէչէր իքէն, բէնճիրէտէն իչէրի պիր թէզ քիրէ աթարար:

Երինճի թէզքիրէ շու վէչհ իլէ եաղըլմըշ լար:

“Սիղէ վէրիլէն խապէր սահիհ տիր, ֆաւ
“գաթ տիւնքի կիւն սիզ պաղչէտէ կէղէր ի-
“բէն, իճրատը օլմուշ տուր”:

Սեպուհ Սուհիպ

Ալարդուկ տուտու սանտըղընա գօշուպ, տըրպ պագար վէ սանտըգճասընը պուլմատը:

Պիչարէ զայէթ քէտէր իլէտի, լաքին պու քէտէրին սէպէպի միւլնէվէրաթըն տիյէթի իլուն տէյիլ, իլա նասըլ քի պու նագլիէթին խլթիտալարընտա իֆատէ իթտիք, անլէրին իւղէրինտէ օլան րէսմէր կէնտի չօճուգլուգ

չազննեն հէր պիր կիւնիւնիւ խաթըրընա կէ-
թիրիր օլարապ անկերի զայս իթախինէ գալպի
մահզուն գալտը :

Այբին Սուհիպ պէյին սյու տէֆա եինէ
կէնախիսինի ունու թմաաղընը Վարդուկ տու-
տու անըտըգտէ գալպի եաղնըզ թէշէքքիւր
իլէ մի՞ օօլու խոի, պունու խալաթ խոէմէյիզ :

() Լ կիճէտէն սօնղըա Վարդուկ տուտու
Իրանի իլէ Էօմրիւնիւ կէշիրէմէյէմէկինէ դա-
րար վէրտի, վէ տօսթու () Էիանըն եաղտըզ
մէքթուպտէ իթախի տալէթի գապուլ Խոէրէք
պիրազ վապըթ Բարիսէ կիթմէյէ մէյլ Խոէր
կիպի օլուր խոի խոէտէ, պաղէն Սուհիպ պէյ
խաթըրընա կէլիպ, տօսթունա եաղաճապ ճէ-
վապըն պիր գաչ կիւն կերի գալմաունա սէ-
պէպ օլուրուտու : Պու պիգարար հալտէ,
պիրազ վապըթ գալըք Նիհայէթ վար օլան
գուլլէթինի ճէմ խոէրէք, գալլինին արզու-
սինէ մուխալիֆ մէքթուպի եաղմաղա գարար
վէրտի, նասըլ քի զիրտէ թէրճէմէսինի իթ-
միշիլ տիր :

« Կէրչի պու ճիհանտէ, պէնիմ սէվկիւլիւ
() Էիամ, տէրու ու մէշապգաթա հազըր օլուպ
հէր տէմ պէքլէմէլի խոէքտէ, վուգու պուլ-
տուղը անտէ թահամմիւլի բէք միւշքիւ օ-
լույօր :

« Իէտէրիմ մագամնտա օլան Վերկէյ Իէթ-
րօվլիլին վէֆաթընըն խապէրի բէտէր ալէրի

Թարաֆրմա վասըլ օլտուղու տագըգա ճի-
հան պանա պիր մահպուստանէ կէօրիւնտիւ ,
չուն պիր կիւն օլուպ պուլունտուղում հալին
Թէպտիլի լաղըմ կէլտիյի անտէ օլ մէմնուհ
քիմնէնին նէպտի բէտէրանէսինտէ էօմրիւմիւ
կէչիւմէյէ իւմիւա իտէր իտիւմ, ֆլաքին շլմ իտէն
կէրու օլ իւմիտ տախի մահվ օլուպ սահրպսիզ
գալորքմ: Պարի բէտէրիմի վէ վալիտէմի Թա-
նըմիշ օլսամ բտր . . . պահտը սիւահրմտան
չիմտիէ գատար անլէրի պուլմաղա իթտիյիւմ
ճէհտ ու զայրէթին պիր սէմէրէսինի կէօրէ-
մէտիւմ:

“Շիմսիքի պուլունտուղում հալ, պէնիւմ
սէվկիւլիւ ()իւմ, օլ տէրէճէ միւշքիլ տիր
քի, հիչ տէյիլ իտէ մուազգաթան Թէպտիլի
հէր հալտէ լաղըմտըր, պունուն իչուն իթ-
տիյին տալէթի էզ ճան ու տիլ գապուլ ի-
տէրիւմ, ֆագաթ Վլէքսանտըր Վնտրէիլին կէլ-
մէսինէ տալա իգթիլամ օլմայրպ, պու Թա-
րաֆտան եօլա չքգաճաղըմ վագթի պէյան իթ-
տիլիմտէ սէն տախի օրատան վալիտէն իլէ բէ-
վան օլուրսուն, վէ Բարիտտէ պիր իքի կիւն
էվլէլ եա սօնդրա պուլլւշուրուզ, վէ Վնշալ-
լաճ եազըն վագըթտա:

“Վէքթուպինտէ օլան տէր քէնտըր օգու-
տում, ֆագաթ պէն տախի պիր շէյ անլայա-
մայրպ զայէթ իլէ Թաաճճիւպ իթտիւմ:

“Երագընտա կէօրիւշմէք իւմիւտի իլէ ան-

լընտան էօրէրէք , գայլըրըմ սատըդ ասթուան :

ԲՕՁ

Իրանինին էհլի հէր նէ գատար պալատէ մուհարրէր մէքթուպի եաղտը , վէ կէօնտէր տի խէտէ , սահիհինի արարստդ կիտէճէյինէ տահա պիր էյի գարար վէրմէմիշ իտի , վէ պու սէպէպէ մէպնի Լէքսանար Լնարէիչին կէլիպ կէնախիսինի ալմասընէ իգթիզասը կօգ տէյէրէք , հէր հաշ մէճպուրիէթտէն իճթիւ նապ իթմիշ իտի :

Պէյլէճէ պիչարէ Վարդուկ տուտու եինէ նամուշտում հալտէն խէլաս օլամամըշ իքէն եա նընտա պիր գաշ զաղէթա էվրապը օդուր ի տի : Զիչ պիր զէման իլանդէրէ պազմաղ օլ կիւնիւ նասըլ օլուպ իլանտթ սահիֆէսինի չէ վիրտիքաւ շու վէչհ իլէ պիր իլան կէօղլանէ իլիշտի :

« Պօղաղ իչինտէ Պէյքօղտա Վարադուլադ
« Թապիր օլունան մահալ ճիվարընտա պիր քէ-
« պիր չիֆթլիք ոահիպի Սեպուհ Սուհիպ պէյ
« եէտինտէն ֆիրուխտ օլունույօր : Իշպու
« չիֆթլիքաւ պիր օրման , եէթմիշ սէքսէն
« գատար քէյլիւ էվի , պիր պէյլիւք քեարկիր
« պինա , պիր քէօշք օլուպ , վէ զալէթ իլէ
« մահալտար տըր :

« Սէղրիուր միւլքէ զալէթ ճէսիմ ագճէ
« սարֆ օլունմուշ իտէտէ , սահիպի եաղընտա
« կիաւճէք օլմասը իլէ , բէք էհվէն սուրէթլէ

“ ալընապիւր : ”

“ Պու պապտէ թափսիլի մալիու մաթ . քէսպ
 “ իլէմէք արզը խէնիէր գույում ճու չարը
 “ արնտա Տէլալ հօճա Մթթինաէն սիւալ ի
 “ տէպիւրիէր ” :

Հիմաիյէ գատար կէօրաիւքքի , Վարդուկ
 տուտու Մուհիպ պէյ հագգընտէ գալպինտէ
 տուտուղու խարապ խոիճի աչգրն ալէվինի
 տիտէլէրինտէն ճերեան օլան իւմիտսիզ եաշ-
 լէր իլէ տաիմա սէօնտիւրմէք զարթթինտէ օլ-
 մուշ խոի : Պու իլանը գրաէթ իթտիկի ան-
 տէ , Մեպուհ գահրէն չիթթիլի սաթըպ , վէ
 կիտէճէք օլտուղունու անլայրպ , վէ պիր տա-
 խի պէլքի անը կէօրմէյէճէկինի միւլհաղա իւ
 տերէք , տէլիգանլընըն հագգընտա իճրա իլէ-
 տիկի զալիմանէ մուամէլէսինէ բէշիման օլուպ
 տէրէճէի քէմալ էսէֆ իլէտի , վէ նասըլ քի
 ամմէյէ մալիում տուր , պիր նէսնէնին զայպը
 անըն գըլմէթինի զիյատէլէշտիրիպ , վէ ուզաք-
 լանտըգճա մուհասսէնաթը բերթէվսիզ իլէ
 կէօրիւնիւր օլտուղու էօյլէտէ Մուհիպ պէ-
 յին զայպը սահիհլէնտիլի անտէ , Վարդուկ
 տուտունուն տէլիգանլըտան կէօրաիւյիւ շուն-
 ճա էլլիքլէր եէկեան եէկեան խաթրըրնա կէ-
 լիպ , անլէրէ մուգապիլ կէնտինին նանքէօրա-
 նէ տափրանիւր օլտուղունու գալպի կէնտինէ
 սիթէմ խտերէք , կէնտինի թագսիրաթը պուլ-
 քուգտա աֆիլընը խոինմէք տաիլի վաճիպէի

զիմեթի օրոտուրունա գարար վերաի :

Պիր առեմ պու ճիհանաե ,

Հէր պիր աորմ ալորգաե ,

Կէնտինի դանն խլէլէ ,

Քէպիր տիւշէն շէհրինաե :

Ֆէհլասըճա , Վարդուկ տուտու պու գարաւ ,
ըլ վերալքաե , նէ տէրէճէ քէպիր մուխաթաւ
րա կիրտապընըն քէնարընտա սօլաշարգընտան
պի խապէր իտի :

Հէր ինտանա վուգու պուլուր պիր քէյ-
ֆիէթ տիր , պապէն պիր տագըգա , պիր սա-
նիէ քիշինին միւտտեթի էօմրիւնիւն հալինի
թէպալիլ իթմէկէ վէսիլէ օլուր , վէ պու էջլէ
պիր ֆէնա սաաթ սլըր քի , ինտան պաղը պի-
լէրէք սախի կէօղիւնիւ գաբայըպ , պաշթընա
թէվէքքիւլէն ահլալը տիւեէվիէնին ագըն-
թըսընաե թէրէրլէնիպ կիտէր :

Լջլէտէ Վարդուկ տուտու օլ կիւնէ տէ-
կին քետմիլանէ միւլհաղալէր իլէ գաւլանտըլը
գալպինի թէքմիլէն աշգըն էլինէ թէսլիմ է-
տիպ , Վէպուհըն մուհապէթի նէ տէրէճէ
քէսկին իտէ , անտէն զիյատէ շէտիտ պիր ա-
լագայա մաղուպէ օլտու , շէջլէքի ճէտվէլին-
տէն աըշարը ուղըամբշ տէհր էթրաֆընտա
պուլուհան սահրալէրի պաարպ խորապ իթտիլ
յի միսիլու , շաւնճա դէման մէրսումէնին գալ-
պինտէ հապա օլան աշգ ճօշուպ սնըր զապթ վէ
մահաուա էյլէմէք միւմքին տէյիլ իտի :

Իրանինն էն իր թէսի կիւնիւ Լէնիքէ ցտէն վարօրա սիւ վարէն Պէյօղլունա ինտի, վէ կէօրիւ շէճէք ատէմի իլէ պուլլուշուպ միւրաւորնը աշիքէսոր իլէսի :

Լէօրիւ շէճէք ատէմի տէտիյիմիդ ուսթա գալֆալէրտէն պիթիսի(*), էյի միւհէնտիւ շէյլէքի զայէթ միւշքիւ, վէ պաղէն միւմքինսիդ կէօրիւնէն իշլէրի իճրա էտիպ, վէ մէմուլ իթտիյի վապթտէ թէքմիլ խտէր :

Պու ատէմ Վարտիրոս աղանըն էն լինին էյի տօսթու, Լէնիքէ ցտէքի սահիխանէսինի եաքմըշ, վէ պու վէսիլէ իլէ պիր էյի հուգսւգ բէյտա օլմուշ օլարապ, մէրսումէնին խաթըրընա զիյատէսի իլէ բայէթ վէ զաթընա րաղլէթ խտէր խի :

Վարդուկ տուտու միւրատընը պէյանիթ տիքտէն սօնղըա, գալֆայա սիւալ իթտի :

— Լէ՞ մէմուլ խտէրսինիդ միւմքին պիր իշմի՞ տիր :

— Լֆէնտիմ օլ մահալի կէօրմէղտէն էվվէլ պիթ շէյ տէյէմէմ, զիրա պու թարդ իշլէր աւտէթա իշլէրէ գըյաս օլմայըպ, պաշտամաղտան էվվէլ տիգգաթլըճա հէր պիր էթքաֆը իլէ սյապմապ լաղըմ կէլիր :

(*) Հէր նէ գատոր գալֆա լուղէթի զալաթ խտէն, զալաթ մէշհուրէտէն օլարապ պիլ տաթի գուլանմայա մէճպուր օլմուգ :

— Սիդն կիպի պիր ատեմ հէր պիր միւշքիւ
լաթը զայլեպէ՛ իտեր :

— Թէչէքքիւր իտերիմ հագգրմուտ օլան էմ
նիյէթինիդէ , ֆագաթ մահալի կէօրմէղտէն
էվլէլ սէօզ վէրէմէմ , օլուպ օլմայաճաղնիս :

— Բէճա իտերիմ վագթ կէչիւրմէրէք կիտիպ
կէօրմէնիզի վէ մէմուլ իտերիմ քի , իւմիտ
սիզ պիր ճէվապ վէրմէղսինիզ :

— Քուլում ճու չարչըսընուտ տէլլալ հօճա
Լ'թթիննի կէօրմէլի տէտինիզ , էօյլէ տէյիլ մի
էֆէնաիմ :

— Իվլէթ հօճա Լ'թթինտէն էթրաֆը իլէ
անլայապիլիւրսինիզ , ֆագաթ նասըլ քի ըէճա
իթտիմ , միւշթէրի մագամընուտ զիյարէթ իտէ
ճէյինիզ խաթըրընըղուտն չըգմասըն :

— Իսայըր :

— Վէ պատէհու չիֆթիլի պիր էյիճէ կէօր
մէյէ վէսիլէ իտերէք , պիր իքի կիճէ գալմալը
օլտուղուհուղու պիլաիլիւրսինիզ :

— Իլպէթտէ :

— Վէ ըէճում իւղքէ զայլէթլէ էսրաբէն պու
իշն իճրասընա հիմմէթ իտերսինիզ :

— Հիչ վէավէսէ իթմէլին էֆէնաիմ :

— Եարըն կիտէպիլիթմիսինիզ :

— Իվլէթ , էկէքքի հօճա Լ'թթիննի թարա
ֆընտան պիր վէսիլէ զուհուր իթմէղ իտէ :

— Սէմուլ իթմէմ , զիւրա սահիպի Սուհիպ
պէյ եագընուտ կիտէճէք տէյու իլան օլմուշ

պիր ան էվիլէլ Ֆիրուսթինին իճրա օլմասը ի-
չուն հէր հալտէ զայրէթ իտէճէքլէրի աշի-
քեար :

Վարդուկ տուտու Սուհիպ 'պէյին իսմինի
վերտիքտէ եանապլէրի լալ բէնկիտէ օլտու ի-
սէտէ գալֆա տիգգաթընտա տէյիլ իտի , զի-
րա սէնտաթ սահիպլէրինէ պիր միւշքիլ իշ
թէքլիֆ օլունտուգտա , անըն իճրասընըն թա-
սալիլուրի իլէ մէշղուլ օլարագ , խարըճընտա
օլան քէյֆիլէթլէրէ բէք զիյատէ տիգգաթ ի-
տէմէզլէր , վէ տէրագապ իրանինին էհլի հա-
լէթի ասլիէսինի քեսպ իլէյիպ թէքրարէն
տէտի :

— Վէ էկէր կէնտինիղի իշթահար միւշթէրի
կէօսթէրի իսէնիղ , ասէր մէշղուլիլէթի տա-
խի օլտա պէրթարաֆ իտէր :

— Իֆէնտիմ հէր ճիհէթ իլէ զայրէթ իտէ-
րիմ միւրտտընըղըն իճրա օլմասընա , վէ միւմ-
քին օլտուղու հալտէ պիր ան էվիլէլ պիթմէ-
սինէ չալըշաճաղըմա շէք ու շիւպհէ իթմէյին :

Վարդուկ տուտու թէշէքքիւր իթտիքտէն
սօնղրա տէտի :

— Եթ՞ վագըթ պիր խապէր ալապիլըրիմ :

— Օտնն իտէրիմ իւչ կիւնտէն սօնղրա :

— Իջլէ իսէ բէնշէէնպիհ կիւնիւ :

— Իվիլէթ , պէնտէնիղ տէվլէթխանէնիղէ
կէլիպ զաթընըղ իլէ կէօրիւշիւրիւմ :

— Իճա իտէրիմ սիղ թաճիղ օլմայըն , պէն

եինէ Պէյօղլունա ինէրիմ :

—Նյասըլ քի էմրինիզ օլուր իսէ, եալընըզ
շունտան խէվֆ իտէրիմ քի, զաթընըլը պէք-
լէթտիրմէյիմ, զիրա օլ կիւնիւ նէ վսդըթ կէ-
լէպիլէճէյիմ մալիււմ տէյիլ :

—Չարարը եօգ, վաբօր վագթինէ գատար
թահամմիւլիւմ օլպպիլիր :

Պու գարարտան սօնըրա, Վարդուկ տու-
տու լքէնի քէօյէ ալտէթ իյէտի, վէ զէվճինի
եալըտա պուլտու իսէտէ, եանընտա իլիշմէ-
յիպ օտասընա չէքիլտի :

Ի վիճակ շուռու ի ֆատե ի թմեկնիզ քի,
 Գրիգորեան Սիբայէլ աղանըն վարկեթի
 չէնտ մահ զարթընտա թէքմիլէն չիւրիւմիւշ
 իտի, չէ օյլէքի տէֆթէրլէրինէ տիգգաթլըճա
 պագարգտա կէնտիսինի հայլըճա մէտեիւն
 կէօրտիւ իսէ, (Մարտիրոս աղատե օլան ալա-
 ճողլընը մաթլուպ էտիպ, վէ հայլըճա սըգըշ-
 աըմըշ օլարագ Իրանի էհլինին էլմասլէրինի
 չալըպ, նաալլ քի պուշտան էվիլէլ նագլ իթ-
 տիք, վէ բէք աղ պիր չէյ կէնտիսինէ ալը գօ-
 յուպ (չուշն ախէր տիւրլիւ եաբամազլուր)
 պագը գալանը թէքմիլէն Սիբայէլ աղայէ
 թէպլիմ իթմիշ իտի, վէ Գրիգորեան տաիի
 կիլլիճէ վէ աճէյէթէն էհվէն ֆլյաթ իլէ էլ-
 տէն չըգարըպ իգթիզասընա սարֆ իթմիշ օլա-
 րագ, պիր գաշ կիւնտէն սօնղրա ելինէ պիր
 ագճէյէ մալիք տէյիլ իտի:

Ելէլիմ Իրանիյէ, օլ տաիի կէնտիսինէ
 ալը գօտուղու մըգտարը նագտ խլէյէրէք,
 գուժարա միւսլթէլա օլտուղունտան, նասըլ
 քի օգուլան տօսթուժուղ բէք էյի պիլլը, եի-
 նէ օյնամայա պաշլալըպ, պիր գաշ կիճէտէ է-
 լինտէ օլան ագճէյի ղայպ խլէյէրէք, էվիլէլքի

տերէճէսինի պուլտուղունտան մատա իւջ տէօրթ քիշլյէ եէնիտէն հայլըճա մէտեուն գալտը , չէօյլէ քի Վարդուկ Կոտաունուն միւճէվհէրաթը իւջ պէշ կիւն զարֆընտա նա պէտիտ օլտու :

Իրանինին էհլի Պէյ օղլունա էնտիյի կիւն , Սարտիրոս աղա իլէ Իրիգորեան եալըյը խալի պուլուպ պիրլէշմիշլէր : Պու իքի ըէֆիգին քիմսէնին նէզտինտէ իթիպարլէրի գալմամըշ օլարագ , վէ սայիր պիր իւմիտլէրի տախի օլմայըպ եինէ կէօղլէրինի Վարդուկ տուտու նուն վարիյէթինին իւղէրինէ չէվիրմիշ խալլէր , վէ պունլար , նասըլ քի մայլւմ ըմրշ տըր , էօյլէ պիր ատէմլէր խոի քի կէնտի միւրատլէրինէ էրմէք իչուն հէր պիր էֆալը չէնիէյի միւրթէքիպ խալլէր :

Իրանի եալընըշ ճիպիլլէթի ալադ պիր քիմսէ վէ պու Ծիհէթլէ զիյատէսի իլէ գօրգուլաճագ պիր ատէմ տէյիլ , ֆագաթ Սիքալէլ աղա պիրա զիմէթ վէ պիրա նամուս օլտուղընտան մատա էբէյի ֆիթնէ վէ զէքի օլարագ , Սարտիրոս աղայը ալաթ միտիլու գուլլանրը վէ տահա զիյատէ խէվֆ իթմէկէ շայեսթէ պիր ատէմ :

Պալատէ իֆատէ իթտիյիմիզ միտիլու օլ կիւնիւ սէօհպէթլէրի եինէ Վարդուկ տուտունուն վարիյէթի հագգընտա , չէօյլէ քի պիր թարիվի ճէտիտէ իլէ մէրսումէյի պիր

գաթ տոթի սէ ֆալէթէ տիւշար իթմէյի թէ
ֆէք.բիւր իթմէք իւզրէ իտիւէր :

այլըճա միւշալէրէտէն սօնզրա Գրիգոր
եան Իրանիէ սիւալ իթտի :

— Ի հինիզէ կէլէն մէքթուպին մէֆումի
ֆիքրինի զտէ մի տիր :

— Այ տիմէք հէր պիր հարֆը խաթըրըմտա
տոր , վէ հաթթա եանըմտա թէրճիւմէ օլուն
մուշ պիր նուսխէսի վար — տէյու Սարտիրոս
աղա ճէվապ իթտի վէ կէօյա հէր պիր խու
սուսու տիւշիւնէն թէտպիրլի պիր քիմսէ օլ
տուղսնու թալըրնտան պէյան իտէրէք զու
րուրիէթ քէսպ իյլէտի :

Փագաթ Սիքայէլ աղա ,

— Աերչի պէն սիզէ օլ զէման թէնպիհ իթ
տիմ իտի — տէտիք տէ Սարտիրոս աղանըն
քիպիրլիէթի հայըճա թէնզիլ օլտու :

— Ի վիլէթ սիզտէ սէօյլէմիշ իտինիլ , ֆագաթ
պէնտէ եանի եա . . . քիպիրլէք իչուն տէյիլ ,
ֆիքրիմտէն կէչէյօր ուտու պիր եօլ պուլուպ ,
տալիմա իսթէտիյիմիլ վագթ սուհուլէթ իլէ
պիր պագմանըն չարէսի օլտա տէյու :

— Ի շթէ անըն իչուն քօքիասընը ալոպ թէր
ճէմէսինի իթտիրտիք , զիրա պուհտան մատա
սուհուլէթի եօզրուտու :

— Ի օյլէ եա , էֆէնտիմ , ֆագաթ . . . եա
նիեա պէնտէնիլին տէ գուվլէի հաֆըզէսիտէ
ֆէնա տէյիլ տիր , հէր պիր շէյ խաթըրըմտա

բէք էյի գալըր, եանիեա մէքթուպին դօբեա-
սը օլմայարադուտ հէր պիր շէյին ճէվապընր
վէրէպիլիրիմ:

— Վարդուկ տուտու օիգտէն էվիլէ վէֆաթ
իթսէ սիդ միրասիսօր օլապիլէճէք մի սինիզ:

— Պու խուտուս պիր էյիճէ ֆիքրիմտէ գալ-
մամըշ իսէտէ զանն իտէրիմ. . .

— Ին էլզէմ մուգապլէլէյի ֆիքրինիզաէ հըֆզ
իտէմէմիշսինիզ:

— Սահիհ էֆէնտիմ, ֆագաթ եանիեա, շէօյ-
լէ պիր էյիճէ թէֆէքքիւր օլունտուղու հալ-
տէ տէր իսաթըր օլաճաղը շիւպհէսիզ տիր:

— Խաթըրումա շու վէչհ իլէ կէլիօր քի, կէրշի
պիր տէֆա օգունտու իսէ տէ, էհլինիզ էվ-
լատ սահիպի օլմայարադ վէֆաթ իթտիքտէ,
սիլէ եալընըզ գարէլէր կիյմէք տիւշէճէք:

— Նէ միւժքին էֆէնտիմ, պէնտէնիզէն նի-
քեահլը գարըսը տէյիլ մի, հէր հալտէ պէն-
տէնիզ հիչ տէյիլ իսէ պիրազ միրասա կիրի-
շէճէյիմ, զիրա նէ գատար օլսա պէնտէն եա-
գընը վար մը. եանիեա շէօյլէ քի. . . :

— (Նլար սիղլին պօշ իւլեալէրինիզ, վէ ճա-
հիւսնէ միւլհազալարընըզ, մէքթուպուն եա-
ղըրջւ բէք աշիքեար տըր, վէ պիրտէ վէքիլ
նասպ օլմուշ տուր քի հարֆ պէ հարֆ իճ-
րասը օլաճաղընա ասլա շիւպհէ իթմէյին:

— Ի՛օյլէ իսէ. . .

— Պիր չարէսինէ պագմալըյըզ:

— Այն կիսի չարէսինէ պագըլապիւնը , պիր էմ
րի Հագգ վուգու պուլտուզու անտէ , սիղին
զաննընըզա կէօրէ , օլ ճէսիմ վարիյէթ քիմ
պիլիր քիմէ թէրճի օլաճագ :

— Պէնիմ եալընըզ զանն իտիշիմ տէյիլ , սա
հիհի պու տուր , վասիէթին գուվլէթինէ սիլ
տէ պիր էյիճէ շիմսիէ տէկին աշինա օլմայը
յըտընըզ , վէ պիր չարէսինէ պագմագ լազըմ
լուր :

— Եանիսա պէնտէնիզ շէօյլէ մէմուլ իտէյօ
րուտում քի , պէնտէնիզտէն մատա միրասիօր
օլամազ պէլքի տէյու :

— Տէֆա թէքրարլամանըզ պիհուտէ , օնու
իլին հիլ իւմիտ իթմէյին : Հիմսի սիլ պանա
չունու պիլտիլին քի էլմասըրը սիլ չալմը
օլտուզուսուզու էհլինիլ շիւպհէ իթմիլ մի
սիր :

Իրանի հէր նէ գատար ալչագ պիր ատէմ
իտի իսէտէ , Սիքայէլ ազա չալմագ լուզէթի
նի թէլաֆֆիւս իթսիքտէ , քիպիլիյէթինէ
հայըճա աօգուսուպ , ֆագաթ ալչագըզը իլէ
գօրգագ տաիի օլարագ Իրիդորեանա րուպէ
րու կէնտիսի թահրիք իթտիյինի տիմէկէ ճէ
սարէթ իտէմէյիպ չու գատար տէյէպիլտի քի ,

— Իֆէնսիմ պու մատտէնին իճրասը եալը
նըզ պէնիմ րատէթիմ իլէ օլմայըպ , չօգճասը
ախէրինին նասիհաթը իլէ օլտու :

Իտքին Սիքայէլ ազա միւհիլի օլտու զուսու

Թէքմիլէն ըւտտ խտէրէք ճէվապ իթտի :

— Այժմ տիկինիդ սահիհ տախի օլտա նասիհ հիչ պիր վագըթ ճիւնհալը աւտտ օլտնմաղ , հէր պիր խուսուստա ֆախլ քիմ խտ մէսուլիլ յէթ օնտա տրր , պուհտան մատա պէնի պու իշէ միւլհիդ իթմէք իսթէտիլինիդի բէք ա ճաշիպ կէօրիւրիւմ , չուն պէն սիզտէն տէյնիլինիդի մաթլուպ իթտիմ , սիզտէ ախէր պիր չալէ պուլամայըպ , պու թարիդ իլէ պօրճուհ նուզտան գուրթուլմողէ գարար վիրտիլինիդ հալտէ , սիզլին ըէյնիդէ գարջը կէլմէտիմ , հաթթա տէյնիլինիդ տախի թէքմիլէն էտա իթ մէյիպ , պիր մըգտարընը եանընըզտա ալըգօ յարագ , պս սըրգաթտէն գաթ գաթ իսթիլ ֆատէ իթտիլինիդ :

Ասրտիրոս աղա Գրիգորեանա սահիհէն հալա մէտեուն օլմասը իլէ սուքիուլ իլէտի , վէ Գրիգորեան խտ էֆքետընըն իճրասը ի չուն Իրանիլէ իհթիաճը օլտուզունտան , վէ անըն իլէ պօզուլմագ հիչ պիր ճիհէթ իլէ իշիւնէ կէլմէտիլինտէն տէտի :

— Շիմաի պու միւզաքէրէլէր վէ զիմմէթճէ միւպահասէլէր պանա պիհուտէ կէօրիւնիւր , Աիզլին իհթիաճընըղ օլմասը իլէ էհլինիդտէն կէյա պիր իսթիգրապ իթմիշ օլտուհուղ , Ալլա հիզ սիզէ վիրտիլքտէ եինէ եէրլինի սօլտուրուրսընըղ , պա խուսուս էհլինիդ շունճա վալիլէթէ մալիք օլարագ , սիլ պու տէրէճէ զա-

բուրիցեթ չէքմէնիդ հիշ րէվա տէյիլ տիր, պու
մէսէլէյի պէր թարաֆ խտէրէք եինէ սէօհպէ-
թիմիզէ տէվամ իտէլիմ:

— Իվլէթ էֆէնաիմ, պէնտէնիզտէ եանիեա
շէօյլէ միւլհաղա խտէյօրում քի, եանիեա էհ-
լիմ եապանձը օլմայըպ, եա պէնտէ օլմուշ
եա օնտա օլմուշ իքիմիզտէ պիր վուճուտ սա-
յըլարաֆ, պիր ճիւնհա սահիպի տէյիլիմ զանն
խտէրիմ:

— Վէ էօյլէ օլտուղունա շիւպհէ իթմէյին:
Շիմաի սիդ պանա շունու սէօյլէյին քի, էհլի-
նիդ իլէ հիշ սէօհպէթ օլտումու սանտըգճա-
նըն զայպ օլմասը հագգընտա:

— Խայրը էֆէնաիմ:

— Վիդ հալի իլէ պիր շէյ սիւալ իթմէմիշ օլ-
մայըսընրդ տրր:

— Իվլէթ էֆէնաիմ, ճէսարէթ իտէմէտիմ:

— Աէնտիսիտէ պիր շէյ աշմատը էօյլէ մի:

— Հիշ պիր շէյ:

— Բէք էյի նըշանէ տէյիլ:

— Նիշին էֆէնաիմ:

— Շունուն իշին քի, պու թարղ պիր շէյ
խանէնիզին տէրունիքտէ վուգու պուլտուգ-
տա, սիզին ալտըղընըղը սահիհ պիլմէմիշ օլտա-
յըտը, տիտէրինտէն շիւպհէ խտիւպ, վէ պու-
լունմանըն չարէսինէ պագըլմասը իջուն հալի
իլէ սիզէ սէօյլէյէճէք խտի, լաքին պէօյլէ սու-
քիու թ իթմէսի սիզին ալտըղընըղա մալիու մաթը

օլմասրնա պիր պէօյիւք իսպաթ տրր, ըտքին քիմ խապէր վերմիշ օլապիլըր — տէյուպ Ալի քայէլ աղա բէք աէրին միւհաղայա վարաւ, վէ պատէհու տէօնիւպ եինէ սիւալ իթաի :

— Ե՛ծապ հիշ խապէրի եօ՞գ մու աուր աէր սինիզ :

— Ալլմէյօրում է ֆէնտիմ :

— Աէրէ աէ սապլար ըտր :

— Օտասրնտա սանտըզն իչինտէ :

— Օլ կիւնտէն պէրու սանտըզը աշմատըզը նը մէմուլ իաէրմիսինիզ :

— Գապիլ տիր է ֆէնտիմ :

— Սիզին իլէ մըւամէլէօի նա՞նըլ տրր :

— Իէք ֆէնա աէյիլ է ֆէնտիմ, ֆազաթ բէք. տէ գաւրը գօճա պէյնինտէ լազըմ օլան հալէրին իճրասընտա գուսուրուզ աէյիլ, շէօյլէքի պէնտէնիզ կէնտի ղէվճի օլուպ օլմատըզմա պայաղըճա շիւպհէմ վար — տէյէրէք Վրանի տէնիզէ տօղբու նազար իթմէ կէ մէճպուր օլ տու :

Գրիգորեան կիւլէրէք ճէփսոյ իթաի :

— Աի՛շին ճէհա իթմէյօրսունուզ պէյնինիզտէ օլան պիւրուտէթին տէֆ օլմասրնա :

— Իֆէնտիմ պու հայը ղէմանտան պէրու տուր, խաթըրընըղա կէլըր մի, պիր ախաւմ եաղմուր եաղաշ իլէ էվէ ավտէթ իթմիշ իտի եա, օլ կիւնտէն պէրու պու հալ վուգու պուլմուշ տուր :

Իրանի պու ճէվապը վերտի իսէ օլ զէման
Սիքայէլ աղա կէնտի բայրնա մէճպուր օլտու
տէնիզէ տօղրու պագմայա վէ պիր Գաչ տա
գըգա միւրեալէմէլէրի գաթ օլուպ պատէհու
Գրիգորեան տէաի :

— Օլտուրէթտէ գալմամանրզ իչուն շիմտի
սիզէ իքի եօլ վար : Լփվէրա պիր մըգտար շէյ
էհինիզաէն իսթէյիպ տյմադ , ֆագաթ քիւլ
լիէթլի պիր բարա տլամայաճաղընրզ տշիքեար
օլտուղընտան , պու եօլա դայրէթ իթմէք մէն
ֆաաթը տէիլ : Իքինճիսի շու տուրքի , վէ
օլ պիրինաէն բէք չօգ էյի տիր , պիր միրաս
խօր բէյտա իաէպիլմէք , զարարը եօգ հէր նէ
տուրէթտէ օլուր իսէ օլտուն , պատէհու օլ
ճէսիմ վարիյէթին թէքմիլէն իւհաէմիզէ կէչ
մէսի իչուն գօլայրնը պուլուրուզ . . . :

Իրանինին ֆիքրի պուրալարա գատար վար
մամիշ օլարադ , պու տէհչէթ կէթիրիճի սէօլ
լէրի Գրիգորեանտան իշիթմէտէ գալպինտ է
Սլարգուկ տուտունուն հագգընա պիրադ մէր
համէթ տույաու իսէտէ , օլ ճէսամէթլու վա
րիյէթին սահիպի օլաճաղընը խէյալ իյլէտիք
տէ , չարուճադ օլ մէրհամէթին էսէրի տա
խի գալմատը :

Պու մապէյնտէ վաքօրուն կէլաիյինի կէօ
քիւպ , պիրիպիլլէրինաէն պրըլալար ,

Իւջ կիւն իսկծամ պուլանա տէկին, Կանի
բէնչէմպիհ սապահընա գատար Վարդուհ
տուտունուն նէ տէրէճէ սապրէ իսկծիզար
օլտուղունու գալէմէ ալմագ միւմքին տէյիլ,
վէ պու պիչարէյի խորապ խոէն Եաղնիզ սապ-
րըն աղապը օլմայըպ, իլլա միւրատընըն իճրա-
պ մէշքիւք պիր քէյֆիէթ օլտուղունուան,
հէր տաղըգա պինէրճէ տէֆա իւմիտ գալ-
պինէ կէլիպ պատէհու ֆիրար խոէրէք, մէր-
համէթէ շայան պիր հալ քէսպ իթուրմիշ խոի-
Վիհայէթ բէնչէնպիհ սապահը Վարտիրոս
աղանըն Եհլի ֆայթօնա պինիպ շէհիրէ Էնտի
պէքլէտիյի առէմ, Կանի վասֆը կիւզար խոէն
գալֆա տահա կէլմէմիշ օլտարագ, իքի ստաթ
գատար տահա Երիւն նամպիւմ հալտէ վազ-
թինի կէչիրմէյէ մէճպուր օլտու, վէ պու իքի
ստաթ միւտտէթ պիչարէյէ նիհայէթսիզ կէօ-
րիւնտիւ :

() Կանըն իչինտէ կէզիպ տուրուր, պաղէն
բէնճիրէտէն Եօլուն կէօլլէր, իքի իւջ տաղը-
գատա պիր ստաթա պաղար, Էլինէ պիր քի-
թապ ալլապ պիր մարա օգույուպ պըրաղըր,
արսատա պիր քանաբէնին իւղէրինէ Եան կէլիւր

խէտէ , օթուրամայրայ թէքորար գալգար :

— Ինձամ պու խիթամ պուլմաղ եիւզ եիւ
կիրմի տաղըգա թէքմիլ օլուպ , մէղքիուր
գալֆա կէլիւր կէլմէղ Վարդուկ տուտու գար-
չըլայրպ սիւալ իթտի :

— Եսօրլ , նէ՞ եաբարնըղ կիտէ պիլտինիղ մի :

— Իվլէթ էֆէնտիմ կիտիպ կէօրտիւմ , վէ
պիր էլիճէ կէօղտէն կէչիրտիմ , ֆապաթ պիր
շէլին տիգգաթընտա օլտում , Սուհիպ պէյ
հէր կիճէ օքէօշքէ կիտիպ սապահլայօր :

Պու սէօղէրէ Վարդուկ տուտուհուն կէօղ-
լէրի եաշ իլէ փօլուպ աէսի :

— Սապահա տէկին վազթիմի օրտամը կէչի-
րիօր :

— Իվլէթ հէնաղ շէֆապ աթանպ գադար
օլ մահալտէ գալրպ քէօլիւլէրին ալանմասը-
նա եարրմ սաաթ գալարապ չըգըպ օտպօընա
կիտէյօր , պէնտէնիղ իքի կիճէ գալարմ իւք
կիճէսի տըշարը չըգար իքէն , Սուհիպ պէյին
կէրտիլինի կէօրտիւմ իսէ կիզէնտիմ , Ֆէնտի-
սի կէլիպ կէչտի , վէ օլ քէօշքէ կիթալինի
կէօրտիւքաէն սօնղրա իշիմէ տէվամ իթտիմ ,
սապահլայըն օլտուղում օտայա կիրտիքաէն
սօնղրա կէօրտիւմ չըգըպ կիթալիլինի : Իքինճի
կիճէ եինէ պու նազլիմին թըբէլօր :

Վարդուկ տուտու ֆիքրինտէն — զավալը
Սեպուհ պէն սէնի պու հալէ կիրիֆթար իթ-
տիմ , վէ առլաուղում ռահիճ իմիլ — տէյէ-

բէք հէման աճը եաշէր տէօքմէ քէրթէքինտէ
կէնտինի թօքլայըպ թէքրարէն գալֆայա սի-
ւալ իթտի :

— Նարը պուլտունուղ մահայի , սիգէ բէճա
իթտիլմ քէյֆլէթին իճրատը միւմքին միտիր :

— Բէք միւմքինտիլ տէնմէղ , ֆագաթ . . . :

Վարդուկ տուտու պու իւք իւչ լուղէթի
իշիթմէտէ տէօրտիւնձիւսիւ ապա գուլաղընա
կիրմէյէրէք , վէ քէլամլընը թէքմիլ իթմէյէ
գալֆայա մէյտան վիրմէյէրէք ճէվապ իթտի :

— Պանա պու գատար էլ վէրիւր , իճրատընը
սիգտէն հէր հալտէ իսթէրիմ , պէւքի միւշքի-
լլէթ կէօրիւյօրտանըղ օլ կիւճիւքլէրին ճէ-
միսինի դալէպէ իթմէք միւմքին տիր :

— Լօյլէ իտէտէ պաղը բէք զօր քէօշէլէր կէօ-
րիւյօրում :

— Նէ° կիպի :

— Լօվլէլա կիպիճէ եաքըլաճագ օլտուզըն-
տան կիճէլէրի իշլէմէք լաղըմ կէլիր :

— Հէր հալտէ , պու պաշլըճա պիր մուգավէ-
լէ տիր :

— Սանիէն թէքմիլի իշաւն նէ° գատար վագթ
վիրէճէքսինիլ :

Պու սիւալէ Իրանինին էհլինին ճէվապը
բէք հաղըր քաը եանի , «նէ գատար չաքուգ
միւմքին իտէ » , զիրա պիշարէ էկէր գապիլ-
օլտա , իրթէսի կիւնիւ եախօտ օլ կիճէ , եա-
խօտ իքի սապթաան ախմէկէ տրղու իտիր իտիր :

— Պէնիմ թախմինիմէ կէօրէ, էն աղալի եի-
կիրմի կիւնէ միւհթաճ տըր :

— Թահամմիւլ օլունմաղ միւտոտէթ — տէ-
յիպ Վարդուկ տուտունուն պէնզինտէ րէնք
գալմատը :

— Իֆէնտիմ էկէր կիւնտիւղէրի իշէմէյէ
իզն օլայըսը «էքիզ օն կիւն զարֆընտա պիթի-
րիէպիլիը իտի, վէ էսրար գալմասք իշուն
բէք էմնիէթի ատէմէր այլպ, վէ ագճէ թա-
րաֆընտան խօշնուտ իտէպիլմէլլիյիմ :

— Էգճէ իշուն ապա տիւշիւնմէյին, եալընըզ
սիզ իճրատընա զայրէթ իյէյին :

— Պիլիթմիսինիզ էֆէնտիմ, իքի պին քէսէ
ագճէ մըգտարը բարա լաղլմ օլտուղունու :

Գալֆա մէսուլիէթ թահթընտա գալմա-
սըն տէյու էվլէլինտէն Վարդուկ տուտույա
սարֆ օլտճագ ագճէնին մըգտարընը պիլտիւ-
տի, վէ մէմուլ իտէր իտի.քի, ճէսիմ պիր ադ-
ճէ օլտուղունտան ֆիքրինի թէպաիլ իտէր տէ-
յու, զիրա նասըլ քի սէջլէտիք, մէրսումէ-
նին տօսթու պիր ատէմ իտի :

Կերէի աչքդ օլմայան քիմնէյէ պիր «ի-րբ-
իշ իշուն պիր միլիօն զուբուշ հարճ իթմէք
քիւլլիէթի կէօրիւնիւը իսէտէ, Իրանինին
էնզինին կէօղիւնտէ պիլէ աէյիլ իտի, վէ պու
մըգտարտան տահա զիյատէ մէմուլ իթմիշ օ-
լտրագ, էհվէնիէթինէ հայըճա թէէսսիւֆ
իսէրէք տէտի :

— Թօբու իբի պին քէսէ ադճէլը մատտէ՞
մի տիր , էօյլէ իսէ պիր մըդտար շէյ տահա
զամմ էտիպ , իբի հաֆթատա պու իշին թէք
միլինի սիզտէն նիյազ իսէրիմ :

Գալֆա պու ճէվապէ զիյատէսի իլէ թու
աճճիւպտէ գալտը իսէտէ , պէյան իթմէյէ
րէք տէտի :

— Լֆէհտիմ շիմոի գաթիէն պիր ճէվապ վի
րէմէմ , իլլաիշի պաշտպըպ իւչ պէշ կիւն ոսնդրա
քէշֆի միւմբին օլապիլիր , օլ վադթ իսթէ
տիյինիլ վադթտէ թէքմիլ օլուպ օլմայաճաղլւ
նը սիլէ պիլտիրիրիմ :

— Լօյլէ իսէ պիհուտէ եէրէ վադթ զայպ
իթմէյէլմ , մուգապէլէլէրիմիլ աշիքեար : Լփշ
վէլա էսրար գալմալը :

— Լփվէթ էֆէհտիմ :

— Սանիէն ագճէյի էսիրիէմէյիպ պիր ան էվ
վէլ պիթմէսինէ զայրէթ իթմէլիսինիլ :

— Դայրէթտէ գուսուր իթմէմ էֆէհտիմ :

— Սիզին համիլէթ վէ սատագաթընըզտան
հիշ պիր զէման շիւպհէ իթմէմիշիմ , վէ պու
տէֆա տաիի սիլէ օլան էմնիէթիմ պիր գաթ
տահա զիյատէլէլէճէկի աշիքեար տըր :

— Թէշէքբիւր իսէրիմ — աէյիպ , գալֆա
Սթրդուկ տուտուտան իզն ալարապ կիտէր ի
քէն , մէրսումէ սիւալ իթաի :

— Սիզի պիր տահա նէ զաման վէ ներէտէ
մէօրէպիլիրիմ , նէթիճէլի պիր խապէք ալմաք
իշուէն :

— Ի՜նչէնտիմ պէշ կիւնէ գատար պիր թէշ
քրիէ իլէ սիղէ պիր գաթի ճէվապ վերրիմ :

— Թիէ չէքքիւր խտերիմ — տէյիպ Իրանինին
էհլի գալֆայէ իղն վիրտի :

Օլ կիւնիւ սուլար գարարըր իքէն մէշ
քիւր գալֆա կէնտի ատէմիէրի իլէ Պէքօզա
աղիմէթ իլէմէսինի կէօրէնիլէր օլտուղունու
պունտան սօնդրա պիլտիրէճէյիլ :

Իրանի օ ախշամ ետըյա էքքէնճէ կէլտի,
ղիրա Սիքայէլ աղանըն նասիհաթը իւզրէ զէվ
ճէսի իլէ կէնտիսինին պէյնինտէ օլան պիրու
տէթի տէֆ իթմէք վէ էլմասլէրին չալընմար
հադգընտա էհլի նէ զիւլմտէ խտիկինի ան
լամագ նիյէթինտէ օլտուղունտան, Վարդուկ
տուտույա պիր չօդ իլթիֆաթ վէ գըլամտէն
սօնդրա տէտի :

— Հայը զէմանտան պէրու սիղտէ պիր մահ
զունիյէթ կէօրիւյօրում, ֆադաթ պանա սէ
պէպինի պիլտիրմէյօրսունուզ : Վիր աէրտինիլ
վար իսէ պէնտէն մատա քիմէ սէյլէյէճէքսի
նիլ :

Վարդուկ տուտու իսէ նասըլ օլուր զէվճի
իլէ իքի չիֆթ սէօհպէթ էքսիք խտեր տէյու
միւրատ խտեր օլարագ քէսիք ճէվապլէր իլէ
պիր ան էվիլէլ Վարտիրոս աղայը պաշնտան
սաւմայա ճէհա խալապ ճէվապ իթտի :

— Հիչ պիր տէրտ վէ քէտէրիմ եօդ, սիղէ
զալիպա էյլէ կէօրիւնմիւշ :

— Տօղրու սէօլէյին պիր թէէսսիւֆինիլ օլ մալը, աճապ Իէթէրսպուրկտան ալտըղընըլ մէքթուպտէ՞ն մի տիր :

— Իսայրը :

— Լիզլէմէյին Վարդուկ տուտու, էլպէթաէ պիր սէպէպ վար : Պաղէն տիւշիւնիւրիւմ աւ ճապ թագսիրաթ պէնտէ մի տիր տէյու, Լէն տինիզի պիւսպիւթիւն պըրաքմըշնըրլ, թօալէ թանըզա հիչ պապտըղընըլ ևօգ, վէ էլմաս լարընըղը հիչ գուլլանմայօրսունուղ, պաղը պաղը օլ մէշուր կէնտանըղընըղը թագընըր ըտընըղ, վէ նէ կիւզէլ եարաշըր ըտը :

Վարդուկ տուտու զէվճինին պուրալտարա գատար ճէսարէթ իտէճէկի այնընտան կէճմէղ օլուպ, պէօլէ պիր ութանմաղ տաէմին էհլի պուլունմուշ օլտուղունա էսէֆ իտէրէք ճէ վապ վէրտի :

— Վարտիրոս աղա կերչի նամուս տէնիլէն հէր նէ իսէ սիզին ինտինիզտէ հիչ պլը գըլմէթի օլմաուղընը անըամըշ ըտըմ, լաքին պու տէրէճէ հիճապ նէ օլտուղունու պլըմէտիլի նիզի հալա ֆէհմ իտէմէմիշ օլտուղունու թէէսսիֆ իտէրէք, ըէճա իտէրիմ պունտան պէօլէ ախէր տահա պանա նամալիւմ պէտ տիւլաքընըղ վար իսէ սէթրինէ հիմմէթ կըլէյին :

Իրանի էօլքէսինտէն օթուրաուղու մաս հալընէն պիրապ հարաքէթ իտէրէք տէտի :

— Պիր էյիճէ անըայամտարմ նէ տիմէք իսթէ ախիլիզի :

— Ընդ իսկին բէք կիւղէլ ֆարգընտա օլտու-
նուզ, չուն մալիուամունուզ օլտն խուսուսէրի
պանա թէքրար սիւալ իթմէնիզ նէ նիյէթէ օլ-
տուղունու պիլմէյօր իսէմտէ, թէտպիր նօզ-
սանիյէթինի վագաա իսպաթ իտէր, ֆագաթ
ֆէհմինիզին գըսա օլմասընա տէլալէթ տէյիլ
տիր :

Պու սէօղլէրի սէօյլէյիպ Վարդուկ տու-
տու օտատան չըգմատա Վարտիրոս աղա եա-
լընըզ գալըպ էհլենին հէր պիր խուսուստա
մալիուամթը օլտուղունու, եանի էլմասլէրին
սըրգաթը կէնտի ֆիլիլ օլմասը մալիուամա ի-
տիկինի պիր էյիճէ ֆէհմ իտէրէք, պունտան
պէօյլէ զէվճէսինին հիւսնիւ բիզասը իլէ էլէ
պիր շէյ կէջմէյէճէկինէ գարար վիրիպ, եինէ
Վրիգորեանըն վիրտիյի նասիհաթ իւղըն տի-
կէր պիր թարիգ իլէ իճրասընը տիւշիւնմէկէ
պաշլատը :

Կէլէլիմ Վարդուկ տուտույա :

Պէշ կիւն աշըգ օլտնա ուղուն պիր միւտ-
տէթ իտէտէ, նիհայէթ վագթ տըր կէջէր վէ
ապգ թալա Նըմմիւշչան մահպուպ վէ մահ-
պուպէյի խալգ իտէլիտէն պէրու նիլէ նիլէ
միւտտէթլէր կէչտիյի միտիլու, Իրանինին էհ-
լինին պիլա սապր պէքլէտիյի պէշ կիւն տա-
խի միւրուր իտուպ, գալֆատան կէլէճէք թէղ-
քիրէ եէտինէ վասըլ օլտու, վէ սչար աջմոզ
պու լուղէթլէրի օգուտու :

“Մէմուլ իթտիկիմ կիւճիւքէրին հիչ
“պիւրի վուգու պուլմատրղընտան, պաշապու-
ղըմ իշի պիւր խաֆթայա գասար քեամիլէն
թէքմիլ իտէրիմ” :

Վարդուկ տուտու նէ մէմնունիթ իլէ
պու մըսրալէրի օգուտուղունուն թարիֆի
հաճէթ աէյիլ, վէ վագթ զայս իթմէյերէք
եաղըխանէսինէ ետգլաշըպ զիյրտէ օլան իքի
սրրա թէզքիրէյի եաղըպ աճէլէթէն Սուհիպ
պէյէ թէյսիւր իլէտի :

“Սիդի խաթըրտան իխրաճ իթմէմիշ տիր-
“լէր, թէպաիլ էտին ֆիքրինիզի” :

Վարդուկ

(Ո) Լ հաֆթա պիւր գաշ զայլէթա էվրագըն-
տա շու վէչհիլէ իլանիլէր թապ օլունմուշ իտի :

“Պունտան էվիլէլ Պէյքօղ ճիւլարընտա
“Սուհիպ պէյին չիֆլիլի սաթըլըգ օլուտղու
“իլան օլունմուշ իտէտէ, մէրսում սահիպի
“թարաֆընտան ալորղըմըլ խապէր մուճիւ
“պինճէ միւլէիւ մէզքիւրըն ֆիրուսթի շիմ
“տիքի հալտէ թէխիւր օլունմուշ տուր” :

Եւ աճայիպ հիքմէթ վէ նէ ագլ իրմէզ
պիր էսրար տըր շու մուհասպէթ քի, հէր
պիր մախլուգաթըն սէպէպի հայաթը օլտու-
ղունտան մատա զիյառէլէշտիքճէ անլէրին
հիւսնիւնի պիր գաթ տախի արթըրըր :

Վարդուկ տուտու տախի աշգըն տէրեա-
սընա տիւշէլիտէն պէրու, տալլալարըն իչին-
տէն թուլու իտէն շէմս միսիլու ճէսարէթ ի-
տիւպ, անէ նազար իտէնլէրին տիտէլէրինի
գամաշտըրըր իտի :

Եւնճլիք, կիւզէլլիք վէ մուհասպէթ րէ-
ֆագաթ իլէյիպ, պիր զաթտա մէվճուտ օլ-
տուգլարը հալտէ, օլ զաթըն նէ տէրէճէ
թամաշայա շայան օլտուղու ճիւմլէնին մալիու-
մու իսէտէ, նազլիմիլտէ գուսուր իթմէմէք
ճահտընտա օլտուղումուղտան պաղը թաֆսիլ
օլաճագ խուսուսէրտէ իհմալ իթմէյիլ :

Պիր սապտհ Վարդուկ տուտու եաթա-
ղընտա եաթմըշ պիւթիւն կիճէ մաշուգընը
խէյալնաէն իխրաճ իթմէմիշ օլարագ, սահար
վագթը հէնուղ ույո ույա վարմըշ բոր :

Եւօրէնլէր նաճըլ հայրան գալմասըն :

Մենի սրբմատեն պոյանմը զաթ զաթ օւ
 լան կէյսուէր ,
 Պագմադ իլէ տոյամայրպ ֆէրեատ իտէր
 տիտէլէր :
 Շէքը հիլալ էպրուէրի հէմ պի մէնէնա
 քիւրքիքէր :
 Սէթը խլէմիշ օլ կէօղէրի միտի երտըղ
 միւնէվիէր :
 Բէնպէ եանադ էլմա սուրաթ ահ նէ
 մէշհուր սէֆէլէր ,
 Բուս իթմէկէ խէվֆ իտէրտի անէ նազար
 իտէնէր :
 Պիլուր կիպի կէրտէնինտէն տօլաշտըմը
 պիլէկին :
 Տիւլմէլէրի իհմալ իլէ գօնուլմամբէ կէօմ
 լէկին :
 Սինէսինտէ զօնշէ կիւլէր սէպիլի աշգ տիւ
 տէլէր ,
 Հէմ սազընտա հէմ սօլունտա պիրէրքիւ
 րէ միւտէվիէր :
 Սըզլէթինտէն եօրզան գայմըշ կէօմլէք իլէ
 կիճէլէր ,
 Ինճէ պէլտէն թօքուզունա զիհին վարմադ
 սերսէլէր :

Իրանինին էհլի հէնուղ եաթագտէն գալգ-
 մըշ , գալֆա վատի իւզրէ օլ կիւնիւ կէլիպ
 մէրտումէյէ խապէր վէրտի կէնալինէ իհալէ օւ
 լան իշին խիթամ պուտուղունու :

Վարդուկ տուտույու կենտի մէսրուրիէ-
Թինտէ պըրաղըպ Սեպուհուն հալինի իֆատէ
իթմէմիզ լաղըմ կէլիր :

Սուհիպ պէյին չիֆթլիյինտէ օլան տիւեր
էպնիէտէն մատա պիր քէօշք օլտուղունու
վէ պու քէօշքէ Սեպուհ հէր կիճէ կիտէր
տէյու նազլիէթիմիզտէ չէնո տէֆո սէօյլէ-
տիք իսէտէ , պու զիյարէթին սէպէպի նէ օլ-
տուղունու պէյան իթմէտիք , եարլըրզ քէօյ-
լիւլէր պին տիւրլիւ մանա վէրիր իաիլէր տէ-
տիք : Շիմտի նազլիմիլին ֆէհմինէ սուհուլէթ
վէրմէք իչուն , մէղքիւր քէօշքիւ Սուհիպ պէյ
նէ սէպէպէ ինչա իթաիրմիշ օրտուղունու ,
վէ հէր կիճէ զիյարէթինին վէչլինի պիւթիւ-
մէկէ մէճպուր օլուրուզ :

Պիլմէյիզ օգույան տօսթումուղուն խաթը-
րընա կէլիր մի , պունտան հայլըմա էվիլէ
տէմիշ իտիք քի , Սեպուհ Սուհիպ պէյ օլ
չիֆթլիկի իշթիրա իլէմէսինտէ աօրլ միւրա-
տը չէհիրտէն ուղապ պիր մահալէ չէքիլմէք ի-
տի տէյու վէ սահիհիտէ պու իաի իսէտէ .
միւլքէ մութատարըֆ օլտուղու վէման պի-
հուտէ եէրէ վազթինի կէչիրմէք իչուն ,
նասըլ քի ամմէյէ մալիւմ ալըր մէշղուլիլէթ
օլմաղ իտէ , պու էօմիւ կէչիրմէք ինտանէ բէք
աղըր կէլիր , քէղալիք աշըգ օլանա , Սեպուհ
հայլը քէօյլիւլէր թօրլայլալ , բէք աղ կիւզէշ
թէ իլէ ագճէ վիրէրէք հէմ կէնաի միւլքի

չէրէֆ պուլուր իտի հէմ տախի՝ կէնտինէ պիր
խօշ էյլէնձէ օլմուշ ուտու :

Պու չիֆթլիյին իջնտէ պիր քէօշք ինշա
իթտիրիպ մուհապպէթի պաքիրէսինէ թախսիս
իյլէմիշ իտի, վէ Նէթէրսպուրկտա օլան տօսթ,
լարրնրն վասրթասը իլէ Օլիա տուխթէրին է-
վինտէ Վարգուկ տուտունուէն թասվիրի օլ-
տուղունու պիլէրէք խասսէթէն պիր աոտէմ
կէօնտէրիպ, անը տէրտէսթ իլէ պիր դաշ
կիւն զարֆընտա պիր մահիր միւսէվլիրէ թըպ-
կըսընը չըգարթտըրըպ կէթիրթտիրաի իտի,
նասըլքի Օլկո պու քէյֆիյէթի Նրանինին էհ-
լինէ մէքթուպինտէ պիլտիրմիշ իտի, սէպէպի
կէնտինինէ նամալիուլմ օլարադ :

Սուհիպ պէյ մաշուգէսինին թասվիրինի
էտինտիքտէ քէօշքիւն տէրունինտէ շունճա
տիգգաթլէր իլէ պիր մահալլէ վաղ իթտիրիպ,
հէր կիձէ սապահա տէկին օլ թասվիր իլէ
վազթինի կիւղար իտէր իտի :

Սեպուհ պու աշգը նէ մէրթէպէ տիգգաթ
վէ իհթիրամ իլէ բէրվէրիշ իտէր իտի, սու-
հիհ կէօրիւպ վէ անլամայա սէզա պիր քէյֆի-
յէթ :

Եաղ վէ գըշ էյյամընտա տախի սօպալար
իլէ գըղուրըրըշ, պաղչէսինտէն հէր կիձէ
կէնտի էլի իլէ թօբլանմըշ վէ հաբըլմըշ էնվաի
նատիտէ չիչէք սէմէտլէրի կէօթիւրիւպ մա-
շուգէսինէ թագտիմ իտէր, վէ կէոյա մահ-

պուպէսինին կէօյնիւնի էլլէմէք իչուն թաօլի-
րին եանլէրինտէ պուլունան ըհամլէրի ճա պէ-
ճա թէպօլիլ իթօրկինտէն , պաղէն մաշուգէ-
սի պուլուտար արաօրնտան կէօրիւնիւր , պա-
ղէն աղաչլէր ալթընտա , վէ քիմի քէրէ մէհ-
թապ պիր կիճէտէ տէնիղին քէնարընտէ տուր-
մուշ կիպի հիյէթլէր բէյտա իթօրրիւր իտի :
Պէօյլէճէ կիճէլէրի վազթինի կէչիւրիպ , սա-
պահ օլտուգտա թաօլիւրին իւղէրինէ պիր բէր-
տէ չէքիպ կիտէր :

Սուհիպ պէյ պու մինվալ իւղըէ հայլը
վագըթ կէչիւրաի իտէտէ , աշք դալպինի կիւն
պէ կիւն տահա ղիյատէ խարապ իտէր օլտու-
ղունտան , վէ Վարդուկ տուտույա իթօրի
վատի թուլմագ իչուն հալինին թէպօլիլնէ
դարար վէրիպ , ուղուն վէ մուխաթարալը
եօլճուլուգլէր իլէ պէլքի օլ մուհապպէթի
ֆիքրինտէն չրգարապիլիւր տէյու մէմուլ իտէ-
րէք , չիֆթիլի սաթըպ կիթմէք թէտարիքինէ
պաշամըշըտը , պու սէպէպտէն , նասըլ քի
մալիու մումուղ տըր , ղաղէթատա իլան իթ-
ալրմիշ իտի :

Պու գարարը քէօյլիւլէրէ պիլաիրաիքտէ ,
սօն տէրէճէ միւքէտտէր օլտուլար , կէօյա
բէտէրլէրինտէն պրըլաճագ կիպի ճէմիտի մէ-
յուս օլուպ զար իտէր , վէ ճիւմլէսի Հագգ
թալ'ոյա աուս իտէր պէլին ֆիքրինի թէպ-
ալիլ իթմէսի իչուն :

Պա. քերթէտէ Սարգսէ տուտունուն
Թեղքիրէսի եէրիշմէսի քեցիւլէրին հազարն
տա սահիհէն միւճիղէ նեվինսէն պիր քեյֆի
յէթ օլտու խի :

Սեպուհ միւլքինի ֆիրուխթ իթմէտէն
վաղ կէլալի զէման չիֆթլիյին իշինսէն Թարիֆ
օլունմաղ պիր սէվինճ բէյտա օլունպ , վէ պու
խապէր պիր գաչ տաղըդա զարֆրնտա ճէմիւ
սինէ նէշը օլունտու , շէջլէքի միւլք սահիպի
տախի անլէրին մէսրուրիյէթինէ միւշարըգաթ
իտէրէք , իքի ստաթ Լվլէլ գարէ եառ իշին
տէ օլան չիֆթլիյին տհալխի Թէքմիլէն շէնլըք
լիպասընը կիլինսիշ խի :

Սարին Սահիպ պէլին գալլինտէ պու սու
րուր պիր գաչ կիւն գալոր խէտէ , մաշուգէ
սինսէն ալորըք Թէղքիրէնին հիշ պիր իճրա
սընը տահա կէօրէմէտիկինտէն աղար աղար
Թէնգիլ օլմայա պաշլասըշ ըտը , վէ շիւպհէ
խաէր խի .քի , աճտա պիր տիւշմէն իշի մի աիր
տէյու :

Սէղքիուր Թէղքիրէյի հէզար քերրէ չը
գարըպ օգույուպ վէ զէննէ եազըսը օլտուզը
նա գարար վէրիր խի խէտէ , տիւշման իշի
օլմատըղընա պու պիր խալաթ տէյիլ , վէ պէջ
լէճէ եինէ էվլէլքի իւմիտսիլ հալինէ եադ
լաշըր ըտը :

Պաղքերրէ Թամմ միւլհաղա իյլտիքտէ
նիշին տիւշման իշի օլմաղ տէյու պունա տա

պիր սէպէս պուլամաղ : Ի սքին կիւնէր կէլիպ
կէչէյօր , կիւնէր տէտիյիմիզ Թօթու պէշ կիւն
օլմուշ Սէպուհուն Թահամիլէ Թադամը
դալմամըշ , վէ օլ սուրուր խապէրինի կէթի-
րէն Թէզքիրէ պատիի իզթըրուպ օլմուշ :

Կէնտի կէնտինէ վէրտիի գարարէր , կիւն
տէ պիր գաշ տէֆա պօզուլուպ պատէհուն
եինէ մէյտանէ չըգար :

Սարգուկ տուաունուն եաքսընս պիզզամ
կէնտիսի կիտիպ պու կիճիքմէնին սէպէպինի
անլամագ իսթէր , սօնգրա ճէսարէթ խտմէզ ,
պիր ախէրինի կէօնտէրմէք իսթէր իսէտէ ,
քիմնէլէ էմնիյէթի օլմագ , պազէն պիր Թէզ-
քիրէ եազմագ արզու խէր , էլէ աիւշէր տէ-
յու ճէսարէթ կէլմէզ , վէհասթը գալպինի
րասթ իթաիրիճի պիր չարէ պուլամաղ :

Միմին պիրխի մահաթթէպի Թարիֆ իթ-
աիկինտէ չօծուգլուգ հալինէ Թէշպիհ իլէմիշ
աիր , Ֆադամ ալա մէրթէպէտէ պիր չօծուգ-
լուգ տէմիշ աիր : Պու Թէշպիհ պազը տէֆա
բէք Թըպքը տքր , նասըլ քի կէօրիւյօրուզ
Սուհիպ պէյ միտիլու պիր առէմ սապր իթ-
մէք նէ օրաուղուն Ֆիքրինտէն կէլմէզ , վէ
աաիմա կէնտիսինէ ազապ վէրիր :

Չիֆթիլին ահալխի կէնտի վէլիւննիմէթ-
էրինին էվէլքի մէսրուրիէթինի ազար ազար
զայպ իթաիլինի կէօրտիւքէրինտէ Թէէսալիֆ
իտէրէր , ֆադամ սէպէպինի պիլմէլէր քի

չարէսինէ զայրէթ իթսինկէր , վէ սիւալէ տա-
խի ճէտարէթլէրի եօգ :

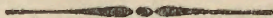
Սեպուհ հէր նէ գտտար պէօլէճէ նամա-
լիում վէ պի գարար հոյսէ իսէտէ , միւթա-
տը գատիմէսի իւղրէ կիճէլէրի զիարէթինտէն
հիչ պիր տէֆա կէրի գալմաորզընտան մառտ ,
հաթթա պիր գաչ կիւնտէն պէրու տահա
էրբէնճէ քէօքէ կիտիպ վէ մաշուգէսինին
թաալիրինի հէր տէֆա կէօրտիւքտէ սէրիօշ
վէ մէճնուհն հալլէրինէ սիւշար օլուր խոխ :

Սէլի հուպալի նուշ խտէնկէր ,

Սիպի սէրիօշ կէզէրլէր :

Ըյրլմաթը ֆարզ իսէտէ ,

Լամա սէքրի տահա կիւզէլ :

Պիր կիճէ սառած պէշէ վարմիշ, Սուհիպ
պէյ եինէ տխեր տէֆալար միսիլու կիտիպ
քէօշքիւն դարուսուհու աջպ իշերի կիրտի,
վէ իշերտէն տիգգաթ իլէ սիւրկիւլիւ դօ-
տուգտան սօնդրա իլերի կիտիպ էլինտէքի շէմի-
տանը պիր սւֆադ սօֆրա իւղերինէ վաղ իւ-
լէյերէք եանընտքի սանտալիէտէ օթուրտու:

Պաշնը արգայէ տայաթմիշ, գօլար կէօք-
սիւնտէ պիրի օլպիքինին իւպերինէ գօնուլ-
մուշ, շէմին րշըզընա տօզրու մահզուն մահ-
զուն նազար իտէրէք պու սէօզլերի տէր խի:

«Նէ իգպալըզ երւորզ ալթընտա տօզմու-
շում, վալիաէմ վէ բէտերիմ իքիսիտէ վէ-
ֆաթ իթտիլէր, հէմշիբէմ տխեր տիյարտէ,
պէն՝ րույի զէմինտէ եաբա եալնըզ գալմը-
շում. . . :

«Իքինճի տէֆա պու թարաֆա կէլտիյիմ-
տէ մէմուլ իտէր իտիմ քի, պէն տախի ա-
խէրլէրի միսիլու կէնտիմէ պիր ետր պուլուպ
միւտտէթի էօմիւմիւ անըն իլէ պիրլէքտէ
կիւզար իտէրիմ տէյու, կէրջի օլ արայըզ խէ-
յալ իթտիլիմ զաթը պուլոււմ իտէտէ, պահ-
տը սիտահըմտան օլ պէնի սէվէյէճէյիմիշ:

• • • • • պէն խեղ, ոչ զաթ սեպեպի իգ-
պալիմ, էսաօր մէ սրուրիյէթիմ վէ սօն նէ ֆէ-
սիմէ տէ կին տէ իլի ասպիշի հալիմ օլաճաղը-
նա իւմիտ իտէրէք, քեաֆֆէի նիմէթին իհ-
սանընը եալընըլ անտէն պէքլէր իտիմ • • • :

« Թէզքիբէյի ալտըղլմաա եինէ իւմիտ
գալպիմի միւնէվլէր իլէտի իտի, լաքին նէ
ճահիլանէ միւրհաղատա պուլունմուշ օլտու-
ղունմու շիմտի բէք էյի անլաջօրում: Հէր տէ-
ֆա կէօրիւշտիւյիւմիւղտէ պանա նասիհաթ
իթմէմիշ մի տիւր, պու աշղը զալէպէ էտիպ
ուհուլթմամը: սօնղրատան պու թէզքիբէյի
կէնտիսի եաղմըշ օլտուղունա նա՞սըլ գարար
վէրէպիլիւրիմ, վէ էկէր կէնտիսի եաղմըշ օլ-
տալաթը, նի՞ջին պու անէ տէ կին պէնի մէճ-
հուլ վէ միւքէտտէր հալտէ պլրադաճաղը ը-
տը, շիւպհէսիղ կէնտիսի տէյիլ իլլա տիւշման
իշի տիւր :

« Երտիյիմ գարարը թէպալիլ իթմէք ճէ-
հալէթ տէլիլ մի իտի: Հէր շէյի թէրք է-
տիպ, ինսանէրտէն ուղադ պիւր մահալտէ իա-
քեան իթմէ ք իշթէ պուհտան սօնղրա պէնիմ
կէջիւրէճէք էօմիւլիմ, լաքին ոչ սահիպի բու-
հիմ վէ վէլիւննիմէթիմ ուհուլթմադ միւմ-
քին տէլիլ • • • :

« Երտիյիմ թէճէյի, ինսան կիւրուհունու
քէյֆինէ կէօրէ գուլլանըպ, վէ պիւր շէտիտ
բուզկեսար վիսիլլու իսթէտիլին մահալլէ սիւ-

բիւքէյերէք պու հէնկեամէ կեահտէ տիւշիւ աք
էզիլէնին ֆերեասընա աիգ գաթ պիլէ իթմէզսին,
'Նէ՞ տիր միւրատըն, նիջին տիր ինսանա 'օլան
խուսումէթին քիմնէ ալեահ՝ օլամաղ . . . :

Պու սէօղլէրտէն սօնղըա Սեպուկ այաղա
գալգըպ տէտի :

« Լ՛՛՛ նէ՞ օլուրտու օլ բուհիմին բուհի
պուրատա օլմնւշ օլսայըտը » վէ թասվիրէ
եագլաշըպ բէրտէյի աչար աշմաղ Վարգուկ
տուտույու պիլգաթ կէօրմէսինտէ :

— Սիւմքին տէյիլ, սահիհ՝ օլամաղ — տէյեւ
րէք նէ իլէքի վէ նէտէ կէրի կիտէպիտի :

(Ո) զէման Վարգուկ տուտու Սեպուհէ
եագլաշըպ :

— Սահիհ տիր պէյիմ, սահիհ տիր — տէյու
ճէվապ վէրմէտէ :

— Լ՛ֆիլ իտին էօյլէ իտէ էֆէնալիմ սիգլին մու
հապպէթ ինիզտէն շիւպհէ իթտիկիմէ — տէւ
յէրէք մաշուգէսինին այաղլէրինէ գաբանտը :

Վարգուկ տուտու Սեպուհուն գօլուն
տան թութուպ գալտրրըպ :

— Պէյիմ բէճա իտէրիմ, կէլին քանաբէնին
իւղէրինէ միւսահապէթ իտէրիմ տէտի :

Հէր նէ գատար Սուհրպ պէյ մահպուպէ
սինին միւրատընա իթաաթ իթտի իտէտէ հալա
կէնաթիսին բույատա զանն իտէրաթ, չուն պէօյ
լէճէ մէմուլ իթմէ տիկիլէ մանտէ վէ մահալտէ
սէվտիյի իլէ պուլուշմաղ կէնաթիսինէ մու

հալ դապիւննաէն կէօրիւնիւ պ ինտնը պ վէ սէ-
վինմէ կէ ճէսարէթ իթմէզ խտի , զաֆիլ օլ
սէվինճի ուշան:որդտա քէտէրէ թէպտիլ օլ
մասնն տէյու :

Ի արին մաշուպէտի իլէ կէլիպ քանաբէնին
իւղէրինէ եան պէ եան օթուրտուգլարընտա :

— Հալլա շիւպհէտէ՞ մի սինիղ պէյիմ — տէ-
յու Լ արգուկ տուտու սիւալ իթտի խտէ ,

Սեպուհ թէքմիլէն շիւպհէտէն խալի օլարադ
— Լ՛ս սիղէ նասըլ թէշէքքիւր խտէյիմ —
տէյիպ , մահպուպէսինէ սարըլոր :

Ինտան ախլագընը գալէմէ ալանլար տէրլէր
քի , մահպուպ վէ մահպուպէ իլք տէֆա պիւ
րիպիլըլէրի իլէ կէօրիւշտիւքլէրի զէման տուշ-
տուգլէրի թէլէզզիւզի ախէր տէֆալէր պու-
լամաղլար տէյու : Իկէր պու սահիհ խտէ , կէօ-
րիւշէնէ տէկին չէքսիլըլէրի ճէֆանըն , միւ-
քեաֆաթը օլմալըլոր , վէ կէօրիւնիւշտէ պու
զիւիւմ թէհի տէյիլ , նասըլ քի շիմաի Լ ար-
գուկ տուտու իլէ Սուհիպ պէյին ահվալն-
տէն անլայտպիլըլիղ :

Եանագլէրաէն չըքան ալէվ թութուշ
տուրմուշ տիլէրի ,

Պիչարէլէր շաշըրմըշէր թիթիթէյօր էլլէրի :

Լպը շէվգէն պուլութլանմըշ օլ նատիտէ
կէօլլէրի ,

Սաշուպընա թէսլիմ իթմիշ հէմ ճիլվէ
նազ բէրվէրի :

Շէքերէպէր պիր պիրինէ նէ աճայիպ
 գալու շուր ,
 Լ'նճադ նէ ֆէս մէյտան պուլուպ արասըն
 տան սալու շուր :
 Իքի 'բերչէմ' հասէ տինտէն թուղեան իւ
 տիւպ տաղը լմը :
 Ֆադաթ սօնզրա նէ տամէ թլէ իքիսիտէ
 գարը շմը :
 Թօք օլմու շար ասու մանտէ սէյր իտէրլէր
 մէլէքլէր ,
 Լ'ճէպ պիղտէ'ն մի տիր տէյու չէք ու
 շիւպհէ իտէրլէր :
 Պու իքի զէվաթը 'մէմուտ հէնին պիրի օլ
 պիրինէ նէ գասար տէյէճէք չէյլէրի վար Ը-
 տը

Ահպուհ՝ իւք կիւնտէն եանի թէտթրօտա
 կէօրաիւյիւ ասշամտան օլ կիճէյէ կէլէնէ տէ-
 կին , հէր տադրգա հէր սանիէ չէքտիյի ազապ
 ու իլթրրապըն նազլինի իտէ իտէ թիւքէն
 մէզ , վէքէզպլիք Վարդուկ աուտու Վարաի-
 ռօս ազանըն եիւղիւնտէն չէքտիյի տէրտ ու
 մէշապգաթըն բիվայէթինտէ գուտուր իթմէզ
 իտի , վէպուհտան սօնզրա թա էճէլէ թէս-
 լիմ օլանտաէկին ասէր քիմնէյէ թէպիմ օլ-
 մայաճապարընը պիրպիրլէրինէ սահիհ վէսա-
 տադաթը վատլէր էտիպ , վէվատլէրինին իճ-
 րասընտա օլաճապարընա առա շիւպհէլէրի
 եօլլուտու :

Սոհայակէթի իբի զաթ պէյնինտէ տէ-
վամ իթտիրիպ, վէ տաիմա հըֆզ իթմէկէ
վէսիլէ օլան էն պէօյիւք գուվլէթ պիրիպիր-
լէրինէ օլան բաղպէթ տիք, էկէրքի օլ բաղ
պէթ նօգսան իսէ, եանի սէվէն վէ սէվլիէն
պիրպիրինին շաիսընա իթիպարը եօղ իսէ մու-
հայակէթ տաիմա գալամաղ, վէ հաթթա մա-
շուգ վէ մաշուգէ շէտիտ աշգտա իքէն, պի-
րիպիրինտէն այրլմաար տաիսի լաղամ կէլսէ,
եափաշ եափաշ ունուտուպ, վէ պիր ախէրի-
նի սէվմէք միւմքին տիր:

Պուրսյա գառար նազլիյէթիմիլտէ կէօր-
տիւյիւմլիւ վէչհ իւղըէ բէք էյի մալիու մու-
մուղ տուր, Վարդուկ տուտուռն Սոհիպ
պէյէ օլան բաղպէթի վէքէզալիք Սեպու-
հուն կէնտի, սէվտիկինէ օլան իթի'պարը վէ
իզլէթի:

Վէօլէ օլարադ շիւպհէմիղ գալըր մըքի,
պուռնտան սօնղրա պիրպիրլէրինի ունուտապիւ-
սինլէր, վէ իթտիքլէրի վտալէրին իճրտընտա
օլաճագլարընա միւսթէրիհ իաիլէր տիմէմիղ
իլէ միւպալաղա պիրքէլամէ ճէսարէթ իթմիլշ
օլմլմույուղ:

Նիհայէթ սապահ օլուպ մահպուպէ մահ-
պուպտան այրլմաղա մէճպուր օլտու, վէ կէօ-
յա պիրիպիրլէրինի պիր տաիսի կէօրմէյէ ճէք-
լէր կիպի քէտէր իթտիլէր:

Հէման Վարդուկ տուտու կիթմէք իւղըէ

իբէն, Սեպուհ ընծա իսէր պիրազ տահա էյ-
լէնմէսինի, մաշուգէսի խաթըրընտան չըգա-
մայըպ, ընծասընը գապուլ իտէր, գաթ օլու-
նան վագթ կէչէր, եարըմ սաթ իւչ չէրէք
կիւզար իտէր հալա աիգգաթընտա օլմազէր,
էնծամը Սարգուհ տուտու եինէ այաղա դաւ-
գար, ֆագաթ մահպուպունուն մահպունի-
յէթինի կէօրաիւքտէ եինէ քանաբէյէ եագ-
լալըր :

Պու հալէր պիր գաչ տէֆա թէքէրըր օլ-
տու իսէտէ, միւֆարըգաթ իգթիզարընտան
օլարապ, մաշուգ վէ մաշուգէ պուլունտուգ-
լէրի մահալի թէրք վէ հայվանա սիւվարէն,
Սուհայ պէյ Սարգուհ տուտույու հայը մէ-
սաֆէ ընֆագաթ իլէ թօգաթ թապիր օլու-
նան մէսէրրէկեահէ եագլաշարըլարընտա վէր-
տիքէրի գարարը թէքարէն գազիլէշտիրէրէք
պիրպիրլէրինտէն պրըլտըլար :

Սիահ աճաղն իլէ Սարգուհ տուտույու
հայվանըն իւզէրինտէ նազար իտէն, միւթէ-
հայյիրտէ գալմատան տուր օլամազ :

Վախտէ (ուժ վէ թմալը շունծա նամտար
ընտամ պէօյէ պիր հիւսն թամմ խէյալ իյ-
լէյիպ, ճիսմինի չըգապիլմի՞լէր միտիր աճապ :

Ինձէ պէլի, հիւսիւնլիւ վիճուտի, սէմիզ
ճէ գօլէրի ուֆաճըգ այագլէրի հիչ պիրի
կէնաի մըգտարընը թէճալուզ իթմէյերէք
թէքմիլիլթ հուտուտինէ գատէմ պասմըշ ի-
տիլէր :

Մէրսուսէյի Պէյքօղ չայրըը ճիւղարնոտէ
պուլունան էվէրին պիրինոտէ պէքլէէն պիր
տիշ էհլը օլմասըլա, օլ էվէ կիտիպ էլպիսէսի-
նի թէպտիլ պասէհու եալըսընա տախիլ օլ-
տու :

Շիմարի օգուլյան տօթումնուղա պիլտիրմէ-
յի ֆարղընտան կէօրիւրիւզ, նասըլ օլուպ
Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյին քէօշքիւ-
նէ կիտէպլիլիշ իտի :

Իրանինին էհլը պիր դաշ տէֆա շիֆթլիյէ
կիթմէսինտէ, Սեպուհուն կիճէլէրի քէօշքէ
զիյարէթինի տույմուշ օլսըադ, վէ () իրանին
մէքթուպլինտէն թասվիրին քէյֆլիյէթինէ վա-
դըֆ օլտուղունտան շիւպհէսի գալմամըշ ըտը
կէնտի թասվիրի օլ մահալտէ օլտուղունա,
պունուն իշուն մահպուպի իլէ իլք տէֆա
կէօրիւշէճէյի կիւն պիր պի-բէրիշ հաղըր իթ-
մէք միւրաս իտէրէք, գալֆայը չաղըրթարըպ
կէնտի միւրատընը պէյան իթմիշ իտի, վէ օլ
տախի, նասըլքի մալիումնումնուղ տուր, չիֆթ-
լիյէ կիտիպ պիր մինասիպէթլի մահալլ պու-
լարադ զէմինին ալթընտան օյուպ, թա քէօշ-
քէ գատար պիր կէնիշճէ թարիգ աշտըրար,
վէ էսրար գալմասը իշուն եալընըզ կիճէլէրի իշ-
լէթաիրտի, կէրշի հայլըճա ճէսամէթլու պիր
իշ իսէտէ, ադճէնին գուվլէթի իլէ օն եա օն
իքի կիւն զարֆընտա թէքմիլ օլտու :

Այժէ նրաֆը տէվը օլմուշ, Պօղազ իջինտէ տէնիղին իւզէրինտէ կիւնտիւզ վագթի կէօրիւնէն օլ ճէսիմ հարաքէթ սուքիունէթէ թէպտիլ օլարագ՝ թապիյաթ վէ մախլուքեաթ ճէմիսի րահաթտէ, սէֆինէսինի պէքլէյէն րէսիս տախի րիւզկէարէ էմնիյէթին զաֆլէթի խապտէն ճէլպ օլմուշ, հիջ պիր սէտա ինսունըն գուլաղընա կէլմէզ, սասէճէ Աքընթը պուրնուհտա ճարի օլան տէնիղին խօշ հէնկեամէսինտէն մատա :

Խանէլէրին ճէմիսինտէ գէնատիլ վէ շէմըջգլէրի թէպին օլմագտա : Արնաւուտ քէօյիւնտէ եալընըզ պիր ուֆագ եալտա բէն՝ ճիրէլէր վէ բէրտէլէր գաբալը խտտէ լքի մօմըջղը կէօրիւնիւր :

Եալընըն եանընտա ուֆագ վէ տիլ կիպի հիւսիւնլիւ պիր սանտալ պաղը, իհթիյաթէն հաղըր օլունմուշ գըլտա օլունուր :

Սէզքիւր եալտա մօմ եանան օտատա տահա քիմնէ եօղըքան տէրունինտէ օլան էշեանըն պաղըլէրինի թարիֆ իտէլիմ :

Իէք ալա՝ տէօշէլի պիր օտա, սօլ թարաֆտա պիր ուֆագ բիանօ իւզէրինտէ Աթրանիէ :

բա օբերասընըն թէքմիլ մուղիքասը :

Իրանօնուն եանընաս մասն աղաճընտան
պիր Քարեօլա , քէթէն չարէպլէրին պէյաղ-
լըղը թարիֆ գապուլ իտէմէզ :

Քարեօլայա չըքմագ իչին սյագ պատաճագ
եէրէ նատիտէ պիր սամուր քիւրք սէրիմիշ օլ
գատար տըն պիր սամուր քի իւղէրինէ գօնուր
մուշ իքի չիֆթ բանթուֆէր թիւյէրին արա-
սընտան անձագ կէօրէնիւր :

Տիվարտէ՝ Քըրրմ վէ բէրու մէմալքէնտէ
մէ սէրրէկեահ բէսմէրի ասրմըշ :

Սաղ թարաֆտա մասանըն իւղէրինտէ պիր
ալթուն թապլա իչինղէ էօտ աղաճը եանտը :

Պէշ ծն տագըգատան սօնդրա Սուհայ պէ-
յին մահպուպէսի օտատան իչէրի կիրտիէլին-
տէ պիր ուֆագ կիւմիւշ շէմիտան անը թօա-
լէթա տօլապընըն իւղէրինէ վաղ իյէյիպ սաա-
թա պագարագ տէտի :

— Սէմուլ խտերիմ քի կիճիքմէյիպ կէլիր :

Սէ սօնդրա ալթուն թապլայա պիր իքի
բարչա էօտ աղաճը տահա գօտուգտան սօնդրա
քանաբէնին իւղէրինէ օթուրտու :

Իջլաս գունտուրալար իչինտէ մուհաֆըզա
օլան ուֆագ վէ շիրին սյագլարընը պիրի պիր
իւղէրինէ գօյուպ , վէ պաշընը քանաբէյէ տա-
յատըպ Սարտուկ տուտու մաշուգունու պէք-
լէմէքտէ իքէն , օտա գաբուսու իքի տէֆա
եափաշճաճըգ վուրուլտու :

Դաբույու վաւրան Սուհիպ պէյ օլմասը
իլէ իչերի կիրիպ իճրայը մերասիմի եարանէ,
տէն սօնդրա տէտի :

— Սէմուլ իտէրիմ քի զաթը մէլէքսիմամը
քէք չօգ պէքլէթմէտիմ :

— Հաթթա պէշ տագըդա էվլէլճէ թէշքիֆ
իթաինիզ : Սէօզ վերիպ վաքթինտէ կէլմէք
պու տաթի մահսէնաթը նատիրաթտէն տիր :

— Իկեր արզումուշ շիտտէթի կիւնէշին տէվ
քինի թէպտիլ իտէպիլմիշ օլայրտը , տահա
չօգ էվլէլ կէլմիշ օլուրուտում : Իշ վերմէզ
մի շունճա վէման սապր իտուպ պէքլէտիյիմ :

— Օտնն իտէրիմ , սապր էտիպ պէքլէտիյիլ
տէսէնիզ իտի տահա թամամ սէյլէմիշ օլու-
րուտունուզ :

— Պիլմէմ քի պիր քիմսէ կէնտի միւրատընըն
իճրասընտէ օլտուղու հոլտէ պունտ սապր
իթմէք տէնէպիլիրմի , չուն շիմտիլէ գատար
իգպալին պիզտէն տուր օլմասը խտսէթէն
զաթընըղըն միւրատը իլէ իտի :

— Օհհիրտէ էյլէ տիր , ֆապաթ պիր էյի-
ճէ թէֆէքքիւր իտէր իսէնիզ , անըն մուզա-
յըրընա գալպինիզ շահատէթ իտէր :

Պու սէօզլէրի տէյերէք Սարդուկ տուտու
սանտալիէնին պիրինի ալըպ , վէ տիկէրինի եա-
նընա չէքէրէք մաշուղունա ընճա իթտի օ-
թուրմասը իչուն , վէ պատէհու Սուհիպ պէյին
էլնի կէօքսիւնէ վաղ իլէ տէֆա թէքէլլիլ մէ

տէվամ իլէտի :

— Սուհիս պէշ նիշին պանա տահա սիթէմ
իտէրսինիզ, սիզէ օլան մուհապպէթիմի քի-
ֆայէթ մըգտարը իսպաթ իթմէտիմ մի, վէ
շիւպհէնիզ վար մը տըր, պուհտան պէօլէ
հէր պիր խուսուսու պագ ալթընա ալըպ եա-
լընըզ օլ մուհապպէթ իշին եաշաքաճաղըմա :

— Խալըր, զէրա շիւպհէ մուհապպէթի հէլըք
իտէր, ֆագաթ պու իգպալէ իրէնէ աէկին
էքտիյիմ մէշագգաթը պիրտէն պիրէ ունու-
տապիլիմիյիմ :

— Իշլէ իսէ սիզ տահա իրշաու օլմամշընըզ
քի, պու մուհապպէթ պէնի տախի սիզին կի-
պի հէր կիւն հէր տագըգա խարապ իտէր ի-
տի տէյու, վէ անըն ուղըունա թէլէֆիմէ
գատար կէօղիւմէ ալմըշ օլտուղումտան պի
խապէրսինիզ :

— Վարդուկ . . . :

— Պիր դաշ տէֆա կէլիպ պագլարընըզա գա-
բանըպ « պիլմէզ միսինիզ սիզի սէվաթիյիմի, նի-
շին պէնի գուրթարմայօրսուունը » տէյէճէք
իքէն, գատէրիմ պէօլէ իմիշ տէյիպ էճէլի
պէքլէրիտիմ :

— Ըհ էօմրիւմ, պու կէնճ չաղընըզտա սիզէ
եաղըգ տէյիլ մի իտի :

— Նիհայէթ գարար վիրտիմ տօսթում Օլկա
իլէ Լարիսէ կիթմէյէ, չուն տիւննատա ան-
տէն մատա քիմնէմ գալմամըշ ըտը, ֆագաթ

բէք էյի պիլիբիտիմ քի, սիղէ օլան մուհասպուէ թիմի հէր նէրէյէ կիթսէմ պիրլըքտէ թաշը յըպ, վէ հէր նէ գաատար տէֆի զամմ արասամ անը ֆիքիրտէն չըգարմագ միւմքին օլմա յըպ, ճիկերի ղէտէլէնմիշ պիր խասթա միսիլըլը, տիրհէմ տիրհէմ էրիյիպ էնճամը մէզալէ եօլճու օլաճաղըմ տէյու :

— Նուրի այնըմ, նէ՞ շէյ իչին կէնտինիղի գուրպան խտէճէք իտինիղ :

— Օիմմէ թիմ իչին . . . Սուհիպ պէյ, լաքին սիղէ օլան մուհասպուէ թիմ ճէմիսինի զալէպէ իյլէտի :

Սարգուկ տուտու պու սէօղլէրի սէօղլեր իքէն, կէօղլերինտէն պէյան օլուրուտու տահա թէսքին օլմամըշ աշգըն շիտտէթինի զապթ իտէմէղ օլտուղու :

Կեահ եանագլէրինին րէնկի սօլար, կեահ կիւլ կիպի գըղարըր, գալպի չարբար, լէպլէր թութուշուր վէ ինճու կիպի տիշլէրինին արտուխտան չըգան նէֆէս մաշուգընը սէրխօշ իտէր :

Սեպուհ՝ պաշընը եալաշճա մահպուպէսիւ նին օմուղունա տայաթմըշ, սէվտիյինին սիւ նէսինի կիղլէմէքտէ գուտուր իտէն կէօմլէյին տանթէլալարը եիւզիւնիւ եօզաթ րտը :

Սարգուկ տուտու թէքրարէն տէտի :

— Պէյիմ շիմտի կէօրիւյօրում քի, սիղտէն այրը եաշամագ պանա միւմքին տէյիլ իմիշ,

պուլ իգպալէ իրմէք իշուն չէքտիյիմ ազապ զէր-
րէ մագուլէ սինտէն իմիշ, չուն սիղին մուհապ-
պէթինիզին գըլմէթինի էօտէյէն պիր շէյ տա-
հա կէօրէմէյօրում պուլ ճիհանտէ :

— Սուհապպէթիմիզին իգտամը :

— Իէք սահիհ տիր, զիրա պուլ իգպալէ իր-
տիքտէն սօնղրա, էկէք քի պիր կիւն անտէն
սուր օլմադ լաղըմ կէլիր իսէ, նէ տէրէճէ
սէֆալէթէ տիրաար օլաճաղըմը միւլհապա իթ-
մէկէ գուտրէթիմ տախի իրիշմէզ :

Վարդուկ սուտու պուլ սէօզէրի սէօյէ-
տիկի անտէ, չէլմինտէն պիր եաշ էնիպ Սե-
պուհուն տուտագլէրինէ տօգուհտուգտա,
քէտէր իլէ մոխլուլթ պուլ մուհապպէթ շու-
րուպուլ տէլիգանղըյը պիւսպիւթիւն մէսթ
իթմէկէ վէսիլէ օլտու :

Վահպուպ վէ մահպուպ օլ սանիէտէն
սօնղրա վագթլէրինի նաւը կէլիրմիշ օլտուգ-
լէրի պիղէ Նամալիում իսէտէ եաղնըղ շու-
գատարընը պիլիւրիլ քի, զամմ ու քէտէր պիւ-
թիւն կիճէ ուղագտէն տօլաշմիշ օլուպ, իգ-
պալէ իօշունտու տէմիշ իտիլէր :

Վապահլայըն օտտտէ քիմնէ գալմամըլըրը :

Սուհիս պէյ իլէ Վարդուհ տուտույու
պիրազ վագթ կէնտի մուհապպէթլէրինէ պը-
րաղըպ կէլէլիմ Գրիգորեան Սիբայէլ աղայէ :

Սէրսում Գրիգորեան Իրանի իլէ էհլինին
պէյնինտէ օլտն միւքետլէմէյի Սարտիրոս ա-
ղատան Թաֆսիլէն անլայըպ, վէ իճրա օլտն
խըրորղըգ Իրանինին իշի օլմատընը Վարդուհ
տուտու պիլիբ օլտուղունա ալեւահ օլարապ,
պիր տախի անլէրին մապէյնինտէ մուհապպէթ
վէ տօսթլուգ տախի հասըլ օլմայաճաղընա
պիր էյիճէ իրչատ օլտուղունտան, օլ քիւլլի-
յէթլի վարիլէթի խաինմէք իչուն, պունտան
ապտէմ Սարտիրոս աղայէ նասիհաթ իթտիլի
թէրթիպէ կէնտիսինին թէշէպպիւս իթմէսի-
նի իգթիզա կէօրէրէք, կիճէ կիւնտիւզ միւլ-
հաղա իթմէքաէ, վէ պունուն իչուն Վար-
դուհ տուտունուն հէր պիր հալինէ վէ ֆիլի-
լինէ վուգուֆիլէթ քէսպ իլլէմէք հէր հալտէ
միւգթապի օլտուղունտան, Իրանինին էհլի
շէրէյէ կիթսէ, վէ հէր գանղը տտէմ իլէ
կէօրիւշսէ Սիբայէլ աղա տախիմ իլլինի գօլա-
լամագտա, վէ պու միւրտաղընի տահա էյի
իլէրի կիթմէսի իչուն, Սարտիրոս աղանըն է.

վինտէ խրղմէթճի գարըէրտէն պիրինի կէնտիւ
նէ ճէլպ խտէրէք, կէնտիւլի թատիհ իտէմէտիւ
կի խուսուսլէրէ ոլ խրղմէթճիտէն ախէաճ ո.
լուրուտու :

Պիլմէյիզ քի Ղրիգորեան կէնտի միւրտ
տընը պիւսպիւթիւն ազլը իլէ իլէրու կէօ
թիւրէպիլէճէք մի խտի պաճթը տախի պիրազ
եալէր օլմամըշ օլպըտը :

Վարդուկ տուտու իքինճի տէֆա գարա
տան Պէյօղուհա ինէճէյինի Վիքայէլ ազա
խրղմէթճիտէն խապէր ալորգտան սօնղրա ,
պիր արապա թութուպ Վաղլաղըն եանղարըն
տա Իրանինին էհլինին եօլունու կէօղլէտի , վէ
մէրուսմէ կէլիպ կէչտիբտէն սօնղրա արգասըն
տան թա մահալլինէ տէկին կիտիպ խանէսինին
գարընընտա պիր աիւքքեանա կիրէրէք տիգ
գամթ իւղըէ օլմուշուտու :

Պիր սատթ գատար պէքլէյիպ գալֆանըն
կէրտիլինի կէօրիւպ , վէ մէրուսմ գալֆա
Վարդուկ տուտու իլէ կէօրիւշիւպ չըգալգ
տա , նասըլ քի պիր թապիր վար , շէրիտ բայը
այրըլմայարադ , վէ գալֆա կէնտիսինի թանը
մազ օլմասը իլէ շիւպճէյէ տախի վէսիլէ վէր
մէյէրէք անըն իլէ պիրլիքտէ կէզմիշ օլուպ ,
իլք պուլտուղու ամէլէյէ գալֆանըն վէրտիլի
էմի մուճիպինճէ թօրխանէ խկէլէսինտէ ճէմ
օլունաճաղընը իլիթտիքտէ , Ղրիգորեան ոլ
մահալլուէ գահլէնին պիրինտէ պէքլէմիշ խտի :

Վէլ հասըլ պու ճէմօլան ամէլէնին Պէյ-
քօղա կիթմէլէրինի, նէ իշէ թային օլտուգ-
լարընը, վէ չիթթիք քիմին մալի օլտուղունու,
իգթիղտարնա կէօրէ պիրազաւա ագճէ վիրէ-
րէք Ղրիգորեան պիր էրիճէ անլամըլ ըտը:

Պու խուսուսլարա աշինա օլտուգտան սօնդ-
րա, հէր նէ գատար Վարդուկ տուտունուն
Սեպուհ իլէ կէօրիւշէճէյինի Սիբայէլ աղա
Ֆէհմ իլլէմիշ խոթի իսէտէ, պիր էրիճէ խ-
քեաթ օլմագ վէ շէք ու շիւպհէսի գալմամա-
սը իշուն, էվտէքի իըղմէթճի գարըյա թէն-
պին իթմիշ խոթի, տիգգաթը զիյատէլէշտի-
րիպ Իրանինին էհլի հէր գանղը կիւն եախօտ
հէր գանղը կիճէ չըգար խէ, կէնախինէ հէր
հալտէ խապէր եէրիշտիրմէսինի:

Պու թէրթիպլէր մուտագքգանէ իճրա
օլունարագ Վարդուկ տուտու Սահիպ պէյ
իլէ չիթթիքտէն տէօնտիւյիւ սապահ Ղրի-
գորեան չիթթիյին եանլէրինտէ պիր սաբա
մահալտէ սիրէր օլմուշ, անլէրին կէջալինի
վէ իգպալինի կէնտի կէօղլէրի իլէ կէօրէրէք,
շէք ու շիւպհէսի գալմամըլ օլտուղունու
սէօլլէմէք հաճէթ տէյիլ, վէ պու իքի զէվա-
թըն իւղէրինէ իթալի նազարըն զէհլիր էն-
կէրէք երլանընըն զէհլիրինտէն տահա քէսքին
օլուպ, կէչիպ կիթտիքտէն սօնղըա աախի հայ-
լը զէման պագըպ, մուգատտէմ Վարդուկ
տուտունուն կէնախինէ իլլէտիյի մուամէլէ ի-

էն Սեպուհուն հալինի բուսար խոտէք, ախ-
յը ինթիգամը նէ մէրթեպէ զնատէլէշտի թա-
րիֆ խոտմէյիլ :

Սիքայէլ աղտ օլ կիւնիւ ասշամա էվինէ
ափտէթ իյէտի Սարտիրոս աղայը կէօրմէյէ-
րէք :

Դէսմէն սօֆրայա ինտի իտէտէ, թաամա
տալա իշթահը օլմայլալ, վէ թաամօտան սօնդրա
էրքէնձէ օտտարնա չէքլաի : Կալընըլձա օ-
թուրմու շ զիրտէ պէյան իտէձէ կիմիլ միւլ-
հաղալարտա խտի :

« Պաւ կիւն էլիմաէ պիր ագձէ դալմատը-
դընտան մատա, հաթթա մէտեուէն տախի
գալմըլձմ տըր, վէ տօսթլարըմըն եանընտա
տախի եափաշ եափաշ իթիպարըմ էքսիլէրէք
վարարապ ֆիլուս ու մանդրա միւհթաձ օլա-
ճաղըմ չիւպհէսիլ տիր, պէն իտէ ագձէսիլ
օլամամ, վէ նէ եօլ իլէ օլուր իտէ օլտուն,
զիմմէթի աիւշիւնէձէք վադթ տէյիլ, իլտա
ագձէ բէյտա իթմէլի . . . :

« Պիղիմ ագիլ վէ սաաըգ տօսթու մուղ
Իրանինին էհլինտէ ագձէ չօգ, օն պիր միլի-
օն քարպօլանց . . . պաւ բարալար էլպէթտէ
եէտիմէ կէլմէլի :

Ին միւշքիլ քէյֆիլէթ թէրէթթիւպ իս-
լէտի, Վարդուհ իլէ Սեպուհ պիրիպիրլէրինի
սէվէյօրլար . . . զանն իտէյօրլար քի իդպալէ
եէրիշտիլէք . . . հէլէ շու միրասիօրու բէյ

տա խոելիմ ծնտան սօնղրա կէօրիւրիւզ . . . :

“Սարտիրոս աղա էբէյի ահմագ վէ ղըյա-
տէսի իլէ ալջոգ պիր առէմ տիր , պու լքի
թապիյաթ պէնիմ իշիմէ բէք էյի եարար ,
նասըլ քի շիմսիյէ գատար կէնտիսինի ալաթ
միսիլու գուլանտըմ իսէ , պիրազ վագըթ
աահա էօյլէ կիտէրիզ , ղերա շիմսիքի հալտէ
կէնտիսինէ իգթիզամ վար սօնղրա ծնուտա
աէֆ իթմէնին գօլայընը պուլլուրուզ . . . ” :

Իշգու շէյթանի միւլհագալէր իլէ Սիբա-
յէլ աղա եաթաղա տաիի կիրմէյէրէք կիճէ-
յի կէշիւրոթտէն սօնղրա , իրթէսի սապահ Ի-
րանինին սահապը մաթլուպլէրինտէն պիրիսի
իլէ կէօրիւշմէյէ կիթտի :

Պու առէմ , եանի Սարտիրոս աղաւա
մաթլուպու օլան քիմնէ , հէր նէ գատար ֆէ-
նա պիր առէմ տէյիլ իսէտէ , հայըճա թա-
մաքետը վէ հէր նէ գատար Իրանինին տօս-
թու իսէտէ , ագճէ իուսուսընտա տօսթլուգ
ջօգ քէրէ պէրթարաֆ օլտուղու ամմէնին մա-
լիւմը օլմասը իւզրէ , մաթլուպունսն թահ-
սիլինէ ջօգ տէֆա ղայրէթ իթմիշ իտի , վէ
պէլքիտէ մահպուս իթտիրմէյի ֆիքր իյլէմիշ ,
լաքին Սարտիրոս աղաւա գուսուրէթ օլմա-
ւորընը պիլէրէք , պիհուտէ եէրէ մէսարիֆ
իթմէսին տէյու , վէ պէլքիտէ նաֆիլէ լիսա-
նէ կէմէմէք իշուն , իճրայէ գալլըշմամըշ Ը-
սպ :

Գրիգորեան պէրազէթի իլէ սէօհպէթէ
պաշլայլայ կէնտիսինէ հէր նէ գառար Ֆարդ
օլաճագ պիր խուսուս տէյիլ խէ տէ սօսթ-
լուգ սուրէթինտէ իսթար խէր օլտուզու-
նու ալաճագլըյա գանտրմաղա ճէհա խալու
վէ սահիպի մաթլուպ սիւալ իթաիքտէ կէնտի
ալաճագլընը թահսիլ իթմիշ միտիր տէյու
« պիր թամամ ագճէմի պլորմ վէ պիր բարա
սղաճագլըմ գալմատր » աէյէրէք Սիբայէլ աղա
հէր վէչհ իլէ իրշատ իթմէկէ զայրէթ իյլէտի :

Գրիգորեանքն պու սէօզէրի թէքմիլէն
խիրաֆ իտի , չուն Սարտիրոս ազատա պագի
գալան հայքճա մաթլուպաթընտան պիր ագ-
ճէ թահսիլ խտէմէմիշ իտի , վէ պսւնուն սէ-
պէպի Իրանի իլէ սօսթլուզու գըրմամագ ի-
չուն :

Սիբայէլ աղատէն պու ճէվապը ալորդտա
սահիպի մաթլուպ թէքրար սիւալ իթտի :

— Նաճըլ թահսիլ իթաինիզ , զիրա պէնիմ
պիլտիկիմտէ Սարտիրոս ազատա սիր բարա
գալմամըշ տրր :

— Կէնտիսինտէ եօզուսա տիսէրինտէ եօգ-
մու :

— Քիմտէ :

— Իհի զայէթ զէնկին տիր :

— Նէ տէյօրսունուզ :

— Իվվէթ , Իրանինին էհլինտէ օլան ագճէնին
նըսֆըր սիլտէ օլտա միւթէպէր զէնկինլէրտէն

պիրի օլուրուտունուզ :

— Սահի՞ մի տերսինիզ :

— Պիլմէտիսիմ չէի սէջլէ՞ր միսիմ :

— Այերջի սիզ անլէրին հէր պիր հալինէ աշինա սընըզ — տէյերէք սահիպի մաթլուպ պիրապ կիւլիւմսիւլէմէքտէ օլտու :

— Ինքեար իթմէմ, կերջի Սարտիրոս աղտ տօսթում իսէ տէ սիզին իլէ տախի շունճա վադթտան պէրու օլան հուգուգումուզ գատիմ տիր վէ մէմուլ խտէրիմքի պու կիւնէ գատար պիրի պիրիմիպտէն ինճինմէկէ պիր վէ սիլէ օլմամըշ տըր, տօսթ տէնիլէն պէջլէ քէրթէլէրտէ աշիքեար օլուր, նի՞չին սիզին շու գատար մաթլուպունուզ եիւզ իւզէրինէ գալ սըն էտատընէ միւգթէտիր պիր քիմսէ օլտու զու հալտէ :

— Սէմուլ խտէ՞ր միսինիլքի Վարդուկ տու տու ագճէյի էօտէր :

— Հէր հալտէ :

— Ի՞յլէ իսէ պիր թէզքիրէ եաղըս խթէմէլլիսիմ :

— Պիհուտէ եէրէ եաղմըշ օլուրսունուզ :

— Նի՞չին :

— Շու սէպէս իլէ քի Վարդուկ տուտու եաղընըզ պիր թէզքիրէ իլէ տէյնինէ էօտէյէ՝ ճէք քէրթէլէրտէ զէ վճինի սէվմէզ, ախէր պիր թէտպիր գուլանմաղտընըզ :

— Ի՞նչա խտէրիմ էյլէ իսէ սէյլէյին նէ եօ :

իլէ պու ագճէյի թահսիլ իտէ պիլիրիմ :

— Սիզին մաթլուպուշուզ պա աէֆթէր տէ՞
յիլ մի տիր :

— Իվվէթ :

— Իվվէլա մուհաքէմէ օլմալըսընըզ , սանիէն
իլամ էտիպ իրանիյի մահպուս իթմէլիսինիզ :

— () Լ զէ՞ման :

— () Լ զէման Ս արդուկ տուտու զէվճինի հէր
նէ գատար սէվմէզ իսէ տէ շանլնա տա եէ-
տիրմէզ մահպէստէ պըրապմայը աէյնինի էօ
տէյիպ չըգարըր :

— Սէմուլ իտէ՞ր միսինիզ պու թարիգ իլէ
ագճէյի ալաճաղըմը :

— Սէմուլ իթմէք տէյիլ , իլլա տիլա չիւպհէմ
եօգ աուր , զիրա պէն տաիի պուշտ եագըն
պիր եօլ իլէ բարամը ալարմ :

— Իկէր քի պէնտէ ալաճագ օլուր իսէմ իթ-
տիսինիզ տօսթլուղու սահիհ օլարագ ռնուլթ-
մամ , զիրա զանն իտէրիմ իւչ եիւզ պինտէն
թէճալուղ մաթլուպուլմ օլմալը տըր վէ պու
մաթլուպու չիւրիւք զիմէմ էսամէսինէ կէչիր-
միշ իտիմ էկէր քի ալընաճագ օլուր իսէ հայ-
լըճա պիր բարա տըր :

Սիքայէլ աղա մաթլուպուն պու մըգաա-
րէ պալիզ օլտուղըննաան պի խապէր օլուպ
իւչ եիւզ պին զուրուշու իշիթտիքաէ հայլը-
ճա թէէ սիւֆ իյլէտի , չուն օն պիր միլէօն
քարպօլանիյը կէննի ագճէսի կիպի աոտ իտէ-

րէք օլ մէպլաղտան հէր նէ քի թէնդիլ օլուր
խէ կէնտի վարկէ թինտէն էքսիլմիշ կիպի սա-
յարըտը , ֆագաթ տօգուղու վիրմէյինձէ օն
ալընմաղ մէսէլնի ֆիքր իլէտիքտէ պիրաղ
թէսէլի պուլտու :

Սէրուս մասհիպի մաթուս՝ Վրիգորեան-
տան թահսիլ իլէտիկի թէտպիր իւղըն պիր
արգուհալ թահրի վէ թագտիմ իլէ հուղուրը
չէրիյէ մէտեունու ճէլպ վէ թէպէյիւնի հու-
գուգ իլէյիպ պատէհու աղ կիւնտէ իլամ իւհ-
տէսինէ կէչէր կէչմէղ Իրանիյի մահպէսէ
աթարըտը :

Պիւ քէյֆիյէ թլէրին հիչ պիրինէ Վարդուկ
տուտունուն վուգուֆիյէ թի եօղուտու վէ
հաթթա Իրանինին մահպուս օլտուղու
կիւնիւն ախշամը եինէ Սիբայէլ աղանըն թէր-
թիպի իւղըն , պիր տտէմ կիտիպ էվէ խապէր
պրրադուր իգթիղայը մէսալիհ Վարտիրոս ա-
ղանըն պիր գաչ կիւն գատար պիր ուֆագ
եօլճուլուղա կիթաիյինի , վէ տէրագապ եօլա
չըգմասը լաղըմ կէլմիշ օլմասըլա կէնտիսինին
պիզլաթ կէլէ մէտիյինի :

Պո՛ւ պապտէ բիվայէթ իթաիյիմիզ խու-
սուսլէրին ճէմիսի տահա Վարդուկ տուտու
Սուհիպ պէյ իլէ Մընավուտ քէօյիւնտէ կէօ-
րիւչմէզտէն էվլէլ վուգու պուլմուշ խտի :

Շիմտի օգույան տօսթումուղա պիլտիրի-
րիզ քի Վրիգորեանըն՝ Իրանիյի մահպուս իթ-

տիրմէսինին սէպէպի շու իտի քի , Վարդուհ
տուտու մաշսւգու իլէ կէօրիւշմէսինէ պիրազ
վաքթ հիչ պիր էնկէլ պուլունմասըն տէյու ,
ղիրա զէվճինտէն հալի իլէ իհթիրաղ իտէճէ-
կի աշիքտար օլարաք . անը մուաքգաթէն մէյ-
տանտան քալտըրմասը իքթիղա իտի , վէ ֆիլ
հագըգաթ Վարդուհ տուտու՝ զէվճինին եօլ
ճուլուգտա օլմասընտան միւսթէրիհ օլտուգ-
տա մահպուպի իլէ բէք չօգ տէֆա կէօրիւշէ-
պիլմիշ իտի :

Սիրայէլ աղանըն պու սուհուլէթլէրի թէ-
րէթթիւպ իլէմէսի , կէնտի միւրտաընըն իլէ-
րի կիթմէսի իչին իտի տէյու սէօլէմէք հա-
ճէթ տէյիլ :

Վարդուկ տուտու իւք տէֆա Մընաւուտ
քէօյիւնտէ մահպուպի իլէ կէօրիւշտիւկիւ
կիճէտէն պէրու իքի այ գառար կիւղար իթ-
միշ, մէրսուման կէնտի աշգլէրինէ տալմըշար
խաֆթատա իւշ տէօրթ կիճէ պուլուշուրլար
լաքին պիշարէլէր պիլլէզլէր քի տիւշմէն կէն-
տիլէրինի պիր տաղըգա ունութմամըշ :

Պիր կիճէ պու իքի էճնէպի զէրաֆի եինէ
օլ մահպլէ ճէմ օլաճաղար ըտը : Օլ կիւ-
կիւ Վարդուկ տուտու կէնտի տօսթու Օլկա
տուխթէրտէն սօն տէֆա եաղտըղը մէքթու-
պին ճէվապընը ալմըշ : Մէրսումէ՝ օլ մէք-
թուպտէ Բարիսէ կիթմէլէրինին վազթինի
պէյան խլէմիշ, պու նամէյի Վարդուկ տու-
տու մաշուգընա օգույուպ եօլճուլուգլարը-
նըն վազթինէ գարար վիրմէք իսթէր, զիրա
պիր տիւէր սէպէպէ մէպիի հալլէրինտէ թէպ
տիլաթըն իգթիլաար էլզէմ օլմուշ, պունոււն
իլին Իրանինին էհլի Սահիպ պէյի աճէլէ իլէ
պէլլէր իտի :

Պէյան օլան վազթին տաղըգաարնը կէչիւ-
մէյէրէք Սեպուհ վասըլ օլտուգտա, Իրանի-
նին էհլի զաթընա մախսուս օլան էթվարը նա-

զիքսնէ իլէ իսթիգպալտէն սօնղրա տէտի :

— Պէյիմ, սիզի պու ախշամնէ տէրէճէ ա-
ճէլէ իլէ պէքլէյօր ուտում տիյէմէմ :

— Ախէր տէֆալէրտէն զիյասէ՞ մի :

— Իվլէթ :

— Նիճին :

— Պախի մէսրուրիյէթինիզ օլաճադ պիր խա-
պէր վիրմէք իչուն :

— Լանի, պուհոտան պէջլէ պիր տախի միւ-
ֆարըգաթ իթմէյէճէկիմիզին գաթիէն գա-
րարը :

— Վէ սէպէպի, զիրա շիմոխէ տէկին եալը-
նըղ մուհասպպէթիմիզին պէնտի իլէ պաղըյօր-
տըգ, պուհոտան սօնղրա զիմմէթիմիզ տախի
պիզի մէճպուր իտէր պիրի պիրիմիզտէն այրը-
մամաղէ չուն պիզտէն մատա պիր ախէր զաթ
տախի իքիմիզին հիմայէթինէ միւհիթաճ օլա-
ճադ վէ պիզիմ ահը հէր վէչհ իլէ մուհաֆը-
ղէ իթմէմիզ էն տազիմ տէյնիմիզ օլտուղընտան
հէր ան պիրլիքտէ օլմամըզ ֆարզընտան տըր :

Սեպուհ պու սէօզլէրի իշիթախքտէ Վար,
գուկ տուտունուն վիրէճէկի խապէրի ֆէհմ
իտէրէք մէսրուրիյէթինի միւշահատէ իլէ ճէ-
վապ իթտի :

— Սէջլէյին ա'հ սուրուր պախշըմ, սահիհ օլ-
իգպալէ իրոթէք մի :

— Իվլէթ, վալիտէլիք իւնվանընա նախ օլ-
տում . . . :

Սուհիպ պէյ թէրարէն մահպուպէսինի բուս իտէրէք տէտի :

— Վարդուհի, էջլէ իսէ պունտան սօնդրա պուրատա էօմիւր կէչիրմէմիզ միւմքինսիզ տիր, զերա սիզի եէտի ախէրէ թէպիմ իթմէ կէ հիչ պիր ճիհէթ իլէ էմնիյէթիմ օլմատը զընտան պուրատա օլտուգճա տաիմա պիրլիք տէ գալմամըզ մուհալ գապիլինտէն օլտուզու իչուն, պիր առ էվլէլ տիյարը ախէրէ կիթ մէմիզ հէր հալտէ իգթիզասընտան տըր :

— Պէն տաիսի թըպզը սիզին միւհազանըզ մինվալ իւզրէ գարար վէրմիշիմ տիր, վէ պու կիւն տօսթում ()լկա իվանօլնտտան մէքթու պիմէ ճէվապ ալարմ, պիւտիրիւր քի կէլէճէք այըն խիթամընա տօղրու վալիտէսի իլէ պիրլիքտէ Բարիստէ պուլունաճագլէր, վէ գարաւ ըրմըզ իւզրէ պէնի տաիսի պէքլէրլէր տէյու :

— Նասըլ նիյէթ իտէյօրսունուզ, տօսթունուզուն կիտէճէք վագթինէ պէքլէճէք մի :

— Իվլէթ :

— Իսթէրսէնիզ օլ գատար կէճ գալմայալմ :

— Նիչին, իսէվֆ իտէճէք պիր խուսուս վար մը տըր :

— Լէրչի, պիր շէյ կէօրմէյօրում, ֆադաթ պիր սաաթ էվլէլ կիթմէմիզի գալպիմ արզու ի տէյօր :

— Պէյիմ պիր այ գատար տահա թէխիր իթ մէմիզ զանն իտէրիմ իգթիզասընտան տըր :

— Նիշին :

— Պիլիբսինիզ Սարտիրոս աղա պուրատա տէրի :

— Ի վիճեթ, ֆագաթ տահա սուհուլէթ իլէ կիտէպիմէմիլէ պիր վէսիլէ տէ՛յիլ մի տիր :

— Սահին էջլէ իսէտէ կէնտի խանէսինի Էճ նէպի քիմնէլէրէ սլըրաղըպ կիթտիլիմ իջուն ալտէթինտէ սիթէմ իթմէկէ հագգը օլապիլ լիւր . պէն իսէ սիթէմէ վէսիլէ վիւրմէմէք իջուն պու անէ տէկին էլիմմէն կէլէն ղայրէթի իթ տիմ, շիմտի թէհի պիր սէպէպ իլէ անըն վէ խուստուսի իլէ ալէմին ինտինտէ ճիւնհաղը կէօ ըրէնմէքտէն իհթիւրաղ խտէրիմ :

— Սիւրաաընըղա գարշը կէլմէմ, ֆագաթ պիր ան էվիլէ կիթմէմիլի հէր հալտէ խայըր լը կէօրիւրիւմ :

— Պէնիմ տախի սիզէ իթաթ իլլէմէմ վա ճիպ օլան ղիմմէթիմ տիր, էկէր իսթէքսէնիզ պիր իքի կիւնտէն եօլա չըգապիլիլիզ :

— Սարտիրոս աղանըն ալտէթի եա՞գըն մը տըր :

— Սէմուլ խտէրիմ քի իքի իւչ խաֆթատէն ղիյատէ սիւրմէզ, վէ պէլքի տահա էվիլէճէ կէլիւր, ղիրա եօլա չըդտըղը կիւն իթտիլի խա պէրէ նաղարէն պու գատար էլլէնմէսի մէ մուլ տէյիլ խախ :

— Տօսթու Սիքայէլ աղայը կէօրիւրմիւսիւ նիւղ :

— Խայրը :

— Հանըմըմ, ղէվճինիզտէն ղկյատէ Գրիգոր. եանտան շիւպհէ վէ խէվֆ իտէր օլտուղուժու սիզտէն սէթը խլէմէմ, վէ սիզտէ պիլիրսինիզ անըն եիւզիւնտէն նէ մէշագգաթ չէքտինիզ :

— Վէ հաթթա հիչ պիրինի ֆիքրիմտէն իսրաճ իթմէմիշիմ տիր :

— Պէօլէ պիր քիմսէտէն խէվֆ իտէճէք օլուր իսէմ հագգըմ եօգմու տուր վէ աճէպ էհլինիղին եօլճուլուղու սահիհ մի տիր :

— Շիւպհէ իտէճէք պիր շէյ պիլիրմիսինիզ :

— Խայրը, ֆագաթ սիզէ պիր իքի կիւն էվ վէլ պիր շէյ տիմէյերէք եօլճուլուղու ղուհուր իթմէսի սույի զաննէ վէսիլէ վէրիր :

— Պուհուհն իլին հիչ թաճճիւպ իթմէմ, ղիւրա մապէյնիմիզտէ օլան պիւրուտէթ իգթիւզասընճա մուամէլէսի ախէր տիւրլիւ օլամաղ :

Սեպուհ՝ մաշուգէսինին մէյլի տահա ղկյատէ գալմագըղա օլտուղունու կէօրերէք, ետնի իտէճէքլէրի եօլճուլուգ Իրանինին ալտէթինտէն սօնդրոյա գալմասընը Վարդուկ տուտու արղու իտէր օլտուղունու ֆէհմ իտէրէք ճէվապ իթտի :

— Լկերքի հէր հալտէ թէէթիւր իթմէմիղէ մէլիլլի իսէնիզ, գարարընըղէ մուխալիֆ օլմամ :

— Ֆիքր իտին Սուհիպ պէյ ինտէլ նաս ճիւնհալը գալմաղմըմ :

— Գապիլ տիր պաղը տիւշիւնճէտէ գուսուր

խոէն քիմսէլէր պուլուճապիլիւր :

— Կէրջի նաս՝ չօգ տէֆա թէճէսսիւստէ նօգ-
սանիլէթ խոէր իսէտէ հէր նասըլ իսէ հիւքմի
միւթէպէր օլարապ իհթիրաղ իլլէմէսի ֆար-
ղընտան տըր :

Սուհապպէթ հէր պիր ֆաղըլէթինտէն
մատա քիչլիլ պէլաղէթ սահիպի տախի իսէր :
Իէք միւշքիլ պիր մէսէլէ տըք վէ մաշուգէ
պէյնինտէ վուգու պուլսա չաքըճագ հալլ օ-
լուր , չուն գապին լիսանը զայէթ իլէ իրշատ
խոթիճի օլուպ , մահպուպ վէ մահպուպէ պէյ-
նինտէ տախի պու լաթիֆ լիսանտէն մատասը
խաթիմալ օլմատըղընտան պիրիպիրէրինի իս-
քեաթ իթմէկէ միւշքիլլէթ չէքմէղէր :

Իօյլտէ Սեպուհ իլէ Իրանինին էհլինին
էֆքէտըրնտա չաքուճագ մուվաֆֆագաթ բէյ-
տա օլուպ օնտան սօնղրա կէչիրէճէքլէրի էօմ-
րիւն իւղէրինէ սէյլէչմէքտէ օլտուլար :

Իվվէլա էօմրիւն կիւղէլլիլ մուհապպէթ
իլէ հուսուլէ կէլիլ , անլէր օլ խաղինէյէ մա-
լլէ : Պատէհու իմրարը վագթ վէ թէպուլլա-
թը հալ իջուն՝ իտէճէքլէրի էօլճուլուգլէրին
գարարընը վերմէքտէ խոիլէր : Կեահ Իթալեա-
տա Կօնաօլա իչինտէ(*) սաղէնտէլէրին միւ-
թէէսսիր ահէնքլէրինի տինլէյերէք , կեահ

(*) Վէնէաիկոտ ահալինն տէնիլ ի գէրինտէ կէզուլի գա-
յըղարա Կօնաօլա թապիլ խոիլէր :

պուղ տէրեաւը միտիլու թուսիա օվալարքնտա
բարլագ մէհթապ իլէ գըզագէր տէրունինաէ
խարապ իտիճի սօվուղուն հիքմէթինէ թաաճ
ճիւպ իտէրէք, կեան Նիլ Սիւպարէք իւղէ
րինտէ Տէհէպիէլէրտէ սաքին օլուպ թիմաս
պալլգէրինին եարրչա ջըգմալէրինի սէյր իտէ
րէք, վէ կեան Ղէնէվբատա աղաչէր իլէ սէթը
օլմուշ պիր մազպութ խանէյէ չէքիլէրէք իշթ
անլէրին խէյալ խլէտիկի պու հօմիւր իտի .

.
.

Նոտարը քի մալիու մուսուղ տուր Վրիդոր-
եան՝ Իրանինին էհլենին տաիմա էսրարըն բե-
շինտե աօլաշմագտա , վէ խանէսինտե եէնի
պիր շէյ զուհուր իտեր խե , կենտիսինէ ճէլս
օլմուշ խղվէթքեար գարըտան անլամագտե :

Պիր կիւն Վարդուկ տուտու էվին հէքի-
մինէ խապեր խաիւպ կէթիրթմիշ խաի :

Խղվէթճի գարը կէնտի մէմուրիյէթինին
եախօտ չաշտաղղընըն մուտագըգանէ իճրասըն
տա օլտուղունտան , տէր ագապ Սիքայէլ ա-
ղայա հէքիմին կէլմէսինի խապեր վէրաի :

Օւահիրտե աէրքեար պիր շէյ , ինտան հալի
Վարդուկ տուտու պիրալ քէֆսիլ օլապիլիր ,
վէ հէքիմի խթէյէպիլիր , ֆադաթ Վրիդոր-
եան իլլին էն մուհիմ պիր քէյֆիլէթ , հէքի-
մին նիլլին կէլտիլինէ հէր հալտե տկեահ օլմա-
լլ : Վաքին նէ թարղ իլէ անլամաղը , զիրա
կէնտիսի թապիպի թանրմաղ օլտուղունտան
սիւալ իթմէ կէ սէլահլիլէթի եօդ , եախօտ ճէ-
սարէթ իթսէ պիլէ գապիլ տիր սահիհինի տու-
յամաղ , պու պոսպտե տաիի Իրանինին վէսա-
թէթինէ իճթրաճը օլտուղունու կէօրէրէք ,
աօղըու զարպխանէի ամիրէ մահպէսիլնէ բէ-

վան օլտուլ, չուն իրանի Սարաֆան թայֆէ,
սինաէն օլարաֆ օլ մահալլուէ մահալուս խաի:

Սարաֆիրու աղայա այրըճա պիր օտա վէր-
միչէր, շէջլէքի եալընըճա կէնտիսի իլէ կէօ-
րիւ շիւլէպիլի:

Իրանի իմրարը վազթ իչուն ույգուտա ի-
տի, Գրիգորեան իչէրի կիրտիքաէ մէրուսմ
ույանըպ մէմնունիլէթինի սէյան խտէրէք աէ-
տի:

— Սիլտէ կէլմէզ իսէնիզ ախէր կէլէն եօգ,
բէք եալընըզ գալըյօրուսմ, նէ միւշքիլ հալ
իմիշ:

— Ինշ Ալահ պիր գօլայը պուլունուր վէ սիզ-
տէ պուրատէ չօգ վազթ գալմալընըզ:

— Հէման Հաֆֆ Թաալա սէջլէպիլիլի ի-
շիթսին: Նասըլ սահիպի մաթլուպտան պիր
իւմիտ վաճ մը:

— Խայրը օլ թարաֆտան տէյիլ պիր ախէր
սուրէթ իլէ չարէսինի պուլուրուզ, էկէր մէ-
մուլիմ սահիհ իսէ:

— Նէ՞ կիպի:

— Շ իմալիք պու պէնտէ էսրար գալըն,
եալընըզ սիզ թէտպիրիմ իւզրէ կիթմէլիսինիլ:

— Իէք մինասիպ:

— Սիլին շիմաի պիրազ քէֆսիլ օլմանըլ լա-
զըմ կէլի:

— Հիչ պիր րահաթսըլըլըմ եօգ ամմա . . .

— Օլարարը եօգ:

— Բէք էյի օնտան սօնորա :

— Աիպին հէքիմինիդի պուրայա ճէլայ իտէրիդ, կէօյա պիրազ քէֆսիզլսինիդի իֆատէ իթտիք տէն սօնորա սիւալ իտէրսինիդ էհինիզլին նա, միզաճըզը նէ օլտուզունու :

— Իհլիմ քէֆսիզ մի :

— Տիւն հէքիմի չազըրթարմըշ, պունուհ սէ պէպինի անլամալըյը : Շիմտի պիրազ ֆէհմ իթմէյէ սրաշատընը՞լ մը :

— Բէք տզ պիր շէյ, լաքին պաննա աորլ իգթիզա օլան շէյ պուրատան դուրթուլմամ նա, որլ օլաճադ օնու պիլմէք տիր :

— Արդէ սէօլէտիմ, էկէրքի մէմուլիմ սահին լէնիր իսէ բէք գօլայըգ իլէ սիզի գուրթարըրըմ :

— Հայտէ պադալըմ Ինշալլահ մէմուլինիզ սա, հիհ օլուր : Պու սուրէթտէ հէքիմի պիր ան էվլէլ պուրայա ճէլայ իթմէկէ պադմալըյը :

— Պու կիւն արթըգ պէնիմ պուրատու էյլէն, մէմ իգթիզա իթմէզ եարըն սապահ դապիպ իլէ պիրլէքտէ կէլիրիզ — տիսէրէք Գրիգորեան Իրանինին օտասընտան տըշաքը չըգտը :

Իրթէտի կիւնիւ սապահլայըն Աիքայէլ տզա հէքիմ իլէ պիրլէքտէ Իրանինին օտասընա վաորլ օլտու :

Նասըլ քի տամէնին մալիուսու տուր դա պիպ չօգ տէֆա իստթէնին թադրիրիտէն վէ հալինտէն պահա իտէրէք քէֆսիզլէյն նէ օլ :

տողղունա գարար վերի, էջլէտէ դապիպի մէքսում (Վատրիբոս աղանըն մահպումս օլտողունոլ պիլմէյերէք կէլիպ օլ հալտէ կէօրտիւք տէ անըն նամիղաճըղը թէհասիւֆ վէ տիւ շիւնճէտէն իլերի կէլիշ օլտողընա գարար վիւրէրէք իգթիզասընա կէօրէ պիր թէրթիպ եաղըպ վէ պիրաղ տաիի լիսանէն մուալիճէ, եանի թէսէլի իլէտիքտէն սօնղրա գալգմըշ կիտէրիքէն իրանի սիւալ իթտի :

— Պու կիւնլէրտէ պէնտէ խանէյէ կիթտի նիղ մի :

— Իվլէթ իւչ կիւն մուգաստէմ, ֆագաթ չօգ թաաճիւպ իտէյօրում էհլինիղ սիղին հագգընըղաա պիր շէյ սէջլէմէտիկինէ :

— Օլալալը պի խապէր տիր պէնիմ պու հալմտէն :

— Իէք տգըսնէ տավրանմըշսընըղ, զիրա կէն տի հալինին իգթիզասընճա միւմքինի մերթէ պէ թէհասիւֆէ վէսիլէ վիրմէքտէն իճթինապ էյլէմէլի սինիղ :

Իրանի սուրէթա թէլաշ իլէ սիւալ իթտի :

— Նէ տէյօրսունոլքէֆսիղլիլի զլէատէճէմի տիր :

— Խալրը էֆէնտիմ, հաթթա քէֆսիղ տաիի տինմէղ, կէօրիւյօրումքի սիղին տաիի անըն հալինտէն մուլիւմաթընըղ եօգ :

— Նաալը օլտուն էֆէնտիմքի հալը վազըթ տէն պէրու պէնտէնիղ պու հալէ տիւչար օլ :

մուշում տուր:

— Ի՞նչէ իսէ սիզէ վերէճէյիմ խապերէ չօգ մէմնունն օլաճագսընը:

— Եթէ կիպի էֆէնտիմ:

— Իհլինիլքէֆսիլ տէյիլ, համիլէ տիր: Պու խապէր մէսրուրիլէթինիլէ պա'խ օլմաղ մը:

— Եթէ տիմէք էֆէնտիմ — տէյու Սարաիրոսս աղա ճէվասպ վերտի իսէ տէ գըրմըզըզ գուլազլերինէ տէկին չըգտը:

Վասպիլաֆարգընտա օլմայարագ թէքրարէն իթտի:

— Իէք մէմնունն օլտում սիզէ պէջլէ պիր իգպալ խապերի վիրտիյիմէ, Ինչ Ռըսա աղ կիւն, տէն պիր թէավիէսի վերիլիպ պուրատան չըգտըղընըգտա թէքմիլէն մէսրուրիլէթէ իրէրսինիլ:

Պու մապէյնտէ Վրիգորեան սէօհպէթէ կիրիչիպ հէքիմէ սիւսլ իթտի:

— Պիր էյիճէ ֆարգընտա օլտունո'ւղ մու տօսթումուզուն էհլի կէնտի գէվճինին մահպէստէ օլտուղընտան մալիումսթը օլմատըղընըն:

— Հիչ խապերի եօգ, զիրա կէնտիսինի բէք սէվինճլի կէօրտիւմ:

Հէքիմ պու սէօղլերի տիմէտէ Իրանի իլէ Վրիգորեան պիրի պիրլէրինէ պաքարագ պիչարէ Սարգուկ տուտունուն հագղընտա օլան նիլէթլերի հիչ էմնիլէթէ շոյան օլմատը:

ղընը միւշահատե իյէտիւեր :

Պու վասֆ իթտիյիմիւ պէյանը էֆքետար
պիր լահղէտե իճրա օլուպ Սիքայէլ աղա թէք-
րարէն սիւսլ իթտի :

— Վարդուկ տուտունուն պու հալի նէ գա-
տար վազթտան պերու տըր :

— Օյանն իտէրիմ իքի այ գատար :

— Թամամ տօսթումուզ Սարտիրոս աղայա
պու սէֆայէթ կէլէլիտէն պերու, էհլինին
խապէր վիրմէյէ վազթի օլմատըղը աշխէար :
Ինչ Սլահ մահպէստէն գուրթուլտուգտա,
վէ մէմուլ իտէրիմքի չօգ սիւրմէզ, պու էյի
խապէրի էհլինտէն տախի ալըր :

Պու սէօղլէրտէն սօնղրա հէքիմ մէշղու-
լլէթ սէպէպի իլէ չօգ էյէնէմէտիկինէ աֆի-
լըգ տիլէլէրէք օտատէն չըգտըգտէ Վրիգոր-
եան տախի պէրապէր չըգըպ եօլու կէօսթէր
տիքտէն սօնղրա թէքրարէն Սարտիրոս աղա-
նըն եանընա կէլտի :

Այլահըն տեղեկահընտան գովուլմուշ վէ
չէյթաննա թէսլիմ օլմուշ պու իքի ատէմ եանի
Իրանի իլէ Ղրիգորեան պիր չարեհք միւտտէ
Թի գատար պիրիպիրլէրինէ պիր լուղէթ տա-
խի տիմէտիլէր :

Պիրի եանի Ղրիգորեան գուրտուղու թէր-
թիպլէրի ֆիքրինտէ թանգիմ իտէրտի վէ տի-
կերի եանի Իրանի՝ Վարդուկ տուտունուն սէվ
տիլի ատէմ քիմ օլսպիլիր տէյու միւլհաղա ի-
տէրէք օլ կիւնէ տէկին Ֆարգընտա օլմամըշ
օլտուղունա զայէթ թաաճճիւս իտէրիտի :

Նիհայէթ Ղրիգորեան քէլամէ պաշլայա-
րաք տիտի :

— Վարտիրոս աղա պիլմէմ պունտան սօնդրա
էհլինիղէ տահա մուհապէթինիղ գալսպիլիւրմի :

— Ի վիլէլինտէն պէրու նէ՞ վազթ կէնտիսինէ
մուհապպէթիմ օլտուղունու կէօրտիւնիւղ :
Ի՛նտէրիմին միւրատրնա գարշը կէլէմէղ օլտու-
ղումտան « պէօլէ մինասիպ կէօրտիւմ » տէտի-
շինտէ գապուլլիթմէյէ մէճպուր օլտում իտի :

— Պիլլըմիսինիղքի սիղին պու վտգթինիղտէ
էհլինիղին պու հալլէրի նամուսունուղա բէք
չօգ տօգունուր :

— Նէ տէմէք, պիլմէղ միյիմ :

— Չուն էլալէմ տույարգտա, զերա տույուլմազ
չէյ օլմազ, քիմ պիլըր նէ մանա վէրիւրէր . . . :

— Լլպէթտէ էֆէնալմ, էլպէթտէ, լաքին նէ
գատար աճայիւլ քի պէն շիմտիյէ գատար տույ-
մամըչ օլայրմ :

— Պիլմէզմիսինիզ քի պու կիպի մատտէլէրտէ
էն կէճ վագըֆ օլան էն եագընը տըր :

— Հագգընըզ վար, շիմտի կէօրիւյօրումէօյլէ
օլտուղունու լաքին սիզ պիլիւրմիսիտինիզ էհլի-
մին ալագասը օլտուղունու վէ քիմ տիր պէնիմ
նիքեահլըմա կէօղ գալտըրմայա ճէսարէթ ի-
սէն :

— Պիրազ շիւպհէմ վարըտը տօղըուսու Սար-
տիրոս աղա ազ վագթտան պէրու, լաքին պու
կիւն շիւպհէմ սահիհէ թէպտիլ օլտու :

— Լլօյլէ իսէ քիմ օլտուղունու տա պիլմէլի-
սինիզ :

— Խաթըրընըզա կէլիւր մի, պու կէչէն գըչ պիր
ախշամ թէաթրօտա լոճանըն պիրինտէ պիր
տէլիգանլը կէօրմէ միզ օլտու :

— Լլվլէթ, լաքին քիմ օլտուղունու թանըմա-
յօրուտում :

— Իշթէ օլ տէլիգանլը տըր քիմ իսմի Սէպուհ
վէ մախասը Սուհիպ :

— Թանըտըղմ քիմնէ տէյիլ :

— Լլվլէթ մէմուլ իթմէմ քի պիլէսինիզ, զերա
Լ ճնտրատան եախօտ Ամէրիգատան կէլէլի չօք

օլմամը զէ մէսմուլիմէ կէօրէ զայեթ իլէ զէնկին
 Խմիշ: Եւստի պուսուսն իւզէրինէ ուղուսն
 ուզատըյա սէօլէշմէք պիհուտէ կէլիւր պա-
 նա, ախէր սէօհպէթէ պագալըմ: Արղու
 խտէ՞րմի սինիզ պու հալինիզտէն խէլաս օլուպ
 զէնկին օլմայա:

— Վի՛մ իսթէմէզ էֆէնտիմ, քի՛մ իսթէմէզ,
 հէմ մահպէստէն գուրթուլուպ հէմտէ բա-
 րա սահիպի օլմասընը:

— Պուսուսն իքիսիտէ միւմքին տիր:

Իրանի՛ պու իգպալէնէ թարզ իրէպիլէ-
 ճէկինի սիւալ իթմէյերէք հէման Վրիգորեա-
 նըն խաքի բայընը բուս իթմէ տէրէճէլէրինէ
 կէլիպ ճէվապ իթտի:

— Իֆէնտիմ գուլ սիզին, քէօլէ սիզին:

— Թէէսսիւֆ իթմէյին Արտիրոս աղա հէր
 շէյին չարէսի պուլանուր էկէր իքիմիզ տէ
 եէքտիլ վէ էէքճիհէթ օլուր իսէք:

— Պիր առէմ կէնտի աօսթու վէ պա խուսուս
 վէլիւսն նիմէթի իլէ ախէր տիւրլիւ օլա սի-
 վի՞ր մի:

— Իվիլէլա, սիզին պուրատան չըգմանըլ լա-
 ղըմ կէլիւր:

— Իէք կիւզէլ, ֆագաթ տէյնիմին թէտիէ՛-
 սի:

— Իհլինիզ իպթիտա օլ բարայը վէրիւր:

— Սէմուլ խտէ՞րմի սինիզ:

— Պէն թաահիւտ խտէրիմ:

— Սահի՛հ մի տէրսինիդ :

— Սարտիրոս աղա լաթիֆէ սրբասը տէյիլ ,
հէր նէ քի սէօյլէյէճէք խսէմ տիգգաթլը տին-
լէյին վէ իճրասընա զայրէթ էտին :

Իրանինին հալի մուխէվվէֆ օլմասըլըա պի-
րազ տահա կէնտիսինի թօբլայարագ տէտի :

— Լֆէնտիմ սէօյլէյին , եանկյա պէնտէնիդ
սիզին իրատէթինիդէ հիչ պիր վագթ մուխա-
լիֆ հալտէ պուլունմատըմ զանն իտէրիմ :

Սիքայէլ աղա կէնտի սէօզլէրինին իթտիյի
թէէ'սիրէ , մէմնուն օլտրագ իթտի :

— Խայըր , գարշը կէլիօրսունուզ տիմէք իս-
թէմէմ , իլլա սէօղլւմիւն իճրասընա միւգթէ-
տիր օլտուղունու անլաթմագ խթէրիմ :

— Լֆէնտիմ օնա բէք էյի իրշատ օլմուշում ,
էմր իտին շիմտի նէ թարզ տալրանաճաղըմը :

— Հիմտի սիդ արիդէ թարիգինտէ պիր մէք-
թուպ եաղմալըսընըզ էշլինիդէ մահպուռ օլ-
տուղունուղու պէյան իտէրէք վէ տէրսինիդ
քի շիմտիէ գատար կիղլէմիշ օլտուղունուղուն
սէպէպի կէնտիսինէ թաա'ճճիղլիք վիրմէմէք
իշուն իտի իսէտէ ախէր տիւրլիւ չարէօինի
պուլմաղա չօգ զայրէթ էտիպ ֆագաթ պու-
լումմըշ օլտուղունուղտան եիննէ կէնտիսինէ
միւրաճաաթ իթմէկէ մէճպուր օլտունուզ
տէյու . պու մէթուպու կէնտիմ կէօթիւրիւպ
թէսլիմ իտէրիմ , հէր նէ գատար պէնի կէօր-
մէք իսթէմէյօր իսէտէ զարարը եօգ , վէ է-

կէր տէյնինիղին էտասընա սուհուլէթ կէօս-
թէրմէղ իսէ պիր գաջ սէօյլէյէճէկիմ սէօղ-
լէր վար էլպէթատէ մէճպուր օլուր վիրմէյէ :
— Բէք կիւզէլ շիմտի իսթէտլոյինիղ մէքթու-
պու եագայրմ :

— Իվլէթ զերա վագթ զայս իթմէյէ կէլ-
մէղ, հէր նէ գատար Վարդուկ տուտու շիմ-
տիքի հալ էլիմիգտէ իսէ տէ տիւնեանըն պին
տիւրլիւ հալի վար իճրա օլունաճագ շէյ պիր
ան էվլէլ օլմալը :

— Բէք սահիհ տիր :

— Պիլիւրմի սինիղ Սարտիրոս աղտ էն միւշ-
քիւլ շէյ բէք սուհուլէթ իլէ իճրա օլտու :

— Պիր էյիճէ ֆէհմ իտէմէտիմ էֆէնտիմ :

— Շուհու տիմէք իսթէքիմ քի, նասըլքի
մուգատտէմ սիղլին իլէ սէօհպէթինի իթտիք
վասիյէթ շուրուլթու մուճիպլինճէ պիր մի-
քասիսոր հէր հալտէ լաղըմ տըր տէյու, օլ մի-
քասիսոր վիճուտէ կէլմիշ կիպի տիր, պագըսը
բէք սուհուլէթ իլէ իճրա օլուր :

— Իվլէթ . . . ֆագաթ . . . եանիյա :

— Կէօրիւյօրում Սարտիրոս աղաքի տահա
պիր էյիճէ ֆէհմինտէ օլամատընը :

— Տօղրուսուհու իսթէքսէնիղ եանիյա . . .

— Իֆէնտիմ, տօղմադ վէ վէֆաթ իթմէք
թապիի տէյիլ մի տիր :

— Նէ տէմէք էֆէնտիմ, հէքսիմիղ տօղմու-
շուղ էօլէճէյիղ :

— Սիրտսիւօր տիւնեայա կէլիւ :

— Ի վկէթ է քէնտիմ :

— Ս ալիտէսի խասթա օլապիլիւ , վէ տիւշտօր օլտուղու իլէթտէն իֆլահ օլամայրալ վէֆաթ իտէպիլիւ :

— Ի վկէթ է քէնտիմ :

— () Լ զէման զասիլէթին մուգավէլէսի մուճիւ պինճէ վարիլէթին ճէմիսի չօճուղա ինթիգալ օլուր :

— Ի վկէթ է քէնտիմ :

— Չօճուղա էմրի Հապգ վուգու պուլտուղու հալտէ շէրան սիգտէն մաստա միրասիօր գալմալ

.

Պու նագլիլէթէ աշինա օլանլարըն պաղըլարը բիվայէթ իտէրլէր քի , Վրիպորեան մէշ հուր սիհիրպալ օլմասըրլա Վրանլի պիւյիւ իլէ կէնտիսինէ ճէլալ իթմիշ իտի տէյու , վէ պաղըլէրի տաիի տէրլէր քի , պիր նէվի մուալ լիճէ իլէ զիննիի բէրիշան իթմիշ իտի , պուշլարըն հիշ պիրի ագլէ մուվաֆրգ օլմայրալ սահիհի շու իտի , եանի գապահաթքետար քիմուէլէր ճիւնհալէրիին վէ մէնֆաաթլէրիին սէպէպի իլէ պիրպիրլէրինէ պէնա օլտուղլէրի վէշ հլղըն պուշլար տաիի գուրտուղլէրի շէլթանի ֆիքրին իճրաօր իգթիզասընտան պիրի օլպիրինէ պաղլանմիշ իտի , վէ Վրանի ալէ չադըղընտան մաստա զայէթ իլէ գօրգադ պիլ

ատէմ՝ օլարադ Ղրիգորեանտան խէվֆ իտէր
իտի :

Իրթէսի կիւնիւ Իրանի Վարտիրոս աղա
մահպէստէն չըգտը , զերա Վարդուկ տուտու
մէրսումուն տէյնինի պիթթամամ թէտիէ
խլէմիշ իտի :

Լյլիկէ քէմլէք տէտիքլէրի մէսէլին էսհահ
օլտուղունու շիմտիտէն սօնղրա կէօրէճէյիլ :

Իրանի մահապետէն չըգտըղը կիւն Վարդուհ տուտունուն հաղգընտա օլան տիգգաթ տէրէճէի նիհայէթ իհթիմամ քէսպ խլէտի :

Հաշտ իքի իքէն իւչ օլուպ , վէ Վարտիրոս աղա խանէ սահիպի օլարագ սէրպէսթիյէթի վէ հուգուգու տիկէրլէրինտէն զիյատէ օլմասը իլէ հէր պիր խուսուսէ վուգուֆիյէթ իտինիր , վէ էվլէլքի պիգայտ վէ միւխէվլէֆ թապիաթընը թէպտիլ իտէրէք զապիթանէ պիր հիւքիւմաթ սահիպի օլտու , շէջլէքի էհլինին հէր պիր միւրատընա գարշը , խանէսինտէն չըգմայա իզն վիրմէզ , վէ չըգսա տախի վասֆը կիւզար իտէն խըզմէթքեար գարը տախիմա կէնտիտի իլէ պիրլիքտէ վէ անըն բէյի օլմատըգճա , սէյիա , իսպիր վէ գայըգճը ճէմիսի թէնպիհիլ օլարագ , էվլին խաթունու հիչ պիր մահապէ կէնտի միւրատը իլէ կիտէմէզ :

Նիհայէթիւլ քէլամ պիչարէ Վարդուհ տուտու զէվլինի գուրթարըպ կէնտիտի մահպէսէ կիրտի :

Իւչ տէօրթ այ մուգատտէմ Վարդուհ տուտու Սէրկէյ Իէթրօվիչին վէֆաթ խապէրինի տըտըգ տան սօնըրա , ()կա Իվանօվնայա

եազորը մէքթուպտէ “ ճիհան պանա պիր մահպուս խանէ կէօրիւնտիւ » տիմէսի սահիհ լէնտի , վէ շու տէրէճէլէրէ կէլտի քի , տէօրթ պէշ ատէմ կիճէլէրի եալընըն տէնիզ վէ գաւրա թարաֆընտա պէրլէր իտիլէր :

Սուհիպ պէյին տահա պիր շէյտէն խապէրի եօդ , Իրանի մահպէստէ իքէն մահպուպէ սինին եազորը թէղքիրէ մուճիպինճէ Արնաուտ քէօյիւնտէքի եալըյա կիճէ վագթի կիտիպ մաշուգէսինի պուլաճագ եէրէ էշգըլէ մագուլէսինտէն իքի ատէմ րասթ կէլտի :

Սեպուհ իշէրի կիրէր կիրմէզ մէրսումէր պուլաղէլէր իլէ իւզէրինէ վարորդարընտա , Սուհիպ պէյ հայըճա ճէնքլէշտիքտէն սօնըրա գուրթուլմասը եալընըզ հիքմէթի Իլահիտէն օլտրագ , պու պապտէ Ղրիգորեանըն միւրաւոր իճրա օլմատըղընտան մատա , տիւշմէն զահիրէ չըգար : Պագաթ հաճէթ տէյիլ սէօյլէմէմիզ պու մուխաթարատէն խէլաս օլտուղու անտէ Սուհիպ պէյ կէնտի մաշուգէսի հագգընտա նէ տէրէճէ էնտիշէնաք օլտու :

Կիճէ ույգու կէօյիւնէ կիրմէզ , օլ սէվտիյի զաթը տիւշմէնլէրին էլինտէն գուրթար մագտան մատա պիր շէյ տիւշիւնմէզ , աճէպ նէ՞ հալտէ տիր , վէ նէ՞ մէշագգաթ իշինտէ տիր տէյու Ֆիքր իթտիյի զէման զիհնինէ բէրիշանըզ կէլիր :

Նամալիւմ հալէ աօլա թահամիւլ օ

լունմաղ, պիր քէյֆիլէթ մէճհուլ օլլըր խէ,
ինսանըն զիննի տաիմա անըն տէրէճէսինի զի
յատէլէշտիրիր, էօյլէտէ Սուհիպ պէյ մահ
պուպէսինին նէ հալտէ օլտուղունու պիլմէ
յէրէք անը քէպիր թէհլէքէտէ խէյալ խլէրաի:

Պուհու տէմէմիլ իլէ Վարդուկ տուտու
նուն սէրինտէ տօլաշան խաթար ճուղլէթ
մագուլէսինտէն խաի տիմէք խաթէմէյիլ, վէ
տէլիգանլընն նէ տէրէճէ թէհսաիլֆ վէ թէ
լաշ իթստէ զիյատէսի իլէ հագգը օլտուղունու
պիլտիրիրիլ:

Սիր կիւն Վարդուկ տուտու զայլէթ միւ
քէտտէր հալտէ եալտա կէնտի օտասընտա
եալընըլճա օթուրմուշ էօմրիւնիւն իւղէրինէ
միւլհաղա խտէր իքէն, պաշընը պիր արալդ
տէնիլլէ տօլրու չէվիրմէտէ եալընըն բիլիկեա
հինտէ պիր բիյատէ կէօղիւնէ իլիշաի:

Գայըլըն տէրունինտէ պիր ատէմ օլթա
իլէ պալդ թութարագ պաղը պաղը եալյա
տօլրու տիգգաթ իլէ նաղար իտէր խաի:

Պու ատէմին չէհրէսի բէք Ֆարգ օլունմաղ
չուն պաշընա պիր քէֆիլլէ սարմըշ, վէ սու
րաթընը հայըլճա գաբամըշ, եա կիւնէշտէն
կէնտինի սէթը խլէմէք իշուն եախօտ թանըլ
մամաօր իշուն:

Պու միսիլու քիմնէլէր էքսէրի եալընըն
եագընլարընտա տաիմա կէօրիւլտիւլիւնտէն,
Իրանիլին էհլինին զիյատէսի իլէ տիգգաթընա

շայան պիր քէյֆիյէթ օլմայրպ մէրսումէ եինէ պաշընը էյիպ կէնաթ միւլճաղարընա զարկ օլտու :

Փագաթ պիր չարէէք միւտաթ տէն սօնդրա Վարդուկ տուտու եինէ սէրինի աէնիզէ տօզը ու չէվլըրիպ, պու աէֆա պիրազ զհատէճէ պագտըգտա գայըզըն տէրունինտէքի քիմաէ զալիպա Իրանինին էհլինին կէնաթիսինէ տիգաթ իթաիյինէ շիւպհէսի գալմայարազ եաւ նընտան պիր ուֆագ պէյազ սանճագ ալըպ գայըզըն ուճունա տիքաթի : Սանճազըն իւզէրինտէ սիեահ իբէք իլէ վէ հայըճա իրիճէ նումէրօ 17 իշէնմիշ իաթ :

Իքի տագըգա կէչէր կէչմէզ, պալըք թու թան քիմաէ սանճազը գարըրար :

Վարդուկ տուտունուէ գուվվէի պասրբէ վէ հաֆըզէսի բէք քէսիլին օլմասըլա սանճազըն իւզէրինտէ օլան նումէրօյու բէք էյի կէօրտիւ, վէ պու բագգամ իլք աէֆա Սեպուհու թէթթրօտա կէօրաիքտէ Խճանըն նումէրօտու օլտուղունու տէր խաթթըր իտէրէք, վէ պու իշարէթ կէնաթի տօսթու թարաֆընտան օլտուղունա շիւպհէսի գալմայարազ հէման վագթ զայպ իթմէյիպ, պիր թէզքիրէ եազըպ Լիօթթա իշի ֆըջը շէքլինտէ իմալ օլունմուշ պիր ուֆագ օտուն գութու տէրունինէ վաղ իլէ աէնիզէ աթտը :

Իշլաատէնին տէրունինտէքի ատէմ միւթէ

մատի տիգգաթ խտէր օլտուղունտան եաւաշ
եաւաշ եանաշարագ լաթըլան նէսնէյի ալըպ
զայպ օլտու :

Աճէլէ իլէ օլտուղունտան Ալարդուկ տու-
տու չու գատար եագապիւմիշ իտի :

« Կիճէ վէ կիւնտիւզ էթրաֆրմուա չաշըա-
լէր վէ պէքճիլէր էքսիք տէյիլ , թահամմիւլ օ-
լունմաղ հալ , չաբուգ գուրթարըն պէնի » :

Վէ պու թէզքիրէ Ինկիլիզ լիսանընտան
եաղըմբշ ըտը , ինթիմալ էլէ կէչէր իսէ էթ-
րաֆրնտէքի քիմսէլէր պու լիսանէ աշինա օլ-
մատըղընտան պէլքի տիգգաթ օլունմաղ տէյու :

Իրանինին էհլի՝ աթտըղը քեաղըտըն էլէ
կէչմէյիպ վէ մահալլինէ վասըլ օլտուղունու
կէօրիւս գալըլի րահաթ օլարագ հալնտէ պի-
րաղ թէպտիլաթ տույտու , լաքին սէվտիյի
կէնտինի աճէպ խէլաս իտէպիլէճէք մի , եալը-
նըզ պունու տիւշիւնիւր իտի :

Իւչ սաաթ սօնդրա վասֆը կիւզար իտէն
բիյատտէ հինէ տէրունինտէ օլ ատէմ՝ իլէ էթ-
րաֆը կէօղտէն կէչիւրէրէք եալընըն եանլարը-
նա տօղրու կէլաի , ֆագաթ Վրիգորեան օլ
մապէյնտէ պաղչէտէ կէղէր օլտուղունտան
(չունքի մէրսուժ մահպէստէն Իրանի չրգտը-
ղը կիւնտէն պէրու սէրպէսթիյէթ իլէ տօս-
թունտէն էվլինէ կիտիպ կէլիւր օլմուշ ուտու)
եարըմ՝ սաաթ վէ պէլքիտէ իւչ չարեէր բի-
յատտէ էյլէնտի իսէտէ , շիւպհէյէ վէսիլէ վիւր-

մէմէք իչուն եաւաշ եաւաշ թէքբարէն զայս
օլտու : Սապէյնի պիր սաաթ գատար կէշտիբ-
տէ տէֆա տէօնտիւ :

Իթթիֆազէն պու տէֆա սահիլխանէնին
էթրաֆընտա քիմնէ գալմամը, եալմնրզ Վար-
դուկ տուտու օտասընտա էլինտէ տուբպին
պէքէք խոի :

(Օ) Լ զէման Սուհիպ պէյ, չուն բլտառէնին
տէրուկնտէքի կէնտիսի խոի, էինէ պիր պէ-
յազ սանճապ իւզէրինտէ իշէնմիշ օլան պու
լուղէթլէրի պէյան իթտի :

« Պու կիճէ սաաթ եէտիտէ, սանտալն
իշարէթի նումէրօ 17 » :

Վարդուկ տուտու պու քէլամը պիր լահ-
զէտէ տուրպին իլէ օգուլուպ անլատըղնր ի-
շարէթ իաէրէք Սուհիպ պէյին վկառէճէ օ-
րալարտա էյէնմէտինի մէն իթմէք իչուն իշէ-
րի կիրիպ բէնճէրէյի գաբատը :

Սեպուհ՝ կէնտի միւրատընը պէյան իթտի-
կինէ միւսթէրի՛ն օլտուգտան սօնղրա, հէման
կիթմէք իւզլէ իքէն պիր չէքտիրմէ տօլու եէլ-
քէն կէլիպ Սուհիպ պէյին գայըղնր պատարըրտը :

Վըրտան բէք ուզազ օլմատըղնտան, պու
գաղսյը կէօրէնլէր վազթ զայս իթմէյէրէք
եարտըմա եէրիշտիլէր, քէզալիք Իրանի Սար-
տիրոս աղանըն սահիլխանէսինտէ պուլունան
խըղմէթքեարլէր տախի :

Չէքտիրմէնին տէրուկնտէ օլան աաթմէ-

րին վէ սայրք եարտըմա կիտէն քիմնէլէրին
ճէհտ ու ղայրէթի իլէ Սուհիպ պէյի վէ գա-
յըգճըր գուրթարօրլար, ֆազաթ Սեպու-
հուն սէրի հայըճա եարալանմըշ, չուն տէնի-
վէ տալըպ չըգմատա, չէքտիրմէնին ուճունտա
ասըրը օլան տէմիրէ պաշը բասթ կէլմիշ իտի:

Սուհիպ պէյի պու հալոտ Պէյքօզա կէչև
րիպ չիֆթլիյէ վասըլ իթտիլէր:

Պերտասի կիւնիւ Սուհիպ պէյ չիֆթլիք-
տէ եւթաղըն իջինտէ վէ հէքիմ եանը պա-
շէնտա սէօհպէթ իտէր իտիլէր :

Լաքին Սեպուհուն հայինտէն պէյանն օլուր
իտի քի զայէթ գալպի բահաթսըզ, վէ վէսվէ-
սէ իջինտէ , վէ պու թէէսսիւֆ կէնտի քէֆ-
սիզլիյի իջուն օլմայըպ , իլլա պիր ախէր սէպէ-
պէ մէսինի պու հալէ տիւշար օլտուղու տախի
աշիքեսար :

Թապիպ պու վէսվէսէնին նէտէն նէշաթ
իթտիլինի պիլմէզ , վէ թէհլիքէ մէմուլի իլէ
վէսվէսէյէ զահիպ օլմուշ տուր տէյու զանն ի-
տէրէք խասթէնին գալպինի բահաթ իթմէկէ
ճէհա իտէր , վէ ֆիլ հագըգաթ Սուհիպ պէ-
յին եարասը թէհլիքէլի օլմայըպ էյիճէ տիգ-
գաթլը պադըլորգտա օնպէշ եիկիրսի կիւն
զարֆընտա թէքմիլէն էյիլէշմէսի մէմուլ :

Հէքիմ Սեպուհուն նապղընը ալըպ վէ պիր
էյիճէ տիգգաթ իթտիքտէն սօնղըտ տէտի :

— Սուհիպ պէյ պիր սաաթ զարֆընտա էքէյի
ֆարդ պուլըւյօրում , կէրչի հայըճա զաաֆը-
նըզ վար իսէտէ գանըն ագմասը գաթ օլտուգ-
տէ օլ տախի կէշէր :

— Եւ մէմուլ խտրսինիզ Տօգթէօր, գաջ կիւնտէն էյիլէշէպիլիլիւմ — տէյու Սեպուհ սիււայ իթաի :

— Սիգտէ պիր տիւշիւնճէ կէօրիւյօրում էկէր անը թէրք խտեր իսէնիլ օն կիւնէ տէկին հիւ պիր շէյինիլ դալմադ :

Կէրջի թապիպ Սուհիպ պէյին օն կիւնէ գատար էյի օլաճաղընը մէմուլ իթմէլ խաի իսէտէ, պու կիպի ուֆադ խիլաֆ սէօյլէյիշէր կէնտի սէնտաթլէրինին իգթիղասընճա լաղըմ վէ պու սէպէպտէն մէզուն օլմասը իլէ գալպինէ տօգուհմայարադ պու ճուզի քիզպէ միւթէճասիր օլտու :

— Հագդընըլ վար Տօգթէօր — տէյերէք վէ սօնղրա կէնտի կէնտինէ «էկէր էլէ կէչտի խտ» տէյուպ եինէ Սեպուհ քէտէրլի տիւշիւնճէլէրէ վարար :

Հէրիմ պիր սաաթ գատար տահա խաս, թէնին եանընտա էյլէնիպ վէ սօնղրա մէշղուլ լիւթինին իգթիղասընտան կիթմէյէ մէճպուր օլտարադ, Սուհիպ պէյին գալպինի րահաթ իթտիրիճի եինէ պիրաղ սէօզլէրտէն սօնղրա ախշամա կէլէճէլինի պէյան խտերէք կիթաի :

Սեպուհ եալընըլ դալըպ սաաթա պագաւրադ պու սէօզլէրի տէր խաի :

« Հօճա Լըթին տահա կէլմէտի, ա'հ նէ պահատըղըդ պէն կէնտիմ պուլուհամատըղըմ, կէրջի ճէսուր վէ միւտէպպիր քիման իւ

սէտէ եկէր սանճագ ելէ կէջոի իսէ նէ եա-
բապիւր, վէ քիմպիւր նէ քէպիր սէֆալէթ
պունուն թահթընտան զուհուր իտէպիւր . . .
• • • Ահ րուհիմ Վարդուկ եկէր Ղրիգորեան
վէ Իրանի սէնի թուղաղարընա տիւշիւրաիւ-
լէր իսէ գանրմըն սօն գաթրէսինէ գատար է-
սիրկէ մէյէճէյիմ Հագգա մալիւմուր . . . »

Սեպուպ պու միւլհաղարտա իքէն Հօ-
ճա Արթին տօլու տիգկին չիֆթիլէ վասըլ օ.
լուպ վէ տօղրու խասթէնին եանընա գօշտու :

Իչէրի կիրէր կիրմէզ Սուհիպ պէյ թարիֆ
գապուլ իթմէզ պիր թէլաշ իլէ :

— Սեյլէ հօճա Արթին սէյլէ վէ տօղրու-
տունու սէյլէ — տէյերէք եաթաղըն իչինտէ
գալգըպ օթուրմագ իսթէտի իսէտէ , զաա-
ֆընտան պաշընը թուլթամայրպ թէքրար եաթ-
մաղա մէճպուր օլտու , վէ Հօճա Արթինտէն
« Հէր շէյ միւրատընըզ վէջհ իւզըն իճրա օլ-
տու » ճէվադընը ալանա տէկին գապլինտէ
տույտուղու իղթըրապը օգույան տօսթումու-
ղա անլաթմագ միւմքին տէյիլ :

Պէշ տագըգա միւտտէթի Սեպուհ հէմ
զայքիլըղընտան վէ հէմ տախի մէմնունիլէ-
թինտէն պիր ախէր սիւալէ միւգթէաիր օլա-
մայրպ , պատէհու եալաշ եալաշ կէնտինէ
կէլէրէք հօճա Արթինին իճրա իթաիլի իւրզ
մէթի թաֆսիլէն անլամագ իչուն տէտի :

— Հօճա Արթին , շիմտի կէնտիմի էյի տույա-

յօրում զիրա գալլիմ րահաթ օլտու, րիճա
խտերիմ նազլ իլէյին վէ նէ գատար միւմբին
խէ թափսիլաթը էսիրկէմէյին :

— Իֆէնտիմ, մալիումունուղ տուր տիւն
ախշամ պուրատան սաաթ իւչ պուչուգտա
չըգտըգ :

— Իվիւթ :

— Հէր նէ գատար աճէլէ իթտիք իսէ տէ
չայըըն իսքէլէսինէ եէրիչէնէ գատար սաաթ
ալթըը պուլտու :

— Պիլիրիմ իքի պուչուգ սաաթ րահաթ սիւ
րէր սըգը կիթմէ իլէ :

— Իսքէլէյէ եէրիչտիլմիզտէ սանտալը հազըը
պուլտում, պապա իկիթլէր հէմէն էմրէյլէ
կիտէլիմ տէյօրլար ըտը :

— Պարի էյի խօշնուտ իլէտինիղ մի :

— Օ իյատէսի իլէ :

— Քիմէյի րասթ կէլմէ տինիղ մի :

— Հիչքիմսէ, վէ կէօղ կէօղիւ կէօրմէղ գա
րանըգ պիր կիճէ իտի : Պիզ պէշ չիֆթէ թէր
թիպ իթմիշ իտիք, նասըլքի մալիումունուղ
տուր, իքիչէրտէն օն ատէմ, անլէր տահա
զիյատէ իշի իհթիմամլը թութարագ իքի ա
տէմ տահա իլավէ իթմիշ իտիլէր, ալթը չիֆ
թէ օն իքի քիշի վէ պիրտէ տիւմէնճի օն իւչ
կէրչի օն իւչ սայը պազըլէրինին ինտինտէ
մագպուլ սայը տէյիլ իսէ տէ էքսէրի կէմիլէ
րին թայֆէլէրի օն իքի օլուր վէ պիրտէ րէ :

իս ըն իւչ :

— Լֆէրին հօճա Լըթին պուշլարը տա պիւի-
յօրսունուզ :

— Թամամ սաթ ալթըտա իսքէլէտէն պրըւ-
տըգ, զայէթ եիւրիւք պիր սահտալ, էկէր
կէնտիլէրինէ պրոպմըշ օլսամըտը ուչաճադ-
լար, ֆագաթ էվլէլինտէն եօրմամագ իչսւն
վէ վագթին տախի թահամիւլի օլտուղուն-
տան պիրազ աղըրճա կէչտիք գարըյա : Եւ-
լընըն եանլարընա վարտըգ իսէ եէտիյէ ըն վար
ըտը : Եվվէլա պիր կէօղտէն կէչիրտիք էվտէ
հիչ պիր եէրտէ ըչըգ եօղ ուտու եալընըզ
եօգարքի գաթտա բէնճիրէնին եանընտա պիր
մօմ եանայօր ուտու թարիֆինիլ իւլըն Վյուր-
դուկ տուտունուն օտասը օլմալըյար :

— Եվվէթ :

— Օլ դէման պիրազ տահա եագլաշըպ ֆէնէ-
րի ատտըգ նումէրօյու եալըտան թարաֆա
չէվիրէրէք : Պիր իքի տագըգա կէչմէտի մօմ
սէճնտիւ իսէ պիրազ տահա եագլաշտըգ վէ
կէօրտիւք քի պէքճիլէրին իքիսի տէ ույգաւյա
աաւըրշ, պիրիսի պիղիմ ատէմիմիլ օլտուղու
մալիում, պիրմէմ'նասը իթմիշ օլ պիրնի տէ
ույու թմուշ իտի :

— Տիմէք քի օլ թարաֆտան տախի իսէվֆ ի-
տէճէք պիր շէյիսիլ եօղ ուտու :

— Խայր, վէ սլունտան ճէտարէթ ալարագ
թէքմիլէն իսքէլէյէ եանաշմտա եալընըն գա-

բուսու աչըըս պէքէտիյիմիզ զաթ պաշնտա
պիր շալ իլէ կէլս գուշ կիպի սանտալըն իլի-
նէ աթլատըգտա , տիւմէնճի « տայանըն պա-
լըբարեսլար» տէյիպ հէմէն այրըլտըգ :

— Լ՛հ պու կիճէ օլ վագթլարաա նէ տէրէճէ
վէսվէսէ իչլնտէ իտիմ :

— Լ՛շիբէար պիր շէյ — տէյէրէք հօճա Լ՛ըթին
եհնէ նագլինէ տէվամ իյլէտի :

— Լ՛էնի՛ քէօտէն Պէշիթաշա պիր ստաթ
պէշ տագըգատա ինտիք վէ տօղրու կէօթիւ-
րիւպ Վլարգուկ տուտույու վալիտէմէ թէս-
լիմ իթտիմ : Պու սապահ իքիսինի պիրլըբտէ
թէրֆիգէն վաբօրա վասըլ իթտիրիպ վէ գաթ.
Թանա մէթուպինիզի վիրէրէք կէնտիլէրինի
թագտլիմ վէ պատէհու չօգ էյլէնտիրմէյիպ
վաբօրու եօլա չըգարտըգտան սօնղրա սլէն տա-
խի պու թարաֆա կէլտիմ :

— Թէշէքքիւր իտէրիմ հօճա Լ՛ըթին վէ
էօմրիւմիւն իսթամլնա տէկին պու իթտիյի-
նիզ իըզմէթի խաթըրըմտան իխրաճ իտէմէմ —
տէյէրէք Սուհիպ պէյ մէմնունիյէթինի իղհար
իյլէտի :

— Լ՛ֆէնտիմ պօրճումուն իճրասընտա պու-
լընտում :

— Ինշալահ քէֆսիզլիյիմ չօգ սիւրմէզ զիրա
պու նագլինիզտէն սօնղրա կէնտիմի չօգ էյի
տույայօրում :

— Տիլէրիմ Թանղըրտան ազ կիւն զարֆըն-

տես թէքմիլէն էյի օլսւրսուհուզ :

— Հօճա Արթին , պունտան էվլէլ ոիզ Վարդուկ տուտուցու հիջ կէօրմէմի՞ մի խտինիզ :

— Խայըր , նէ պէն վէ նէ վալիտէմ թանըրըտը :

— Շիմտի վալիտէնիզ էյի թանըյաճագ :

— Իվլէթ էֆէնտիմ :

— Սէմուլ խտերիմ քի խաթըրընըտան չըգմայրպ սէօլէտինիզ Բարիսէ եթիշտիքէրինտէ գանղը ()թէլէ ինէճէքէրինի :

— Իվլէթ , վէ էն ալա օտայը աչաըրմասը իչուն վալիտէմէ թէնպիհ իթտիմ :

— Իէք կիւզէլ :

— Վէտլէսէ իթմէյին հէր պիր թէնպիհլէրինիզին իճրասընտէ օլտում :

— Վարօրու եօլա չըգարտընըպ տէտինիզ էօլէ տէյի՞լ մի :

— Իվլէթ էֆէնտիմ :

— Պէնի սիւալ իթտի իսէ նէ՞ տէտինիզ :

— Թէգքիթէնիզի վէրիպ լիսանէն տախի հալինիզի իֆատէ իթտիմ :

— Բահաթ օլտո՞ւմու :

— Իվլէթ , հէր նէ գատար սիզի կէօրմէյի արզու իթտի իսէտէ , պիր ան էվլէլ եօլա չըգմայր տահա զիյատէ ագլի վէ իգթիզա կէօրէրէք չօգ իւսթէ տիւշմէտի :

— Շիմտի միւսթէրիհ օլտում : Պիլի՞րմիտինիզ տիւնքի կիւն վուգու պուլան գաղա հիջ ագլէ տէն վէ ֆիքիրտէն կէչմէզ իտի , վէ սօնղրա

Գանձադըն զայս օլմասընա նէ տէրեճէ վէսվէ-
սէ իթտիմ թարիֆ իտէմէմ: Տէնիլտէն չըդ-
տըգտան սոնդրա Գայըղըն իշինսէ պիր չօգ ա-
րագ թըմ պուլամամըչլար:

— Իֆէնտիմ պաթմըչ օլտուլու աշիքետար,
ղերա Գայըգ թէրա չէվըիլմիշ, էլպէթտէ օտա
սուլա կիտէճէք:

— Իշլէ իսէտէ օիլ կէլիպ պու էյի խապէր-
վերի վերէնէ տէկին վէսվէսէտէն իալի տէյիլ
իտիմ:

— Պէնտէնիլ պիրաղ տահա չաբըգ կէլէպիլիթ
իտիմ գալպինիլի պիր տն էվիլէլ քահաթ իթ-
մէք իչուն, Ֆադաթ էմրինիլ իւզսէ վաքօ-
րուն չըգմասընը պէքլէտիլիմտէն պիրաղ կէճ
գալորմ:

— Իէք էյի իթտինիլ, զերա տիւննատէ Ֆիքր-
տէն կէչմէղ շէյլէր օլապիլիթ:

— Պէնտէնիլտէ օլ միւլհաղալարա մէպնի էմ-
նիյէթ իտէմէտիմ վաքօրու պըրաղըպ չըգմայը:

Պու սէօհպէթլէր իլէ վագթ ախշամ օլուպ
սաաթ օն իքի սուլէրինտէ հէքիմ ալտէթ էյ-
լէտիքտէ քէֆսիլնի բէք չօգ էյի պուլտու,
շէյլէքիմ պիր գաչ սաաթլըն զարֆընտա պու-
գատար թէպտիլթ օլաճաղը հիչ ագընտան
կէշմէղ իքէն կէլիպ պու տէրեճէ էյիլէշմէսի-
նի կէօրտիլքտէ թաաճճիւպ իտէրէք տէտի:

— Սահին պիլմիշ օլունքի էկէր իւշ պէշ
կիւն պու մինվալ իւզսէ կիտէրսէնիլ թէքմիլ

էյի օլուրսոռնուղ, սապահլտյըն օն կիւն տէ-
տիմ իսէ շիւպհէլի իտիմ, ֆազաթ շիմտի,
պիր խաֆթայա գատար պիր շէյ գալմայաճա-
ղընը պահա իտերիմ:

Անհիպ պէյ կիւլերէք ճէվապ իթտի:

— Տօթթէօր, հէքսինտէն էյի մուալլաճէ էյի
խապերէր տիր:

— Ղալպա սիզտէ բէք էյի խապերէր ալմըշ
սընըղ, վէ պու սապահ սիզտէ կէօրտիւյիւմ
տիւշիւնճէլէրին ճէմիսի տէֆ օլմուշ օլմալը:

— Իվլէթ:

— Վէ պու խապերի կէօրիւնիւրտէ տօսթու-
մուղ կէթիրմիշ օլմալը — տէյերէք թապիւյ
հօճա Ըրթինէ տէօնիւպ մէմնուլլէթինի անէ
տախի պէյան խլէտի:

Իբի հաֆթատան սօնդրա Սուհիպ պէյ
Թէքմիլէն էյիլէշմիշ իտի :

Հէքիմինէ սիւալ իթտիքտէ տէմիշ իտի
քի , “ շիմտի հիչ վէսվէսէ իթմէյէրէք եօլճու-
լաղունուղու իճրա իտէպիլիրսինիզ ” :

Խապիպտէն Սեպուհ պու իղնի ալտրգտան
Իբի կիւն սօնդրա հօճա Լըթինի չապըրթտը-
րլպ աէտի :

— Լլահ իսթէր իսէ պէն եարրն եօլճու օ,
լաճաղըմ, վէ պիր տախի պու թարաֆա ալ-
տէթ իտէճէկիմի մէմուլ իթմէմ : Պու չիֆթ-
լիլի էյտէն չըգարմազ ետղըզ տըր . քէյլիւլէր
պէնիմ կիթտիյիմէ քէտէր իսէյօրլար էկէրքի
միւլքիւտէ ֆիրուխթ իտէճէք օլուր իսէմ
տահա զիյատէ միւքէտտէր օլաճագլէրի աշի-
քեար տըր , էվվէլա անլէրին կէօնլիւնիւ գըր-
մամազ իչուն , սանիէն պու սօն կիւնլէրտէ
պանա իթտիյինիզ խըզմէթէ թէշէքքիւրիւ-
միւ պէյան իթմէք իչուն պու միւլքիւ սիզէ
հէտիէ իթմէկէ գարար վէրտիմ :

— Իֆէնտիմ պէյլէ պիր նիիմէթէ նայիլ օ,
լաճազ խըզմէթտէ պուլունմատըմ :

— Պանա բէք էյի մալիուլմ տըր սիզին իթտի-

յինիղ խրղմէ թին տնէ թի : Սիղի կէօրէյիմ է-
լինիղտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյիւ քէօյլիւէ-
րիմի խօջնուտ իտէսինիղ, գիրա անլէր պէնիմ
էվլատում սօյլլըր, հէմ անլէրին հագգընտա
էյի օլուր, վէ հէմ սիղտէ պուհտան սօնղրա
րահաթէնղ իլէ եաշարսընղ : Սէմուլ իսէ-
րիմքի վալիտէնիղ պիղիմ իլէ գալմայրպ տէօն
մէյի աբղու իտէճէք տիր, օլ տախի կէլիիք
տէ իքինիղ պէրապէր պիր րահաթ էօմիւր
կէշիրիպ, վէ պիղի տախի ճապէճա խաթըրա
կէթիրիրսինիղ :

Հօճա Ղըթին պու տէրէճէ տալիճէնապ-
լըղա զայէթ իլէ միւթէշէքքիր օլտու իսէտէ
պէօյլէ պիր առէմտէն այրըրաճաղընա քէտէր
իտիւպ աղլէր իտի :

Պատէհու Սուհիպ պէյ քէօյլիւէրի չաղը-
րըպ կէնտինին օլ կիւնիւ եօլա չըգաճաղընը
վէ պուհտան սօնղրա միւլք սահիսի հօճա Ղը-
թին օլտուղուհու պէյան իլէ վէ շիմտիլէ տէ-
կին կէնտիսինէ նէ նազար իլէ պապայօրլար ի-
տի իսէ, մէրսում հօճա Ղըթինէ օլ միսիլու
րաղպէթ վէ իթաաթ իթմէլէրինի թէնպիհ
իթաիքտէն սօնղրա, թէքրար պիր սօն տէֆա
քէօլքէ կիտիպ վէ օլ մահալլին հալի իլէ գալ-
մասընը հօճա Ղըթինէ րէճա իթաիքտէն սօնղ-
րա, մէրսում իլէ պէրապէր Հիւնքեար իոքէ-
լէսինէ գատար կէլիպ վէտալէշտիքտէն սօնղրա
գալպի իւմիտ վէ մէսրուրիլէթ իլէ սօլու միւս-

Թաքիլէն պէրլէյէն կէնտի վաքօրունա սիււա
րէն Բարխէ Եօճու օլտու :

Սարսիլէսյա վասըլ օլտուգտա եիկիրմի
իւչ կիւն մուգտտտէմ կէնտի մէքթուպի իլէ
իքի խաթուն կէլիպ , պիր կիւն էյլէնիպ վէ
Բարխէ կիթտիլէրիւնի անլաւրգտա , կէնտիտի
տախի շէհրի մէղքիւրէյէ րէվան օլտու :

Լանայը րահտէ իթտիյի պին պիր կիւղէլ
խէյալէր գալէմէ ալընմապ , շունճա ազապ ,
մէշապգաթ վէ վէսվէսէտէն սօնղրա էնճամը
կէնտի սէվալի զաթա սահիպ օլուպ , վէ պիր
տախի անտէն այրըմայաճաղընը ֆիքր իյլէտիք
տէ տուչաուղու մէսրուրիյէթի գալպի զապթ
խտէմէղ :

Սեպուհ Բարխէ վասըլ օլմասը իլէ մալի-
ոււմ օլտն ()թէլէ տախիլ օլմասը վէ նումէ-
րօյու անլայըպ մահպուպէսինին օտտաւրնա չք-
մասը հէմէն ճէմիտի պիր լահլէտէ իճրա օլ-
մուշ կիպի իտի , լաքին օտտաւէն իչէրի կիրէր
կիրմէղ , հօճա Ղըթինին վալիտէսինէ սէվալի
նէրէտէ օլտուղունու սիւալ էտիպ , վէ օլ-
տախի զայէթ թաաճճիւպ իլէ “ Վարդուկ
տուտու պու տէյիլ մի ” աէյու կէնտիտի իլէ
կէլէն պիր ախէր խաթուն օլարապ անը թապ-
աթ իյլէմէսինտէ , պիչարէ Սուհիպ պէյէ հէր
պիր շէյ ագապիւնտէ մալիոււմ օլուպ , գուպպէի
տոււմանտէ պիր գաչ պին երլաղըրմ ճէմ օլ-
սա վէ պիր սանիէտէ պիր առէմին սէրինէ

նուզուլ իժմէ անճափ Սեպուհուն տիւշար
օլտուզու հալէ կէթիրէպիլիր խալէր

Իբի կիւն գառար Սուհիպ պէյ պիր լու-
ղէթ տախի թելաֆֆիւս իտէճէք հալտէ տէ-
շիլ խաի : Հօճա Լըթինին վալիտէսի եաթա-
ղըն պաշք ուճունտա թապիպին ալամիրինի
տիգգաթ իլէ իճրա իթմէքտէ :

Իւչ տէօրթ կիւն կէշաի Սեպուհ պիր իբի
տէֆա թօբու տալղընղընտան այրլա պիլտի :

Պէօլէճէ մէրսում իւչ իաֆթէ իւմիս-
սիղ հալտէ եաթագտէ եաթաղ, վէ հէր կիւն
հէքիմ կէլիպ չըբըպ կիտէր իբէն, հօճա Լըթի-
նին վալիտէսի սիւալ իթտիքտէ, «էկէր գուր-
թուլուր իտէ միւճիւղէ նէվինտէն տիր դաէր :

Նիհայէթ իւլ քէլամ Սուհիպ պէյ թէք-
միլ սըհէթ իւզրէ օլտնա տէկին իւչ այ միւս-
տէթ կիւզար իլէտի :

Իւչ այ ուզուն միւստէթ . Պրիգորեանըն
միւրաաղ իլէրի վարմագտա

Սարգուկ տուտու նէ՞ հալտէ

Սուհիպ պէյ պունու աիւշիւնտիւշիւ զէ-
ման զիհնինէ բէրիշանլըգ կէլիր խաի :

Հունու պիլտիրմէ կէ սէհվ իթաիքքի հօ-
ճա Լըթինին վալիտէսի իլէ կէլէն աիշ էհլի՝
Սեպուհ Բարիսէ եէրիշաիքտէն պիր իբի սա-
աթ սօնղրա, Սուհիպ պէյին խամինէ պիր
մէքթուպ պըրաղըպ դայպ օլտու խաի, վէ օլ-
քէրթէտէ քիմէսնէ Ֆարգընտա օլմամլը խաի :

Պու մէքթուպին մէֆուսինէ իրմէզտէն է վէ
վէլ թարիֆ իտէլիմ նասըլ օլուպ Վրիգոր
եան պու ֆէնտպաղըղը խլէմիշ իտի :

Պունտան էվվէլ նապլ իթախիմիզ վէչ
իւղըն Սուհիպ պէյէ եալմընն էօնիւնտէ զու
հուր իտէն գաղայը կէօրէնլէր եարտըմըն
եէրիշտիլէր , վէ անլէր իլէ պիրլըքտէ Վրանի
նին խըզմէթքեարլարընտան աախի վարըալ
տէտիք : Նլէրին պիրի , եանի Վարտիրոս ա
ղանըն առէմլէրինտէն պիրիսի վասֆը կիւզար
իտէն պէյազ սանճաղը պուլմուշ , կէրչի հէր
նէ գատար գայըղըն սըրթը տէօնմիւշ իտի ի
աէտէ , պիր թարաֆտէ իլիշմիշ գալմըշ : Աե
պուհ վէ գայըգճը գուրթուլտուգտան սօնլ
րա գայըղը շէվիրտիքլէրինտէ մէգքիւր խըզ
մէթքեար պու սանճաղը կէօրիւպ , իբէքլի
գուլմաշ օլմասըլա պէլքի պիր շէյէ եարար
տէյէրէք ալըպ սագլամըշ ըսը :

Սէրսում խըզմէթճի եալըյա տէօնտիւք
տէ իքանի վէ Վրիգորեան տուրմուշ սէյը ի
տէրլէր իտի , ֆագաթ բիյատէնին տէրուհին
տէ Սուհիպ պէյ օլտուղաւնու պիլմէղէր , պու
մապէյնտէ խըզմէթքեար սանճաղը մէյտանէ
չըգարմատէ , նասըլ քի սէօյլէմիշ իտիք , Սի
քայէլ աղա տախիմ ույանըգ հալտէ պուլու
նուր օլտուղաւնտան , խըզմէթճինին եէտինտէ
պէօյլէ պիր շէյ կէօրտիւ իտէ , իսթէյիպ ալըպ
պիր գաշ զուրուշ պախիշիշ վիսէրէք սիւալ

ի թտի ներքեաւ պուտուղունու , վէ գայրղըն
տէրունինտէ օլան ատէմին էշքեալընը թարիֆ
ի թտիրտիրտէն սօնղըա , Սեպուհ օլմայը արը
տէյու գարար վիրէրէք , տէրադապ սանձաղըն
ի նկիլիզէ լուղէթէրինի թէրճէմէ ի թտիրիպ
անլատըգտա , Սուհիպ պէյ օլտուղունա շիւպ
հէսի գալմամըշ ըտը :

Պու էսրաբէ աշին ս օլտըգտան սօնղըա , Պրի
գորէանըն ի թտիյի միւլհաղալար պուշլար ըտը :

« Վարդուկ տուտու գէվճինի թէրք իլէ
սյու կիճէ ֆիրար իտէճէկի աշիքեար , ֆադաթ
Սեպուհ պու հալինտէ կէլէպիլի մի . հիչ
ի նթիմալի եօգ , էօյլէ իսէ պիր էմնիլէթլի ա
տէմինի կէօնտէրէճէի բէք մէմուլ :

« Իրանինին էհի ֆիրարը կէօլունէ ալ
տըգտա հէր հալտէ թէրքի վաթան իտէճէկի
տախի թապիի տիր , չուն ախէր տիւրլիւ ա
սայիլի հալ բէսպ իտէմէղ :

« Հիմտի պիլիմ միւրատըմըղըն ի ճրասը
իչուն նէ՝ ըսցըմ տըր : Իշվիլէա Վարդուկ տու
տունուն ֆիրարընը մէն իտիւպ զապթըմըպ
կէլիքմէք , սանիէն սյու իտուտսը նէ գատար
միւմքին իտէ Սեպուհաան տէթր իլէմէք թա
քիմ Իրանինին էհլինի պիր էմին մահալլէ
հապս իտէնէտէկին , զիլա Սուհիպ պէյ մա
շուղէսինի թէրք ի թմէիպ պիլի թաճիլ իտէ
ճէկինէ շիւպհէ եօգ :

« Լէնաի գըլըճը իլէ կէնտի պօյնունու

վուրմաք, եանի կենտի պիգտէն նէ թէրթիս
իլէ Վարդուկ տուտուլու ալմագ իսթէտի ի-
սէ, պիղտէ թըբգը օլ թարիգ իլէ մահպու-
պէսինի էլինտէն ալալմ, վէ պու իշ պէօլէ-
ճէ սուհուլէթ իլէ պիթէր, գիրա Իրանինին
էհլի ֆիրարէ հաղըրլանմըշ կենտիսինի ախէր
եօլ իլէ էլտէ իսէմէյիգ, վէ շիմտիլիք վագթ
գաղանմագ իշուն մաշուգէսինին եէրինէ պիր
ախէրինի կէօնտէրէլիմ տուլուլանա տէկին,
Վարդուկ տուտու էյիտէն պիղիմ եէտիմիզէ
կէշմիշ օլուր, վէ մէյտանէ չըգտըգտէն սօնդ-
քա օնուհտա պիր չարէսինէ պագարըղ, լաքին
էկէրքի Սուհիպ պէյին թարաֆընտան կէլէ-
ճէք տտէմ Վարդուկ տուտուլու թանըր իսէ
եախտա կէնտիսի կէլիթ իսէ, իշ չարուգ մէյ-
տանէ չըգաճագ, ֆագաթ զարարը եօգ օնու-
տա օլ զէման ախշիւնիւրիւղ:

Վրիգորեան պու թէրթիպլէրի ֆիքրինտէ
իիւլասա իլէտիքտէն սօնդրա, իճրասընէ իպ-
թիտար իլէտի: Դանի կիճէնին ստաթ ալթը
պուչուգ տուլէրինտէ Սուհիպ պէյին խապէր
վէրտիյի իշարէթ իլէ պիր սանտալ եալըյա
եանաշար: Վարդուկ տուտու Սուհիպ պէյէ
վուգու պուլան գաղայը հէր նէ գառար կէօ-
րիւպ զիյատէսի իլէ միւքէտտէրէ օլմուշ իախ-
իսէտէ, մաշուգընըն կէլիպ կէլմէյէճէկի կէն-
տիսինէ մէճհուլ օլարապ պէքլէմէքտէ օլուպ,
սանտալըն եանաշարընըր կէօրտիւ իսէ, Սի-

քայել աղանձն թուզազը օլտուղնտան պիտա-
պէր վէ հէր նէ գատար պէյան օլան վագթ-
տէն եարլմ սաաթ իլէրի իտի իսէտէ , հէր
հալտէ կէնտիսի իչուն կէլտիյինէ շիւպհէ իթ-
մէյէրէք օտաարնտան չըգըպ աշաղը ինտի , վէ
Վրիգորեանն թէրթիպի իգթիզարնձա էվին
իչինտէ քիմնէյի րաաթ կէլմէյիպ , վէ պէքճի-
նին թարաֆընտան տախի միւմանաաթ կէօր-
մէտիկինտէն պիչարէ զաթ կէնտի էլի իլէ կէն-
տիսինի ճէլաուէրինին եէտինէ թէպիմ իլէտի-

Իրանինին էհլի պէօյէճէ կիթտիքտէն սօնղ-
րա Վրիգորեան կէնտի թանըտրգլարընտան
հազըր իթտիյի պիր կէնձ ալլէթ կէթիրիպ
Վարգուկ տուտունուն օտաարնտա բէնճիրէ-
նին եանքնա մօմ իլէ օթուրթտուրտու :

Խաթունը մէրսումէ կէնտիսինէ վէրիլէն
թալիմաթ մաւճիպինճէ Մուհիպ պէյին սան-
տալը կէլտիքտէ էնիպ կիթտիյինի պիլիրիզ , վէ
Վիքայէլ աղանձն մէմուլի թամամ չըգարադ-
Սեպուհ կէնտիսի կէլէմէտիկինտէն , վէ հօճա
Լըթին բէզալիք վալիտէսի Իրանինին էհլինի
թանըմաուրգլարընտան Վրիգորեանն պահտը
պու պապտէ տախի եալլէր օլարադ , պու ֆէնա-
պաղըդ իւչ պուչուգ ոյ գատար մէյտանէ չըգ-
մաուրընը պիլիրիզ :

Պուհլարը անլաթտրգտան սօնղրա կէլէլիմ
Վարգուկ տուտունուն եէրինէ կէլէն ալ-
թէթին Իտրիտտէ Մուհիպ պէյէ պըրադալըը
մէքթուպէ :

Իշպուհ նամէ շու մագսէտ իլէ եաղըմըշ
ըտը քի , Սուհիպ պէյ կէրի տէօնտիւքտէ Սար
դուկ տուտույու արամագտա օլմասըն , վէ
կէնտի միւրապէրի իլէրի կիթսին տէյու նէ
վէչն իլէ Սեպուհու մահպուպէսինտէ տուր
իթմէլի շիմտի մէքթուպին մէֆումինտէն տն
լարըզ :

Նամէի մէզքիուր Իրանինին թարաֆընտան
եաղըմըշ ըտը , ֆագաթ Վրիգորեանըն էմրի
վէ լաֆպէրի իլէ :

“ Սուհիպ պէյ .

“ Իանուհը մէճլիս խիլաֆընա պաղը էֆալը
քէրիէյէ միւթէճասըր օլտուղունուզ բէք էյի
մալիուժուժըղ օլուպ , պու միսիլու ահվալին
մէնի պիղէ ֆարղ վէ պախուտուս հուգուգու
մըղա բաճի օլտուղունտան , իճրասընա ղայրէթ
իլէմէքտէ օլտուղումուղու իխպար իլէ , էկէր
քի պունտան պէօյլէ նիյէթինիզի թէպտիլ իթ
մէյէրէք , անըն իճրասընա տէվլամ իթմէքտէ
օլտուղունուղ թէպէյիլէն իտէր իտէ , ախէր
տիւրլիւ իճապընա պագաճաղըմըղըն պէյանի ,
վէ պու ճիհէթ իլէ սիլէ մալիուժ օլան զաթը
քէպիր մուխաթարայա տիւչար իտէճէկինիպին
իֆատէսի իջուն , իշպուհ մէքթուպ խասսէթէն
թարաֆընըղա թէպիր գըլընմըշ տըր : ”

Սարտիրոս Իրանի ”

.
.

Մուհիպ պէյ Բարիստէն Տէրի Միշէյ տվ
տէթ խտէր իբի այ գատար օլմուշ . կէնտիսի,
հօճա Մ.բթին վէ անըն վալիտէսի Վարդուհ
տուտունուն ներէտէ օլտուղունու անլամագ
իչուն, շունճա ճէհո ու զայրէթ իյէմիշէր,
հէր սընրֆտան, հէր միլէթտէն վէ հէր սինն
տէն օլանլէր իլէ կէօրիւճմիւշէր, տիւրլիւ պէ
տիւրլիւ թէպտիլ գըլաֆէթլէր իլէ հէր մա-
հալէ կիթմիշէր, վէ շունճա ագճէլէր սարֆ
իթմիշէր իսէտէ հիչ պիր շէյ մէյտանա չոգ-
մամըշ, վէհասըլ գաթի իւմիտ հալէ կիրիֆ-
թար օլմուշար բուր :

Սեպուհ գահվէ . մէյխանէ վէ սոյիր իշ-
րէթ մահալէրի վէ լօգանտալար, հէր պիրի-
նի կէզմիշ, զիւրա պաղը բէք մուհիմ էսրարլէր
բէք էտնա քիմնէլէրտէն տույուլապիլիր տէյու
մէմուլ խտէր խտի, Սթանպօլ ճիվարընը թէք-
միլ իթմիքտէն սօնդրա, Վալաթա վէ Պէյօղ-
լու թարաֆընա կէզմիշ, Փագաթ հիչ պիր շէյ
անլայամաորդընտան գարար վէրմիշ խտի էվ
վէլա Պօղաղ իշինին Մուհէրի թարաֆընը թէ-
ճէսսիւս իթմէկէ, պատէհու Միստօլու գը-
յըսընը :

Կերչի բէք չօգ ակնէր էսրարլէրէ աշինա
օլմուշ, վէ պիր գաչ ճիտ թէէլիֆ իտէճէք
մատտէլէր թահսիլ իթմիշ իսէտէ, մահպու-
պէսինէ կէօթիւրէճէք իղի սուլումամըշ:

Թօթխանէտէն պաշայըպ հէր պիր քէօյիւ
պիրէր իքիշէր կիւն էլէմէքտէ օլուպ թա Պէ-
պէյէ տէկին իրիշտի. վէ քէղալէք օլ քէօյիւ
տախի իքի կիւն արայըպ պիր շէյ պուլմատը
խտէ, գարար վէրմիշ իտի տահա իլէրի կիթ-
մէյէ:

Կիճէ սաաթ իքիյէ վարմըշ հալա Պէպէք-
տէ, եաղմուրու պիր հալա, օլ կիւնիւ Մու-
հիպ պէյ բէք չօգ տօլաշտըղընտան ղիյատէսի
իլէ եօրուլմուշ, վէ պիր մահալտէ պիրաղ
եօրղունլուգ ալմագ արղուսի իլէ իքի իւչ
գահվէյէ կիթտի իսէտէ, ճէմիսինի գաբալը
պուլտուգտա, գօլթուգ թապիր օլունան ու-
ֆագ մէյխանէլէրին պիրի տահա աչքգ օլարագ
հէմ եօրղունլուղունու կէչիւմէք վէ հէմ տա-
խի եաղմուրտան սիբէր օլմագ իչուն իչէրի
կիրտի:

Կէնտիսի քէօյիւ գըյաֆէթինտէ ֆագաթ
էլլէրինին վէ չամաշըրըն պէյաղըղընտան, օլ
սընըֆ քիմնէլէրտէն օլմատըղընը սիգգաթը
պիր տտէմ չաբըճագ ֆէհմ իտէպիլիր:

Սեպուհ իչէրի կիրաիքտէ մէյխանէնին տէ-
րունինտէ պիր միւշթէրիտէն մատա քիմնէ
եօղուտու:

Սէյխանէճի թէզկեահըն պաշընտա ու-
յուզլար : Սիւշթերինին էօնիւնտէ պիր ալ-
չաֆ հասըր իսկէմէ , իւղէրինտէ պիր եուվար-
լաֆ թախթա սօֆրա բէք չօգտան պերու
թէմիղէնմէմիշ : Սօֆրանըն իւղէրինտէ պիր
իրիճէ գատէհ րազը տօլու , գատէհին եա-
նընտա պիր պաշ սարմըսաֆ վէ եարըմ սիեահ
իթմէք (էքմէք) :

Պու թարիֆ իթտիկիմիզ միւշթերինին
պէլինտէ իքի թապանչա , ֆադաթ կիղլիճէ
սօգուլմուշ , էլինտէ պիր ուֆաֆ թիւթիւն
չուպուղու , իչախի թիւթիւն շայէթլէ ֆե-
նա , զօգուսունտան տուրուլմազ :

Սուհիպ պէյ իչէրի կիրէր կիրմէզ միւշթէ-
րի պաշընը չէվերիպ պագար , վէ պիր քէօյլու
ատէմ օլտուղունու կէօրտիւ իսէ , Թիգգաթ
իթմէյիպ պաշլաուր էքմէյի քէսիպ սարմուսաղը
գաթըգ իտէրէք եէմէկէ :

Սէյխանէճի Սեպուհըն եանընա կելիպ նէ
իչմէք իսթէր տէյու սիւալ իթմէկէ սէնսա-
թընըն իգթիզասընտան մէճպու-ր օլտու իսէ-
տէ , միւշթերիլէրին կիթմէսինի տահա ղիյա-
տէ արզու իտէր օլտուղունու թալընտան
պէյան իտէր իտի , չուն օլ թագըմ մահալէ-
րին կիճէ վաթթի չօֆ աչըք գալմասը մէմնու :

Սուհիպ պէյ մէճպու-ր օլտու պիր գատէհ
շարապ իսթէմէկէ վէ պիր սիկարէթ եաբըպ
իչէր իքէն , պիր ախէր ատէմ տահա կելիպ

էվվէլքի միւշթերինին եանընա կիթտիքտէ մէյխանէճի կէօրլւնիւրտէ պիլէրէք բէք չաբըգ կիթմէյէճէքլէրինի վէ ուսուլին մուխալիֆի հալտէ պուլլւնմամասը իչուն գաբուլլորը չէվլիրտի :

Պու մասլէյնտէ Սեպուհ կէնտի մագսէտինէ իսէ տնըն արգասընտան կիթմէկէ նիյէթ իթտի իսէտէ , մէրսում միւշթերիլէրին աճէպ պիր սէպէպի վա՞ր մը օլ մահալէ ճէմ օլմալէրինին տէյու անլամագ միւրատ իթտի կինտէն պիրաղ տահա էյլէնմէյէ գարար վէրտի : Եարըմ սաաթ զարֆընտա պու իքի ատէմ հայլըճա իչրէթ իթտիլէր , լաքին տահա Սեպուհ սէօհպէթլէրինտէն պիր շէյ ֆէհմ իտէ մէմիշ իտի , վէ գալգըպ կիթմէք ֆիքրինտէ իքէն , սօն կէլէն պիր տահա գատէհլէրին թաղէլէնմէսինի էմր իթտի իսէ արգատաշը :

— Եվլէրիր արթըգ , վագթ տըր կիթմէլի — տէյու ճէվապ իթմէտէ , օլ պիրի իթտի :

— Պիրէր տահա իչէրիզ Սարգօ , պիրաղ սօնղըրա կիթ , նէ՞ օլաճագ , պու գատար վագըթ տըր պէքլէյօրսունուզ քիմնէ կէ՞տի մի :

— Եօգ , ալթը այը կէչտի , ին ճին կէօրմէտիք — տիմէտէ Սուհրապ պէյ պիրաղ տահա տիգգաթը արթըրտը , չուն կէնտի մահպուլ պէսի տախի զայպ օլալը ալթը այը կէչմիշ իտի , պէօլէճէ վագթլէրին ուղուն կէլմէսի չէւպհէյէ բէք չօղ վէսիլէ վէրտի :

Պիւ սէօղէրին արասընտա մէյիտանէ՛ճի
թէքրար իբի բագը կէթիւրօի իսէ, Սարգօ
պիրազ իչմիշ օլմասըլա պու սօն գատէհի
տաթի իչմէյէ իսթէք կէլէրէք :

— Հայտէ պագալըմ' ի'էթրօ, ճանըն սըգըւ-
մասըն պունուտա իչէլիմ — տէտի իսէ արգա-
տաշը :

— Իշինէ պագ աւտամ — տէյուպ վէ պատէհու :

— Տահա չօք պէքլէյէ՛ճէքմիթինիզ — տէյու-
սիւալ իթտի :

— Լօք, պիր օնպէշ եիկիրմի կիւն գատար
տահա :

— Օնտան սօնդրա° :

— Պէքլէ՛մէյէ՛ճէյիզ արթըք :

— Նի'ջին :

— Սահպուս իթտիքէրի գարը գուրթոււ-
ճաղըմըշ տէյօրլար :

— Իօյլէ իսէ գապահամը աֆ օլմուշ էօյլէմի :

— Լօք ա' ճանրմ էվատը օլաճաղըմըշ :

— Իվլատը օլտուգտան սօնդրա նի'ջին պըրա-
գըլօրլար :

— Իօյլէ զանն իտէյօրլար քի եաշամագ է օլուր
տէյի : Ս էլհասըլ պիլմէմ պիր էյի նէ եաբա-
ճապարընը պէնիմ իշիթտիլիմ տէլմէ չաթմա,
տօղթուսունու պանա սէօյլէ'րլէր մի :

Սուհիպ պէյ՝ պու սէօղէրին կէնտի իւ-
գէրինէ իթտիլի թէէսսիրի սէթր իլլէմէք ի-
չուն ճէմի գուվէթինի թէրաքիւմ իսէրէք :

տիգ գաթ իլէ գուլագ վերիւր իտի :

Իէթրօ սէօհպէթէ տէվամ իտիւպ տէտի :

— Դարը քէյֆսի՞զ մի տիր :

— Տօղրուսու եիւղիւնիւ կէօրտիւյիւմ եօգ :

— Նէ՛րէտէ մահպուս տուր պու գարը :

— Ըրթըգ չօգ սօրայօրսուհ , նէրէտէ օլտու-
ղունու սէօյլէմէք օլմաղ :

— Պէն պիլիւրիմ ա՛ , սէն սէօյլէմէղսէն :

— Քի՛մտէն տույտուն :

— Ըրգատաշըն Քօչօ սէօյլէտի , զավաղը գա-
րըը ալթը այ տըր եէրին ալթընա սօգմուշ-
տունուղ , պարի էյի բարա ալըյօրմուսունուղ :

— Ըյտա պին պէշ եիւզ զուրուշ :

— Իէք չօգ բարա : Հունտան պանա կէթիթ
պէշ եիւզ զուրուշ էօտիւնձ վէր :

— Պիր բարամ եօգ , հէքսինի Քէմլէքէթէ
կէօնտէրտիմ :

— Խալթ իթմէ , սէնին Քէմլէքէթտէ պօրձուն
եօգ , սէնտէ բարա պուլունուր :

— Եօգտուր տէյօրում , կէչէնլէրտէ իւշ եիւզ
զուրուշ ալտըն տահա կէթիթէճէքսին :

— Նէ՞ օլուր , սէնտէ խամընա բարա սայմա-
տընա , թաշ աթըբսա գօլմանմու եօրուլու-
յօր , այտա պին պէշ եիւզ զուրուշ տըյօրսուն :

— Նէ՞ պիլտին էօյլէ օլտուղունու , գարընըն
պիր սէվտիլի վար ըմըշ , լէվին լէվին արար ը-
մըշ , եկէր տույսա գարը նէրէտէ օլտուղու-
նու իքիմիղինտէ էօմրիւ թէհլիքէտէ , սէն օ-

նուն օրասընը պիլլյօ՞րմուսուն :

— Վազ կէչ, ատամ սէնտէ, պու ախշամ շու պէչ եիւզիւ սէն էլպէթտէ պանա վէր, մէլխին, բէք լաղըմըմ վար :

— Պիր բարա վէրէմէմ Իէթրօ :

Պու սէօպէր իլէ պիրազ մարազա պէօիւ, մէքտէ օլարագ, օլ մապէյնտէ մէյխանէնին հանընտան գարազօլ կէչէր օլմասը իկէ մարա, զայը իշիթտիքտէ, վէ մէյխանէնին տէրուսին տէ պիրազ ըջը Կէօրիւնտիւյիւնտէն կէլիւ պաբույու վուրտու, վէ մարազայը բէօիւ վէ ըջըդ սէօնտիւրմէյի էմը իլէմէտէ, Սուհիւ պէյ իշտիլի շարապըն բարասընը վէրիւ տըշա, ըլ չըգար :

Սապէյնի պիր չարեէք գատար կէչէր կէչ մէզ վասֆը կիւզար իտէն գարազօլ Սեպուհ իլէ մէյխանէյէ կէլիւ Սարգօյու թութու պարաղօլսանէյէ կէօթիւրտիւ :

Պէրիտէ Սուհիւ պէյ Իէթրօ իլէ եալընըզ գալտըգտա տէտի :

— ()ղրում սէն արգառաշընտան պէչ եիւզ ղուրուշ թանղըր էօտիւնճիւ իտթէտին վէր, մէտի :

— Իշիքի գոլաղընըլա Քշիթտին պագ նէ ֆէ նա ատամ :

— Պէն սանա պէչ եիւզ ղուրուշ տէյիլ պէչ պին ղուրուշ վէրիլիմ, սահիհ պիլիւրիսին մահ, պուս օլան գատընըն նէրէտէ օլտուղունու :

Սուհիպ պէյ դօլայըղըլա Ռէթրոյա պու-
ազճէյի վատ խլէտի , զիրա հէման հիչ շիւպ-
հէսի գալմամըշ կիպի իտի , մահպուս ոլան
կէնտի մահպուպէսի օլտուզունա :

Փագաթ Ռէթրօ պիր քէօյլիւ քիմէտէ պու-
գատար ազճէ մէվճուտ օլաճաղընա շիւպհէ
իտէրէք , վէ էմիյէթիզլիկինի ըզհար իլէ Սե-
պուհա տիգգաթլըճա նաղար իտիւպ տէտի :

— Դալիպա սէն գարընըն սէվտիյինին ատամը
օլմալըսըն ամմա , եէրինի կէօսթէրտիքաէն
սօնըրա պանա պիր քիւլահ կէշիրմէյէսին :

— Սէն պէնիմ գըլաֆէթիմէ սրագմա օղլում ,
պէն թէպտիլ գըլըզա կիրմիշիմ :

Պու աէֆա Ռէթրօ հալ ու քէյֆիյէթի
պիր էյիճէ ֆէհմ իլէ ճէվապ իթտի :

— Իէք էյի պիլիբիմ էֆէնտիմ , ճինիվիզ մա-
ղարալարընըն (*) պիրինտէ զավսլըյը հապս
իթմիշ տիլէր :

— Իկէր շիմտի պէնիմ իլէ պարապար կէլիպ
մահալլի կէօսթէրի իսէն , վէ գուրթարմայա
եարտլմ իտէր իսէն կիւնտէլիյի չըգարըրսըն ,
զիրա վատ իթտիյիմ բարա եանըմտա հազըր
տըր :

(*) Օգույան տօթլարըմըն պաղլէրինին պէլլի մակու մա-
տէյլ տիր տէյու մէմուլ իտէրէք պիտիլիլիզ-թի Պօյազ իշինաէ
Պէպէք քէօյլիւնին տողարընտա ղէմին ալթընտա պօշ մահալ-
լէր վար տըր վէ շուշար ճինիվիզ վաղթընտան գալմա տըր
պիլէր կէյա պիր գապալտան օլ պիր գապալյա կիտէճէք եօլ
ալլըմըշ վէ քիմ տէ սու եօլարըյըլէ տէր :

— Կէլըրիմ էֆէնտիմ ֆագաթ սիւահսըղ օւմաղ, զիրա պէքլէյէնլէր իբի քիշի տիր, պիրինի եէրինէ կէօնաէրտին օնու բէք էյի աղնաւորմ, հէմ բէք էյի էթտին պէշ եիւզ զուրուշու պէնտէն սագընսը. լաքին օ պիր պէքլէյէն օնտա տըր հէմ սիւահլը տըր :

— Պէնտէ սիւահ վար — տէյերէք Սուհիպ պէյ ճէպլէրինտէն իբի բէվօլվէր թապանչասը չըգարտը :

— Եօլէ իսէ օպիր պէքլէյէն ստամնն էլէրինի վէ այագլարընը պաղլամագ իջին ստաէ պիր իբէ միւհթաճըմըղ վար օնուշտա, պիւտիք պագդալ վար, աշտըրըր ալըրըղ :

Սուհիպ պէյ կէնտի եարտըմճըսը իլէ կիտիպ պիչարէ Վարդուկ տուտուշու գուրթարըպ, իսկէլէտէ պէքլէյէն գայըզա պիրլէքտէ պինիպ, վէ թախտիս օլունմուշ մահալլէ վարը օլանա տէկին հէման շէֆադ աթմայու պաշլամըշ բոր :

Վարդուկ տուտու տիւշմէնլէրինին եւ տինտէն խէլտա օլմուշ, Իւսկիւտար ճիւնրըն տա թէնհա պիր մահալէտէ եվին պիրինտէ սաքին օլմագտա :

Պու էսրարէ ետլընըզ Սուհիպ պէյ, հօճա Արդին, վէ անըն վալիտէսի աշինա խտիլէր :

Սաքին թարիֆէ հաճէթ տէյիւ Սեպուհըն մահպուպէսինին սէրինտէն կէչէն շունճա ֆէլաքէթ, պիշարէյի նէ հալէ կիրիֆթար խլէմիշ խտի :

Եվլէլա Սուհիպ պէյէ ետլընըն էօնիւնտէ վուգու պուլան գազպը կէօրաիւքտէ գալպինտէ տույտուզու քէտէր :

Սանիէն սանտալա կիրտիյի անտէ կէնտի էլի իլէ կէնտինի տիւշմէնլէրինէ թէսլիմ իթտիյինի ֆէհմ խլէտիկի տագըգա պուլունտուզու հալին միւշքիլիյէթի կէնտինէ իթտիյի թէէսսիր, վէ պուշլարտան մատա տլթը այգատար կիւնէչին ըջըղնտան մահրում զէմին տլթընտա բութուպէթտէն (նէմլիք) հատըլ օլան մագարրաթ պուշլարին ճէմիտի օլ նագլիք վիճուտինի թէքմիլէն խարապ խլէմիշ խտիլէր, վէ օլ կիւնէ տէկին վիճուտինին թահամմիւլ

խլէմէսինին սէպէպի , թապիւթըն շունճա
 Թաաճճիւպէ շայան Լորորէրինտէն պիրիսի
 իտի . Եանի պիր զէնէնին Էանայը համլինտէ
 ճէմի Էմրազըն մուսգգաթէն թէրքի . ֆապաթ
 պու հիքմէթ հէր նէ գատար վազթինէ տէ
 կին Վարդուկ տուտույու մուհաֆըզէ խլէ
 յիպ , Հագգ Թաալա պիր գըզ չօճուգ Էէնտի
 սինէ իհասն խլէտի խէտէ , Եաթաղա կիրտիսի
 ղէման պիր տաիսի գալգաճազընա իւմիտի Էօ
 ղուտու , վէ կիւնէր կէշտիքճէ պիչարէ կէնտի
 հագըգաթը հալինի ֆէհմ իթմէքտէ իտի :

Պիր սապահ Իրանինին Էհլի Վուհիպ պէյի
 Թա Էանընա չաղըրըպ սօն իրատէթիսի պէյան
 իթմէկէ միւրաա իլէտի , ղիւա կէճէյի Բէք
 ֆէնա հալտէ կէշիւմիշ օլարագ Թէքմիլէն գա
 Թի իւմիտ հալէ տիւչար օլմուշ իտի :

Վարդուկ տուտու Վուհիպ պէյին Էլինի
 Թութուպ պաշատը տիմէկէ :

« Վեպուհ , կիւրչի պէնի պու հալէ կէթի
 « Բէնիէր , Էանի Էճէլէ Թէպիւմ իտէնիէր պէ
 « Նիւմ տիւշմէնլէրիւմ իտէտէ , Հագգ Թաալա
 « անլէրին թագսիրաթընը աֆիլ խլէյէ , Նաւ
 « սըւ քի պէն գալպիման Թէքմիլէն տֆիլ իւ
 « տէյօր իտէմ , Թէճէլլիւմ պէօյլէ իմիշ նէ՞ չաւ
 « Բէ . . . Բէք աղ վապթ իգպալ րու նումա
 « խլէտիքտէն սօնըրա , պիւսպիւթիւն զայպ
 « օլմաը վէ կէնճ չաղըմաա գապրէ (մէլար)
 « տաիսիլ օլմամ անլըմին Եաղըսը ըմըշ , Լաֆին

“ հէր նէ գաւառը տիւշմէնէրիմ՝ պէնի սէֆիւ
 “ իլէտիէր իսէ , պարի Հադդ Թաալանըն սիւ
 “ զէ պտիւշ իլէտիկի մա՛սումու մուհաֆրդէ
 “ իտիւպ գուրթարալըմ , զիրա սիլէտէ բէք
 “ էյի մալիւմ տուր անլէրին միւրատըր նէ օլ
 “ տուղու . . . , պու սէպէպտէն անը սիլէ
 “ թէսլիմ իտէրիմ , վէ եալընը սիլ սինիզ
 “ պէնիմ վէֆաթըմտան սօնղըա անը հէր վէշ
 “ իլէ հըֆլ իտէճէք քիմսէ :

“ Գօրգարըմ քի հէր նէ գաւառը էյի վիւ
 “ գայէ իթմէնիզ պու թարաֆլարապ իգամէթ
 “ իւղըէ օլտուգճա տիւշմէնէրիմիզ պիր կիւն
 “ օլուպ անը էլտէ իտէրէր տէյու , ֆազաթ
 “ ախէր պիր մահալլէ կէթիւրաիւյիւնիւզտէ
 “ տահա զիյտտէ էմին հալտէ գալաճաղը շիւս
 “ հէսիզ տիր , վէ չուքի պէն Մուսիյատա
 “ սէջիւմիւշ օլտուղումտան չօճուղու ալըպ
 “ օլ լթարաֆա կիթմէնիզէ բէճա իտէրիմ : Լ
 “ ի տօսթլարա մալէք օլտուղումտան անլէրին
 “ սիլէ չօդ մուսվէնէթլէրի տօգուհապիլը , վէ
 “ էկէր հօճա Սըթինին վալիտէսի իսթէք իւ
 “ տէր իսէ պիրլէքտէ կիթմէսինի բէք արզու
 “ իտէրիմ , զիրա կէօրիւյօրում բէք էյի պիր
 “ խաթուն , վէ պիլմէմ նիչին կէնտիտինէ զիւ
 “ յատէսի իլէ գալպիմտէ եադընիյէթ տույա
 “ յօրում , էկէր իսթէրսէնիզ , Մուհիպ պէյ ,
 “ չաղըրըն կէնտիսինէ սիւտլ իտէրիմ :

Մուհիպ պէյ մաշղուգէ սինին միւրատըր իւգ

բէ հօճա Արթինին վաղիտեսինի չաղըրմատա ,
 « օլ տախի չօճուղըլա պիրլեքտէ իչէրի կիրպ
 եաթազըն եանընա կէքտի իսէ Աարդուկ տու-
 տու տէտի :

« Սիդի թանըյալը կէրչի բէք ազ դէման օլ-
 « տու իսէտէ , սիզէ օլան մուհապպէթիմ վէ
 « էմնիյէթիմ բէք չօգ տուր , վէ պու էմնիյէ-
 « թիմի իտպաթ իյէմէք իչուն էկէր գարչը
 « կէլէղ իսէնիզ , պէն վէֆաթ իթաիքտէն
 « սօնզըա գըղմա վաղիտէլէք իտիւպ , վէ տաի-
 « մա պիրլեքտէ օլմանըլը արզու իտէրիմ :

« Սիզան հիչ պիր էսրարըմ էօգտուր ,
 « պիլէսինիզ գըղմէն բէտէրի բուհիմ կիպի
 « սէվալիմ Սեպուհ տուր , վէ շիմաիյէ գա-
 « տար կէնտիսինտէն պաշգասընր սէվմէմիչիմ
 « տիր , կէրչի մա հապպէթիմիզին մէյլէսի օ-
 « լան զաթը կէնտիսինէ թէպիմ իթաիկիմտէ
 « հիչ պիր վէսլէսէմ գալմաղ իսէտէ , սիզ
 « տախի վաղիտէլէք իտէճէկինիզէ իրչաու օլ-
 « տուղումատ , թէրքի տիւնեա իթալիմ գէ-
 « ման սիր գաթ տախի գալպիմ բահաթ կի-
 « տէճէլիմ շիւպհէսիզ տիր » :

Հօճա Արթինին վաղիտեսինէ պու սէօղէր
 զոյէթ թէէտիր իտիւպ , իրանինին էհլինին
 բէճասընը գապուլ իթաիքտէ Աարդուկ տու-
 տու քէլաւէ տէվամ իյէտի :

« Սէն վաղիտէմի թանըմամըլըմ , գըղմ
 « տախի պէնիմ կիպի վաղիտէսինի թանըմալա-

“ Ճագ , լաքին պիր ուֆագ թէսէլլիմ վարըտը
 “ Սէրկէյ Ռէթրովիչ եվլաաը կիպի պէնի գաւ
 “ պաւլ իթտիյի վագթ պոյնոււմոա ղինճիր իլէ
 “ ասըլը վալիտէմին թասվիրի վարըմըչ , թա
 “ պու կիւնէ գատար սագլումըլըմ , պէն տաւ
 “ խի կէնաի թասվիրիմի պիրլիքուէ գոյուպ
 “ գըղըմըն պոյնոււնա ասմայը արզու իտէրիմ ”
 տէյերէք , Իրանինին էհլի անասընըն թասվիրի-
 նի չըգարմատա , հօճա Մըթինին վալիտէսի աւ
 նը կէօրիւր կէօրմէզ :

“ Մ գըղըմ , սէնի եիկիրմի իւչ սէնէտէն
 սօնղրա պուլտոււմ ” տէյերէք Սարգուկ տու-
 տոււնուէ եանագլէրինտէն բուս իտէր իտի :

Իրանինին էհլի հօճա Մըթինին հէմլիրէսի
 իտի . չօճուգ չաղընտան պէթու նասըլ օլուպ
 իւսսիատա պուլոււնսուղոււնու պիրաղ սօնղրա
 նագլ իտէճէյիզ : Կէլէլլիմ շիմոի հսըլ հաղըրէ :

Սարգուկ տուտու վալիտէսինին էլինտէն
 թուլթմուչ պաւ սէօզլէրի տէր իտի :

“ Միլ իլէ պանա վալիտէմ պու թարաւ
 “ ֆա կէլէլիտէն պէրի սէնի արայըպ պուլմաւ
 “ ղա պէլքի ղոյքէթուէ գուսուր իթաիմ իտէ ,
 “ լաքին սահիհ պիլմիլ օլքի հիչ իւմիտիմ եօւ
 “ ղաւտու , պիր գաչ քիշլիէ սօրտոււմ քիմսէ
 “ պիր ճէվաս պիքէմէտի , թագաիս էլէ պէնի
 “ ղիրա տույայօրոււմ աղ վագթտան Հագգ
 “ թատալանըն տիվանընա չըգաճաղըմը , լաքին
 “ գըղըմըն հագգընաա շիմոի գալպիմ թէք :

« միլէն ըսհաթ օլտու , սանա վէ բէտէրինէ
« թէսլիմ էտիւկ կիտէյօրում, պէն էօմբիւմիւ
« սէֆալէթ իլէ կէշիւսիմ, պարի սիզ գըղմը
« մու թլու իլէյին »

Պու մապէնտէ հօճա Ղըթին տախի կէլ
միշ օլտրադ , Վարդուկ տուտու ֆումիլէտսը
իլէ այրը այրը վէ տալաշտըգտան սօնդրա , պա-
շընը Սեպուհուն կէօքսիւնէ տոյատըս պիր
նազիք կիւլ իքէն սօլտու
»
»

ՍՕՆ ՔԷԼԱՄ

Վարդուկ տուտու միւթէսէր պիր ֆամիւ
եառան օլուպ, Բէտէրի Յովհաննէս Պահրի
եան մախաւսը իլէ թանըմը ըսը :

Վէրսում Յովհաննէսին իբի էվլաուը վար
ըսը. պիրի էրքէք տիկէրի գըղ : Պիրինին իսմի
Լըթին վէ օլպիրինին իսմի Վարդուկ : Լըթին
հէմէրէսինտէն օն եաշ գատար պէցիւք իտի :

Պիր կիւն սօն պահար էսնտարնտա քէօյ-
տէն ինմէք իլին խըզմէթճի գարը եալընըզ
Վարդուկ իլէ պիրլէքտէ գայըղըլա ինէր իքէն,
զիրա Պահրիեանըն էհլէ Վէրօնիքա տուտու
քէֆսիզ օլտուղունտան պիր գաշ կիւն էվ-
վէլ ինմիշ իտի, եօլտա բէք ֆէնա պիր ֆուր-
թունա թութուպ պաթմա քերթէլէրինտէ
պիր կէմիտէն եարտըմ կէօնտէրիպ եալընըզ
ջօծուղու գուրթարա պիլտիլէր. խըզմէթճի
գարը վէ գայըղճըլար թէլէֆ օլուպ կիթտիլէր :

Չօծուղու գուրթարան կէմի Բէֆէյէ կի-
տէր օլմասըլըլա ագրապասընը արամաղէ Բաբ-
տանըն վապթի եօգ վէ պէլքի տէ պիրաղ
գայտուղըլընտան ալըպ տօղըու մահալլը մէզ-
քիուրէ վաարը օլտու :

Վարդուկ տուտու օլ վապթ տահա իւչ

և աշընտա հալի իլէ պիր շէյաէն խապէրի օլա-
մազ, եալընըզ իսմինի պիլըր :

Պաբտանը մէրգուժ Վէֆէյէ իրիշտիքտէ
հալ ու քէյֆիյէթի պէյան իլէ օրատա միլէթ-
տէն խայրը սահիպի վէ զէնկին Սէրկէյ Իէթ-
րօվիչ Վարդուկու գապուլ խլէտի :

Տէրի Մլիէյէ պիր գաջ տէֆա պու քէյ-
ֆիյէթ և աղըլըր իտի իսէտէ, օլ վագթլէր
Տէվլէթէյն պէյնիստէ Իսթալար բէք մուհ-
թազամ օլմայըպ պիր ճէվսպ աղնամատը իտի :

Սէրկէյ Իէթրօվիչ չօճուզուն բէտէրի վէ
վալիտէսի պուլունաճաղընա իւմիտի գաթ իթ-
տիքտէ, կէնտինին էվատը օլմատըղընտան մէմ-
նուհիյէթ իլէ Վարդուկու գըղը եէրինէ գա-
պուլ իթմիշ իտի :

Պէրիտէ Յուհաննէս Պահրիեան գըղընը
բէք չօգ արաթաըրտը իտի իսէտէ, պուլամս-
աը իտի, վէ իւջ պէշ այտան սօնղըա վէֆաթը
իւսթէ կէլիպ պիւսպիւթիւն պու քէյֆիյէթ
ուհուտուլտու :

Սէրսուժ Սէրկէյ Իէթրօվիչին տաիմա ի-
գամէթի մահալլի Վարատու պաղար օլուպ .
հայը զէման օրատա գալարգտան սօնղրա .
Վարդուկա թէրպիէ վէրմէք վագթի կէլտի
իսէ, այըպ Իէթէրսպուրկա կիթաի, վէ Վար-
դուկ տուտու կէնաի միւրատը իլէ Տէրի Մ-
լիէյէ կէլէնէ տէկին օրատէ գալմիշ ըտը :

Վարդուկ տուտունու Սթանպօլա կէլմէ-

սի, հէմ վաթանընը կէօրմէք, հէմ միւմքին
իսէ ագրապասընը պուլմագ, վէ հէմ տախի
գըսմէթի չըգար իսէ էվէնմէք նիյէթի իլէ ի-
տի: Կէլըր կէլմէզ թէգվիճի վուգու պուլ-
տուղունտէն վէ սօնղրա սէրինտէն կէչէն ֆէ-
լաքէթլէր իլէ բէտէրինի վէ վալիտէսինի պուլ-
մաղա զայրէթ իթտի իսէտէ, բէք տիգգաթլը
արամաղա վագթի օլամայըպ, վէ պուլնտան
մատա իւմիտսիզ ճէվապլէր ալարագ էսէֆ ի-
լէ վաղ կէլմէյէ մէճպուր օլմուշ ուտու:

Իրանինին էհլինին վէֆաթընտան սօնղրա,
Սուհիպ պէյին հալինի վէ բէտէրինի թարիֆ
իթմէք միւմքին տէյիլ, Հայը զէման չիֆթ-
լիքտէքի բէօշքիւն տէրունինտէ եաբա եալը-
նըզ գալըպ, լէյլ ու նիհար կէօղլւնէ ույգու
կիրմէտիքաէն մատա տէօքտիւյիւ աճը կէօզ
եաշլէրի պիչարէ տէլիգանըյը մէրհամէթէ
շայան պիր հայէ կիրմիշ իտիլէր:

Վէրօնիքա տուտու գըզընը զայպ իթտիք-
տէն սօնղրա ագընա բէրիշանըզ կէթիրմիշ
օլմասըյա, չօճուղու վիգայէ իթմէք եալընըզ
հօճա Լըթինէ գալմըշ ըտը:

Պու մապէյնտէ Իրանի իլէ Պրիգորեան պիր
գաչ տէֆա չօճուղու չալմագ միւրատընտէ օլ-
տուգլարընտան, Սեպուհ մահպուպէսինին
վասիյէթինի իճրա. իթմէք իչուն չօճուղու,
Վէրօնիքա տուտույու, հէր նէ գատար տի-
վանէ իտի իսէտէ, վէ չօճուղուն իտարէսի ի-

չուն տիկէր Թանդորդը պիր դարը Տիրուհի
տալայը վէ ասէր պիր իրզմէթքեար տահա
պըպ Վարասու պաղարա կիթտի, պիր գաչ
այ Վարդուկ տուտունուն չոճուգլուգ վազ-
թինի կէջլորտի մահալէրի կէօրմէք իչուն:
Լաքին օրատա տախի րահաթ օլմայաճագլարը-
նը տույմուշ օլտուգլարընտան, Սուհիպ պէյ
չօգ էլէնմէյիպ, Բէթրօպուրկա կիթմիշ իտի,
Լէքսանար Լնարէիչ Սիմօնօֆ իլէ կէօրիւ-
շիւպ հալ ու քէյֆիէթի իֆտաէ իլէյիպ, է-
կէր միւմբին իսէ Սերիէյ Բէթրօլիչին վասիէ-
թի իւղը չոճուգլուն միրասխօր օլմասընը մաթ-
լուպ իթմէք, վէ անը Բէթրօպուրկա կէ-
թիրթմէք իչուն:

Պու նագլիէթին պաչանկըճընտա կէօր-
տիւք Իրանի վէ Գրիգորեանըն Վարասու պա-
ղարա աաէմ կէօնաէրօթիքլէրինի, Ֆադաթ
միւրատլէրինին իճրասը օլմասընը վէ չոճու-
ղուլա Տիրուհի ապլանըն Բէթրօպուրկա
կիթտիքլէրինի:

Սօնդրատան տըրդըմը խապէրէր իւղը
մէրսումէր սալիմէն շէհրի մէղքիուրէ վասըլ-
օլմուլէր, վէ Լէքսանար Լնարէիչ Սիմօնօֆ
չոճուգլու միրասխօր իտիւպ, Սուհիպ պէյի
անըն բէտէրի թանըմըշ օլմասը իլէ, Իրանի
իլէ Գրիգորեան ՕՐ ՊԻՐ ՄԻԼԻՕՆ քարպօվանց-
տան մահրում գալորլար, եալընը իթտիք-
լէրի ֆէնալըլէր կէնտի եանլորընա քեար

գալարադ

Սէսմուհիդէ կէօրէ Սուհիպ պէյ պազը
Բարիսէ կիտիպ վէ սօնդրա եինէ Բէթէրս-
պուրկա աէօնէր իմիշ, ֆազաթ Վարդուկ
սուսույու հիշ պիր վագթ ֆիքրինտէն չըդար-
մամիշ :

Վէրօնիքա սուսու Վարասսւ պազար խաս-
թէլոանէսինտէ պիր սէնէտէն սօնդրա վէ ֆաթ
իթմիշ :

Հօճա Լըթին Սուհիպ պէյին չիֆթլիին-
տէ մէրսումէ թէշէք.քիւրէր իաէրէք թասյ-
յիւշտէ իմիշ :

(Օրկա Իվանօվնա էվէնմիշ :

ԽԻԹԱՄ

